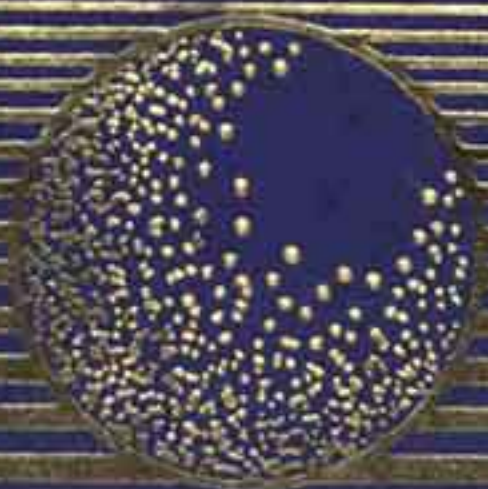

فرہنگ موعود

(اعلام)

مطابقت کنندہ آئینہ راج بہ انکار و القاب نام عصیان
قبر و بہرہ زقیما و کجمنیت بہرہ منتظر طبع حرف فارسی

حسین کریم شاہی بیدگلی

فرہنگ موعود

(اعلام)

مطالبر کو تہ و آموزنندہ راجع بہ زنگار و القاب امام عصر ع

قبر و بعد از قیام آن حضرت بصورت منظم طبق حروف فارسی

حسین کریم شاہی بیدگلی

کریمشاهی بیدگلی، حسین، ۱۳۵۴
فرهنگ موعود «عج» (اعلام) مطالبی کوتاه و
آموزنده راجع به زندگانی و القاب امام عصر
«عج» قبل و بعد از قیام آن حضرت بصورت
منظم طبق حروف فارسی / حسین کریمشاهی
بیدگلی - قم: ناصر، ۱۳۷۷.

۲۷۸ ص، ۸۵۰۰ ریال 1 ISBN 964-6683-06
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا
(فهرست نویسی پیش از انتشار).

کتابنامه: ص. ۲۶۶ - ۲۶۸؛ همچنین به صورت
زیرنویس.

۱- محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم،
۲۵۶ق. - دایره المعارفها.

۲- محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم،
۲۵۶ق. - لقبها. الف. عنوان

۲۹۷/۹۵۹۰۳ BP/۳۵/۵۱ ک۴۵۴

۹۸۳۸-۷۷م

فرهنگ موعود (عج)

حسین کریمشاهی بیدگلی

حروفچینی یوسف کامپیوتر تلفن ۷۴۲۲۹۹ چاپ سپهر قم تلفن ۹۲۵۴۴۱

چاپ اول - پائیز ۱۳۷۷ - ۳۰۰۰ نسخه

انتشارات ناصر - قم - خیابان شهدا تلفن ۷۴۳۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحُجَّةَ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبائِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ
وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقَائِدًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلًا وَعَيْنًا حَتَّى تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ
طَوْعًا وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا.

اندیشه تهیه و تدوین این کتاب مدتها ذهنم را مشغول کرده بود. از یک سو،
گمانم بر این بود که شاید کار تکراری و عدم جوابگوی نیازها باشد، و از سوی دیگر
در نگارش آن خود را تنها می یافتم.

این دل مشغولی ها با من بود تا اینکه، روزی در «مسجد مقدس جمکران» از خداوند
تبارک و تعالی و حضرت حجّت (عج) کمک طلبیدم. پس از گشودن قرآن کریم
توسط یک روحانی بزرگوار که از سادات بود، این آیه پدیدار شد:

«أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ
اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ»^(۱)

:آیا کسی که خدا سینه اش را برای اسلام گشاده است و برفراز مرکبی از نور الهی
قرار گرفته (همچون کوردلان گمراه است؟!) وای بر آنان که قلبهایی سخت در
برابر ذکر خدا دارند! آنها در گمراهی آشکاری هستند»

شک به دل راه ندادم و کار را با جدیت شروع کردم. البته صاحبان فضل می دانند که فرهنگ نویسی یک کار گروهی را می طلبد، تا اثر جامعی خلق شود. اما بنده چاره ای جز این نداشتم که یک تنه، تن به این کار بدهم.

همانگونه که فرهنگها کاملترین کتب در یک مقطع زمانی هستند (البته اکثر فرهنگ لغات اینگونه اند) اما با این وجود از نارسایی هایی برخوردارند. لذا از خوانندگان ارجمند خواهشمندم، هرگونه کاستی که در این اثر مشاهده می فرمایند، با ذکر مدرک و سند معتبر برای بنده ارسال نمایند تا انشاء الله در چاپهای بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

در این جا لازم می دانم از زحمات طاقت فرسایی که همسر بزرگووارم هنگام تهیه کتاب به خاطر بنده، متحمل شدند سپاسگزاری نمایم و اجر او با امام زمان (عج) باشد. انشاء الله.

خداوند منان را شاکرم که این بنده حقیر را لیاقت داد تا گام کوچکی در راه معرفی برترین موجود عالم امکان بردارم. امیدوارم حضرت صاحب العصر و الزمان (عج)، توفیقات روز افزونش را از ما نگیرد. «الهی آمین»

در پایان توضیح برخی مدخلها از علامت ← استفاده شده و در مقابل آن یک یا چند مدخل دیگر عنوان شده است. این علامت مبین این مطلب است که برای توضیح و تکمیل این موضوع می توانید به مدخلهای ارجاعی در همین کتاب مراجعه کنید.

حسین کریمشاهی بیدگلی

تأیستان ۱۳۷۷ قم مقدس

آثار و نتایج قیام قائم (عج)

هنگامی که حضرت قائم (عج) قیام کنند، جهان دگرگون خواهد شد، و از مسیر این دگرگونی و تحوّل آثار و نتایجی باقی خواهد ماند که ثمره دلنشین آن کام همگان را شیرین خواهد کرد.

از جمله ثمرات آن، می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- ۱- جهان با فروغ جمال آرایش منور گردد.
- ۲- ثروت به طور مساوی تقسیم شود.
- ۳- جهان در آسایش و آرامش بی نظیر قرار گیرد.
- ۴- امت اسلامی مجد و عظمت فوق العاده‌ای پیدا کند.
- ۵- همه بدعت‌های جاهلی ریشه کن شود.
- ۶- حسد و حيله از بین برود.

- ۷- همه بی نیاز شوند و از پذیرش پول امتناع کنند.
- ۸- همه شیعیان جهان از اقطار و اکناف جهان در اطراف شمع وجودش گرد آیند.
- ۹- هر حقی به صاحب حق برگردد.
- ۱۰- در روی زمین ویرانه‌ای نمی ماند جز اینکه آباد گردد و... (۱)

ابراهیم

نام یکی از پسران حضرت صاحب الامر (عج)، «ابراهیم» است.

← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

ابراهیم بن صالح انماطی

«ابواسحاق، ابراهیم بن صالح انماطی کوفی اسدی» از اصحاب حضرت موسی بن جعفر علیه السلام است. او پیش از تولد حضرت قائم علیه السلام کتابی درباره «غیبت» نوشته و «ابن قولویه» آن را با یک واسطه از مؤلف نقل کرده است. (۲)

ابراهیم بن محمد تبریزی

از جمله کسانی که به ملاقات با امام قائم (عج) نائل شده، «ابراهیم بن محمد تبریزی» است. وی آن حضرت را، هنگام نماز خواندن بر بدن شریف پدر بزرگوارش، امام حسن عسکری علیه السلام دیده است. (۳)

ابراهیم بن محمد همدانی

«ابراهیم بن محمد همدانی» از سوی حضرت ولی عصر (عج) با واسطه، نیابت داشته است و بدون اینکه از آن حضرت، درباره او سؤالی شود، توقیعی در وثاقت و مورد اطمینان بودن او صادر شده است.

«ابراهیم بن محمد» چهل مرتبه به حج مشرف شده است. وی همچنین با امام

۱- برای آگاهی بیشتر ر.ک به مقدمه کتاب «او خواهد آمد»

۲- «فهرست» شیخ طوسی، ص ۷۵ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۶

رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام هم عصر بوده است. (۱)

ابراهیم نیشابوری

«ابراهیم بن محمد بن فارس نیشابوری» از ملاقات کنندگان حضرت حجّت (عج) در پنج سال نخست زندگی ایشان، در زمان حیات امام حسن عسکری علیه السلام بوده است. (۲)

ابر مخصوص قائم (عج)

در روایات اسلامی وارد شده، از خصایص حضرت قائم (عج) این است که، خداوند تبارک و تعالی برای آن حضرت ابری مخصوص ذخیره کرده که در آن رعد و برق است و ایشان بر آن سوار شده و در راههای هفت آسمان و هفت زمین سیّر می‌کنند. (۳)

← سایه انداختن ابر سفید

أبدال

«أبدال» جمع «بدل» یا «بدیل» است و عده‌ای معلوم از صلحا و خاصان خدا که گویند هیچگاه زمین از آنان خالی نباشد و جهان به خاطر آنان برپاست و هرگاه، یکی از آنان بمیرد خدای تعالی دیگری را به جای او برانگیزد، تا آن شمار که به قولی هفت و به قولی هفتاد است، همواره کامل ماند. (۴)

در روایات آمده است که اینها از یاران حضرت مهدی (عج) در شام هستند و هنگام خروج و ظهور آن حضرت، خود را به مکه می‌سانند و با آن حضرت بیعت می‌کنند. (۵)

۱ - «جامع الرواة»، ج ۱، ص ۳۳ - ۲ - «منتخب الاثر»، ص ۳۵۴

۳ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۳۲

۴ - «فرهنگ فارسی معین»؛ ج ۱، ص ۱۲۰ - ۵ - المجالس السنیة، ج ۵، ص ۶۹۹

همچنین شخصی از امام رضا علیه السلام در مورد «أبدال» پرسید، آن حضرت فرمود:
«أبدال اوصیاء پیامبران هستند». (۱)

أَبْقَع ← أَضْهَب

ابن بابویه

«علی بن حسین بن موسی بن بابویه» معروف به «ابن بابویه»، پدر بزرگوار شیخ صدوق، فقیه و پیشوای مردم قم بوده است. به گفته ابن ندیم، وی ۲۰۰ جلد کتاب نوشت و در سال ۳۲۹ ه. ق رحلت کرد.

وی از کسانی است که، توقیعاتی به خط شریف حضرت قائم (عج) برای او ارسال شده است. (۲)

ابن خلدون

هیچ کس از سنّی و شیعه، منکر این نیست که موضوع حضرت مهدی (عج) موضوعی است که پیامبر از آن خبر داده و اوست که پرچم اسلام را در روی کره زمین افراشته می‌کند و عدالت، سرتاسر جهان را فرا می‌گیرد.

تنها «ابن خلدون»^(۳) است که در مقدمه تاریخ خود، احادیث مربوط به امام زمان

(عج) را با حدیث بی اساس و مجعولی که می‌گوید:

«لَا مَهْدِي إِلَّا عَيْسَى بْنُ مَرْيَمَ

:مهدی جز حضرت عیسی بن مریم نیست».

۱ - سفینه البحار (ماده بدل)

۲ - «حضرت مهدی (عج) فروغ تابان ولایت»، ص ۲۷۵

۳ - «ابوزید عبدالرحمن بن محمد» معروف به «ابن خلدون» از بزرگان و حکما و مورخان معروف (متولد ۷۳۲ ه. ق در تونس و متوفی ۸۰۶ یا ۸۰۸ ه. ق) است. کتاب تاریخ او موسوم به کتاب «العبر و دیوان المبتداء و الخبر فی ایام العرب و العجم و البربر» معروف است. (فرهنگ فارسی معین، ج ۵، ص ۸۳)

مورد ایراد قرار می دهد.

چون در عصر «ابن خلدون» نظر به شرایط خاصی که در جهان اسلام پیش آمده و تب مهدی پرستی بالا گرفته بود، افراد فرصت طلب برای پیشبرد اهداف خود از عنوان مهدی موعود استفاده می کردند. لذا «ابن خلدون» به خاطر سوءاستفاده از این حقیقت، به خود عقیده نیز، بی اعتقاد شده و در صحت احادیث شبهه کرده است. او فصلی از کتاب خود، بالغ بر ۲۰ صفحه را به بحث درباره مهدویت و انتظار مردم درباره منجی موعود، اختصاص داده است. وی به نقل و نقد احادیث سی و شش گانه ای که بزرگان علم و حدیث آنها را درباره ظهور حضرت مهدی (عج) یادآور شده اند، پرداخته است. البته او به شهرت این احادیث اعتراف کرده است و انگیزه مخالفت او، با این احادیث تعصبات خاص مذهبی و پاره ای از مصلحت اندیشیهای بی دلیل است.

برخی گفته اند؛ تحلیل سیاسی از مقدمه او گویای این است که انکار او جنبه سیاسی دارد، زیرا در برابر فاطمین که ادعای مهدویت کرده بودند، او هم انکار مهدویت نموده است. اما بزرگان، پیشوایان و دانشمندان اسلام گفتار او را رد کرده اند. بخصوص «ابن عبدالمؤمن» که کتاب ویژه ای نوشته و سی سال قبل در شرق و غرب انتشار یافته است.^(۱)

← احمد امین مصری

ابن مهزیار

سید بن طاووس، «محمد بن ابراهیم بن مهزیار» و پدرش «ابراهیم بن مهزیار» را از وکلاء و نواب معروف امام عصر (عج) دانسته، که شیعیان امامیه در نیابت او و

۱ - «آخرین امید»، ص ۱۹۸، ۲۰۳ و ۲۲۹ - زندگانی ۱۴ معصوم (ع)، ص ۱۷۵.

پدرش اختلافی ندارند. (۱)

شیخ صدوق، نیز او را جزء وکلای منصوب از ناحیه امام قائم (عج) دانسته و در توقیعی که در شأن او وارد شده، چنین آمده است:

«ما تو را به جای پدرت منصوب کردیم، پس خدا را سپاسگزار باش». (۲)

← علی بن مهزیار

ابو ابراهیم

«ابو ابراهیم» از کنیه‌های حضرت ولی عصر (عج) است. (۳)

ابوالادیان

«ابوالادیان» از اصحاب امام حسن عسکری علیه السلام بود. وی از جمله کسانی است که امام قائم (عج) را ملاقات نمود.

امام حسن عسکری علیه السلام در آخرین لحظات عمر، او را به حضور طلبید و بعد از دستوراتی، چندین نشانه امام پس از خود (حضرت مهدی (عج) را طی سؤالاتی که ابوالادیان از ایشان پرسید، ارائه فرمودند. (۴)

ابوالحسن

«ابوالحسن»، از کنیه‌های حضرت صاحب الزمان (عج) است. «ابوالحسن» کنیه مولی الموحّدين، حضرت علی علیه السلام هم، است. (۵)

ابوالقاسم

کنیه حضرت ولی عصر (عج)، «ابوالقاسم» است. همانگونه که در «تاریخ ابن

۱ - «جامع الرواة»، ج ۱، ص ۴۴. ۲ - «مهدی موعود»، ص ۶۳۱

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۵۹.

۴ - «حضرت مهدی (عج) فروع...»، ص ۳۰ (باتلخیص)

۵ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۰

«خَشَاب» از امام صادق علیه السلام روایت شده، ایشان فرمود: «خلف صالح از فرزندان من است. اوست مهدی. اسم او همنام من است، کنیه او ابوالقاسم».

در برخی اخبار از کنیه گذاشتن به «ابوالقاسم»، اگر اسم «محمد» باشد، نهی شده و بعضی به حرام بودن ذکر آن حضرت به کنیه در مجالس تصریح کرده‌اند. (۱)

ابوبکر

«ابوبکر» کنیه حضرت مهدی (عج) است. «ابوبکر» یکی از کنیه‌های امام رضا علیه السلام نیز هست. (۲)

ابوبکر بغدادی

«ابوبکر، محمد بن احمد بن عثمان» معروف به «بغدادی»، برادر زاده «محمد بن عثمان» (نائب دوم امام عصر (عج)) و نواده «عثمان بن سعید»، (نائب اول) است.

او ادعای نیابت از سوی امام زمان (عج) نمود و عده‌ای را دور خود جمع کرد. از جمله آنها شخصی بنام «ابودلف محمد بن مظفر کاتب» بود. (۳)

← ابودلف کاتب

ابوتراب

«ابوتراب» کنیه مهدی موعود (عج) است. «ابوتراب» کنیه حضرت علی علیه السلام نیز هست. یکی از وجوه قرار دادن این کنیه، آن است که شاید مراد از «ابوتراب» صاحب خاک و مرتبی زمین باشد. امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه:

«وَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا» (۴)

: و زمین (در آن روز) به نور پروردگارش روشن می‌شود.

۱ - همان مدرک، ص ۵۹

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۰

۳ - «الغیبه»، ص ۲۵۹ - «آخرین امید»، ص ۱۲۹

۴ - زمر / ۶۹

فرمودند: «هنگامی که قائم (عج) ما قیام کند، زمین به نور پروردگارش روشن می‌شود، و بندگان از نور آفتاب مستغنی می‌شوند و ظلمت برطرف می‌گردد»^(۱).

← رب الارض

ابوجعفر

«ابوجعفر» کنیه امام غائب (عج) است.^(۲)

ابودجانه انصاری

«سماک بن خرّشه» معروف به «ابودجانه»، از طایفه اوس و از بزرگان انصار و از دلاوران نامی عرب بود. در جنگ بدر و أُحُد و یمامه و سایر جنگهای پیامبر اسلام ﷺ حاضر بود. او در باغ «حدیقه الرحمان» در جنگ با لشکریان «مُسَیْلِمَةُ کَذّاب» به شهادت رسید.^(۳)

در احادیث اسلامی، او را از یاران حضرت مهدی (عج) در هنگام ظهور و پس از رجعت دانسته‌اند. امام صادق علیه السلام در ضمن حدیثی فرمود:

«(همراه ظهور قائم (عج)) بیست و هفت نفر از پشت کوفه (نجف اشرف) ظاهر شده (و به حضرت صاحب الزمان (عج) می‌پیوندند)، پانزده نفر آنها از قوم حضرت موسی علیه السلام هستند که به سوی حق هدایت می‌کنند و حاکم به حق و عدالتند. و هفت نفر آنها اصحاب کهف‌اند و بقیّه عبارتند از: «یوشع بن نون»، «سلمان فارسی»، «ابودجانه انصاری»، «مقداد» و «مالک اشتر». اینها در خدمت امام زمان (عج) به عنوان یاران و فرماندهان آن حضرت به شمار می‌آیند».^(۴)

← اصحاب کهف یوشع بن نون، سلمان فارسی، مقداد، مالک اشتر

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۰ - «تفسیر نمونه»، ج ۱۹، ص ۵۴۵

۲ - همان مدرک، ص ۵۹ - «ادیان و مذاهب جهان»، ج ۱، ص ۹۷

۴ - «اعلام الوری»، ص ۴۳۳ «الارشاد»، ص ۳۹۹

ابودلف کاتب

«ابودلف، محمد بن مظفر کاتب»، از کسانی است که ادعای نیابت نمود. او قبلاً کارش جمع‌آوری خمس اموال شیعیان بود، زیرا وی در میان شیعیان کرخ تربیت شده و شاگردی آنها را کرده بود، مردم کرخ هم خمس مال خود را می‌پرداختند و هیچیک از شیعیان در این خصوص تردید نداشت. اما او بعدها منحرف شد. (۱)

وی به «ابوبکر بغدادی» ایمان آورد و ابوبکر به هنگام مرگش به او وصیت کرده و او را نایب خود دانست. بعد از فوت «علی بن محمد سیمری»، «ابودلف» ادعای نیابت و سفارت از سوی امام زمان (عج) کرد، با این که از آن حضرت توقیعی صادر شده بود که دیگر بعد از «علی بن محمد سیمری» نایب خاص نخواهد داشت.

او به هر مجلسی که سر می‌زد مورد سرزنش و توهین قرار می‌گرفت. شیعیان اندک مدتی با وی آشنا شدند، سپس از او و همکاران وی دوری جستند. (۲)

← ابوبکر بغدادی، توقیع

ابوصالح

در کتاب «ذخیره‌الالباب» ذکر شده که حضرت قائم (عج) مکنی به «ابوالقاسم» و «ابوصالح» است. «ابوصالح» کنیه معروف آن حضرت در میان عربهای بلدی و بادیه نشین است و پیوسته در توسلات و استغاثات خود آن جناب را به این اسم می‌خوانند و شعراء و ادباء در قصاید و مدایح خود ذکر می‌کنند. (۳)

← دعاء توسل به قائم (عج)

۱ - «بحارالانوار»، ج ۵۱، ص ۳۷۹

۲ - «آخرین امید»، ص ۱۳۰ - «جامع الرواة»، ج ۲، ص ۴۶۹

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۰

ابوعبدالله

«ابوعبدالله» کنیه امام زمان (عج) است. «حذیفه» از رسول خدا ﷺ نقل کرده که فرمود:

«اگر نماند از دنیا مگر یک روز، هر آینه خداوند، مردی را که اسم او، اسم من و خلق او، خلق من و کنیه جمیع اجداد طاهرین خود است بیاید». (۱)

ابو عبد الله محمد بن تومرت

«ابوعبدالله، محمد بن تومرت»، از مدعیان مهدویت است که مؤسس سلسله موحدون در مغرب بود. وی در سال ۵۲۴ درگذشت. (۲)

ابوغانم

«ابوغانم»، از خادمان امام حسن عسکری علیه السلام بود. او بارها سعادت یافت که امام قائم (عج) را ملاقات کند. از جمله در روز سوّم ولادت باسعادت آن سرور، به دیدار حجّت خدا نائل شده و اوصاف مبارکش را نقل کرده است. (۳)

ابومحمّد

«ابومحمّد»، کنیه حضرت قائم (عج) است. (۴)

ابونصر ظریف

«ابونصر ظریف»، خادم امام حسن عسکری علیه السلام بود. او از جمله کسانی است که به دیدار حضرت مهدی (عج) نائل شده است. پس از مدّتی که حضرت قائم (عج) متولّد شد، در حالیکه در گهواره آرمیده بود، به ابونصر فرمود: «مرا می شناسی؟... من «خاتم الاوصیاء» هستم. خداوند به وسیله من بلاها را از اهل و شیعیانم دفع

۱ - همان مدرک، ص ۵۹

۲ - «آخرین امید»، ص ۲۱۲

۳ - «اکمال الدین و...»، ص ۴۳۱

۴ - «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۵۹

می‌کند.»^(۱)

ابو هارون

«ابو هارون» از کسانی است که سعادت زیارت حضرت قائم (عج) در آوان کودکی آن حضرت، نصیبش شده است. او که در روزهای اوّل تولّد، ولی عصر (عج) را دیده است، می‌گوید:

«من صاحب الزّمان (عج) را دیدم، در حالیکه صورتش چون ماه شب چهارده بود.»^(۲)

ابوهاشم جعفری

«ابوهاشم، داوود بن قاسم بن اسحاق بن عبدالله بن جعفر بن ابی طالب» از نائبان بی‌واسطه ولی عصر (عج) بوده است.

«شیخ حرّ عاملی» درباره او می‌گوید: «وی از اهالی بغداد بود. ثقة و جلیل القدر و دارای شخصیتی ارزنده و مورد احترام ائمه می‌باشد. امام جواد علیه السلام امام هادی علیه السلام، امام عسکری علیه السلام را درک کرده و در خدمت آنها بوده است و گفته شده که حضرت رضا علیه السلام را هم درک کرده است.»^(۳)

ابوهاشم عبدالله ← محمد بن حنفیه

ابی خلف اشعری

بنا به روایت «شیخ صدوق»، «ابی خلف اشعری»، حضرت مهدی (عج) را هنگام کودکی در منزل پدر بزرگوارش دیده، که گویی مشغول بازی بوده است.^(۴)

احادیث مهدویت

نصوص مربوط به امام عصر (عج) از طریق شیعه و سنی بسیار است و در

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۵۹ و ۶۰ - ۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۵

۳ - «وسائل الشیعه»، ج ۲۰، ص ۱۹۰ - ۴ - «اکمال الدین و...»، ص ۲۵۱

کتابهای مختلف ذکر شده است، در اینجا فهرست برخی از آنها را که مؤلف محترم «منتخب الاثر» در کتاب خود آورده، نقل می‌شود:

- ۱- درباره این که امامان دوازده نفرند و اوّل آنها علی علیه السلام و آخر آنها مهدی (عج) است. ۹۱ حدیث
- ۲- احادیثی که به ظهور آن حضرت مژده می‌دهد. ۶۵۷ حدیث
- ۳- روایاتی که آن حضرت را از دودمان پیغمبر صلی الله علیه و آله می‌داند. ۳۸۹ حدیث
- ۴- روایاتی که می‌گویند: اسم و کنیه او مانند پیامبر صلی الله علیه و آله است. ۴۸ حدیث
- ۵- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امیرالمؤمنین علیه السلام می‌داند. ۲۱۴ حدیث
- ۶- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان حضرت فاطمه (س) می‌داند. ۱۹۲ حدیث
- ۷- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام حسن علیه السلام می‌داند. ۱۸۵ حدیث
- ۸- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام حسین علیه السلام می‌داند. ۱۴۸ حدیث
- ۹- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام سجّاد علیه السلام می‌داند. ۱۸۵ حدیث
- ۱۰- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام باقر علیه السلام می‌داند. ۱۰۳ حدیث
- ۱۱- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام صادق علیه السلام می‌داند. ۱۰۳ حدیث
- ۱۲- روایاتی که آن حضرت را از فرزندان امام کاظم علیه السلام می‌داند. ۱۰۱ حدیث
- ۱۳- روایاتی که می‌گویند، او چهارمین فرزند امام رضا علیه السلام است. ۹۵ حدیث
- ۱۴- روایاتی که می‌گویند، او سومین فرزند امام جواد علیه السلام است. ۹۰ حدیث
- ۱۵- روایاتی که می‌گویند، او از فرزندان امام هادی علیه السلام است. ۹۰ حدیث
- ۱۶- روایاتی که می‌گویند، او فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است. ۱۴۶ حدیث
- ۱۷- روایاتی که می‌گویند، اسم پدرش حسن علیه السلام است. ۱۴۷ حدیث
- ۱۸- روایاتی که می‌گویند، او جهان را از عدالت پر می‌کند. ۱۲۳ حدیث
- ۱۹- روایاتی که غیبت او را طولانی می‌داند. ۹۱ حدیث

۲۰- روایاتی که در رابطه با طول عمر آن حضرت می باشد. ۳۱۸ حدیث

۲۱- روایاتی که می گوید او امام دوازدهم و پایان بخش امامان است. ۱۳۶ حدیث

۲۲- روایاتی که می گوید دین اسلام به وسیله او جهانی می شود. ۴۷ حدیث

۲۳- روایاتی که درباره ولادت آن حضرت رسیده است. ۲۱۴ حدیث

با توجه به ارقام یاد شده و به اضافه ۲۵۱۵ روایت دیگر که پیرامون حضرت

مهدی (عج) در منابع شیعه وارد شده، آشکار می گردد، روایتی که درباره آن

حضرت رسیده، فوق حدّ تواتر^(۱) است و در کمتر موضوعی از موضوعات دینی تا

این حدّ روایت نقل شده است.^(۲)

احتجاج قائم (عج) با پیروان ادیان مختلف

مطابق روایات، امام قائم (عج) با معتقدان به ادیان مختلف، مناظره و احتجاج

می کند و با توراتیان به تورات، با انجیلیان به انجیل، با صحفیان به صحف و با

قرآنیان به قرآن و... و همه آنها به حقانیت امام عصر (عج) پی می برند و سوگند یاد

می کنند که تورات و انجیل و صحف و قرآن حقیقی همانست که امام (عج) به آنها

نشان می دهد. سرانجام آنها به اسلام حقیقی می گروند.^(۳)

در عین حال حضرت قائم (عج) با کمال قاطعیت به کتاب (قرآن) عمل می کند و

۱ - تواتر از «باب تفاعل»، یعنی: پی در پی آمدن. حدیثی را که به حدّ تواتر رسیده باشد متواتر گویند.

حدّ تواتر چیست؟ هر حدیثی که در همه طبقات راویان (نسلهای روایتی و حدیثی)، راویانی متعدد - میان ۱۰ تا ۲۰ راوی - و از جاهای مختلف، داشته باشد، به طوری که نتوان آن راویان را، به تبانی و کذب، منسوب داشت، به «حدّ تواتر» رسیده است و «متواتر» است. حدیث متواتر را می توان «حدیث ثابت و قطعی» خواند. («علم الحدیث؛ ص ۱۴۴»)

۲ - در کتاب منتخب الاثر، جمعاً ۶۲۰۷ حدیث، با ذکر مأخذ، از ۱۵۴ کتاب معتبر سنی و

شیعه درباره مهدی موعود نقل شده است. ۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۵۱

هر گونه منکرات را نابود می‌سازد. و برای برقراری حکومت جهانی قیام به شمشیر (نهضت نظامی) می‌کند، در حدی که به فرموده امام صادق علیه السلام:

«وقتی که امام زمان (عج) قیام به شمشیر می‌کند (از منحرفان و طاغوتیان و توطئه‌گران) از هر هزار نفر، ۹۹۹ نفر آنها را به هلاکت می‌رساند.» (۱)

← شمشیر

احسان

«احسان»، از القاب حضرت قائم (عج) است. این لقب در کتاب هدایه ذکر شده است. (۲)

احمد

«احمد»، از اسماء امام قائم (عج) است. شیخ صدوق در «اکمال الدین و...» از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود: «مردی از فرزندان من در آخر الزمان قیام می‌کند... برای او دو اسم است: اسمی مخفی و اسمی ظاهر. اما اسم مخفی او «احمد» است.»

در «الغیبة» شیخ طوسی، از «حدیقه» روایت شده که گفت: شنیدم از پیامبر صلی الله علیه و آله که مهدی (عج) را ذکر کرد، پس فرمود: با او میان رکن و مقام بیعت می‌کنند، اسم او احمد و عبدالله و مهدی (عج) است. پس اینها نامهای اوست.» (۳)

احمد امین مصری

«احمد امین مصری» هم مانند «ابن خلدون» در صدور روایات از پیامبر صلی الله علیه و آله پیرامون حضرت قائم علیه السلام تردید کرده است. قرائنی وجود دارد که انگیزه آنان در این کار ضعف اخبار نبوده، بلکه فکر می‌کردند روایات مربوط به مهدی مشتمل بر

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۱

۱ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۷۷

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۵۵

مسائلی است که به سادگی نمی توان آنها را باور کرد، یا به خاطر این که نتوانسته اند احادیث درست را از نادرست جدا کنند. (۱)

← ابن خلدون

احمد بن اسحاق

«احمد بن اسحاق اشعری قمی»، وکیل امام حسن عسکری علیه السلام در قم بود. مسجد امام حسن عسکری علیه السلام در قم (در چهارراه بازار) به دست ایشان و به امر حضرت ساخته شده است.

او از جمله کسانی است که امام قائم (عج) را در طول حیات پدر بزرگوارشان ملاقات کرده است. وی هنگامی که به محضر امام حسن عسکری علیه السلام می رسد، می پرسد: «امام بعد از شما کیست؟».

امام عسکری علیه السلام وارد خانه می شود، حضرت مهدی (عج) را بغل کرده، می آورد: «احمد بن اسحاق» می گوید: «کودک سه ساله ای بود که صورتش چون ماه شب چهارده بود». (۲)

شیخ طوسی می گوید: «در دوران نیابت نواب خاصه، عده ای مورد اعتماد و اطمینان بودند، که از سوی حضرت به وسیله نواب توقیعاتی برای آنها صادر می شد، یکی از آنها «احمد بن اسحاق» است».

احمد بن عبدالله هاشمی

یکی از ۳۹ نفری که پشت سر حضرت قائم (عج) و به امامت ایشان بر پدر بزرگوارش (امام عسکری علیه السلام) نماز خوانده، و حضرت ولی عصر (عج) را از نزدیک مشاهده کرده است، «احمد بن عبدالله هاشمی» است.

۱ - «آخرین امید»، ص ۲۲۲

۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۴ - «کشف الغمه»، ج ۲، ص ۵۲۶

احمد کسروی

«سید احمد کسروی»، دانشمند و مورخ و زبان‌شناس ایرانی، در سال ۱۲۶۹ هـ ش در تبریز متولد و در سال ۱۳۲۴ هـ ش در تهران به دست برادران امامی (از فدائیان اسلام) به ضربت خنجر به قتل رسید. (۱)

او مردی تندخو و نسبت به روحانیون سخت دشمن بوده تا جائیکه پا را فراتر نهاد و گستاخی به ساحت مقدس ائمه اطهار علیهم‌السلام حتی شخص پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نمود؛ و جسارتها به مذهب شیعه و اعتقاد به امامت مهدی موعود (عج) و غیبت آن حضرت نمود.

او در یکی از کتابهایش می‌نویسد: «عثمان بن سعید، محمد بن عثمان، حسین بن روح و ابوالحسن سیمری، که ادعای نیابت امام ناپیدا کرده‌اند، افرادی گمنام بوده، و کسی آنها را نمی‌شناخته و خواسته‌اند؛ از این راه به ریاست برسند، و نیابت آنها و شخص امام ناپیدا دروغ بوده است.» (۲)

احمدیه

فرقه «احمدیه» یا «قادیانی»، یکی از فرقه‌های مذهبی در جامعه مسلمانان هندوستان و پاکستان است. مؤسس و بانی آن «میرزا غلام احمد قادیانی» بود. او در شهر قادیان پنجاب هندوستان در سال ۱۸۷۹ م. درگذشت. هنوز پیروان او در هندوستان، پاکستان، آفریقا و اندونزی بسیارند.

«احمدیه»، در مبادی اصولی تابع اسلام می‌باشند و فقط در سه اصل اختلاف دارند:

- ۱- عقیده به رجعت مسیح ۲- اصل جهاد ۳- مسأله ظهور مهدی (عج)

۱- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۱۵۷۷

۲- «مهدی موعود»، پاورقی ص ۶۹۶

در باب مسیح برآند که عیسی علیه السلام مقتول نگردید و بر روی صلیب نمرود، بلکه ظاهراً به نظر مردم چنین آمد، پس او را در قبری دفن کردند و او بعد از ۴۰ روز برخاست و به هندوستان رفت و در کشمیر اقامت کرد و به نشر دعوت انجیل پرداخت و پس از ۱۲۰ سال عمر در شهر «سرینگر» درگذشت.

در باب مسأله جهاد معتقدند که جهاد با شمشیر با دشمنان دین اسلام حرام است، بلکه باید این تکلیف شرعی با وسایل مسالمت آمیز اعمال شود، به همین مناسبت «احمدیه» نسبت به دولت انگلیس وفادار بوده‌اند.

در باب مهدویت برآند که مهدی (عج)، مظهر «عیسی علیه السلام» و «رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم» است و چون بعضی روایات اسلامی ظهور مهدی منتظر (عج) را در اوایل قرن ۱۴ هـ ق. خبر داده بودند؛ «غلام احمد» خود را «مهدی وقت» معرفی کرد.

«احمدیه» مرجعی به نام انجمن «احمدیه» دارند که مرکز آن «لاهور» و رئیس آن مکلف به رسیدگی امور دینی و ارشاد پیروان است. (۱)

اختلاف بنی عباس

در روایاتی که در کتب حدیث ثبت شده، اختلاف بنی عباس و انقراض دولت آنها، از علائم حتمیه قبل از ظهور حضرت مهدی (عج) اعلام شده است.

آنان قبل از قیام حضرت قائم (عج) از سمت خراسان منقرض خواهند شد. (۲)

اخیار

«اخیار» جمع کلمه «خیر» و به معنی مردمان بسیار نیکوکار و دیندار است.

در برخی از روایات یاران حضرت مهدی (عج) با عنوان «اخیار» خوانده شده‌اند. (۳)

۱ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۱۰۴ - «آخرین امید»، ص ۲۱۳

۲ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷
۳ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۳۸

أَزِفَتِ الْأَزْفَةَ

«أَزِفَتِ الْأَزْفَةَ» یعنی «وقت ظهور فرا رسیده است».

این جمله یکی از سه صدایی است که در هنگام ظهور قائم (عج)، همگان آن را می‌شنوند: «ای گروه مؤمنان وقت ظهور فرا رسیده است».

دو صدای دیگر با این عبارات شنیده می‌شود: یکی «لعنت خدا بر کسانی باد که بر محمد ﷺ و آل محمد ﷺ ستم روا داشتند» و دیگری اینکه، سیمایی بر خورشید ظاهر شده، ندا می‌دهد: «خداوند، ولی عصر حضرت محمد بن الحسن، مهدی را برانگیخته است، به سخنان او گوش فرا دهید و اوامر او را اطاعت کنید»^(۱).

أَزَلِي

«أَزَلِي» منسوب به «صبح ازل» است. آیین ازلی شعبه‌ای منشعب از بابیه است، که توسط «یحیی نوری» تأسیس گردید.

← یحیی نوری

أُذُنٌ سَامِعَةٌ

یکی از لقبهای حضرت حجت (عج) «أُذُنٌ سَامِعَةٌ» است.^(۲)

استخاره حضرت قائم (عج)

در باب دوم از کتاب «باقیات صالحات» که در حاشیه کتاب «مفاتیح الجنان» نگاشته شده، کیفیت استخاره‌ای که منسوب به امام عصر (عج) می‌باشد، چنین بیان شده است: «علامه مجلسی از پدر بزرگوارش نقل کرده که ایشان از استاد بزرگوارش «شیخ بهایی» نقل می‌کرد که می‌گفت: «چندی از مشایخ در باب استخاره با تسبیح از حضرت قائم (عج) مذاکره می‌کردند که حضرت فرموده است: «هر که می‌خواهد با تسبیح استخاره نماید باید [تسبیح را به دست گیرد و سه مرتبه صلوات بفرستد و

یک قبضه از تسبیح را بگیرد و دوتا دوتا بشمرد.

پس اگر یکی باقی ماند بجا آورد و اگر دوتا باقی ماند بجا نیاورد.

همچنین در کتاب «جواهر» استخاره‌ای منسوب به حضرت قائم (عج) وجود دارد و کیفیت آن بدین گونه است که:

«بعد از قرائت دعا یک قبضه از تسبیح را بگیرد و هشت هشت جداکن. پس اگر یکی باقی ماند، فی الجمله نیک است، و اگر دوتا باقی ماند یک نهی از آن است و اگر سه تا ماند، اختیار دارد (که آن را انجام دهد یا ندهد)، چون انجام و ترک آن مساویست و اگر چهار تا ماند، دو نهی از آن است و اگر پنج تا ماند، بعضی گفته‌اند که سختی و رنج دارد و بعضی گفته‌اند که در آن ملامت است و اگر شش تا ماند، نهایت خوب است و باید تعجیل در آن کار کرد، و اگر هفت تا ماند حکمش مثل پنج تا است، و اگر هشت تا مانده چهار نهی از آن است».

استغاثه به قائم (عج)

«یکی از تکالیف بندگان نسبت به امام عصر (عج)، استمداد و استغاثه به آن حضرت در هنگام شدائد و بلاها و امراض و روی آوردن شبهات و فتنه از اطراف و جوانب و ندیدن راه چاره است و اینکه از ایشان بخواهیم تا بلا را دفع و غم و اندوه را رفع نماید. خود آن حضرت در توقیعی که برای شیخ مفید فرستادند، مرقوم فرمودند:

«علم ما به خبرهای شما محیط است و هیچ چیز از اخبار شما و بلایی که به شما می‌رسد از ما پوشیده نیست»^(۱).

از جمله استغاثه‌ای که به امام زمان (عج) می‌شود این است که هر کجا باشی، دو رکعت نماز به حمد و هر سوره‌ای که خواهی می‌گذاری، سپس رو به قبله می‌ایستی

و می‌گویی:

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْغَامُّ وَ صَلَوَاتُهُ الدَّائِمَةُ وَ...» (۱)

← مسجد سهله، شیخ مفید

اسحاقیه ← محمد بن نصیر نمیری

اسفار تورات

«اسفار»، یا «اسفار تورات»، یا «پنج سفر موسی عليه السلام»، کتابهای پنجگانه‌ای را گویند که در اوّل مجلد عهد عتیق (تورات) واقع است و آن شامل: «سفر خلقت» یا تکوین (پیدایش)، «سفر خروج»، «سفر لاویان»، «سفر اعداد»، «سفر تثنیه» یا استثناء است و مجموع کتاب، نظامات و قواعد دین موسی را بیان می‌کند. (۲)

در روایات اسلامی وارد شده که حضرت قائم (عج) به وسیله «اسفار تورات» با یهود، احتجاج و استدلال می‌کند و بسیاری از یهودیان مسلمان می‌شوند. (۳)

← انطاکیه، احتجاج قائم (عج) با پیروان ادیان مختلف

اسماعیل بن جعفر صادق عليه السلام ← اسماعیلیه خالصه

اسماعیل نوبختی

«ابوسهل، اسماعیل بن علی نوبختی»، از دانشمندان بزرگ شیعه بوده که در سالهای ۲۳۷ تا ۳۱۱ هجری قمری می‌زیسته است. وی یکی از متفکران و متکلمان برجسته جهان تشیع، در قرن سوّم، است که او را در شمار «فلاسفه شیعه» ثبت کرده‌اند. از وی بیش از ۳۰ تألیف، در رشته‌هایی چند از علوم عقلی کلامی و تحقیقی بر جای مانده است. (۴)

این عالم فیلسوف و متفکر بزرگ، از اصحاب حضرت امام حسن عسکری عليه السلام و

۱ - «مفاتیح الجنان»، فصل ۷، دعاء ۱۴. ۲ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۱۴۲

۳ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۱۰. ۴ - «فلاسفه شیعه»، ص ۱۷۲

آخرین کسی است که در عهد آن حضرت، به دیدار حضرت ولی عصر علیه السلام نائل شده است.

«ابوسهل» در واپسین لحظات زندگی حضرت عسکری علیه السلام به دیدار امام رفت و در حالی رسید که امام می خواستند کاسه‌ای را که در آن مَصْطَکِی ^(۱) با آب جوشیده بود میل کند و از شدت بیماری قادر نبودند و از فرزندش حضرت مهدی (عج) خواستند که او را یاری کند.

حضرت قائم (عج) کاسه را به دست مبارک گرفته، پدر بزرگوارش را یاری کرده تا آن را تناول فرموده است. آنگاه فرمود: «مرا آماده نماز کنید.» حضرت حجّت (عج) ایشان را یاری کرد تا اینکه وضو ساخت و خطاب به فرزند بزرگوارش فرمود:

«مژده باد تو را، فرزندم! تو «صاحب الزّمان»، «مهدی» و «حجّت الله» در روی زمین هستی. تو پسر و جانشین من هستی...»

ابو سهل می گوید: «سخنان امام حسن عسکری علیه السلام پایان یافت و همان لحظه جان به جان آفرین تسلیم کرد.» ^(۲)

اسماعیلیّه خالصه

«اسماعیلیّه خالصه»، نام فرقه‌ای است که منکر فوت اسماعیل، پسر حضرت امام صادق علیه السلام شدند و او را بعد از آن حضرت، امام حیّ و مهدی قائم (عج) می دانند. ^(۳)

اسماء و القاب قائم (عج)

اسماء و القاب و کنیه‌های شریف حضرت مهدی (عج) که در قرآن مجید و سایر کتب آسمانی و اخبار اهل بیت علیهم السلام و روایات و ادعیّه ذکر شده، فراوان است.

۱ - چیزی شبیه سقز که از ساقه درخت مصطکی بیرون می آید.

۳ - «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۲۱۵

۲ - «بحار الانوار» ج ۵۲، ص ۱۶

مرحوم حاج میرزا حسین طبرسی نوری در کتاب «نجم الثاقب»، در باب دوم، به ثبت ۱۸۲ اسم از آن بزرگوار، همت گماشته است.

اسامی مذکور در خلال این کتاب و براساس حروف الفباء آمده است.

← نجم الثاقب، اوصاف قائم (عج)

اشراط الساعة

«اشراط الساعة» یعنی علایم قیامت. ظهور مهدی موعود (عج) از «اشراط الساعة» است. یکی از علائم و نشانه‌های حتمی قیام قیامت و فرا رسیدن رستاخیز، ظهور امام قائم (عج) است. مهدی صاحب الزمان (عج) پیش از قیامت می‌آید و تا او نیاید و حکومت عدل را در جهان برپای ندارد، عمر جهان به سر نمی‌رسد، و قیامت برپا نمی‌گردد. (۱)

اشعث ← ثقیف

اصحاب قائم (عج)

یکی از مسائل غیرقابل انکار در پیروزی‌ها و حرکتهای انقلابی حضور مردم در صحنه است. مردم با رهبری و هدایت پیشوای خود می‌توانند به سرمنزل مقصود برسند. همچنین تا زمانی که این حضور آگاهانه و قاطع و با امید و توکل به خدا باشد، رهبر انقلاب با خیالی آسوده گامهای پیروزی را سریعتر برمی‌دارد. در این رهگذر قیام جهانی مهدی موعود (عج) که جهان را به تکاپو و انخواهد داشت، مستثنی از این قاعده و قانون کلی نیست.

البته در قیام قائم (عج) هر کسی لیاقت این را ندارد که در زمره اصحاب آن حضرت قرار گیرد.

در روایات به وفور نامی از یک گروه ۳۱۳ نفری به میان آمده است که این افراد از

نژاد «عجم» هستند و برخی از آنها بدون وعده قبلی در مکه به حضور امام قائم (عج) شرفیاب می‌گردند. (۱)

در قرآن کریم، این کتاب انسان ساز و حرکت آفرین در رابطه با یاران نمونه حضرت مهدی (عج) یک آیه بسیار امیدبخش و سازنده وجود دارد. در سوره مائده آیه ۵۴ خداوند به طور مستقیم، مؤمنان را در مورد خطاب قرار داده و می‌فرماید: «ای مؤمنان هر کس از شما مرتد شده و از اسلام بیرون رفت، خداوند در آینده جمعیتی را می‌آورد که دارای این پنج امتیاز هستند:

۱- هم خداوند آنها را دوست دارد و هم آنها خدا را دوست دارند.

۲- در برابر مؤمنان خاضع و مهربانند.

۳- در برابر مشرکان و دشمنان، سرسخت و نیرومندند.

۴- به طور پی‌گیری در راه خدا جهاد و تلاش می‌کنند.

۵- در مسیر انجام وظیفه از سرزنش هیچ سرزنش کننده‌ای نمی‌هراسند. این فضل خدا است که به هر کس بخواهد (و شایسته ببیند) می‌دهد، فضل و رحمت خدا وسیع است و او بر همه چیز آگاه است.»

در روایات برای این آیه مصادیق مختلفی بیان شده، از جمله اینکه: این آیه در مورد یاوران حضرت قائم (عج) است که با این ویژگیها با تمام قدرت، در مقابل مرتدین و کارشکنان می‌ایستند، و برای برقراری حکومت عدل امام منتظر (عج) و برقراری عدالت در کل جهان تلاش می‌کنند. (۲)

و در عبارتی امام صادق علیه السلام فرمود:

«صاحب این امر (حضرت مهدی (عج)) در پرتو این آیه (در حمایت چنین یاران

آگاه و دلاور) محفوظ است (۱)».

همچنین در وصف اصحاب قائم (عج) به واژه‌هایی مانند اوتاد، عصائب، ابدال، اعاجم، رفقاء و نجباء برمی‌خوریم، که با توجه به معانی این عناوین با ویژگی‌های اصحاب صاحب العصر (عج) نیز آشنا تر می‌شویم. (۲)

در این کتاب، درباره هر کدام از عناوین، به ترتیب حروف الفباء، توضیح داده شده است.

← سیصد و سیزده نفر، ایرانیان و قائم (عج)

اصحاب کهف

«اصحاب کهف»، جمعیت با ایمانی بودند که خداوند بزرگ را پرستش می‌کردند، اما ایمان خود را از دستگاه شاه جبّار مکتوم می‌داشتند. آنان به غاری پناه بردند و سالهای متمادی به قدرت خداوند در آنجا به خواب رفتند و پس از گذشت آن سالهای طولانی بیدار شدند و پس از مدّتی در همان جا رحلت کردند.

داستان «اصحاب کهف» در قرآن کریم (سوره کهف) ذکر شده است. (۳)

در روایات مربوط به ظهور حضرت قائم (عج) آمده است که «اصحاب کهف» از یاران ایشان در آخرالزمان و هنگام خروج خواهند بود. (۴)

اصل

«اصل»، از اسماء شریف ولی عصر (عج) است. حضرت مهدی (عج)، اصل هر علم و خیر و برکت و فیض هستند و هیچ حقی در دست احدی نیست، مگر آنکه ناگزیر به آن حضرت منتهی شود، و نعمتی به احدی نمی‌رسد مگر به خاطر ایشان.

۱ - «تفسیر برهان»، ج ۱، ص ۴۹۷

۲ - «حضرت مهدی، فروغ...»، ص ۲۰۷

۳ - برای آگاهی بیشتر رک به «تفسیر نمونه»، ج ۱۲، ص ۳۵۲

۴ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۱۰

و مرجع و پناهگاه بندگان در دنیا و برزخ و آخرت هستند و حضرت قائم (عج) مقصود اصلی از خلقت جمیع عوالم می باشند. (۱)

أَضْهَبَ

«أَضْهَبَ»، نام یکی از سه گروه دارای پرچم است که در آخر الزمان، در شام بر علیه امام قائم (عج) خروج می کند. این مطلب در حدیثی از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود:

«در شام سه گروه دارای پرچم، خروج می کنند: أَضْهَبَ، أَبْقَعَ و سفیانی.» (۲)
سفیانی ابتدا با «أَبْقَعَ»، برخورد می کند و می جنگد و پیروان وی را می کشد و سپس «أَضْهَبَ» را هم می کشد. (۳)

اعاجم

«اعاجم» عنوان گروهی از یاران حضرت مهدی (عج) است. «اعاجم» یعنی غیر عربها، چنانکه هم اکنون نیز ما نشانه هایش را در ایران، افغانستان و پاکستان و... می بینیم، امام زمان (عج) یاران بسیار مقاوم و خستگی ناپذیر و مخلص در این کشورهای عجمی دارد. همین افراد می توانند هسته مرکزی ارتش نیرومند امام عصر علیه السلام را در کشورهای عجمی تشکیل دهند و سپس به توسعه آن اقدام جدی کنند. (۴)

افریس ← زندا فریس

اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

از روایات معصومین علیهم السلام استفاده می شود که امام قائم (عج) هم اقامتگاه مخصوص و هم همسر و هم فرزند دارد.

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۵۶
۲ - «اعلام الوری»، ص ۴۲۸
۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۳۷
۴ - «حضرت مهدی، فروغ...»، ص ۲۴۱

در مورد اقامتگاه آن حضرت و فرزندان و بستگان و یاران مخصوص، چندین مکان مانند: مدینه، دشت حجاز، کوه رضوی، کرعه، خرابات، سرزمین‌های دوردست، جزیره خضراء و... گفته شده است. همچنین آن حضرت همه ساله در مراسم حج شرکت می‌کند. (۱)

امام هادی علیه السلام درباره اقامتگاه قائم (عج) فرمود: «حضرت مهدی (عج) و فرزندان در جزیره‌هایی بسیار بزرگ و پهناور در دریا زندگی می‌کنند و عدد شیعیان آنجا بسیار زیاد است». (۲)

آنگونه که از داستان مفصل و معروف «انباری» بر می‌آید، «جزایر مبارکه» از اقامتگاه‌های قائم (عج) است. این جزایر شامل پنج جزیره به نامهای: مبارکه، زاهره، صافیه، ظلوم و عناطیس است که همگی مسلمان و شیعه هستند، و بر آنها پنج نفر از فرزندان حضرت صاحب الزمان (عج)، حکومت می‌کنند که نامهای آنها طاهر، قاسم، ابراهیم، عبدالرحمن و هاشم است. (۳)

«بلد مهدی»، یکی دیگر از اماکن سکونت حضرت ولی عصر (عج) است. «بلد مهدی» شهری نیکو و محکم است، که آن را مهدی فاطمی بنا کرده و برای آن قلعه‌ای قرار داده است. (۴)

در آخرین مطلب از باب هفتم کتاب «نجم الثاقب»، اینگونه آمده است:

«مسکن آن جناب (حضرت قائم (عج)) در جزیره خضراء است، در بحر ابیض، از جزایر خالدهات مغربیّه، معروف به خرابات، بر کوهی که در دو فرسخی این بلده مبارکه است و سایر جزایر مثل علقمیّه و ناعمه مبارکه و صالحیّه و بیضاویّه و نوریّه که

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۵۱

۲ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۵۸

۳ - خلاصه داستان انباری در کتاب «اثبات الهداة»، ج ۳، ص ۵۷۹، نقل شده است.

۴ - «العقبری الحسان»، ج ۱، بساط ۳، ص ۵۸

حاکمند در آنها امرای آن جناب که از فرزندان اویند:

وَ إِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَ مُلْكًا كَبِيرًا. (۱)

: (و چون آن جایگاه نیکو را مشاهده کنی عالمی پُر نعمت و کشوری بی نهایت بزرگ خواهی یافت.)

از بررسی مجموع احادیث استفاده می شود که حضرت مهدی (عج) اقامتگاه و فرزندان بسیاری دارند که همه از اولیاء و صَلَحا و شرفا هستند، امَّا سِمَتِ امامت ندارند، که امامت منحصر به دوازده معصوم است و جایگاه واقعی آن حضرت بر همگان پوشیده است.

← همسر قائم (عج)

اقدس

«اقدس» نام کتاب «حسینعلی نوری» ملقب به «بهاءالله» است که درباره احکام دین خود و به زبان عربی نگاشته است.

او در این کتاب بیشتر احکام دین «باب» را که سر به افتضاح برداشته، و باعث مسخره خرد و کلان بود، نسخ کرد، و چیز بهتری که به عقلش می رسید جای آن گذاشت.

بهاءالله درباره کتاب «اقدس» خود، معتقد بود که آن را مانند قرآن نوشته است.

← بهاءالله، باب

اکمال الدین و اتمام النعمة

کتاب «اکمال الدین و اتمام النعمة»، تألیف «محمدبن علی بن بابویه» معروف به «شیخ صدوق» (متوفی ۳۸۱ هـ ق) است.

محتوای کتاب ارزشمند «اکمال الدین...» بر مأخذ اصلی شیعه «الاصول الاربعه»

که قبل از سال ۲۶۰ هـ ق، توسط امام صادق علیه السلام و دیگر امامان گرد آوری شده، تکیه دارد. شیخ صدوق به خاطر این که پدرش «ابن بابویه» از فقهای عالیقدر و وکیل امام علیه السلام در قم بوده، توانست اطلاعات موثقی را درباره ارتباطات پنهانی بین وکلاء و امام قائم (عج) به وسیله چهار سفیر ارائه دهد. وی همچنین فصلی را درباره معمرینی که بیش از صد سال عمر کرده‌اند، اختصاص داده، تا طول عمر امام دوازدهم (عج) را توجیه کند.

مرحوم «صدوق» می‌نویسد: «کتاب خود را زمانی که در نیشابور بوده جمع آوری و انشاء کرده است، زیرا غیبت امام عصر (عج) موجب حیرت و تحیر در بین اکثریت شیعیانی که او را ملاقات می‌کردند، شده و در نتیجه باعث انحراف آنها گردیده بود».

← البرهان علی صحة طول عمر الامام صاحب الزمان (عج)، ابن بابویه

امام حسن عسکری علیه السلام

حضرت امام حسن عسکری علیه السلام پدر بزرگوار امام عصر (عج) و امام یازدهم شیعیان است. ایشان در روز جمعه هشتم ربیع الثانی سال ۲۳۲ هـ ق در مدینه متولد شد.

اسم شریف آن حضرت «حسن» و کنیه‌اش «ابومحمّد» و مشهورترین القابش «زکی» و «عسکری» است. به آن حضرت و همچنین پدر و جدّش «ابن الرضا» هم می‌گفتند.

پدرش امام علی النقی علیه السلام بود و مادر آن حضرت «حدیث» و به قولی «سلیل» بوده و او را «جدّه» می‌گفتند.

ایشان شش سال امامت کرد و در سنّ ۲۸ سالگی در اوّل اذان صبح روز جمعه، هشتم ربیع الاوّل سال ۲۶۰ هجری بر اثر مسمومیت توسط «معتد»، خلیفه عباسی

لعنة الله عليه) در منزل شخصی خود در سامراء به شهادت رسید و در کنار پدر بزرگوارش به خاک سپرده شد.

مهدی موعود (عج)، یگانه فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است. این مطلب در ۲۹۳ حدیث^(۱) تصریح شده است. سنّ مبارک حضرت قائم (عج) در هنگام شهادت پدر بزرگوارش، چهار سال و پنج ماه و هفت روز بوده است.^(۲)

← احادیث مهدویت

امام زمان (عج)

یکی از القابی که حضرت مهدی (عج) را با آن می خوانند و بسیار هم شایع است، لقب «امام زمان (عج)» است. شاید این لقب برگرفته از این حدیث معروف نبوی باشد که:

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ، مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً»^(۳)

کسی که بمیرد و امام زمان خویش را نشناخته باشد، مرگ او مانند مرگ افراد دوران جاهلیت است»

و شاید به این دلیل که در این دوره از زمان، هیچ امام حقی و حاضر دیگری به جز حضرت مهدی (عج) فریادرس و امید بی پناهان نیست، ایشان را با لقب «امام زمان» ندا می کنند.

← مرگ جاهلی

امیر الأمره

یکی از القاب حضرت قائم (عج)، «امیر الأمره» است. حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام را نیز به همین لقب می خوانند. امام صادق علیه السلام، بعد از ذکر پاره ای از فتنه ها

۱ - رک به احادیث مهدویت، در همین کتاب موارد ۱۶ و ۱۷

۳ - «اصول الکافی»، ج ۱، ص ۳۷۵

۲ - «منتخب التواریخ»، ص ۸۵۷

و جنگها و آشوبها فرمود: «دجال خروج می کند و بسیاری را گمراه می سازد و در این هنگام، «امیرالامر» و «قاتل الکفر» و «سلطان المأمول»، خروج می کند.» (۱)

انتظار فرج

انتظار به معنی آینده نگری، و به معنی ناراضی بودن از وضع موجود، و به راضی شدن از آینده بهتر، است و انتظار فرج یعنی آماده بودن برای ظهور امام زمان (عج) و تشکیل دولت حقّه آل محمد ﷺ و حکومت جهانی آخرین سفیر الهی، انتظار فرج یعنی مهیا ساختن روح و جسم خود، برای روزی که با طلوع پیشوای غائب جهان، گشایش در کلیّه شئون زندگی بشریت پدید می آید، روزی که تمام بدبختیها، ناکامیها، بیدادگریها و ظلمها از میان می رود. و فقر و تنگدستی، بیکاری و بیماری و بالاخره تمام مصائب و ناراحتیها یکباره و برای همیشه رخت از جان برمی بندد و به وسیله آن حضرت، حکومت عدل واحد جهانی در سراسر گیتی برقرار می گردد، و برای چنین روزی باید خیلی انتظار کشید و امیدوار بود.

در همین رابطه امام صادق علیه السلام می فرماید:

«کسی که دوست دارد از یاران قائم (عج) باشد، باید در انتظار ظهور باشد، و حتماً باید کارهایش بر اساس تقوی، پاکی و اخلاق نیک باشد، چنین کسی منتظر امام (عج) است. در این راه بکوشید و آماده باشید، گوارا باد بر شما ای جوانمردان که رحمت خدا با شما است.» (۲)

انتظار فرج امام عصر (عج) از برترین اعمال شمرده می شود. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در همین زمینه فرمود:

«أَفْضَلُ أَعْمَالِ أُمَّتِي إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

:بهترین و برترین اعمال امت من انتظار فرج (مهدی موعود (عج)) از نزد خدای

عزیز و جلیل است» (۱).

همچنین امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس از شما، در حال انتظار ظهور حاکمیت خدا درگذرد، مانند کسی است که در خدمت قائم (عج) باشد و در خیمه او... نه بلکه مانند کسی است که در رکاب قائم (عج) بجنگد، نه به خدا سوگند، بلکه مانند کسی است که در رکاب پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم شهید شده باشد» (۲).

و نیز امام علی علیه السلام فرمود:

«إِنْتَظِرُ الْفَرَجَ بِالصَّبْرِ، عِبَادَةَ»

:چشم به راه فرج (رسیدن گشایش الهی) داشتن، با صبر و بردباری، عبادت است» (۳).

انطاکیه

در احادیث اسلامی آمده است که «حضرت مهدی (عج)»، نخست به «انطاکیه» می رود، و از غاری در آنجا، تورات موسی (نسخه اصلی)، را بیرون می آورد... عصای موسی علیه السلام و انگشتری سلیمان نیز در آن غار است» (۴).

آنچه در مآخذ، درباره انطاکیه آمده است، با موضوع یاد شده، مناسبت دارد:

«...انطاکیه کنونی (انطاکیه، در جنوب ترکیه، بر رود اورونتس، نهر العاصی، ۲۲ کیلومتری ساحل مدیترانه قرار دارد)، فقط قسمت کوچکی از انطاکیه قدیم را اشغال کرده است. از شهر قدیم، باروها، آبار، تئاتر و قلعه‌ای باقی است. در کاوشهایی که در آنجا و در اطرافش به عمل آمده، موزائیکهای عالی، از شش قرن اول میلادی، به دست آمده است.

جام بزرگ انطاکی، که در ۱۹۱۰ به دست آمده، به زعم بعضی، همان جام مقدس

۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۲۶

۴ - همان مدرک، ص ۳۹۰

۱ - همان مدرک، ص ۱۲۸

۳ - همان مدرک، ص ۱۴۵

است» (۱).

انگشتری سلیمان علیه السلام

«انگشتری سلیمان علیه السلام» همان انگشتر و مهر حضرت سلیمان علیه السلام است که گویند اسم اعظم الهی بر آن نقش بسته بود و سلطنت وی بر انس و جن، وابسته آن بود، و دیوی، به شکل حضرت سلیمان علیه السلام، آن انگشتری را به دست آورد و چندی سلطنت کرد تا بار دیگر، انگشتری به دست حضرت سلیمان علیه السلام افتاد و سلطنت خود را باز یافت. نامهای دیگر آن: «خاتم جم»، «خاتم جمشید»، «انگشتری جم» و «انگشتری جمشید» است. (۲)

یکی از خصائص حضرت قائم (عج) در هنگام ظهور، دارا بودن انگشتری سلیمان علیه السلام است. امام رضا علیه السلام در ضمن روایتی فرمود: «قائم (عج) کسی است که هرگاه خروج کند... انگشتری سلیمان علیه السلام و عصای حضرت موسی علیه السلام، همراه اوست». (۳)

← انطاکیه، عصای حضرت موسی علیه السلام

اوتاد

کلمه «اوتاد» جمع «وتد» به معنی میخ است. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

«وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا» (۴)

ما کوهها را میخهای زمین قرار دادیم.

اما «اوتاد» مورد نظر در اینجا، طبق روایات به سی نفر از کسانی که همواره در خدمت امام قائم (عج) به سر می برند، و هر کدام از آنها که از دنیا بروند، فرد شایسته

۱ - «خورشید مغرب»، پاورقی ص ۲۹۵ - ۲ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۱۹۰

۳ - «اعلام الوری»، ص ۴۰۷، - «کشف الغمه»، ج ۳، ص ۴۴۵

۴ - نبأ / ۷

دیگری جانشین او می‌گردد، گفته می‌شود. (۱)

از پیوند دو مطلب، نتیجه می‌گیریم که این یاران از مردان بسیار خالص و دلاور هستند که همچون کوه استوار، در خدمت آن حضرت به سر می‌برند.

اوصاف قائم (عج)

در باره مقام شامخ و اوصاف و ویژگیهای امام عصر علیه السلام در روایات فراوان، نامهای گوناگونی دیده می‌شود که نوشتن همه آنها در یک جا و توضیح و دلیل انتخاب آن اوصاف و القاب جزوهای جداگانه می‌طلبد. بیشترین اوصاف در ادعیه و زیارات وارد شده است. در ذیل برخی اوصاف ذکر می‌شود:

حاصد فروغ الغی و الشقاق - طامس آثار الزیغ و الاهواء - قاطع حبایل
 الکذب و الافتراء - طالب بذحول الانبیاء و ابناء الانبیاء - طالب بدم المقتول
 بکر بلاء - منصور علی من اعتدی علیه و افتری - فاتق کل رتق - محقق کل
 حق - مبطل کل باطل - محیی المؤمنین و مبیر الکافرین - مهدی الامم -
 سفینه النجاة - التقی - حافظ اسرار رب العالمین - معدن علوم النبویة -
 حجة الله فی ارضه - الرضی - باب الله و خازن کل علم - شاهد الله علی
 عباده - سبب المتصل بین الارض و السماء - حجة المعبود و کلمة المحمود
 - صاحب الصمصام - قاصم الشوكة المعتدین - منیر الحق - مؤمل لاجیاء
 الكتاب و حدوده - قائم بقسط الله - معز الاولیاء و مذل الاعداء - الزکی -
 دین المأثور - جامع الکلم - بقیة الله من الصفوة منتجبین - النقی - عین الله
 فی خلقه - عین الحیوة - قمر الزاهر - السیف الشاهر - صاحب الشرف - وتر
 الموتور - مؤلف شمل الصلاح و الرضا - علم المنصوب - خلف السلف -
 وارث الانبیاء - العدل المشتهر - هادم ابنة الشرك و النفاق - مدخر لتجدید

الفرايض و السنن - مفرج الكرب و مزيل الهمم - نور الباهر - صدر الخلائق
ذو البر و التقوى - جامع الكلمة على التقوى - متخير لاعادة الملة و الشريعة -
مبيد اهل الفسوق و العصيان و الطغيان - الكتاب المسطور - فائز بامر الله -
خالق الهام - شمس الظلام و بدر التمام - مستأصل اهل العناد و التضليل و
الاحاد - صاحب يوم الفتح و ناشر راية الهدى - عين الله الناظره - وجه الله
الذى اليه يتوجه الاولياء - ربيع الانام - نضرة الايام - امنية شايق يتمنى من
مؤمن و مؤمنة.

← اسماء و القاب قائم (عج)

اوقات مخصوص قائم (عج)

در باب يازدهم كتاب «نجم الثاقب» به توضيح درباره اوقات مخصوص قائم (عج) پرداخته شده است. در اينجا تنها عناوين اين اوقات ذكر مى شود:
شب قدر، روز جمعه، روز عاشورا، از وقت زرد شدن آفتاب تا غروب آن در هر
روز، عصر دوشنبه، عصر پنجشنبه، شب و روز نيمه شعبان و روز نوروز.

اوقيدمو

از اسماء حضرت ولي عصر (عج)، «اوقيدمو» است. «ميرزا محمد نيشابورى» در
كتاب «ذخيرة الالباب»، معروف به «دوائر العلوم» ذكر کرده كه اسم آن حضرت در
تورات به لغت تركوم، «اوقيدمو» است. (۱)

اهداف قيام قائم (عج)

مقصود از «هدف» قيام قائم (عج)، چيزى است كه آن حضرت براى دست يافتن
به آنها با تحقق آنها حرکتى جدى را آغاز خواهد كرد. فهرستى از اهداف مقدس به
اين صورت است:

- ۱- احیای اسلام که بر اثر کج رویها زنگار گرفته است.
 - ۲- تأمین قسط و عدل اجتماعی و اجرای قانون شرع.
 - ۳- اصلاح جامعه و به حرکت درآوردن امت.
 - ۴- حاکم ساختن حق و نیرو بخشیدن به حق پرستان.
 - ۵- احیای سنت نبوی و سیره علوی.
 - ۶- از بین بردن بدعتهای جاهلانه.
 - ۷- آزادسازی اراده ملت از محکومیت سلطه و زور.
 - ۸- آگاه ساختن مسلمانان و افشای ماهیت واقعی جبّاران.
 - ۹- از بین بردن سلطه استبدادی خودکامگان بر جهان اسلام.
 - ۱۰- تأسیس یک مکتب عالی تربیتی و شخصیت بخشیدن به جامعه.
- این هدفها، هم در اندیشه و عمل حضرت قائم (عج) جلوه گر خواهد بود و هم در یاران و سربازانش. (۱)

اهل سنت و انتظار

انسان مسلمان که به قرآن کریم معتقد است، و آن را، کتاب خدا می داند، و به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معتقد است و او را پیام آور وحی می داند، و تعالیم او را تعالیم الهی می شناسد، باید به «مهدی (عج)» و «انتظار» معتقد باشد، و به «آداب انتظار» عمل کند و خویشان را برای چنان ظهور عظیم، آماده سازد.

توجه و تأمل در این همه حدیث نبوی و اقوال صحابه و تابعین و این همه راوی و سند و کتاب و تألیف و قول و تصریح و این همه محتوای غنی و مسلم قرآن کریم، ایجاب می کند، که سراسر جهان تسنن، از وجود این ولی بزرگ الهی غافل نمانند، و

۱ - اهداف مذکور همان اهداف عاشورا است، زیرا حسین (ع) و مهدی (عج) پیروان یک مکتبند. رک به «فرهنگ عاشورا»، ص ۶۲.

همه آنان، از هر مذهب و در هر کشور دارای این جهان بینی اسلامی، یعنی: اعتقاد به ظهور قائم (عج)، برای نابود کردن ظلم جهان، باشند و مانند شیعه، توجهات و توسل‌اتی نیز به ساحت اعلای آن امام، داشته باشند.

علمای بزرگ اهل سنت، در زمینه مهدویت کتابهای خاص نوشته و منتشر کرده‌اند و برخی در کتابهایشان، بخشی را به این موضوع عظیم اختصاص داده‌اند، که این خود بیانگر اهمیت انتظار در بین اهل سنت است. (۱)

ایرانیان و قائم (عج)

در روایتی می‌خوانیم، هنگامی که از رسول خدا ﷺ در مورد آیه ۵۴ سوره مائده سؤال کردند، پیامبر اکرم ﷺ دست خود را بر شانه سلمان فارسی نهاد و فرمود: «منظور از این یاران، هموطنان این شخص هستند».

سپس فرمود:

«لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعَلَّقًا بِالثَّرِيَا لَتَنَاوَلَهُ رِجَالٌ مِّنْ أُمَّةِ الْفَارِسِ

:اگر دین به ستاره ثریا بسته باشد و در آسمانها قرار گیرد، مردانی از فارس آن را در اختیار خواهند گرفت (۲)».

(در بعضی از روایات بجای دین، «علم» آمده است. (۳))

طبق بعضی از روایات آن ۳۱۳ نفر از یاران مخصوص حضرت مهدی (عج) از عجم هستند (۴).

شگفت نیست که چشمت به این دیار افتد که بهترین رقم انتظار، ایرانی است

← اصحاب قائم (عج)

۱ - «خورشید مغرب»، ص ۸۵

۲ - «نور الثقلین»، ج ۱، ص ۶۴۲

۳ - «حلیه»، ج ۶، ص ۶۴

۴ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۹۲

ایزدشناس

«ایزد شناس» و «ایزدنشان»، دو نام حضرت ولی عصر (عج) در نزد «مجوس» است. شیخ بهایی، در «کشکول» فرموده که «فارسیان» آن حضرت را به این نام می خوانند^(۱).

ایزدنشان ← ایزدشناس

آیدی

«آیدی» از القاب حضرت قائم (عج) است. ظاهراً مراد از «آیدی» که جمع «ید» است، در اینجا، به معنی نعمت باشد.

شیخ صدوق در «اکمال الدین» و ابن شهر آشوب در «مناقب»، از امام کاظم علیه السلام روایت کرده اند که حضرت در تفسیر آیه شریفه:

«وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً»^(۲)

و (خداوند) نعمتهای ظاهر و باطن خود را برای شما فراوان گردانیده است.

فرمود: «نعمت ظاهر، امام ظاهر است و نعمت باطنه، امام غایب است و در مواضع بسیاری از قرآن، نعمت به امام علیه السلام تفسیر شده است^(۳)».

ایستاده

«ایستاده»، از اسامی حضرت صاحب الزمان (عج) است. در کتاب «ذخیره الالباب» ذکر شده که، «ایستاده»، نام آن حضرت در کتاب «شاکمونی»^(۴) است. (۵)

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۵۸ ۲ - لقمان / ۲۰

۳ - نجم الثاقب، باب دوم، ص ۶۱

۴ - «شاکمونی» از بزرگان کفار هند به شمار می رفته و به گمان آنان پیامبر آسمانی بوده است.

۵ - نجم الثاقب، باب دوم، ص ۵۸

ایقان

کتاب «ایقان» از آثار «میرزا حسینعلی نوری»، معروف به «بهاءالله» است. او این کتاب را در بغداد پیش از تبعید به ترکیه نوشته است و هرکس آن را مطالعه کند، گمان می‌کند، مؤلف آن یک نفر صوفی عارف مسلک بسیار غلیظ است. وی همچنین صاحب کتاب «اقدس» است.

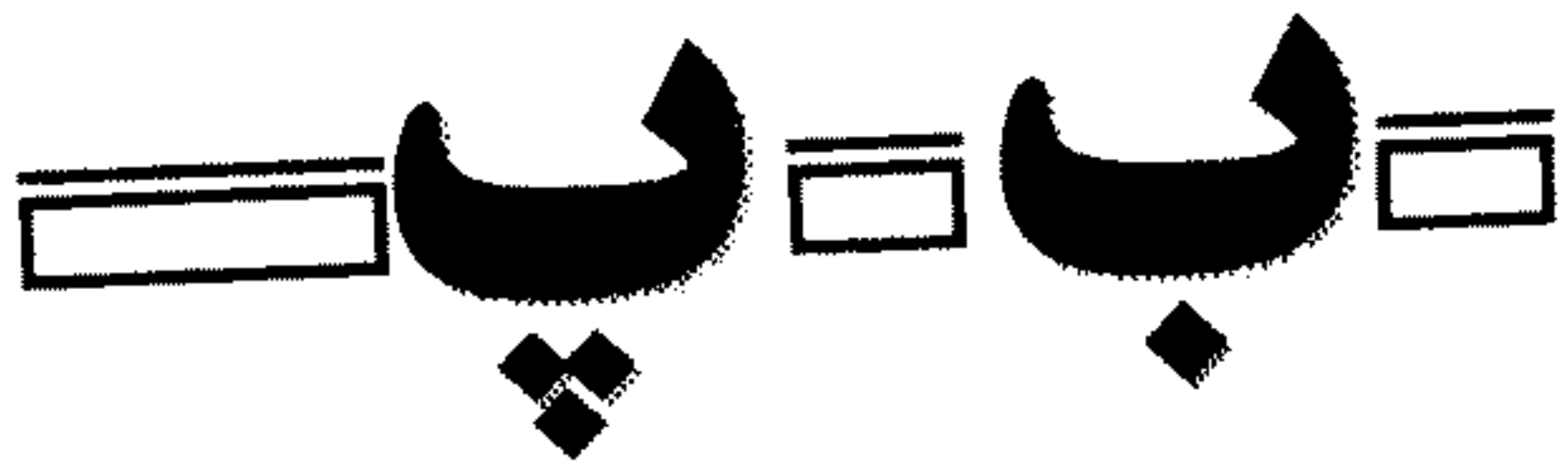
← بهاء الله، اقدس

حضرت مهدی^(عج)

طَلَبُ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِ
طَرَفِنَا هَلِ الْبَيْتِ
مُسَاوِقٌ لِإِنْكَارِنَا
جُتْجُومِي مَعَارِفِ

خزانه راه ما خاندان پیامبر،

برابر با انکار ما خواهد بود.

باب

سید علی محمد شیرازی معروف به «باب»، فرزند سید محمد رضای بزاز در سال ۱۲۳۵ هـ. ق در شیراز متولد شد. او چندین بار سرِ درس سید کاظم رشتی، شاگرد شیخ احمد احسائی، (که خود در ادعاهای عجیب و غریب مهارتی بسزا داشت و یک دسته از طلاب افراطی در درس وی اجتماع می‌کردند) حاضر شد و مورد توجه او قرار گرفت. پس از فوت سید کاظم، مورد توجه عدّه‌ای از شاگردان او گردید. در سن ۲۵ سالگی (۱۲۶۰ هـ. ق) تحوّل در فکر او ایجاد شد و نخست دعوی «بابیت» و سپس دعوی «مهدویت» کرد. از این به بعد به «علی محمد باب» یا «سید باب» مشهور گشت.

او مردم را پنهانی به ارادت خویش دعوت می‌نمود و می‌گفت: «من باب الله

وَأَتُوا الْبَيْتَ مِنْ أَبْوَابِهَا (۱)

و از در خانه‌ها وارد شوید.

در مدتی اندک ۱۸ تن به او گرویدند و آنان به «حروف حی» (۲) موسومند. او به مریدهای خاصش می‌گفت: «من آن مهدی صاحب الامر هستم»، سال بعد در مکه معظمه دعوت خود را اظهار نمود و گفت:

«علی علیه السلام و محمد صلی الله علیه و آله دو کس بودند، اینک آن هر دو منم، لذا نام من علی و محمد است». وی بدعتهای زیادی در دین خدا گذارد، بعد به طرف شیراز آمد.

بعدها دعوت او بالا گرفت و به سبب شورشهای پیایی در مازنداران، زنجان و نیریز گروه بسیاری از بابیان به قتل رسیدند. به دستور میرزا تقی خان امیرکبیر و موافقت ناصرالدین شاه، در تبریز مجلس مباحثه‌ای بین علماء و «باب» و با حضور ولیعهد شاه تشکیل شد و سرانجام علماء حکم به قتل «باب» دادند.

بالاخره او را در روز دوشنبه بیست و هفتم شعبان المعظم سال ۱۲۶۶ ه. ق در میدان مشق تبریز به دار آویخته شد و بدنش را هدف گلوله کردند و جسدش را چند روز در میان شهر گردانیدند. آنگاه در بیرون دروازه شهر انداختند و خوراک جانوران ساختند. (۳)

بابی

«بابی» (بابیه) نام فرقه‌ای است که «سید علی محمد شیرازی» معروف به «سید باب» تشکیل داد.

← باب

۱ - بقره / ۱۸۹

۲ - «حی» به حروف ابجد، معادل عدد است. به این ترتیب که ح=۸ و ی=۱۰

۳ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۲۲ - «منتخب التواریخ»، باب ۱۴، ص ۸۶۸

باسط

«باسط» از القاب حضرت ولی عصر (عج) است. «باسط» یعنی فراخ کننده و گستراننده.

فیض آن حضرت، چنانچه خود ایشان فرمودند، مانند آفتاب به همه جا رسیده و هر موجودی از آن بهره دیده و در ایام حضور و ظهور، عدلش چنان منبسط و عام شود که گرگ و گوسفند با هم چرا کنند. (۱)

بئر معطله

از القاب حضرت مهدی (عج)، «بئر معطله» است. علی بن ابراهیم در تفسیر خود، از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در تفسیر آیه شریفه:

«... وَ بئرٍ مَعَطَّلَةٍ وَقَصْرِ مَشِيدٍ» (۲)

و چه بسیار چاه پر آب که بی صاحب ماند، و چه بسیار قصرهای محکم و مرتفع.

فرمود: «که این مثلی جاری برای آل محمد علیهم السلام است. «بئر معطله» چاهی را گویند که از آن، آب کشیده نمی شود و همچنین آن امامی که غایب شده است.»

پس، از او تا وقت ظهور، علمی اقتباس نمی شود. (۳)

بتریّه

«بتریّه» نام یک گروه است که با حضرت مهدی (عج) به مبارزه می پردازند. حضرت قائم (عج) پس از ظهور، از مکه به مدینه آمده و در آنجا همراه دهها هزار نفر از همراهان به سوی کوفه رهسپار می شوند.

در کوفه حدود ده هزار نفر که «بتریّه» نام دارند، جلوی آن حضرت را می گیرند و

به او می‌گویند، از همانجا که آمده‌ای برگرد، ما نیازی به فرزندان فاطمه (س) نداریم، امام (عج) با آنها می‌جنگد و همه آنها را به هلاکت می‌رساند، آنگاه وارد کوفه شده و هر منافق شگاک را می‌کشد، و کاخ‌های عظیم ظلم را ویران می‌سازد، و جنگ افروزان را به قتل می‌رساند تا خداوند خشنود گردد.

این روایت از اما باقر علیه السلام هم نقل شده است. (۱)

بحار الانوار

«بحار الانوار فی اخبار الائمة الاطهار»، کتاب ارزشمندی از علامه مجلسی است. این کتاب به زبان عربی و شامل ۲۶ جلد است.

علامه مجلسی درباره کتابش می‌گوید: «من نظر به اینکه این کتاب مشتمل بر انواع علوم و حکمتها و اسرار است، و از مراجعه به تمام کتب بی‌نیازکننده می‌باشد آن را بحار الانوار (دریای نور) جامع گوهرهای اخبار ائمه اطهار، نامیدم».

علامه، جلد سیزدهم (۲) کتاب گرانسنگ خود را به «حضرت مهدی (عج)» اختصاص داده است. اکثر قریب به اتفاق کتب مهدویت، از این اثر مهم اقتباس کرده‌اند.

بحرالعلوم

«سید محمد مهدی طباطبایی بروجردی» ملقب به «علامه بحرالعلوم» (دریای دانشها)، در سال ۱۱۵۴ ه. ق در کربلا متولد شد. بحرالعلوم از علماء بزرگ شیعه است که به دیدار حضرت قائم (عج) در زمان غیبت کبری نائل شد. (۳) وی متوفی سال ۱۲۱۲ ه. ق در نجف اشرف است.

۱ - «اعلام الوری»، ص ۴۳۲

۲ - چاپ جدید «بحار الانوار» در ۱۱۰ جلد منتشر شده که جلد های ۵۱ و ۵۲ و ۵۳ چاپ

جدید، همان جلد ۱۳ چاپ قدیم است. ۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۳، ص ۳۰۲ و ۲۳۶

از او آثاری باقی مانده است. از جمله: «الاثنا عشریات»، «اجتماع الامر و النهی»، «اصالة البرائت» و «تاریخ مکه و مسجد الحرام»^(۱).

بُراق

«بُراق»، شترسواری رسول خدا ﷺ است. حضرت صاحب العصر (عج) هنگام ظهور و خروج به عنوان نشانه‌ای، آن را همراه خود خواهند داشت^(۲).

برهان الله

از اسماء شریفه حضرت مهدی (عج)، «برهان الله» است. این نام در کتاب «انکلیون» آمده است^(۳).

البرهان علی صحة طول عمر الامام صاحب الزمان (عج)

یکی از شش^(۴) کتابی که می‌توان آنها را اساس عقائد بعدی امامیه در موضوع غیبت دانست و یکی از مآخذ اصلی غیبت به شمار می‌رود، کتاب «البرهان علی صحة طول عمر الامام صاحب الزمان (عج)» تألیف «محمد بن علی کراجکی»، (متوفی ۴۴۹ هـ ق) یکی از شاگردان برجسته شیخ مفید است.

او در رساله خود همان روش استاد خود را دنبال کرده است، و در آن اسامی بسیاری از افراد را ذکر می‌کند که سن آنها بالاتر از طول عمر افراد عادی بوده است، هدف او همچون شیخ مفید و شیخ صدوق این بود که ثابت کند، طول عمر امام دوازدهم در دوران غیبت امر خارق العاده نبوده است.

۱ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۲۲۴ - ۲ - «نجم الثاقب»، ص ۱۲۵

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۳

۴ - پنج کتاب دیگر عبارتست از: ۱ - الغیبة اثر نعمانی ۲ - الغیبة اثر شیخ طوسی ۳ - اکمال الدین و اتمام النعمة اثر شیخ صدوق ۴ - الفصول العشرة فی الغیبة اثر شیخ مفید ۵ - مسأله وجیزة فی الغیبة اثر سید مرتضی

بزوفری

«ابوعبدالله، حسن بن علی بن سفیان بزوفری»، از کسانی است که معلوماتش را مستقیماً یا با واسطه نواب خاص از خود حضرت قائم (عج) فرا گرفته، و از نایبان و وکلاء خاص آن حضرت به شمار می رفته است. (۱)

بشرین سلیمان نخّاس

«بشرین سلیمان نخّاس» (برده فروش)، از فرزندان ابویوب انصاری و از شیعیان خاصّ امام علی النقی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام و همسایه ایشان در سامراء بود.

امام علی النقی علیه السلام وی را با دو بیست و بیست اشرفی همراه با یک نامه به خطّ فرنگی و لغت فرنگی و مهر شریف خود که بر آن زده بود، روانه بغداد کرد تا کنیزی (ملیکه) را با فلان صفت خریداری کند. او چنین کرد و ملیکه را به خانه امام علیه السلام آورد. او بعدها مادر منجی عالم بشریت امام قائم (عج) شد.

← ملکیه

بقیة الانبیاء

از القاب حضرت مهدی (عج)، «بقیة الانبیاء» است.

حکیمه خاتون می گوید: «مولد قائم (عج) شب نیمه شعبان بود. آن حضرت را به نزد برادرم، حسن بن علی علیه السلام آوردم. ایشان دستی بر روی فرزندش کشید و فرمود: «سخن بگو! ای «حجة الله» و «بقیة الانبیاء» و «نور الاصفیاء» و «غوث الفقراء» و «خاتم الاوصیاء» و «نور الاتقیاء» و «صاحب کرة البیضاء» و «المصباح الشدید الضیاء» و «خلیفة الاتقیاء» و «نور الاوصیاء» و...» (۲)

بقیة الله

«بقیة الله» از نامهای حضرت مهدی (عج) است. مردی خدمت امام صادق علیه السلام عرض کرد که آیا هنگام سلام به حضرت قائم (عج) به ایشان «یا امیرالمؤمنین» بگوئیم؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «نه این اسمی است که خداوند با آن، حضرت علی علیه السلام را نامیده و قبل و بعد از او احدی به این نام نامیده نمی شود مگر آنکه کافر باشد.»

آن شخص گفت: «پس چگونه به آن حضرت سلام کنیم؟»

امام صادق علیه السلام در جواب فرمود: «بگوئید

«السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ»

آنگاه آن حضرت آیه:

«بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»^(۱)

: آنچه خدا برای شما باقی می گذارد بهتر است، اگر واقعاً به خدا ایمان دارید» را

قرائت فرمود.^(۲)

«بقیة الله خیراً لكم» که گفته خدای

توئی توئی، به تو ای نازنین امام، سلام

بکمینابدو

در کتب مهدویت آمده است که «بکمینابدو» یکی از از شاهدان حضرت قائم

(عج) در هنگام خروج خواهد بود، و او از اصحاب کهف است.^(۳)

← تمنیحا

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۱

۱ - هود / ۸۶

۳ - «نجم الثاقب»، ص ۱۵۸

بلالی

«ابو طاهر، محمد بن علی بن بلال» معروف به «بلالی» از وکلاء امام زمان (عج) در دوران غیبت صغری است. وی را از جمله کسانی دانسته‌اند که شیعیان امامیه به عنوان راوی احادیث شهرت دارد و علاوه بر آن در زمره وکلای اصلی بغداد بود و با امام دهم و یازدهم روابط نزدیکی داشت.

بلالی، نیابت «محمد بن عثمان» را انکار کرد و مدعی شد که خود، وکیل امام غائب (عج) است، او وجوهات امام را در نزد خود نگاهداشت و از ارائه آن به «محمد بن عثمان» سر باز زد ادعای او موجب انشعابی جدی در میان امامیه شد، زیرا عده‌ای از امامیه همچون برادرش «ابوطیب» و «ابن حرز» ادعای او را پذیرفته و از او پیروی می‌کردند. این انشعاب پس از اندک زمانی از بین رفت.

بَلَدُ الْأَمِينِ

از القاب حضرت مهدی (عج)، «بَلَدُ الْأَمِينِ» است. «بَلَدُ الْأَمِينِ» یعنی قلعه محکم خداوند که کسی نمی‌تواند بر آن تسلط پیدا کند. (۱)

بَلَدِ مَهْدِي ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

بندۀ یزدان

«بندۀ یزدان»، یکی از نامهای شریف حضرت ولی عصر (عج) است. این نام در کتاب «ایستاع» آمده است. (۲)

بنی اسرائیل

«بنی اسرائیل» (اسراء)، هفدهمین سوره قرآن کریم است که ۱۱۱ آیه، ۱۵۳۳ کلمه و ۶۴۶۰ حرف دارد. (۳)

۲ - همان مدرک

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۳

۳ - «دانستنیهای قرآن»، ص ۱۹۵

درباره فضیلت قرائت سوره بنی اسرائیل، امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس در هر شب جمعه، سوره بنی اسرائیل را بخواند نمی میرد تا به خدمت امام قائم (عج) برسد و از اصحاب آن حضرت باشد». ^(۱) (لازم به توضیح نیست که قرائت همراه با درک معانی و مضامین و انجام اعمال نیک و خداجویانه مثمرتر واقع می شود نه قرائت خشک و بی روح)

بودای پنجم ← بوداییان و انتظار

بوداییان و انتظار

چنانکه در پاره‌ای از کتب و مآخذ آمده است، در دین بودایی نیز، مسأله انتظار مطرح است. گفته‌اند در این آیین نیز انتظار هست و شخص مورد انتظار بوداییان، «بودای پنجم» است.

بهاء الله

«بهاء الله»، لقب «میرزا حسینعلی بن میرزا عباس نوری» است. وی در سال ۱۲۶۰ هـ ق، به واسطه «ملا حسین بشرویه‌ای» در تهران خبر دعوت «باب» را شنید و به یاری او قیام کرد. در واقعه سال ۱۲۶۸ هـ ق (تیراندازی به طرف ناصرالدین شاه از طرف بابیان)، بهاء الله با گروهی از بابیان دستگیر و زندانی شد. او پس از چهار ماه به عراق تبعید شد و مدت یازده سال در بغداد به تبلیغ بابیه مشغول بود. بهاء الله در بغداد، خود را «مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ» و «موعود بیان» ^(۲) خواند. در سال ۱۲۷۹ هـ ق او را به استانبول و پس از چهار ماه به آدرنه و پس از ۵ سال به عکا (فلسطین) تبعید کردند و او در سربازخانه عکا زندانی بود تا اینکه، در سال ۱۳۰۹ درگذشت.

بهاء الله کتابهایی هم نوشته است. از جمله: ایقان، اقدس، جواهر الاسرار، هفت

۱ - «تفسیر برهان»، ج ۲، ص ۳۸۹

۲ - «بیان» نام کتابی از «باب» است.

وادی، کلمات مکتونه (۱).

← بیان

بهایی

«بهایی»، آیینی منشعب از بابیه است. مؤسس آن «بهاءالله»، و جانشینان او را «بهایی» گویند.

← بهاءالله

بهرام

«بهرام»، از اسماء شریف حضرت مهدی (عج)، در کتاب «مجوس» است. (۲)

بیان

«بیان»، نام کتاب «سید علی محمد شیرازی» معروف به «باب» است. وی، «بیان» را کتاب آسمانی می‌دانست و عقیده داشت که این کتاب را خداوند بر او نازل کرده و باید مردم مطابق آنچه در آن است، عمل کنند.

او هرچه به ذهن آشفته‌اش می‌رسید، بدون فکر و تأمل و بی‌درنگ به قلم می‌آورد و به سرعت می‌نوشت. به همین جهت آثار او آنچنان آشفته و نامفهوم و درهم و برهم و مغلوط است که خود بهاییان هم از افشاء و نقل آن جداً خودداری می‌کنند. (۳)

← باب

بیت الحمد

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که: برای صاحب این امر (حضرت مهدی (عج)) خانه‌ای هست که آن را «بیت الحمد» گویند و در آن چراغی روشن است، از

۱ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۴۶۲ - ۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۳

۳ - «مهدی موعود»، مقدمه ص ۱۵۷

آن روز که متولد شد، تا روزی که با شمشیر خروج کند، خاموش نمی شود (۱)»

بیت المقدس

«بیت المقدس» یکی از سرزمینهای مقدس از نظر اسلام است. «مسجد الاقصی» که دوّمین معراجگاه رسول اکرم ﷺ است، در این شهر قرار دارد.

در حدیثی از امام علی علیه السلام، در ضمن خطبه طولانی فرمود: «حضرت مهدی (عج) با یارانش از مکه به بیت المقدس می آیند و در آنجا بین آن حضرت، با دجال و ارتش او جنگ واقع شده و دجال و لشکریانش شکست را متحمل می شوند». (۲)

بیداء

«بیداء»، نام سرزمینی مابین مکه و مدینه است. در زمان ظهور حضرت قائم (عج)، در این سرزمین، لشکر سفیانی که به سیصد هزار نفر می رسند، به امر خداوند در زمین فرو می روند و نابود می شوند. (۳)

بیضاویه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

بیوح

در حدیثی از امام رضا علیه السلام روایت شده است که فرمود: «پیش از این امر (قیام حضرت مهدی (عج)) کشتار «بیوح» روی خواهد داد».

راوی گوید، پرسیدم: «بیوح چیست؟»

حضرت فرمود: «جنگ پیوسته بدون قطع شدن است» (۴).

پرچم ارتش قائم (عج)

پرچم در یک سپاه نشانه پویایی آن است و مادامیکه در میدان نبرد برافراشته

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۴

۲ - «اثبابة الهداة»، ج ۷، ص ۱۴۲ و ۱۷۶ - ۳ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۴ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۸۲

باشد، نشان دهنده ادامه قیام و باز نایستادن لشکر، از حرکت است. همانگونه که مرسوم است، روی برخی از پرچم‌ها جملاتی نوشته می‌شود که بیان‌کننده دیدگاه و سخن حاملان، و کسانی که تحت آن پرچم می‌جنگند، می‌باشد.

در روایات اسلامی آمده که روی پرچم ارتش قائم (عج) این جمله نوشته شده است:

«الْبَيْعَةُ لِلَّهِ»

بیعت مخصوص خداست (۱)

پرچم رسول اکرم ﷺ

از جمله خصائص حضرت ولی عصر (عج) این است که در هنگام ظهور، پرچم رسول گرامی اسلام ﷺ، همراه ایشان خواهد بود.

آنچه از روایات رسیده این است که این پرچم از برگ بهشتی تهیه شده و جبرئیل در روز جنگ بدر بر پیامبر نازل کرد. پس از جنگ، پیامبر آن را پیچید و به حضرت علی رضی الله عنه داد. آن حضرت پرچم را در روز بصره باز کرد و آن‌گاه آن را پیچید و بعد از آن حضرت کس دیگری جزء امام قائم (عج) آن را پس از خروج باز نخواهد کرد (۲).

پرچمهای سیاه

از روزگاران قدیم که سخن از مهدی منتظر (عج) به میان آمده، و در احادیثی که در این زمینه از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه طاهرين علیهم السلام رسیده است، از «رایات سود خراسان» (یعنی پرچمهای سیاه که از سوی خراسان (ایران) می‌آید و مردمی که با آن

۱ - «حضرت مهدی (عج) فروغ...»، ص ۳۸

۲ - «نجم الثاقب»، باب سوم، ص ۱۷۰

پرچمها حرکت می‌کنند) گفتگو شده است.

طبق روایات آنان در شمار یاران مهدی (عج) در می‌آیند، و او را یاری می‌کنند، تا حکومت جهانی عدل و داد را پی‌ریزد و بر سر کار آورد.

در روایتی آمده: «هرگاه دیدید که رایات سود (پرچمهای سیاه) از سوی خراسان (ایران) آمدند، خود را به آن پرچمها برسانید، اگر چه خویشان را به روی برف بکشید، زیرا، مهدی خلیفة الله، در میان آنان است.» (۱)

برخی از اهل سنت گفته‌اند: «مقصود از این پرچمهای سیاه، پرچمهای اصحاب مهدی (عج) است، نه پرچمهای سیاهی که با «ابومسلم خراسانی» بود.» (۲)

پرویز

«پرویز» به معنی «مظفر» و «منصور» و از اسماء حضرت مهدی (عج) است. این نام در کتاب «برزین آزر» فارسیان ذکر شده است. (۳)

پسرانسان

کلمه «پسرانسان»، طبق نوشته مسترهاکس آمریکایی، در کتاب خود، «قاموس کتاب مقدس» ۸۰ بار در انجیل و ملحقات آن (عهد جدید) تکرار شده که فقط ۳۰ مورد آن با حضرت عیسی عليه السلام قابل تطبیق می‌باشد. و ۵۰ مورد دیگر از نجات دهنده‌ای سخن می‌گوید که در آخر الزمان ظهور خواهد کرد، عیسی عليه السلام نیز با او خواهد آمد و او را جلال خواهد داد و از ساعت و روز ظهور او جز خدا کسی اطلاع ندارد و او کسی جز حضرت مهدی (عج) نمی‌باشد. (۴)

پیشرفت علم و قیام قائم (عج)

در زمان حکومت حضرت ولی عصر (عج)، پیشرفت صنعتی همچنان ادامه

۱ - «عقد الدرر»، ص ۱۲۵

۲ - «خورشید مغرب»، ص ۳۱۹

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۳

۴ - «آخرین امید»، ص ۱۹۵

می یابد و اگر صنایع به صورت عوامل تخریبی و ویرانگر در آیند، اسلام و حکومت قائم (عج) شدیداً با آن مخالفت می کند.

حکومت صاحب الزمان (عج) مؤید پیشرفتهای همه جانبه صنعتی است که در خدمت بشر و عدالت و امنیت و آسایش و آزادی به کار می رود.

امام صادق علیه السلام در رابطه با اوج پیشرفت در آن زمان، فرمود: «در عصر قائم (عج)، مؤمنی که در شرق جهان است برادرش را که در غرب جهان است می بیند، و به عکس مؤمنی که در غرب جهان است برادرش را که در شرق جهان است، می بیند.» (۱)

همچنین در جای دیگر می فرمایند: «علم بیست و هفت حرف است، آنچه تا به امروز پیامبران آورده اند، دو حرف بیش نبوده و مردم تا امروز غیر از این دو حرف بقیه آن را نشناخته اند. پس هر گاه قائم ما (عج) خروج کند، بیست و پنج حرف دیگر را بیرون می آورد و آنها را در میان مردم پراکنده می کند و دو حرف دیگر را به آنها ضمیمه کرده و بدین ترتیب بیست و هفت حرف را منتشر می نماید.» (۲)

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۹۳

۲ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۳۸

تابوت سکینه

«تابوت سکینه»، صندوقی است که حضرت موسی علیه السلام به امر حق تعالی، از چوب شطیم ساخت. طول آن سه قدم و نه قیراط و عرض و ارتفاعش دو قدم و سه قیراط بود.

بیرون و اندرونش را به طلا پوشیده کرد. آن تابوتی بود که به عدد هر پیغمبری خانه‌ای از زبرجد سبز در آن بود، آخرین خانه‌ها، خانه حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم بود. آن تابوت را، «تابوت شهادت» و «تابوت عهد» هم گفته‌اند. (۱)

در روایات اسلامی ذکر شده که آن تابوت هنگام ظهور قائم (عج) همراه ایشان خواهد بود، که از غاری در «انطاکیه» بیرون آورده است. (۲) و به روایتی دیگر، تابوت

۱ - «لغت نامه دهخدا»، چاپ جدید، ج ۴، ص ۵۳۳۵

۲ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۱۰

در «دریاچه طبریه» است. (۱)

تالی

«تالی» در لغت به معنی «تابع و دنباله‌رو» است، که از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده می‌شود. (۲)

تأیید

«تأیید»، از القاب حضرت مهدی (عج) ذکر شده و به معنی نیرو و قوت دادن است. (۳)

ثراث رسول خدا ﷺ

حضرت قائم (عج) هنگام قیام و ظهور در جبهه جنگ با دشمن، غرق در اسلحه است. زره رسول خدا ﷺ در تن و شمشیر ذوالفقار، در دست و کلاهخود آن حضرت را بر سر دارد. (۴)

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: «ثراث رسول خدا ﷺ به قائم (عج) می‌رسد».

یکی از یاران پرسید: «ثراث چیست؟»

حضرت فرمود: «شمشیر، زره، عمامه، لباس بُرد، شلاق و اسب وزین و آلات جنگی رسول خدا ﷺ است». (۵)

تسبیح قائم (عج)

تسبیح حضرت حجة (عج) از هجدهم، تا آخر هر ماه است، و تسبیح آن حضرت این است:

-
- ۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۶
 ۲ - همان مدرک، ص ۶۵
 ۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۵
 ۴ - «اثبابة الهداة»، ج ۷، ص ۸۹
 ۵ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۴۲

«سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَانُفْسِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ زِينَةَ عَرْشِهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ»

پاک و منزّه است خداوند به تعداد مخلوقاتش، پاک و منزّه است خداوند تا آنگاه که خشنود گردد، پاک و منزّه است خداوند به شمارش موجوداتش، پاک و منزّه است خداوند به اندازه وزن عرش او، و حمد و سپاس مخصوص خداوند است، همانند این مقادیر» (۱)

تلفظ نام مقدّس حضرت قائم (عج)

این سؤال بین جمعی از محدّثان و راویان مطرح است که آیا تلفظ به نام مقدّس حضرت قائم (عج) جایز است یا خیر؟

مشهور بین جمعی از محدّثان و راویان آن است که تکلم به نام اصلی امام عصر (عج) حرام است. ولی تلفظ به القاب آن حضرت مانند مهدی، حجّت، قائم و ... حرام نیست.

حال این سؤال مطرح است که آیا این حکم مخصوص زمان غیبت صغری بوده است یا در هر زمان و مکانی، تا موقعی که آن حضرت ظهور کند، حرام است؟ و یا اینکه حرمت تلفظ نام مقدّس آن حضرت بستگی به موارد خاصی مانند تقیّه و ترس دارد که اگر موارد ترس و تقیّه نباشد جایز است؟ و آیا این مسأله اختصاص به حضرت حجّت (عج) دارد یا درباره سایر ائمه علیهم السلام نیز جاری است؟

دانشمند معروف شیعه شیخ حرّ عاملی در کتاب «وسائل الشیعه» می گوید: «در مورد تقیّه و خوف، تلفظ به نام آن حضرت حرام است و در غیر موارد تقیّه و خوف حرام نیست».

روایاتی را که در این موضوع به ما رسیده می توان به ۴ بخش تقسیم کرد:

۱- تلفظ نام مبارک حضرت ولی عصر (عج) به طور مطلق (در هر زمان و مکانی و در هر شرایطی) بی آنکه جای تقیّه باشد، حرام است.

امام صادق علیه السلام در این رابطه، فرمود:

«صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ لَا يُسَمِّيهِ بِاسْمِهِ إِلَّا كَافِرًا»

نام مبارک صاحب این امر (حضرت مهدی (عج)) را هیچ کس جز شخص کافر نمی برد». (۱)

همچنین مرحوم صدوق از «محمد بن عثمان عمری» نقل می کند که گفت: «برایم دستخطی پدیدار شد که با آن دستخط آشنا بودم (که نویسنده اش حضرت ولی عصر (عج) است) به این عبارت:

مَنْ سَمَّانِي فِي مَجْمَعٍ مِنَ النَّاسِ فَصَلِّتِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ

:کسی که در میان اجتماع مردم، نام مرا ببرد، لعنت خدا بر او باد». (۲)

۲- نام بردن آن حضرت تا موقعی که قیام کند، ترک شود، امام هادی علیه السلام درباره حضرت صاحب الزمان (عج) فرمود: «یاد کردن حضرت قائم (عج) به نام جایز نیست، تا وقتی که قیام کند و زمین را همانگونه که پراز ظلم و جور شده، پراز عدل و داد نماید». (۳)

۳- پوشاندن نام حضرت مهدی (عج) به خاطر امر تعبّدی خاص نیست، بلکه تنها به ملاک تقیّه (با آن شرایطی که دارد)، می باشد.

هنگامی که از امام حسن عسکری علیه السلام درباره امام عصر (عج) سؤال شد، ایشان فرمودند:

«اگر آنها را (مردم) به اسم مهدی (عج) آگاه سازید، آن را ظاهر می سازند و اگر

۱- «وسائل الشیعه»، ج ۱۱، ص ۴۸۶ - همان مدرک، ص ۴۸۹

۳- «حضرت مهدی (عج) فروغ...»، ص ۱۴۲

مکانش را بشناساند، بر ضد او اقدام می‌کنند» (۱).

شیخ حرّ عاملی پس از نقل این حدیث می‌گوید: «این حدیث دلالت بر این دارد که نهی ائمه اطهار علیهم‌السلام از نام بردن حضرت مهدی (عج) مخصوص مواردی است که خوف از ضرر و بروز فساد باشد».

۴- خود ائمه اطهار علیهم‌السلام یا اصحابشان در موارد متعددی آن حضرت را به نام یاد کرده‌اند.

در حدیثی می‌خوانیم که وقتی همسر امام حسن عسکری علیه‌السلام باردار شد، امام حسن علیه‌السلام به او فرمود:

«سَتْخَمِيلِينَ وَلَدًا وَ اِسْمُهُ مُحَمَّدٌ وَ هُوَ الْقَائِمُ مِنْ بَعْدِي» (۲)

بزودی پسری را حمل می‌کنی که نامش «محمد» است و قائم بعد از من اوست».
امام باقر علیه‌السلام فرمود:

«پدرم از پدرش نقل کرد که امام علی علیه‌السلام روی منبر فرمود: «در آخر الزمان مردی از فرزندانم خروج و قیام می‌کند». پس اوصاف و احوال حضرت قائم (عج) را تشریح کرد و آنگاه فرمود:

«لَهُ اِسْمَانِ ، اِسْمٌ يُخْفَى فَاَحْمَدُ وَ اَمَّا الَّذِي يَغْلِبُ فَمُحَمَّدٌ...» (۳)

او دو نام دارد یک نامش پنهان است که احمد می‌باشد و اما نامی که آشکار است، محمد است».

این روایت دلالت دارد بر اینکه تصریح به نام حضرت به گفتن «محمد» حتی بالای منبر جایز است.

نتیجه اینکه ممنوعیت نام بردن آن حضرت بستگی به وجود ملاک تقیه دارد،

۱- «وسائل الشیعه»، ج ۱۱، ص ۴۸۷

۲- همان مدرک

۳- همان مدرک.

ولی در غیر موارد تقیّه مانند امثال ما بنا بر تحقیق حرام نیست (۱).

تمام

«تمام» در کتاب هدایه از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است و معنی آن روشن است چرا که آن حضرت در صفات حمیده و کمال و افعال و شرافت نسبت و شوکت و رأفت، تامّ و تمام و بی عیب و نقص است. و شاید مراد از تمام، متمّم و مکمّل باشد، زیرا با آمدن آن حضرت خلافت و ریاست الهی در زمین تمام می شود. (۲)

تمنیحا

«تمنیحا» نام یکی از یاران اصحاب کهف است که طبق روایات، هنگام خروج حضرت قائم (عج) جزو یاران آن حضرت خواهد بود. (۳)

← بکمینابدو

توقیع

«توقیع» در لغت یعنی: نشان گذاشتن، امضاء کردن نامه و فرمان، نوشتن عبارتی در ذیل مراسله و کتاب، امضاء، دستخط. (۴)

حضرت قائم (عج) به مناسبت‌های گوناگون برای آگاهی نوّاب اربعه (در زمان غیبت صغری) و به ندرت برای افراد مورد اعتمادشان (در زمان غیبت کبری) (۵) مطالبی را در توقیعاتی بیان می فرمودند. یکی از مهمترین توقیعات حضرت قائم

۱ - «حضرت مهدی (عج) فروغ...»، ۱۳۷ الی ۱۶۱

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۶۵ ۳ - «نجم الثاقب»، باب سوّم، ص ۱۵۸

۴ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۱، ص ۱۱۶۹

۵ - به عنوان نمونه، توقیعاتی که حضرت قائم (عج) برای «شیخ مفید» و «علامه حلی» نگاشته‌اند.

(عج) که سندی است برای ردّ هر گونه ادّعای مهدویّت، توقیعی است که برای «علی بن محمّد سیّمی» مرقوم فرمودند.

وقتی که وفات «علی بن محمّد» نزدیک شد و به او گفتند: بعد از خود چه کسی را وصیّ خود می‌نمایی؟ توقیعی از مهدی موعود (عج) به خطّ مبارکش در جواب آنان خارج شد که مضمون آن، اینگونه بود:

بسم الله الرحمن الرحيم

ای علی بن محمّد سیّمی! خدا اجر برادران تو را درباره مصیبت تو بزرگ کند! تو تا مدّت شش روز دیگر رحلت خواهی کرد، خود را برای موت آماده نما! کسی را وصیّ خود نکن که جانشین تو گردد! زیرا غیبت کبریّ شروع شده، ظهوری در کار نخواهد بود تا آن موقعی که خدای توانا بعد از مدّت طولانی و قساوت قلبها و پز شدن زمین از ظلم و ستم اجازه ظهور دهد!

بزودی عدّه‌ای ادّعا می‌کنند که مرا مشاهده نموده‌اند، کسی که قبل از خروج سفیانی و صیحه آسمانی ادّعا کند که مرا مشاهده کرده، دروغ می‌گوید و افترا می‌زند

وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ». (۱)

تولد قائم (عج)

حضرت مهدی (عج) در شب جمعه، نزدیک اذان صبح روز پانزدهم شعبان سال ۲۵۵ هـ.ق در زمان حکومت معتمد عباسی، به هنگام قِران اکبر، در برج قوس، به طالع ۲۵ درجه از برج سرطان، در شهر سامرا متولد شد (۲).

برخی ولادت حضرت حجّت (عج) را سال ۲۵۶ هـ.ق ذکر کرده‌اند. اقوالی که در

۱ - «متهیّ الامال»، باب ۱۴، فصل ۸

۲ - «اثبابة الهداة»، ج ۷، ص ۱۳۷ - «ینابیع المودّة»، ص ۴۵۲

سال ولادت آن حضرت ذکر شده، در این بیت آمده است:

مولد نور حق امام زمان (عج) «نور» یا «نهر»، سال آن میدان^(۱)

تولد آن حضرت را جز عده‌ای خاص نمی‌دانستند و برای نوع مردم مخفی بود، تا مبادا مورد گزند طاغوتیان غاصب و ستمگر زمان قرار گیرد.

حکیمه خاتون عمه امام حسن عسکری علیه السلام می‌گوید: «روز پنجشنبه، شب نیمه شعبان، به منزل برادرم رفتم. هنگام مراجعت، امام عسکری علیه السلام فرمود: «عمه جان! امشب را نزد ما باش، امشب فرزندی متولد می‌شود که خداوند زمین را به علم و ایمان و هدایت او زنده گرداند». بالاخره ماندم. صبح صادق حالت اضطراب در نرجس خاتون پدید آمد، او را در بر گرفتم، امام علیه السلام فرمود: سوره قدر را بخوان، مشغول خواندن سوره قدر شدم، شنیدم که آن کودک در شکم مادر، در خواندن سوره با من همراهی می‌کند. در این موقع پرده‌ای بین من و آنها افکنده شد، دیگر نرجس را نمی‌دیدم، از آنجا سراسیمه دور شدم و نزد امام علیه السلام آمدم.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود: برگرد، برگشتم. در نرجس نوری را مشاهده کردم که دیده‌ام را خیره کرد و امام زمان (عج) را دیدم، رو به قبله به سجده افتاده، سپس دستش را بلند کرده و می‌گفت:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَخَدَهُ لِشَرِيكَ لَهُ وَ أَنَّ جَدِّي رَسُولُ اللَّهِ وَ أَنَّ أَبِي

امير المؤمنين وَصِيَّ رَسُولِ اللَّهِ»

بعد یکایک امامان را شمرد تا به خودش رسید و فرمود:

«اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي وَعْدَتِي وَ ائْتِمَّ لِي أَمْرِي وَ ثَبِّتْ وَ طَاطَبِي وَ امْلَأْ الْأَرْضَ بِي عَدْلًا

وَقِسْطًا»

:(خداوندا وعده نصرت که به من فرموده‌ای وفا کن و امر خلافت و امامت مرا

۱ - بر اساس «حروف ابجد»، کلمات «نور» و «نهر» به ترتیب بیانگر اعداد ۲۵۶ و ۲۵۵ هستند.

تمام کن و استیلاء و انتقام را از دشمنان ثابت گردان و زمین را به سبب من از عدل و داد پر کن

او را نزد پدر بردم، همینکه نظرش بر پدر افتاد سلام کرد. حضرت او را به دست گرفت، و زبان مبارک بر دودیده اش مالید و در دهان و هر دو گوشش زبان گردانید و او را بر کف دست چپ نشانید و دست بر سرش کشید و فرمود: ای فرزند! به قدرت الهی سخن بگو.

صاحب الامر (عج) استعاذه کرد و فرمود:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ
أُمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ وَ نَمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَ نُرىٰ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَ جُنُودَهُمْ
مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ»^(۱)

: اراده ما بر این قرار گرفته است که به مستضعفین، نعمت بخشیم و آنها را پیشوایان و وارثین روی زمین قرار دهیم، حکومتشان را پایرجا سازیم و به فرعون و هامان و لشکریان آنها آنچه راییم داشتند از این گروه نشان دهیم.

امام قائم (عج) هنگامی که متولد شد، پاک بود و هیچگونه آلودگی نداشت و در بازوی راستش این آیه نوشته بود:

«وَ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا»^(۲)

: (و بگو حق آمده و باطل نابود شد، حتماً باطل نابود شدنی است.)

ثائر

«ثائر» از القاب امام قائم (عج) است. «ثائر» اسم فاعل از «ثار» است. «ثار» در

لغت به معنای خون، کینه کشی، انتقام و خونخواهی است^(۳).

۲ - اسراء / ۸۱

۱ - قصص / ۵ و ۶

۳ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۱، ص ۱۱۸۵

نامگذاری امام عصر (عج) به ثائر به خاطر همین قیام برای کینه خواهی است که تا قصاص ننماید آرام نگیرد. حضرت مهدی (عج) روزی که ظهور کند، مطالبه خون جدّ بزرگوار خود، بلکه خون جمیع اصفیاء را خواهد کرد. در دعای ندبه، در اوصاف حضرت منتظر (عج) آمده است:

«أَيْنَ الطَّالِبِ بِذُحُولِ الْأَنْبِيَاءِ وَ أَبْنَاءِ الْأَنْبِيَاءِ، أَيْنَ الطَّالِبِ بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلَاءِ»

رسل را چو ابناء محزونشان کجا هست آن طالب خونشان

بـخون شهید طف کربلا کجا هست آن طالب مه لقا

همچنین در زیارت عاشورا، این آرزو آمده است:

«وَأَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِي (تَارِكُمْ) مَعَ إِمَامٍ هُدًى ظَاهِرٍ... وَأَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ تَارِكٍ مَعَ

إِمَامٍ مَنصُورٍ»

شعار یاران حضرت ولی عصر (عج) هم، «يَا لثَارَاتِ الْحُسَيْنِ» خواهد بود (۱).

← يَا لثَارَاتِ الْحُسَيْنِ

ثقیف

«ثقیف» نام مسجدی است. امام باقر علیه السلام در ضمن حدیثی فرمود:

«وقتی که قائم قیام کرد، به کوفه می رود و چهار مسجد را در آنجا ویران می نماید.

هر مسجدی که در زمین مشرف (بر خانه های مردم) باشد، ویران می کند و راهها را وسیع می نماید».

گویا منظور چهار مسجدی است که دشمنان اهل بیت علیهم السلام هر یک از آنها را برای

تشویق به نام یکی از دشمنان یا شرکت کنندگان در خون امام حسین علیه السلام ساختند.

آنها عبارتند از:

۱- مسجد ثقیف (به نام مغیره بن شعبه ثقفی)

- ۲- مسجد اشعث (به نام اشعث بن قیس، سرکرده منافقین)
- ۳- مسجد جریر (به نام جریر بن عبد الله، مخالف امام علی علیه السلام)
- ۴- مسجد سماک (به نام سماک بن مخزومه اسدی، از فرمانروایان جنگ صفین) (۱)

تخم محبت

دلبراً گر بنوازی بنگاهی ما را

خوشر است گر بدهی منصب شاهی ما را

بمن بی سر و پا گوشه چشمی بنما

که محال است جز این گوشه پناهی ما را

بر دل تیره‌ام ای چشمه خورشید بتاب

نبود بدتر از این روز سیاهی ما را

از ازل در دل ما تخم محبت کشتند

نبود بهتر از این مهر گیاهی ما را

گرچه از پیشگاه خاطر عاطر دوریم

هم مگر یاد کند لطف تو گاهی ما را

با غم عشق که کوهیست گران بر دل ما

عجب است از نخرد دوست بکاهی ما را

نه دل آشفته‌تر و شیفته‌تر از دل ماست

نه جز آن خاطر مجموع گواهی ما را

مفتقر راه بمعموره حسن تو نبرد

بده ای پیر خرابیات تو راهی ما را. (۱)

ج

جابر

در کتاب هدایه، «جابر»، از القاب حضرت مهدی (عج) ذکر شده است. «جابر» در لغت یعنی: «درست کننده» و «شکسته بند».

این لقب از خصایص آن حضرت است که فرج اعظم و گشایش همه کارها و جبر همه دل‌های شکسته و خرسندی همه قلوب پژمرده و انبساط خاطر همه نفوس محزون و شفای همه امراض مزمن مخفی، به وجود مبارک او است (۱)

جَابُلْنَا

«جَابُلْنَا» شهری در غربی‌ترین نقطه دنیا و «جَابُلْنَا» شهری در شرقی‌ترین نقطه دنیا معرفی شده است.

سهروردی در «حکمة الاشراق» آنها را در اقلیم هشتم جای داده و شهرزوری در

شرح آن، «جابلسا» را مظهر و مجلای جمیع حقایق اسماء الهیّه دانسته است (۱).
گفته‌اند اهل آن شهرها از انصار حضرت قائم (عج) هستند. پیوسته از خداوند
مسألت می‌کنند که ایشان را از انصار دین خود قرار دهد.

حتی در زمان ائمه اطهار علیهم‌السلام دیگر هم نام این دو شهر بوده است. از جمله
کلماتی که حضرت سید الشهداء روز عاشورا در میدان جنگ فرمود، این بود:
«والله ما بین جابلسا و جابلقا، غیر از من پسر پیغمبری نیست» (۲).

جابلقا ← جابلسا

جارودیّه

«جارودیّه»، شعبه‌ای از فرقه «زیدیّه» هستند. آنان در پیرامون امام آینده، حضرت
مهدی (عج)، به چند دسته تقسیم می‌شوند:

۱- گروهی از آنان معتقدند که کسی برای آینده به امامت نامزد نشده است و هر
کس از فرزندان امام حسن مجتبی علیه‌السلام و امام حسین علیه‌السلام به شمشیر قیام کند و مردم
را به دین اسلام تبلیغ کند، وی امام خواهد بود.

۲- گروهی عقیده دارند که «محمد بن عبدالله بن حسن بن حسن بن علی بن ابیطالب»
معروف به «نفس زکیّه» (که به روزگار منصور، خلیفه عباسی خروج کرد و در سال
۱۴۵ ه. ق در سن ۳۵ سالگی کشته شد)، زنده است و بر زمین سلطنت می‌کند و
مهدی (عج) آینده خواهد بود.

۳- عده‌ای از آنان منتظر آمدن «محمد بن قاسم بن علی بن عمر بن حسین
بن علی علیه‌السلام»، فرمانروای طالقان (که در روزگار معتصم، خلیفه عباسی در طالقان
خراسان خروج کرد و کشته شد)، هستند و او را مهدی موعود (عج) می‌دانند.

۴- گروهی دیگر چشم به راه «ابوالحسن، یحیی بن عمر بن یحیی بن حسین بن زید بن

۱- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۴۱۶ - ۲ - «منتخب التواریخ»، باب ۱۴، انتهای فصل ۴

علی بن حسین علیه السلام، (که یکبار در زمان حکومت متوکل، خلیفه عباسی، و بار دیگر در زمان مستعین بالله، دیگر خلیفه عباسی، خروج کرد و این بار توسط «محمد بن عبد الله بن طاهر» کشته شد) هستند و معتقدند که وی در کوفه نمرده و کشته نشده است» (۱).

جامعه

«جامعه»، نام کتابی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله، آنچه تا روز قیامت پدید می آید را در آن ذکر کرده است.

شیخ بهایی در «شرح اربعین» فرموده: «اخبار بسیاری رسیده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله دو کتاب به املاء امیرالمؤمنین علیه السلام به نام «جفر» و «جامعه» باقی گذارده که آنچه تا روز قیامت پدید آید در آن است».

شیخ کلینی در «کافی» روایات بسیاری از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده که آن دو کتاب نزد امام زمان (عج) است. آن دو کتاب پیوسته در نزد ائمه بوده و هر امامی آن را از امام پیش از خود به ارث می برده است. (۲)

جبریل

«جبریل» یکی از چهار فرشته مقرب اسلام و حامل وحی الهی برای انبیاست. جبریل یک کلمه عبری به معنی «مرد خدا» است.

پس از اینکه امام قائم (عج) متولد شد، امام حسن عسکری علیه السلام، آن حضرت را به جبریل (روح القدس) که به صورت مرغی (پرنده ای) ظاهر شده بود، داد تا از او مواظبت کند و هر چهل روز یکبار به نزد آنها بیاورد. (۳)

همچنین در روایات اسلامی است که به هنگام ظهور مهدی موعود (عج)

۱ - «ادیان و مذاهب جهان»، ج ۱، ص ۲۹۸ و ۲۹۹

۲ - «مهدی موعود»، پاورقی ص ۴۸۵

۳ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۱

جبریل در پیشاپیش سپاه آن حضرت حرکت خواهد کرد (۱).

جریر ← ثقیف

جزایر مبارکه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

جعفر

در کتاب «الغیبة» شیخ نعمانی، دو خبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام است که در آنجا «جعفر» از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است. (۲)

جعفر بن احمد

«جعفر بن احمد بن متیل»، از مؤمنین معتمد و از دوستان نزدیک «محمد بن عثمان» (سومین نایب خاص امام زمان (عج)) بود. برخی گمان می‌کردند که «محمد بن عثمان» امر وکالت و سفارت امام قائم (عج) را بعد از خود، به او خواهد داد. چون هنگام درگذشت «محمد بن عثمان» فرا رسید، «جعفر بن احمد» در بالای سر او و «حسین بن روح» در پایین پایش نشسته بودند. «محمد بن عثمان» در آن حال، به «جعفر بن احمد» رو کرد و گفت:

«من مأمور شدم که حسین بن روح را وصی گردانم و امور را به او واگذارم.»

چون «جعفر بن احمد»، این سخن را شنید، از جای خود برخاست، و دست «حسین بن روح» را گرفت، و او را در بالای سر «محمد بن عثمان» نشانید، و خود در پایین پای او نشست. (۳)

جعفر کذاب

حضرت امام هادی علیه السلام، دارای پنج فرزند به نامهای حسین، محمد، علیّه و امام حسن عسکری علیه السلام بود. در میان این فرزندان، چون جعفر بسیار ناخلف بود، به او

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۶

۱ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۱۰

۳ - «خورشید مغرب»، ص ۴۶

لقب کذاب (دروغگو) دادند.

امام هادی علیه السلام درباره او فرمود: «از فرزندم جعفر دوری کنید، نسبت او به من همچون نسبت کنعان به نوح علیه السلام است.»

امام عسکری علیه السلام هم درباره جعفر فرمود: «مَثَلُ مَنْ وَ جَعْفَرٍ مِثْلُ هَابِيلَ وَ قَابِيلَ، وَ فِرْزَنُ آدَمَ علیه السلام اسْتِ اِگَر کِشْتَن مَن بَرای جَعْفَرِ مَمکِن بُوَد، مَرای مِی کِشْت، اَمَّا خَدَاوَنَد جَلُو او رَا گِرَفْت.»

جعفر از افرادی بود که ادّعی امامت داشت و پس از رحلت پدر می گفت: «امام مردم من هستم نه برادرم». (امام حسن عسکری علیه السلام).

کارشکنی های او در عصر امامت برادرش به جایی نرسید. اما پس از شهادت برادرش دوباره شروع به ادّعی امامت کرد و اعلام داشت که امام بعد از برادرم من هستم. ولیکن در جریان نماز خواندن بر بدن پاک امام حسن عسکری علیه السلام که حضرت قائم (عج) ظاهر شده و او را کنار زد و خود ایشان نماز را اداء کردند، بار دیگر ادّعی جاهلانه او آشکار شد. (۱)

جَفْر ← جامعہ

جُمعہ

شخصی درباره این حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله که می فرماید:

«لَا تُعَادُوا الْآیَّامَ فَتُعَادِیْكُمْ»

:باروزها دشمنی نکنید که آنها با شما دشمنی خواهند کرد»

از امام علی النقی علیه السلام توضیح خواست. امام علیه السلام در جواب فرمودند:

«مراد از ایّام و روزها، ما (اهلبیت علیهم السلام) هستیم تا زمانی که آسمانها و زمین

برپاست.

شنبه اسم رسول خداست ﷺ، یکشنبه امیرالمؤمنین علیه السلام، دوشنبه حسن علیه السلام و حسین علیه السلام، سه شنبه علی بن الحسین علیه السلام و محمد بن علی علیه السلام و جعفر بن محمد علیه السلام، چهارشنبه موسی بن جعفر علیه السلام و محمد بن علی علیه السلام و منم و پنجشنبه فرزندان حسن علیه السلام و جمعه فرزندان فرزندم (حضرت مهدی (عج)) است، که اهل حق به سوی او جمع می‌شوند. این است معنی ایام، پس با ایشان در دنیا دشمنی نکنید که با شما در آخرت دشمنی نکنند» (۱).

زیارت صاحب الزمان (عج) در روز جمعه، در باب اول کتاب مفاتیح الجنان ذکر شده است.

← اوقات مخصوص قائم (عج)

جَنب

«جَنب» از القاب امام قائم (عج) است. در اخبار متواتره و در تفسیر آیه شریفه

«يَا حَسْرَتَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ» (۲)

:افسوس بر من از کوتاهی‌هایی که در اطاعت فرمان خدا کردم.

رسیده که امام قائم (عج) «جَنبِ اللَّهِ» است. (۳)

جَوَارِ الْكُنُسِ

«جَوَارِ الْكُنُسِ»، از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است. «جَوَارِ الْكُنُسِ»

یعنی ستاره‌های سیاره که در زیر شعاع آفتاب پنهان می‌شوند. همانگونه که وحوش به خوابگاههای خود می‌روند و در آنجا پنهان می‌شوند. امام باقر علیه السلام در تفسیر دو آیه شریفه:

۱ - «مفاتیح الجنان»، باب اول، ابتدای فصل ۵ (با اندکی تلخیص)

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۶۷

۲ - زمر / ۵۶

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ * الْجَوَارِ الْكُنَّسِ (۱)

سوگند به ستارگانی که باز می‌گردند، حرکت می‌کنند و از دیده‌ها پنهان می‌شوند»

فرمود: «مراد از آن امامی است که در سال ۲۶۰ هـ. ق غایب می‌شود و آنگاه زمانی مانند شهاب درخشان در شب تاریک ظاهر شود». (۲)

پیره‌ن صبر

افسوس که عمری پی اغیار دویدیم

از یار بماندیم و به مقصد نرسیدیم

بس سعی نمودیم که ببینیم رخ دوست

جانها به لب آمد رخ دلدار ندیدیم

ما تشنه لب اندر لب دریا متحیر

آبی بجز از خون دل خود نچشیدیم

رخسار تو در پرده نهانست و عیانست

بر هر چه نظر کردیم رخسار تو دیدیم

چندانکه بیاد تو شب و روز نشستیم

از شام فراق تو چو سحرگه ندیدیم

ای حجت حق پرده ز رخسار بر افکن

کز هجر تو ما پیره‌ن صبر دریدیم

ما چشم براهیم به هر شام و سحرگه

در راه تو از غیر خیال تو رهیدیم

ای دست خدا دست برآور که ز دشمن

بس ظلم بدیدیم و بسی طعنه شنیدیم

شمشیر کجست راست کند قامت دین را

هم قامت ما را که ز هجر تو خمیدیم

شاهها ز فقیران درت روی مگردان

بر درگهت افتاده بصد گونه امیدیم. (۱)

حارث بن حراث

«حارث بن حراث» از قیام کنندگان قبل از قیام حضرت قائم (عج) است. امیر المؤمنین علی علیه السلام می فرماید: رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«مردی از ماوراء النهر قیام خواهد کرد که به او «حارث بن حراث» گفته می شود، فرمانده سپاه و پیشرو لشکریان او مردی است که به وی «منصور» می گویند. و حکومت و سلطنت را برای آل محمد صلی الله علیه و آله آماده و مهیا می کند و یا قدرت و سلطه ای برای ایشان فراهم می سازد هم چنانکه قریش برای رسول خدا صلی الله علیه و آله زمینه حکومت او را فراهم نمودند. بر هر فرد مسلمان مؤمن واجب است وی را یاری دهد.» (۱)

حاشر

«حاشِر» یکی از نامهای حضرت صاحب الزمان (عج) در صحف حضرت ابراهیم علیه السلام است.

حامد

از القاب حضرت قائم (عج)، «حامد» است.

حبه

در لغت نامه دهخدا درباره «حبه» آمده که: ناحیه‌ای در راه موصل به بغداد است. در «اختصاص» شیخ مفید، از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: «هرگاه قائم (عج) خروج کرد، به حبه کوفه می‌آید. پس به پای مبارک خود اشاره می‌کند و آن جناب به دست خود اشاره به موضعی می‌کند و آنگاه می‌فرماید: «این جا را حفر کنید».

پس حفر می‌کنند و دوازده هزار زره و دوازده هزار شمشیر و دوازده هزار خود که برای هر خود دورو است، بیرون می‌آورند. آنگاه دوازده هزار نفر از موالیان و عجم را می‌طلبند و آنها را بر ایشان می‌پوشانند.

آنگاه می‌فرماید: «هر کس بر او مثل آنچه بر شماست، نباشد او را بکشید» (۱).

حجاب

در کتاب هدایه، «حجاب» از القاب حضرت شمرده شده و در زیارت حضرت قائم (عج) نیز هست که:

«السَّلَامُ عَلَى حِجَابِ اللَّهِ الْأَزَلِيِّ الْقَدِيمِ».

حُجَّة

«حُجَّة» لقب امام زمان (عج) است. شخصی از امام علی النقی علیه السلام پرسید که آن

حضرت را چگونه ذکر کنیم؟ فرمود: «بگوئید حُجَّةَ از آل محمد علیهم السلام». این از القاب شایع آن حضرت است که در بسیاری از ادعیه و اخبار به همین لقب مذکور شده‌اند و بیشتر محدثین آن را ذکر فرموده‌اند و با آنکه در این لقب سایر ائمه علیهم السلام هم شریکند و همه حجتهای خداوند بر مردم از طرف خدایند اما چنان این لقب به حضرت مهدی (عج) اختصاص دارد که در اخبار هرجا، بی قرینه و شاهی ذکر شود، مراد آن حضرت است.

برخی گفته‌اند لقب آن حضرت «حُجَّةُ اللَّهِ» است به معنی غلبه یا سلطنت خدا بر خلایق. و هر دو این‌ها به واسطه آن حضرت به ظهور خواهد رسید و نقش خاتم حضرت قائم (عج) نیز «أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ» است. و به روایتی «أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ وَ خَالِصَتِهِ».

و با همین مُهر بر روی زمین حکومت خواهد کرد. (۱)
تویی آن گوهر یکدانه دریای شرف

که خداوند جهان خواند تو را حُجَّتِ خویش

حُجَّةُ الْغَايِبِ

«حُجَّةُ الْغَايِبِ»، (پیشوای پنهان و مخفی) لقب حضرت ولی عصر (عج) است. (۲)

حُجَّةُ الْقَائِمِ

«حُجَّةُ الْقَائِمِ» لقب امام زمان (عج) است.

حُجَّةُ اللَّهِ ← حُجَّةُ، اسماعیل نوبختی

حج کردن و حجه دادن

یکی از تکالیف مردم نسبت به امام عصر (عج) حج کردن و حجه دادن به نیابت از آن حضرت است. چنانچه در قدیم میان شیعیان مرسوم بود و آن حضرت نیز

تقریر فرمودند (۱).

حِرْزِ قَائِمِ (عج)

«حِرْز» در لغت یعنی: دعایی که بر کاغذی نویسند و با خود دارند، چشم آویز و تعویذ.

حِرْزِ امامِ زمان، حضرت قائم (عج) این است:

«يَا مَالِكِ الرَّقَابِ وَيَا هَازِمِ الْأَحْزَابِ يَا مُفْتَحِ الْأَبْوَابِ يَا مُسَبِّبِ الْأَسْبَابِ. سَبَّبْنَا سَبَبًا لَا نَسْتَطِيعُ لَهُ طَلَبًا بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ أَجْمَعِينَ

ای صاحب اختیار، و ای گریزاننده احزاب و ای گشاینده درها، ای سبب ساز، برای ما سببی که نتوانیم آن را بجوئیم، فراهم کن به حقّ خدایی که جز او نیست و پیامبر گرامی خدا ﷺ» (۲).

حروف حی ← باب

حساب جاری ۳۱۳

مسجد مقدّس جمکران در رابطه با اجرای طرح جامع مسجد و تأمین نیازمندیهای نمازگزارانی که از راههای دور و نزدیک به این مکان مقدّس می آیند، به نیت تعداد یاران خاص امام قائم (عج) حساب جاری ۳۱۳ بانک ملت شعبه مسجد مقدّس جمکران را افتتاح نموده که باید رسید آن را به آدرس «قم: صندوق پستی ۱۶۱ - مسجد مقدّس جمکران» ارسال نمود.

حسن بطائنی

«حسن بن علی بن حمزه بطائنی» که در عصر امام رضا علیه السلام می زیست، از جمله

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۶، تکلیف ۵

۲ - «مفاتیح الجنان»، باقیات الصالحات، باب ۵

کسانی بوده که کتابی در پیرامون غیبت نوشته است. (۱)

حسن بن محبوب

یکی از محدّثین موثّق شیعه «حسن بن محبوب زرّاد» است که کتاب «مشيخه» را که در میان اصول شیعه مشهورتر از بسیاری کتب دیگر است، صد سال پیش از زمان غیبت امام زمان (عج) تصنیف کرده است. «حسن بن محبوب» قسمتی از اخبار غیبت حضرت قائم (عج) را در آن کتاب ذکر کرده و بدون تفاوت همان طور که خبر داده نیز واقع شده است. (۲)

حسین بن روح

«ابوالقاسم، حسین بن ابی بحر» را مورّخان و محدّثان گاهی «نوبختی» زمانی «روحی»، گاهی «حسین بن روح بن بنی نوبخت» و بعضاً «قمی» نوشته‌اند. روایات چندی وجود دارد که «نوبختی» اهل قم بوده است، گویند در گفتگوی فارسی به لهجه اهالی آبه (از حومه قم) سلیس و روان بود (۳). وی سوّمین نائب خاص حضرت قائم (عج)، (از نوّاب اربعه) در دوران غیبت صغری بود. او از شیوخ مورد اعتماد «محمد بن عثمان» (دوّمین نائب خاص) بود. زمانی محمد بن عثمان، بزرگان و مشایخ شیعه را گرد آورد و گفت: «هرگاه برای من حادثه‌ای پیش آید و مرگم فرارسد وکالت (ونیابت) از امام دوازدهم) با «ابوالقاسم بن روح» خواهد بود. من مأمور شدم که او را به جای خود معرفی کنم».

حسین بن روح در هجدهم ماه شعبان سال ۳۲۶ هـ.ق درگذشت. قبر شریفش در بغداد در وسط بازار عطاران، در انتهای کوچه‌ای است که در آنجا بقعه و صحن

۲ - «مهدی موعود»، ص ۶۹۴

۱ - «قاموس الرجال»، ج ۳، ص ۱۹۳

۳ - «آخرین امید»، ص ۹۹

مختصری بنا کرده‌اند.

حسینعلی نوری ← بهاءالله
حضرت شئونیه ← غیبت شأنیه
حق

«حق» لقب امام عصر (عج) است. امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه:

«وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» (۱)

:و بگو حق آمد و باطل نابود شد، یقیناً باطل نابود شدنی است»

فرمود: چون قائم (عج) خروج کند دولت باطل برود».

در زیارت آن حضرت نیز آمده که:

«السَّلَامُ عَلَى الْحَقِّ الْجَدِيدِ». (۲)

از طرف حق ندای رجاء الحق آیدی

باطل ز مُلک دین و عدالت سفر کند

بشأن و قدر تو جاء الحق از خدا چه خوش آمد

چو حق رسید بباطل سزاست نقش زهوقا

حکیمه

«حکیمه» دختر امام محمد تقی علیه السلام و عمه امام حسن عسکری علیه السلام است. قبر

شریفش پایین پا، چسبیده به ضریح عسکرین علیهما السلام است.

حکیمه هنگام تولد حضرت قائم (عج) در خانه امام حسن عسکری علیه السلام بود و

در وضع حمل نرجس خاتون او را یاری داد و در حقیقت جزء نخستین کسانی بود

که دادگستر جهان را ملاقات کرد.

← تولد قائم (عج)

حلاج

یکی از مدّعیان نیابت و وکالت، «حسین بن منصور حلاج بیضایی» صوفی معروف است. وی در آغاز، خود را رسول امام غائب و وکیل و باب آن حضرت معرفی می‌کرد، به همین سبب علمای علم رجال شیعه او را از مدّعیان بابیت شمرده‌اند (۱) او در ابتدا مردم را به سوی مهدی (عج) دعوت می‌کرد و چنان به مردم القاء می‌نمود که از طالقان (خراسان) ظهور خواهد کرد، و ظهور وی نزدیک است. (۲) سپس دعوی حلول و اتحاد نمود و گفت: روح القدس در من حلول کرده و خود را به نام خدا معرفی می‌کرد و می‌گفت: من خدای شما هستم و در نامه‌هایی که به اصحاب خود می‌نوشت، تصریح به خدایی می‌کرد!

او در کتابهای خود نیز ادّعای خدایی می‌کرد، و با خدا و قرآن و پیامبران معارضه می‌نمود، گویند او پیروان خود را از ذکر نام خدا باز می‌داشت و می‌گفت:

«گفتن لا إله إلا الله

ممنوع است و فریاد معروف او

«أنا الحقّ

: من حقّ هستم»

بود. (۳)

مرحوم طبرسی روایت کرده که از طرف صاحب الامر (عج) به دست جناب «حسین بن روح» که از جمله سفرای آن حضرت بود، ظاهر شد برای لعن جماعتی که

۲ - ترجمه «آثار الباقیه»، ص ۲۷۵

۱ - «آخرین امید»، ص ۱۴۴

۳ - «مذهب حلاج»، ص ۱۱۸

یکی از آنان «حسین بن منصور حلاج» بود. (۱)

بالاخره او را در عهد وزارت «علی بن عیسی» به بغداد آوردند و مدّت ۸ سال در زندان ماند تا این که در ۲۴ ذی القعدة سال ۳۰۹ هـ ق پس از هفت ماه محاکمه به فتوای قضات و ائمه دین و امر «مقتدر» خلیفه عبّاسی و وزیر او «حامد بن العباس» به دار آویخته شد و سپس جسد او را سوزانیدند و سرش را بر چوبی بالای جسر (پل) بغداد زدند. (۲)

حمد

«حمد» لقب امام زمان، مهدی موعود (عج) است.

حضرت مهدی ع.

فَاِنَّا بِحُطِّ عَلَمِنَا بِاَنْبَاِكُمْ وَلَا يَعْزُبُ
عَنَّا شَيْءٌ مِّنْ اَخْبَارِكُمْ.

براستی که علم ما بر اوضاع شما احاطه دارد.

هیچ چیز از احوال شما بر ما پوشیده نیست.

بخار از آج ۵۳ ص ۱۷۵

خاتم الائمه

«خاتم الائمه» در کتاب «جنات الخلود» از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است.

خاتم الاوصیاء

از اسماء و القاب شایع حضرت قائم (عج)، «خاتم الاوصیاء» است. آن حضرت خود را به همین لقب به مردم می شناساند.

ساقیا ساقیا می عشق و وفا
بده امشب بما مهدی آمد
روح صدق و صفا «خاتم الاوصیاء»
آخرین مقتدا مهدی آمد

← ابونصر ظریف

خازن

«خازن» در لغت یعنی: «خزانه دار» و «نگهبان گنج». «خازن» در کتاب «هدایه»، از القاب حضرت ولی عصر (عج) شمرده شده است.

ختم وصایت

در پشت حضرت مهدی (عج) علامتی مانند علامت پشت مبارک حضرت رسول خدا ﷺ است که آن را «ختم نبوت» گویند، و شاید در آن حضرت اشاره به «ختم وصایت» باشد. (۱)

خجسته

«خجسته»، لقب امام زمان (عج) است. این لقب در کتاب «کندرآل» فرنگیان نوشته شده است. (۲)

خداشناس

«خداشناس» از نامهای حضرت مهدی (عج) است که همراه با نام «ایستاده» در کتاب شاکمونی هندوان ذکر شده است. (۳)

خرابات

«خرابات» یکی از اقامتگاههای حضرت قائم (عج) است. «خرابات»، عبارت از جزیره‌هایی در مغرب از بحر محیط (اقیانوس اطلس)، است که «جزیره خضراء» یکی از آنهاست.

«میرزا محمد استرآبادی» در ضمن نقل داستان تشرّف خود به نزد امام قائم (عج) می‌گوید:

«در حین ملاقات یک بوته گل سرخ که موسم آن نبود به من عنایت فرمودند. من آن را بوئیدم و بوسیدم و عرض نمودم: «سید من! مولای من! این گل از کجاست؟!» فرمودند: «از خرابات است.» و آنگاه از نظرم ناپدید شدند. (۴)

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۱۱

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۰ - همان مدرک ۳

۴ - «ریحانة الادب»، ج ۳، ص ۳۶۴

خراسانی

یکی از نشانه‌های ظهور امام قائم (عج) خروج «خراسانی» است. در حدیثی امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «ای ابو محمد به درستی که پیش از این امر (ظهور حضرت مهدی (عج)) پنج علامت خواهد بود: نخستین آنها نداء در ماه رمضان است و خروج سفیانی و خروج خراسانی و کشتن نفس زکیه و فرورفتن در بیداء». (۱)

از بررسی احادیث مهدویت معلوم می‌شود که سپاه جناب «سید خراسانی» برای ظهور حضرت بقیه الله زمینه را فراهم می‌کنند. (۲)

خرق عادت

قضیه حضرت مهدی (عج)، یک قضیه خرق عادت (۳) است و ما در این جهان، قضایای خارق عادت فراوان داریم. ما نباید قضیه مهدی موعود (عج) را یک جریان طبیعی بدانیم، تا در توجیه و تفسیر آن بکوشیم. قرآن شریف قضایای خارق عادت بسیاری نقل می‌کند.

قرآن کریم، قضیه حضرت عیسی علیه السلام را نقل می‌کند که او در گهواره با مردم سخن می‌گفت. (۴)

داستان حضرت یونس علیه السلام را نقل می‌کند می‌فرماید: «اگر از تنزیه کنندگان نبود، حتماً تا روز قیامت در شکم ماهی می‌ماند». (۵)

جریان اصحاب فیل را نقل کرده که «پرستوها» اصحاب فیل را مثل گاه جویده نمودند. (۶)

۱ - «الغیبة» نغماتی، ص ۱۵۶ - ۲ - «طاووس بهشتیان»، ج ۴، ص ۱۷۷

۳ - خرق عادت یعنی «کاری غیر از جریان عادی آن صورت پذیرد».

۴ - مریم / ۳۰ - ۵ - صافات / ۱۴۳ و ۱۴۴

۶ - فیل / ۵

اینها همه برای این است که اگر به قضیه مهدی رسیدیم و گفتند که: «او حین تولد، قرآن خواند و خبر از حکومت داد و اینکه او در طفولیت امام بود»، حاشا نکنیم و خاطره حضرت عیسی علیه السلام در ذهنمان زنده شود. از طول عمر حضرت بقیه الله هم متعجب نباشیم، آن خدایی که می تواند حضرت یونس علیه السلام را تا روز قیامت در شکم ماهی نگاه دارد، می تواند ولی خود را در قشر عصمت در این جهان باقی بدارد. و نیز بادر نظر داشتن قضیه اصحاب فیل بدانیم که حضرت حجّت به واسطه امدادهای غیبی می تواند به آسانی بر این جهان مسلط شود. (۱)

خسرو

«خسرو»، یعنی «سلطان عظیم الشان» و لقب امام زمان (عج) می باشد که در کتاب جاویدان «خسرو مجوس» ذکر شده است. (۲)

«خسرو» ملک عدالت صاحب عصر و زمان

آنکه می باشد ز آل پاک یاسین می رسد.

خسَف

از علائم قیام حضرت مهدی (عج) واقع شدن «خسَف» است. در حدیث آمده:

«سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ خَسْفٌ وَقَذْفٌ وَمَسْخٌ»

در آخر الزمان خسف، قذف و مسخ واقع خواهد شد.

«خسَف»: فرو رفتن در زمین و زیر آوار ماندن به وسیله زلزله، سیل، طوفان

موشک، بمباران و بالا آمدن آب دریا و جز آنها گویند.

«قَذْف»: پرتاب چیزی از مکانی به مکان دیگر، (بمباران، سنگباران، موشکهای

۱ - «زندگانی چهارده معصوم (ع)»، ص ۱۷۳

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۰

زمین به زمین و امثال آنهاست.)

«مَسْخ»: دگرگونی سیرت و صورت چیزی به شکلی جز آنچه هست (مبدل شدن انسان دو پا به حیوان وحشی چهارپا) مثل میمون، خوک و...
رسول اکرم ﷺ در همین رابطه می فرماید:

«در میان بنی اسرائیل هیچ حادثه‌ای روی نداده است جز اینکه در میان امت من نظیر آن روی خواهد داد، حَتَّى خَسَفَ و قَذْفَ و مَسْخَ»^(۱).

خسوف ماه ← خسوف آفتاب

خضراء

در باره موقعیت «خضراء» اینگونه نوشته‌اند:

«خضراء، جزیره‌ای است بزرگ در بلاد زنگ و آن را جزیره خضراء نیز گویند.
نام شهری است در اندلس در مغرب اسپانیا که به آب محاط نیست و آن را جزیره خضراء نیز می‌گویند».

«جزیره خضراء» را یکی از اقامتگاههای حضرت قائم (عج) عنوان کرده‌اند.
یکی از محققین معتقد است:

«برخی از نویسندگان بی‌توجه به صحت ادله و بدون تحقیق و تفحص لازم و دقت پیرامون مسأله خاص باعث پخش مجهولاتی چون «جزیره خضراء» در جامعه گردیدند و محل زندگی امام را تلویحاً با «مثلث برمودا» ی واقع شده در ۲۰۰ کیلومتری کالیفرنیا یکی از ایالات کشور آمریکا تطبیق دادند^(۲)». (والله العالم)

← مثلث برمودا

خضریه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۳، ص ۱۳۱ - «طاووس بهشتیان»، ج ۴، ص ۱۶۹

۲ - «در جستجوی قائم (عج)»، ص ۱۰

خَلْفِ صَالِح

امام قائم (عج) مکرّر به لقب «خَلْفِ صَالِح» در زیان ائمه عليهم السلام ذکر شده است. منظور از «خَلْفِ صَالِح»، «جانشین شایسته» است. آن حضرت خَلْفِ هَمَّةِ انبیاء و اوصیاء گذشته است و جمیع علوم و صفات و حالات و خصایص آنها و مواریث الهیه‌ای که از آنها به یکدیگر می‌رسد را، داراست و همه آنها در آن حضرت و در نزد او جمع است.

خليفة الاتقياء

«خليفة الاتقياء» (جانشین پرهیزکاران)، لقب حضرت مهدی (عج) است.

← بقية الانبياء

خليفة الله

یکی از القاب حضرت قائم (عج)، «خليفة الله» است. رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

«مهدی (عج) در حالی خروج می‌کند که بر سر او ابريست و در آن منادیی است که ندا می‌کند:

این مهدی خليفة الله است او را پیروی کنید». (۱)

خليل

«خليل»، (دوست)، لقب مهدی موعود (عج) است.

خَمَط

یکی از نامهای «نرجس خاتون» مادر گرامی حضرت ولی عصر (عج)، «خَمَط» است. (۲)

«خَمَط»، نام درختی است که میوه خوردنی دارد، و به هر چیز تازه و خوشبو و به

دریای خروشان گفته می‌شود^(۱). و همه این تعبیرات با آن بانوی بی‌همتا تناسب دارد.

خُنُس

«خُنُس» آن ستاره‌های سیرکننده است که برای آنها محلّ سیری است. مانند: زُحَل، مریخ، زهره، عطارد و برای خورشید و ماه مسیری برای سیر وجود ندارد.

«امّ هانی» از امام باقر علیه السلام درباره آیه

«فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُسِ»^(۲)

سوگند به ستارگانی که باز می‌گردند:

پرسید. حضرت علیه السلام فرمود: «آن امامی است که در زمان خود پنهان می‌شود»^(۳).

← جوارالکنس

خورشید ابر آلود

در برخی روایات از امام قائم (عج) در دوران غیبت تعبیر به خورشیدی شده است که در پس ابرها قرار دارد.

مثال خورشید ابرآلود که برای امام غایب آورده‌اند، به درستی صدق می‌کند: خورشید، چه آشکار باشد و چه در پس ابر، خورشید است، و همه آثار وجود و فعلیتهای تأثیری او برقرار است. نهایت هنگامی که در پس ابر است، پرتو طلایی رنگ او، به چشمها نمی‌رسد، اما دیگر اثرها و تأثیرهای او در جریان و مستدام است.

۲ - تکویر / ۱۵

۱ - «لسان العرب»، ج ۴، ص ۲۲۰

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۲

هَمّت مردانه

امروز امیر در میخانه توئی تو
 فریادرس ناله مستانه توئی تو
 مرغ دل ما را که به کس رام نگرده
 آرام توئی، دام توئی، دانه توئی تو
 آن مهر درخشان که به هر صبح دهد تاب
 از روزن این خانه به کاشانه توئی تو
 آن ورد که زاهد به همه شام و سحرگاه
 بشمارد با سبحة صد دانه توئی تو
 آن باده که شاهد به خرابات مغان نیز
 پیموده به جام و خم و میخانه توئی تو
 آن غُل که ز زنجیر سرزلف نهادند
 بر پای دل عاقل و دیوانه توئی تو
 ویرانه بود هر دو جهان نزد خردمند
 گنجی که نهانست به ویرانه توئی تو
 در کعبه و بتخانه بگشتیم بسی ما
 دیدیم که در کعبه و بتخانه توئی تو
 بسیار بگوئیم و چه بسیار بگفتند
 کس نیست بغیر از تو در این خانه توئی تو
 یک همت مردانه در این کاخ ندیدیم
 آنرا که بُود همت مردانه توئی تو. (۱)

دَابَّةُ الارض

«دَابَّةُ الارض»، لقب امام قائم عليه السلام است. در اخبار بسیاری این لقب برای حضرت علی عليه السلام نیز عنوان شده است. (۱)

داعی

«داعی» یعنی «دعوت کننده». لقب حضرت مهدی (عج) عنوان شده و در زیارت مأثوره آن حضرت است که:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا دَاعِيَ اللّٰهُ»

آن حضرت از جانب خداوند داعی است که بندگان خدا را به سوی خدا دعوت کند و این دعوت را تا آنجا برساند که در دنیا جز دین جدّ بزرگوار خود - پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله - دینی باقی نگذارد. (۲)

دجال

در آستانه ظهور حضرت مهدی (عج) نشانه‌های بسیاری بروز می‌کند که یکی از آنها، خروج «دجال» است. (۱)

اصل دجال را از اصفهان (۲) یا بجزستان (۳) و یا خراسان (۴) نشان داده‌اند. او یک طاغوت حيله گر مانند سفیانی است.

در روایات آمده که آن ملعون ادعای الوهیت کرده و به وجود نحس او خونریزی و فتنه در عالم واقع می‌شود. از اخبار چنین بر می‌آید که یک چشم او مالیده و ممسوح است و چشم چپ او در میان پیشانی اش واقع شده و مانند ستاره می‌درخشد و تگه خونی در میان چشم او واقع است. بسیار بزرگ و تنومند و دارای شکل عجیب و غریب و بسیار ماهر در سحر است. در پیش او کوه سیاهی قرار دارد که به نظر مردم می‌آید، کوه نان است و در پشت سرش کوه سفیدی که از سحر به نظر مردم آبهای صاف جاری می‌آید. او فریاد می‌کند:

«أولیايی أنا ربکم الأعلى»

بندگانم من پروردگار بزرگ و والای شما هستم. (۵)

برای دجال خری قرمز رنگ است که طول آن ۶۰ قدم و به اندازه دید چشم است. چشم راستش کور است (۶). از هر موی خرد دجال، نغمه‌ای به گوش می‌رسد و آن نغمات باعث جذب شدن مردم سست و ناپرهیزکار به اوست. (۷)

«دجال» از همه جا می‌گذرد و فقط در مکه و مدینه و بیت المقدس قدم

۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۹۴

۴ - «الملاحم و الفتن»، ص ۱۲۶

۶ - «عقد الدرر»، ص ۲۷۴

۱ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۳۹۷

۳ - «منتخب الاثر»، ص ۴۲۵

۵ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۷ - «آخرین امید»، ص ۳۲۳

نمی‌گذارد. (۱)

بیشتر پیروان او افراد یهودی زنازاده عربهای بیابانی هستند که تاج بر سر دارند. (۲)

رسول گرامی اسلام ﷺ دربارهٔ دَجَّال فرمود: «هر مؤمنی که دَجَّال را ببیند آب دهان خود را به روی او بیندازد و سورهٔ مبارکه حمد را بخواند برای اینکه سحر آن ملعون را دفع کند». (۳)

طبق نقل امام صادق علیه السلام، امیر مؤمنان علی علیه السلام در ضمن خطبهٔ طولانی فرمود: «حضرت مهدی (عج) با یارانش از مکه به بیت المقدس می‌آیند و در آنجا بین آن حضرت و دَجَّال و ارتش دَجَّال جنگ واقع می‌شود، دجال و ارتش او مفتضحانه شکست می‌خورند، به طوریکه از اوّل تا آخر آنها به هلاکت می‌رسند و دنیا آباد می‌شود». (۴) بالاخره آن ملعون به دست مبارک حجّت علیه السلام با به دست عیسی بن مریم علیه السلام کشته می‌شود. طبق روایتی، آن حضرت دَجَّال را در کُنَاسَه کوفه به دار می‌زند. و به روایتی دیگر در فلسطین در کنار دروازهٔ «لد» نزدیک بیت المقدس کشته می‌شود. (۵)

و در جای دیگر ذکر کرده‌اند که در عقبهٔ افیق شام به درک واصل خواهد شد. (۶) خروج دَجَّال در روایات اهل تسنّن و در تورات و انجیل نیز آمده است. برخی از نویسندگان اسلامی با توجه به ریشهٔ لغت «دَجَّال» آن را منحصر به یک فرد مخصوص نمی‌دانند بلکه آن را عنوانی کلی برای افراد پرتزویر و حيله گر که برای فریب مردم از

۲ - «عقد الدرر»، ص ۲۷۴

۱ - «الزام الناصب»، ص ۷۴

۴ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۷۶

۳ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۶ - «نجم الثاقب»، ص ۱۸۹

۵ - «خورشید مغرب»، ص ۷۴

هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند، می‌دانند. (۱)

درخت بغوطه

در روایات اسلامی آمده که «درخت بغوطه» درخت بلند و پر شاخه‌ای در دمشق است.

سفیانی که بر علیه امام زمان (عج) خروج کرده است، در زیر آن به هلاکت می‌رسد. گفته‌اند در آن هنگام این درخت در «حیره» خواهد بود. (۲)

دریاچه طبریّه

«دریاچه طبریّه» در شمال فلسطین واقع شده که شعبه‌ای از نهر اردن به نام «نهر الشریعه» وارد آن می‌شود. از قراین پیدا است که سابقاً این دریاچه بزرگتر بوده و در آن کشتی‌های بسیار رفت و آمد می‌کردند. اما امروزه به استثنای چند قایق ماهیگیری کشتی در آن مشاهده نمی‌شود. (۳)

در روایات اسلامی آمده است که حضرت قائم (عج) کتاب زبور را از داخل آن دریاچه بیرون می‌آورد. (۴)

دشت حجاز

از اقامتگاه‌های حضرت قائم (عج) در دوران غیبت کبری، دشت حجاز را هم ذکر کرده‌اند. «ابراهیم بن مهزیار» توسط فرستاده حضرت ولی عصر (عج) به پیشگاه آن سرور فرا خوانده می‌شود، از طائف می‌گذرد و به «دشت حجاز» که «عوالی» نامیده می‌شود، هدایت شده در آنجا به دیدار امام قائم (عج) می‌رسد، در این دیدار آن حضرت به پسر مهزیار می‌فرماید:

۱ - «آخرین امید»، ص ۳۲۴

۲ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۶۸

۳ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۵، ص ۱۰۸۱

۴ - «الزام الناصب»، ص ۷۲

«پدرم با من پیمان بسته است که در مخفی ترین و دورترین سرزمینها مسکن گزینم، تا از تیررس اهل ضلالت در امان باشیم، این پیمان مرا به ریگزارهای عوالی (دشت حجاز از نجد تا تهامه) انداخته است...» (۱)

دعاء افتتاح

یکی از دعاهایی که شبهای ماه مبارک رمضان خوانده می شود، دعاء افتتاح است این دعا را حضرت ولی عصر (عج) به «محمد بن عثمان» (دومین نائب خاص) تعلیم داده و او منتشر نموده است.

علامه مجلسی در «زاد المعاد» می گوید: «امام زمان (عج) آن را برای شیعیان نوشته است که هر شب ماه رمضان بخوانند، فرشتگان می شنوند و برای خواننده آن استغفار می کنند».

در این دعای شریف به طور جامع به ویژگیهای حکومت حضرت مهدی (عج) که به عنوان «دولت کریمه» خوانده شده، اشاره شده است. (۲)

دعاء امام زمان (عج)

«کفعمی» در «بلد الامین» فرموده: این دعاء حضرت صاحب الامر (عج) است که آن را به شخصی که محبوس بود تعلیم فرمود، پس خلاص شد:

«إِلٰهِ عَظْمِ الْبَلَاءِ وَ بَرِحِ الْخَفَاءِ وَ انْكَشَفِ الْغِطَاءِ وَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ وَ ضَاقَتِ الْأَرْضُ وَ مَنَعَتِ السَّمَاءُ وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَ إِلَيْكَ الْمُشْتَكَى وَ عَلَيْكَ الْمُعْوَلُ فِي الشَّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَوْلِي الْأَمْرِ الَّذِينَ فَرَضْتَ عَلَيْنَا طَاعَتَهُمْ وَ عَرَفْتَنَا
 بِذَلِكَ مَنَزَلْتَهُمْ فَفَرِّجْ عَنَّا بِحَقِّهِمْ فَرَجًا عَاجِلًا قَرِيبًا كَلْمَحِ الْبَصْرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ يَا مُحَمَّدُ يَا
 عَلِيُّ يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ اكْفِيَانِي فَإِنَّكُمَا كَافِيَانِ وَ انصُرَانِي فَإِنَّكُمَا نَاصِرَانِ يَا مَوْلَانَا يَا
 صَاحِبَ الزَّمَانِ الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ أَدْرِكْنِي أَدْرِكْنِي أَدْرِكْنِي السَّاعَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ

العَجَلِ الْعَجَلِ الْعَجَلِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ» (۱)

دعاء توسل به قائم (عج)

در کتاب ارزشمند «بحار الانوار» دعایی برای توسل به هر یک از ائمه نقل شده، که دعای توسل به امام عصر (عج) این است:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ وَلِيِّكَ وَحُجَّتِكَ صَاحِبِ الزَّمَانِ أَلَا أَعْتَنِي بِهِ عَلَى جَمِيعِ أُمُورِي وَكَفَيْتَنِي بِهِ مَوْنَةَ كُلِّ مُؤَذٍ وَطَاغٍ وَبَاغٍ وَأَعْتَنِي بِهِ فَقَدْ بَلَغَ مَجْهُودِي وَكَفَيْتَنِي كُلَّ عَدُوٍّ وَهَمٍّ وَغَمٍّ وَدَيْنٍ وَوَلَدِي وَجَمِيعِ أَهْلِي وَآخَوَانِي وَمَنْ يَعْنِينِي أَمْرُهُ وَخَاصَّتِي آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ» (۲)

همچنین در کتاب «محاسن» از ابوبصیر و او نیز از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: «هرگاه در راهی گم شدی، پس ندا کن و بگو:

«يَا ضَالِحَ! يَا أَبَا ضَالِحَ! أُرْشِدْنَا إِلَى الطَّرِيقِ رَحِمَكُمُ اللَّهُ» (۳)

دعاء دیدار با قائم (عج)

در حدیثی از امام صادق علیه السلام که به ما رسیده، ایشان چنین می فرمایند: «هر کس بعد از هر نماز واجب این دعا را بخواند، سپس همانا به درستی که او امام، محمد بن الحسن (عج) را در بیداری یا خواب خواهد دید آن دعا این است:

«اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمَانِ أَيْنَمَا كَانَ وَحَيْثُمَا كَانَ مِنْ مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا سَهْلِهَا وَحَبْلِهَا عَنِّي وَعَنْ وَالِدَيْي وَآخَوَانِي التَّحِيَّةَ وَالسَّلَامَ عَدَدَ خَلْقِ اللَّهِ وَزِينَةَ عَرْشِ اللَّهِ وَمَا أَخْضَاهُ كِتَابُهُ وَآخَاطُ بِهِ عِلْمُهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أُجَدِّدُ لَهُ فِي صَبِيحَةِ هَذَا الْيَوْمِ وَمَا عِشْتُ فِيهِ مِنْ أَيَّامِ حَيَاتِي عَهْدًا وَعَقْدًا وَبَيْعَةً لَهُ فِي عُنُقِي لَا أَحُولُ عَنْهَا وَلَا أَزُولُ أَبَدًا.

۲ - «نجم الثاقب»، باب نهم، ص ۷۳۲

۱ - «مفاتیح الجنان»، باب اول

۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۷۶

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَاعْوَانِهِ وَالذَّائِبِينَ عَنْهُ وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوْامِرِهِ وَنَوَاهِيهِ فِي أَيَّامِهِ
وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ.

اللَّهُمَّ فَإِنْ خَالَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِي جَعَلْتَهُ عَلَيَّ عِبَادِكَ حَتْمًا مُقْتَضِيًا فَأَخْرِجْنِي مِنْ
قَبْرِ مُؤْتَزِرًا كَفَنِي شَاهِرًا سَيْفِي مُجَرِّدًا قَنَاتِي مُلَبِّيًّا دَعْوَةَ الدَّاعِي فِي الْحَاضِرِ وَالْبَادِي.
اللَّهُمَّ ارْنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ وَأَكْحَلْ بَصْرِي بِنَظْرَةِ مَنْتَى إِلَيْهِ وَعَجِّلْ فَرَجَهُ
وَ مَهْلَ مَخْرَجَهُ.

اللَّهُمَّ اشْدُدْ أَرْزَهُ وَ قُو ظَهْرَهُ وَ طَوَّلْ عُمُرَهُ وَ اعْمُرْ اللَّهُمَّ بِهِ بِسَلَادِكَ وَ احْصِ بِهِ
عِبَادِكَ فَإِنَّكَ قُلْتَ وَ قَوْلِكَ الْحَقُّ ظَهَرَ الْفِسَادَ فِي الْبِرِّ الْبَحْرُ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ،
فَاطْهَرِ اللَّهُمَّ لَنَا وَلِيَّكَ وَ ابْنُ بِنْتِ نَبِيِّكَ الْمُسَمَّى بِاسْمِ رَسُولِكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ
حَتَّى لَا يُظْفَرُ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ الْأَمْزَقَةِ وَ يُحَقِّقُ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَ يُحَقِّقَهُ.

اللَّهُمَّ اكشِفْ هَذِهِ الْغَمَّةَ عَنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِظُهُورِهِ أَنْهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا وَ نُرِيهِ قَرِيبًا وَ صَلِّ
اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ (۱)».

دعاء رجبیه

«دعاء رجبیه» از آداب «مسجد صعصعه» شمرده شده است زیرا که حضرت قائم
(عج) در آنجا این دعا را قرائت می فرمودند. و همچنین این دعا از ادعیه ماه رجب
نیز می باشد. (۲)

← مسجد صعصعه

دعاء زمان غیبت و امتحان شیعه

«شیخ کلینی» از امام صادق علیه السلام روایت کرده که این دعا را به «زراره» تعلیم فرمود،
که در زمان غیبت و امتحان شیعه بخواند:

۱ - «بحار الانوار»، ج ۸۶، ص ۶۱

۲ - ر. ک به کتاب «نجم الثاقب»، باب ۷، حکایت ۲۸

«اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِن لَّمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَسِيكَ اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِن لَّمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِن لَّمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي» (۱)

دعاء عبرات

«دعاء عبرات» از ادعیه‌ای است که از ناحیه مقدسه حضرت ولی عصر (عج) صادر شده و شرح آن در کتاب «نجم الثاقب» آمده است (۲).

دعاء عهد

روایت شده که هر کس چهل صبح، دعای عهد (اللَّهُمَّ رَبِّ النُّورِ الْعَظِيمِ...) را بخواند از انصار حضرت ولی عصر (عج) باشد و اگر پیش از آن حضرت بمیرد، خداوند او را از قبرش بیرون آورد تا در خدمت آن حضرت باشد (۳). نکته قابل ذکر اینکه دعاء دیدار با قائم (عج) تا حدودی تلخیص یافته دعاء عهد است.

هر صبح با نام تو بیعت کنم «دعای عهد» تو تلاوت کنم

دعاء فرج

مرحوم حاج میرزا حسین طبرسی نوری در باب هفتم کتاب نجم الثاقب می‌گوید: «چند دعا معروف به دعای فرج است». و آنها را در کتاب خود ذکر کرده که مبادی آنها اینگونه است:

«يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ وَ يَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهُ وَ...»

«يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ وَ سَتَرَ الْقَبِيحَ يَا...»

۱ - «مفاتیح الجنان»، «باقیات الصالحات»، باب ۶، مورد ۳۲

۲ - «نجم الثاقب»، باب ۷، حکایت ۲۳، ص ۴۶۱

۳ - «مفاتیح الجنان»، باب سوم

«الهی طموحُ الآمالِ قَدْ خَابَتْ إِلَّا لَدَيْكَ وَ...»

«اللَّهُمَّ يَا وَدُودُ يَا وَدُودُ يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدِ...»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا مَنْ عَلَا فَقَهْرُ...»

و در کتاب شریف «مفاتیح الجنان» هم چندین دعای فرج ذکر شده است. از جمله:

«الهی عَظَمَ الْبَلَاءُ وَ بَرِحَ الْخَفَاءُ...»

طراوتی که دعای فرج به ما بخشید

نشانه‌ای از تو در یک غروب عرفانی است.

← دعاء امام زمان (عج)

دعاء کمیل

«دعاء کمیل» از ادعیه معروف است و علامه مجلسی فرموده که آن بهترین دعاهاست.

آن دعای حضرت خضر علیه السلام است. حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آن دعا را به «کمیل بن زیاد نخعی» که از خواص حضرت امیر علیه السلام بود تعلیم فرموده است. این دعا در شبهای نیمه شعبان (شب میلاد حضرت قائم (عج)) و در هر شب جمعه خوانده می‌شود.

و برای راحت بودن از شر دشمنان و گشایش روزی و آمرزش گناهان سودمند است (۱).

دعاء ندبه

یکی از تکالیف و آداب شیعیان در عصر غیبت، ناله کردن و ندبه نمودن و تأسّف خوردن به غیبت آن حضرت است، و از جمله دعاهاى ارزنده‌ای که در این باره نقل

شده، دعای مبارک «ندبه» است.

این دعا مشتمل بر عقائد حقّه و تأسف بر غیبت امام قائم (عج) است که به سند معتبر از امام صادق علیه السلام نقل گردیده و به خواندن آن در چهار عید: جمعه، فطر، قربان و غدیر توصیه شده است.

دعای ندبه به حق، یکی از دعاهاى جالب و پرمعنى است، از نظر فصاحت بسیار فصیح و روان و از نظر محتوا، علمی، عقیدتی، انقلابی و سیاسی و در عین حال بسیار پراحساس و عاطفی است و اگر درست به مفهوم آن توجه شود می تواند منبع الهام بخش برای مبارزات اجتماعی بر ضدّ ظلم بوده باشد.

شایسته است این دعا را شیعیان به طور دسته جمعی در هر روز جمعه با کمال تضرّع و زاری و ناله و سوگواری و با نهایت حزن و اندوه بخوانند و اشک بریزند و بر غیبت آن یوسف زهرا (س) توجه نمایند (۱).

«علامه مجلسی»، این دعا را در «بحار الانوار» نقل کرده است (۲).

هر صبح جمعه ندبه کنان در دعای صبح

از کردگار خویش تمنا کنم ترا

دُلْدُل

«دُلْدُل» نام استر رسول خدا صلی الله علیه و آله است. در روایات اسلامی آمده که مهدی منتظر (عج) هنگام قیام جهانی خود به عنوان نشانه‌ای از ظهور همراه خواهند داشت (۳).

دوران زندگی قائم (عج)

دوران زندگی قائم (عج) را می توان به سه دوره تقسیم کرد:

۲ - «بحار الانوار»، ج ۱۰۲، ص ۱۰۴

۱ - «آخرین امید»، ص ۴۰۲ و ۴۰۵

۳ - «نجم الثاقب»، ص ۱۲۵

۱- دوره کودکی (از سال ۲۵۵ تا ۲۶۰ هـ ق)

۲- دوره غیبت صغری (از سال ۲۶۰ تا ۳۲۹ هـ ق)

۳- دوره غیبت کبری (از سال ۳۲۹ هـ ق شروع شده و تا وقتی که فرمان نهضت جهانی آن حضرت از طرف خداوند متعال صادر شود، ادامه می یابد).

دولت کریمه

در دعای شریف «افتتاح» به ویژگیهای حکومت حضرت مهدی (عج) اشاره شده و آن حکومت را «دولت کریمه» خوانده است.

«دولت کریمه» عبارت از تشکیل دولت اسلامی است که تمام افراد آن از مزایای حقوق و عدالت اجتماعی برخوردارند و در پرتو آن دولت، توحید و ایمان در سراسر زمین حکومت می کند.

دین نوین

امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که قائم (عج) خروج می کند، فرمان نو، کتاب نو و روش نو و قضاوت نو می آورد».

برای برخی با توجه به این روایت و روایات دیگر این سؤال پیش می آید که آیا به هنگام ظهور مهدی موعود (عج) دین جدیدی آورده خواهد شد و آیا دین دیگری غیر از اسلام هم وجود دارد؟

در پاسخ می توان گفت: تعبیر به نو و جدید، اشاره به این است که انقلاب مهدی (عج) یک دگرگونی اساسی است نه روبنایی، از این رو جامعه گمان می کند چیز جدیدی غیر از اسلام است.

به عبارت دیگر: پیرایه هایی که در طول تاریخ اسلام زمامداران ناطق و دیگران به اسلام بسته اند، اسلام را طوری کرده، که اگر امام قائم (عج) آنها را از اسلام دور کند و حقیقت اسلام را آشکار سازد، مردم عادی خواهند گفت: این یک چیز جدیدی

است نه اسلام، در صورتی که اسلام واقعی همین است (۱).

ذِکْر

«سید علی محمد شیرازی» معروف به «باب» در آغاز کار، خود را «ذِکْر» نامید تا بعداً آیه شریفه:

«إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ» (۲)

:ما قرآن را نازل کردیم، و به طور قطع نگهدار آن هستیم»
و آیه مبارکه:

«فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ» (۳)

:اگر نمی دانید از آگاهان بپرسید»

را با خود مطابق کند. به همین جهت معروف به «سید ذِکْر» شد. بعدها که از سادگی مردم عوام استفاده کرد، خود را «باب» امام زمان (عج) نامید و گفت: «من واسطه میان مردم و حضرت هستم». (۴)

ذوالفقار

«ذوالفقار» نام شمشیر دو سر حضرت علی علیه السلام است که طبق روایات اینک در محضر ولی عصر (عج) می باشد.

برای فرج آن حضرت نشانه‌هایی هست که یکی از آنها سخن گفتن «ذوالفقار» است که از غلاف خود خارج می شود و می گوید:

«ای ولی خدا! بپاخیز و به وسیله من و به نام خدا دشمنان خدا را نابود کن».

این مطلب از زبان «سید محمد شمس الدین» نایب خاص حضرت قائم (عج) در

۱ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۱۱۱

۲ - حجر / ۹

۳ - نحل / ۴۳

۴ - «مهدی موعود»، مقدمه، ص ۱۵۷

دوران غیبت کبری نقل شده است (۱).

بزن، بکش، بستان و بده، بگو، بشنو
به ذوالفقار و به نام تو و نیام، سلام

امام صبح دم از آفتاب خواهد زد رسول آینه با ذوالفقار می آید.

ذی طوی

«ذی طوی» نام مکانی در حدود یک فرسخی مکه، در را «تنعیم» قرار گرفته، است.

در روایات عنوان شده که «هنگام ظهور امام قائم (عج) آن حضرت قبل از آنکه کنار کعبه رود و صدای خود را بلند کرده و به جهانیان برساند، در این مکان در انتظار ۳۱۲ نفر از یاران خاصش توقف می کند، تا اینکه آنها می آیند و به آن حضرت می پیوندند...» (۲)

ای باد صبا به ذی طوی کن سفری
تا بلکه بگیری تو زمهدی خبری
گر نیست به ذی طوی و رضوی آن ماه
بر ساحت قلبهای ماکن نظری

حضرت مهدی (ع)

وَإِنِّي لَأَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ

وهمانا من برای مردم گمشدنیان از عذابم.

بحار الانوار - ج ۵۲ - ص ۱۸۱

غربت اسلام

ای نسبی را عزت اجداد یابن العسکری

ای علی را ارشد اولاد یابن العسکری

چاره شد از دست ای بیچارگان را دستگیر

از تو جوید شیعه استمداد یابن العسکری

رحم کن بر غربت اسلام و بر اسلامیان

هر دو را شد موقع امداد یابن العسکری

در کجائی العجل ای بی پناهان را پناه

نیست تاب اینهمه بیداد یابن العسکری

مرغ دل شد مبتلا چون صید در کنج قفس

این دل از غم کی شود آزاد یابن العسکری

ما به دنیا عزت و یک آبرویی داشتیم

آبروها شد همه بر باد یابن العسکری

این نهال ظلم از روز سقیفه ریشه کرد

شد رواج حکم استبداد یابن العسکری

کار با نهج عدالت بود در عهد رسول

بعد از آن شد ظلم نوین یاد یابن العسکری

ظلم کردند آنقدر بر حیدر و اولاد او

تا عزا شد بهر ما اعیاد یابن العسکری

کشتن یک مادری مانند زهرا کی رود

تا قیامت از دل اولاد یابن العسکری. (۱)

راز مخفی داشتن ولادت قائم (عج)

خلفای بنی عباس از طریق روایاتی که از پیامبر ﷺ و ائمه طاهرين عليهم السلام نقل شده بود، دانستند که دوازدهمین امام، همان مهدی (عج) است، که زمین را پر از عدل و داد می‌کند... و خود میر شرق و غرب جهان می‌شود.

چون این امر را می‌دانستند، در صدد برآمدند تا این نور را خاموش کنند و این امام را به قتل برسانند، از این رو، جاسوسان و مراقبانی چند گماشتند و حتی قابله‌هایی را مأمور کردند تا داخل خانه امام عسکری عليه السلام را زیر نظر بگیرند. لیکن خداوند، در هر حال، نور هدایت را پاینده خواهد داشت. این بود که خدا به اراده خویش، دوران بارداری مادر او را پنهان ساخت...

خداوند درباره مهدی (عج)، همان کار را کرد که درباره حضرت موسی عليه السلام کرد. چنانکه دشمنان مهدی نیز، همان روش فرعونى و سیاست فرعونى را دنبال

کردند...

در احادیث بسیاری آمده است که مهدی (عج)، شباهتهایی به حضرت ابراهیم و حضرت موسی علیه السلام دارد (۱).

راضی

«راضی محمدبن المقتدر» بیستمین خلیفه بنی عباس که در جمادی الاول سال ۳۲۲ هـ. ق به حکومت رسید و در ربیع الاول سال ۳۲۹ هـ. ق درگذشت. وی هفت سال حکومت کرد.

در آغاز زمان حکومت راضی، ۶۹ سال از امامت حضرت قائم (عج) گذشته بود. در همان سال مرگ «راضی»، غیبت صغری هم به پایان رسید.

راهنا

«راهنا» از اسماء حضرت ولی عصر می باشد که در کتاب «باتنکل» که صاحب آن از عظمای کفره است، ذکر شده است.

همچنین در این کتاب کلماتی درباره بشارت به وجود و ظهور آن حضرت داده شده است (۲).

رب الارض

«رب الارض» از القاب حضرت مهدی (عج) است. این لقب از قرآن برداشت شده است.

← ابو تراب

رجعت

«رجعت» از دیدگاه تشیع یعنی اینکه خداوند عده‌ای از مردگان را با همان اندام و

۱ - «اعلام الوری»، ص ۴۰۲ - «منتخب الاثر»، ص ۲۸۶

۲ - «نجم الثاقب»، ص ۷۴

صورتی که بودند زنده کرده و به دنیا برمی گرداند، به گروهی از آنان عزت داده و گروهی را ذلیل خواهد کرد و حقّ مظلومان را از ستمگران می گیرد. و این جریان پس از قیام قائم (عج) به وقوع می پیوندد.

زنده شدگان کسانی هستند که در حدّ اعلای ایمان و یا در حدّ اعلای کفر و فسادند، پس از مدّتی زنده شدن و دریافت کیفر و پاداش برخی از اعمالشان دوباره می میرند و در روز قیامت برای کیفر و پاداش کاملتر زنده می شوند.

در قرآن کریم آیات متعدّدی بر این مطلب دلالت دارد، از جمله آیه ۱۰ سوره مؤمن و آیه ۲۶۰ سوره بقره و... روایات هم در این باره به حدّ تواتر به ما رسیده است.

همچنین در عصر رجعت، پس از امام قائم (عج)، ائمه دیگر به دنیا برمی گردند و یکی پس از دیگری حکومت می کنند، حتی وقتی حضرت قائم (عج) از دنیا رحلت می کنند، امام حسین علیه السلام ایشان را غسل می دهد. (۱)

در حدیثی از امام صادق علیه السلام که درباره رجعت صادر شده، می فرمایند:

«نخستین کسی که قبرش می شکافد و زنده شده به دنیا برمی گردد، حسین بن علی علیه السلام است، و این رجعت عمومی نیست (که تمام مردگان زنده شده و سر از قبر در آورند) بلکه افراد خاصّی به دنیا برمی گردند که یا مؤمن خالص و یا مشترک محض باشند».

همچنین امام باقر علیه السلام فرمود: «پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام به دنیا رجعت می کنند». (۲)

رَجُلٌ

«رَجُلٌ» (مرد) از القاب رمزی حضرت مهدی (عج) در سنگام تقیّه ایشان است که

شیعیان، آن حضرت را به این اسم می خواندند.

رشیق

«رشیق» از فرماندهان «معمد»، خلیفه عباسی بود. او به دستور معتمد همراه با صد مأمور دیگر برای دستگیری امام زمان (عج) وارد خانه امام عسکری علیه السلام شدند و همه حجره‌ها را گشتند تا به حجره‌ای رسیدند که در آن پرده سفید آویزان بوده پرده را کنار زده، دریایی در آنجا دیدند که در وسط آن، کودکی سجاده انداخته و نماز می خواند.

«رشیق» به یکی از مأمورانش دستور داد که برود و آن کودک را بگیرد. آن مأمور تا به سراغ کودک آمد. در میان آب غرق شد.

«رشیق» به دیگری دستور داد، او نیز در آب غرق شده اما نجاتش دادند، حضرت با کمال وقار نماز را تمام کرد و سپس در پیش روی مأموران از حجره بیرون آمد. مأموران گویا چوب خشکی شده بودند. اصلاً نتوانستند کوچکترین آسیبی به کودک که حضرت حجّت (عج) بود برسانند.

همین موقع بود که حضرت مهدی (عج) غایب شد و غیبت صغری به وقوع پیوست. (۱)

← غیبت صغری

رفقاء

«رفقاء» عنوانی برای یاران حضرت مهدی (عج) است که از کوفه خود را هنگام ظهور حضرت قائم (عج) به مکه رسانده و با آن حضرت بیعت می کنند و همچون پاره‌های ابر پاییزی به سوی مکه روانه می شوند. (۲)

۱ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۳۳

۲ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۰۹

با توجه به اینکه ۵۰ نفر از ۳۱۳ نفر، اهل کوفه هستند^(۱) و با توجه به معنی رفیق و رفاقت که نشانگر صفا و صمیمیت و پیوند محکم آنهاست به ویژگی دیگر یاران مخلص، حضرت مهدی (عج) پی می‌بریم.

رقعه نویسی

مرحوم محدث قمی در کتاب «منتهی الآمال» به نقل از «تحفة الزائر علامه مجلسی» و «مفاتیح النجاة سبزواری» می‌نویسد:

«هر کس حاجتی دارد، آنچه که ذکر می‌شود^(۲) در رقعه‌ای بنویسد و در (ضریح) یکی از قبور ائمه علیهم‌السلام بیندازد، یا رقعه را ببیند و مهر کند و خاک پاکی را گِل سازد، و آن را میان گِل گذارد و در نهر یا چاهی عمیق یا غدیر (برکه) آبی اندازد، که به حضرت صاحب الزمان (عج) می‌رسد و آن بزرگوار عهده‌دار برآوردن حاجت می‌شود.

آنگاه در کنار آن نهر یا چاه یا غدیر بایستد و بر یکی از وکلای آن حضرت اعتماد نموده و او را در نظر آورد (یا عثمان بن سعید، یا محمد بن عثمان، یا حسین بن روح یا علی بن محمد سیمری) و آنها را بر زبان آورده و صدا نماید و بگوید:

«یا ... سَلامٌ عَلَیْکَ أَشْهَدُ أَنَّ وَ فَاتَکَ فِی سَبِیلِ اللّهِ وَ أَنْکَ حَیٌّ عِنْدَ اللّهِ مَرزُوقٌ وَ قَدْ خَاطَبْتُکَ فِی حَیَاتِکَ الَّتِی لَکَ عِنْدَ اللّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ هَذِهِ رُقْعَتِی وَ حَاجَتِی إِلَی مَوْلانا عَلَیْهِ السَّلامُ فَسَلِّمْها إِلَیْهِ وَ أَنْتَ الثَّقَةُ الْأَمِینُ»

سپس نوشته را در نهر یا در چاه، یا در غدیر اندازد که ان شاء الله حاجت او برآورده خواهد شد.

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۰۶

۲ - متن رقعه در اینجا ذکر نشده است. رک به «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۶، تکلیف ۸

دامن دهر

یارِ پنهان ز نظر باز عیان خواهد شد

روشن از طلعت او چشم جهان خواهد شد

شب دیـجور فراق رخ مهدی روزی

روشن از جلوه آن روی نمان خواهد شد

گرچه یعقوب زمان پیر شد از هجرانش

باز از مقدم آن شاه جوان خواهد شد

ذره‌ای از گل رویش چو هویدا گردد

دامن دهر معطر چو جنان خواهد شد

مژده وصل رخ منتظر منتظران

مرحم زخم دل منتظران خواهد شد

پیک جانبخش ظهور شه عالی منصب

سبب مرگ همه مدعیان خواهد شد

شیعیان را به رقیبان سیه دل پیغام

باب ما قاتل هر باب و بیان خواهد شد

طعن بر شیعه مهدی تف سربالائست

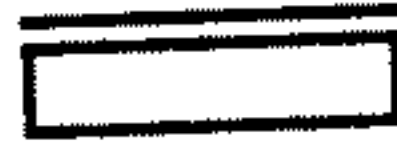
که رخ صاحب تف بستر آن خواهد شد

مرز فرماندهی و کشور پهناور او

سرزمینیست که بی مرز و مکان خواهد شد

دوره دولت او دوره علم و تقواست

هر که در پیشه دین مسأله‌دان خواهد شد. (۱)

ز

زاهره ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

زبور

«زبور» نام کتاب حضرت داوود علیه السلام است. در این کتاب که تحت عنوان (مزامیر) در لابلای (عهد عتیق) آمده، نویدهایی درباره ظهور مهدی (عج) داده شده است و می توان گفت، در هر بخش از «زبور» اشاره ای به ظهور آن حضرت و نویدی از پیروی صالحان بر شرّیران و تشکیل حکومت واحد جهانی و تبدیل ادیان و مذاهب مختلف به یک دین محکم و آئین مستقیم وجود دارد.

نویدهای حضرت مهدی (عج) در زبور فراوان است و در بیش از ۳۵ بخش از مزامیر ۱۵۰ گانه نوید ظهور آن حضرت موجود است (۱).

زردشتیان و انتظار

در دین «زردشت»، موعودهایی معرفی شده‌اند که آنان را «سوشیانت»^(۱) می‌نامند.

این موعودها سه تن بوده‌اند که مهمترین آنان آخرین ایشان است. و او «سوشیانت پیروزگر» خوانده شده است. و این «سوشیانت» همان موعود است، چنانکه گفته‌اند:

«سوشیانتِ مَزْدِیَسَنان، به منزلهٔ کریشنای بَرَهْمَنان، بودای پنجم بودائیان، مسیح یهودیان، فارقلیط عیسویان، و مهدی (عج) مسلمانان است».^(۲)

زره رسول خدا ﷺ

در روایات اسلامی آمده است که هنگام ظهور حضرت قائم (عج) زره رسول خدا ﷺ با ایشان است و بر بدن هیچکس اندازه نیست مگر بر قد شریف حضرت مهدی (عج) همانگونه که تنها بر بدن پیامبر اکرم ﷺ اندازه بود.^(۳)

زنان در قیام قائم (عج)

به تجربه ثابت شده که زنان در انقلابها نقش مؤثر و تعیین کننده دارند، زنان هستند که جوانان رشید و سلحشور را در دامان پاک خود می‌پرورانند و در پشت جبهه و خانه‌داری، پشتیبان محکم و خوب برای مردان می‌شوند.

روایاتی که به ما رسیده، نشان دهنده این است که در قیام جهانی حضرت مهدی ﷺ هم زنان حضور خواهند داشت.

امام باقر ﷺ فرمود:

۱ - «سوشیانت» به معنی «رهاننده» یا «نجات دهنده» است.

۲ - «خورشید مغرب»، ص ۵۳ - «دایرة المعارف فارسی»، ج ۱، ص ۱۳۷۳

۳ - «منتهی الامال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۳۱

«سوگند به خدا، سیصد و اندی نفر مردمی آیند، در میانشان ۵۰ نفر زن هستند، و در مکه اجتماع می‌کنند، بی آنکه قبلاً وعده داده باشند، آمدنشان همچون ابرهای پاییزی است (که با حرکات تند می‌آیند و در آن مرکز جمع می‌گردند)»^(۱)

زنان باید شخصیت و نیروی معنوی خود را بیابند و بدانند که می‌توانند نقش سازنده داشته باشند و از اصحاب صاحب الامر (عج) گردند، و در جبهه‌های سیاسی و نظامی، شرکت و تلاش فعال نمایند و به پانسمان زخمی‌ها پردازند و نوازشگر انقلابیون شوند.

«مفضل» می‌گوید: «امام صادق علیه السلام فرمود: «همراه مهدی (عج) سیزده زن هست». عرض کردم: این بانوان برای چه در کنار مهدی (عج) هستند؟ فرمود: «اینها مجروحان را مداوا می‌کنند و از بیماران جنگی پرستاری می‌نمایند، چنانکه زنان در زمان پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله همراه آن حضرت در جنگها این کارها را بر عهده می‌گرفتند»^(۲)

زند افریس

در کتاب «ذخیره الالباب» گفته شده که اسم حضرت مهدی (عج) در کتاب «ماریاقین»، «زند افریس» است و عین عبارت آن کتاب، این است: «و فی کتاب ماریاقین زند افریس» پس احتمال می‌رود که اصل اسم همان «افریس» باشد و مراد از زند همان کتاب منسوب به زردشت یا صحف حضرت ابراهیم علیه السلام یا فصلی از آن باشد. (و الله العالم)^(۳)

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۲۳

۲ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۵۰ و ۱۷۱ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۲۳۲

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۴

زندگی شخصی قائم (عج)

زندگی حضرت مهدی (عج) همچون زندگی پیامبر ﷺ و امامان معصومین است. امام رضا علیه السلام فرمود:

«لباس قائم (عج) جز پارچه زبر و خشن، و غذای او جز غذای ساده نیست» (۱)
 او در برخورد با مستضعفان آنچنان است که به فرموده رسول خدا ﷺ:
 «هنگام حکومت مهدی (عج) نیازمندیانی به حضورش می آیند و درخواست نیازمندیهای خود می کنند، آن حضرت مقداری که درخواست کنندگان بتوانند حمل کنند بدون شماره به آنها می دهد» (۲)

امام صادق علیه السلام به «مفضل» فرمود: «کار امام قائم (عج) سیاست شب و سیاحت روز و غذای ساده است. همچون زندگی امیر المؤمنین علیه السلام» (۳).

زندیق

«زندیق» نام شخصی است که قبل از قیام حضرت صاحب العصر (عج) از شهر قزوین خروج می کند. مردم مشرک و مؤمن در اطاعت از او سرعت می گیرند و او کوهها را پر از خوف می کند. (۴)

شاید مراد از «زندیق» در این حدیث همان معنی لغوی «کافر» باشد.

زوراء

از جمله مکانهایی که در احادیث مربوط به قائم (عج) از آن سخن به میان آمده، شهر «زوراء» است.

رسول خدا ﷺ در توصیف شهر زوراء فرمود: «شهری است در مشرق که در بین رودها واقع شده که در این شهر شرورترین انسانها ساکن می شوند و عده ای از

۲ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۹۹

۴ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۱۲

۱ - «منتخب الاثر»، ص ۳۰۷

۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۵۹

ستمکاران امت من هم در آنجا سکنی می‌گزینند» (۱)

همچنین امام صادق علیه السلام نیز در این رابطه فرمود:

«در حوالی ری کوه سیاهی است که در پایین آن کوه شهری بنا می‌شود که آن را

«طهران» می‌نامند و آن «دار الزوراء» است و...»

اهل شهر زوراء دچار قحطی و فتنه و بلا می‌شوند. (۲)

امام صادق علیه السلام در ضمن حدیثی به علائم قیام حضرت مهدی (عج) اشاره کرد و

فرمود:

«خروج مردمی از فرزندان عمویم زید در یمن و به غارت رفتن پرده کعبه، و هر

چه مشیت الهی است همان خواهد شد» (۳)

زیارت امام حسین علیه السلام

در روایات اسلامی سفارش شده که در شب تولد امام قائم (عج)، زیارت

امام حسین علیه السلام خوانده شود.

با توجه به محتوای این زیارت و خواندن آن در شب نیمه شعبان و ارتباط این

دو، نتیجه می‌گیریم که مسأله راحت طلبی در کار نیست، بلکه مسأله قیام و انقلاب و

شهادت طلبی و جهاد تا سر حد شهادت و نفرت شدید از دشمن است و باید با

چنین روشی خود را به امام زمان (عج) نزدیک کنیم.

امام صادق علیه السلام فرمود: «وقتی که قائم (عج) ما قیام کند، تقیّه برداشته شود و

شمشیر کشیده گردد و با مردم (متمرد) در داد و ستد، جز شمشیر (حکومت) در

میان نباشد» (۴)

۱ - «عقد الدرر»، ص ۸۱

۲ - «جهان در آینده»، ص ۱۰۶

۳ - «جهان در آینده»، ص ۴۰

۴ - «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۲۸ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۱۸۹

زیارت جامعه کبیره

«زیارت جامعه کبیره»، از ادعیه‌ای است که مورد عنایت حضرت مهدی (عج) می‌باشد، و شیعه باید هر روز صبح به صورت مداومی با این زیارت، عرض ادب به ساحت مقدس آن بزرگوار بنماید.

علامه مجلسی اول، در «شرح من لایحضر الفقیه» در ذیل این زیارت می‌گوید:

«چون به نجف مشرف شدم، برای اینکه لیاقت تشرّف حرم علوی را بیابم، تصمیم گرفتم که چند روزی عبادت کنم. روزها در مقام مقائم و شبها در رواق مطهر مشغول بودم. شبی در عالم مکاشفه حضرت بقیه الله (عج) را در حرم پدر بزرگوارش دیدم. فردا به سامراء مشرف شدم، و چون وارد حرم شدم، مهدی (عج) آن پاره ماه، آنجا بود. ایستادم و از دور به طور مداومی و در حالی که با انگشت، اشاره به او می‌کردم، زیارت جامعه را خواندم. حضرت فرمودند: بیا جلو! ابهت و عظمت او مانع می‌شد تا بالاخره جلو رفتم. به من تطفّف کرد و فرمود:

«نعمَ الزیارة هذه»

:خوب زیارتی است این زیارت».

گفتم: از جدّتان می‌باشد؟ و اشاره به قبر مطهر امام هادی علیه السلام کردم. فرمودند: بلی از جدّم صادر شده است».

از این جهت، علامه مجلسی دوّم درباره این زیارت می‌فرماید:

«صحیحترین زیارات از نظر متن و سند، زیارت جامعه کبیره است»^(۱).

زیدیه

«زیدیه» گروهی از سپاه سید حسنی هستند که پس از ظهور امام زمان (عج) با ایشان بیعت نمی‌کنند و تعداد آنان را چهار صد هزار نفر ذکر کرده‌اند.

مصحف‌ها و قرآن در گردن آنان حمایل است و آنچه مشاهده می‌کنند از دلایل و معجزات، آن را حمل بر سحر می‌کنند و می‌گویند این سخنان بزرگی است و اینها همه سحر است که به ما نموده‌اند.

پس امام قائم (عج) آنچه آنان را نصیحت و موعظه کند و آنچه از معجزات بیاورد در آنها تأثیر نخواهد کرد. تا سه روز ایشان را مهلت می‌دهد و چون موعظه آن حضرت را که حق است قبول ننمایند امر می‌فرمایند که گردنهای آنها را بزنند.

حال آنان، شبیه به حال خوارج نهروان که در لشکر امام علی علیه السلام در جنگ صفین بودند، است. (۱)

شهسوار حجاز

حدیث موی تو نتوان به عمر گفتن باز

از آنکه عمر شود کوتاه و حدیث دراز

اگر سعادت جاوید بایدت ای دل

نمای شرح حقیقت سخن مگوز مجاز

مدیح مظهر حق مظهر حقایق گوی

ثنای حجّت ثانی عشر نما آغاز

سلیل خسرو دین عسکری شه کونین

ولی حقّ شه دشمن گداز و دوست نواز

امام منتظر خلق، مهدی موعود

که هست چشم جهانی به ره گذارش باز

پناه کون و مکان صاحب الزمان مهدی

ولی و قائم بالسّیف شهسوار حجاز

زخوان مکرمتش وحش و طیر روزی خوار

بشکر موهبتش جنّ و انس هم آواز

باوج جاهش جبرئیل عقل نمی رسد

ببال شوق کند تا ابد اگر پرواز

ز حال مردم و وضع زمانه ناگفته

تسو واقفی و نباشد بعرض حال نیاز

درآ، ز پرده و از یک تجلی رخسار

غبار شرک زمرآت ما سوی پرداز. (۱)

س

ساعة

«ساعة» از القاب حضرت مهدی (عج) است. در روایات آمده که مراد از «ساعة» در بسیاری از آیات قرآن، قائم (عج) است. آیاتی نظیر:
محمد / ۱۸، زخرف / ۶۶ و ۸۵، نازعات / ۴۲، اعراف / ۱۸۷، شوری / ۱۷ و ۱۸. (۱)

سامراء

شهر «سامراء» یا (سامره) یا (سَرْمَن رَآی) در کشور عراق واقع است. این شهر یکی از شهرهای مذهبی عراق به شمار می‌رود، زیرا مدفن امام حسن عسکری علیه السلام و امام علی النقی علیه السلام در آنجا قرار دارد.

حضرت مهدی (عج) در این شهر متولد شد. به هنگام تولد امام قائم (عج)،

حدود ۳۵ سال از ساختن شهر سامراء (که در کنار ویرانه‌های شهر قدیم بنا شده بود) می‌گذشت. و با اینکه به عنوان پایتخت دوّم برای خلافت بغداد ساخته شده بود، از همان آغاز، مقرّ خلفای عباسی شد.

معتصم عباسی، هشتمین خلیفه بنی عباس، که خلافت او از سال ۲۱۸ آغاز شد، به ساختن این شهر فرمان داد، سپس خود به آنجا انتقال یافت، و بدینگونه سامراء مرکز خلافت گشت. (۱)

سامره بهشت جاودان شد از پرده جمال حق عیان شد

سایه انداختن ابر سفید

از خصائص حضرت مهدی (عج) این است که ابر سفیدی پیوسته بر سر آن حضرت سایه می‌اندازد و منادی در آن ابر به نحوی که آن را جن و انس در مشرق و مغرب بشنوند، ندا میکند که او مهدی آل محمد علیهم السلام است. او زمین را از عدل پر میکند، چنانکه از جور و ستم پر شده است. (۲)

← ابر مخصوص قائم (عج)

سبائیه

«سبائیه» نام فرقه‌ای است که گمان می‌کنند حضرت علی علیه السلام همان مهدی موعود (عج) و نجات بخش آینده است.

«سبائیه» پیروان «عبدالله بن سباء» هستند. عبدالله به نبوت و الوهیت امام علی علیه السلام هم معتقد بوده است. (۳)

۱ - «خورشید مغرب»، ص ۲۱

۲ - «منتهی الامال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۱۷

۳ - «ادیان و مذاهب جهان»، ج ۱، ص ۳۵۹

سبیکه

«سبیکه» از نامهای «نرجس خاتون»، مادر گرامی امام زمان (عج) است.
 «سبیکه» طلای ناب و نقره خالص را گویند که پس از گداخته شدن،
 ناخالصی های آن جدا گردد و طلای ناب و نقره خالص به صورت شمش در قالبها
 ریخته شود. (۱)

او در پایتخت بیزانس در عشق امام حسن عسکری علیه السلام گداخته شده و همه
 ناخالصی های امپراطوری روم به دست کیمیا اثر حضرت زهرا (س) از او جدا شد و
 طلای ناب جهان خلقت از او پدید آمد. (۲)

سبیل

«سبیل»، لقب امام قائم (عج) است.

سحاب

«سحاب»، نام عمّامه رسول اکرم صلی الله علیه و آله است که مهدی موعود (عج) هنگام
 خروج همراه خویش خواهند داشت. (۳)

سدرۃ المنتهی

«سدرۃ المنتهی» نام درختی در آسمان هفتم است که در آیه ۱۴ سوره نجم هم ذکر
 شده است. «سدرۃ المنتهی»، لقب امام قائم (عج) است.

سرداب مقدّس

«سرداب مقدّس» داخل خانه امام حسن عسکری علیه السلام قرار دارد. گفته اند امام زمان
 (عج) از این مکان غیبت کبری را شروع کرده است. راه دخول به آن، سرداب
 قدیمی از پشت سر نزدیک به قبر «نرجس خاتون» بوده (و شاید حالا در رواق

۲ - «او خواهد آمد»، ص ۲۳

۱ - «لسان العرب»، ج ۶، ص ۱۶۲

۳ - «نجم الثاقب»، ص ۱۲۵

باشد) از آنجا پایین می‌رفتند و دالان دراز و تاریکی داشت چون از آنجا می‌گذشتند به در سرداب غیبت می‌رسیدند که حالا آئینه کاری شده و پنجره از طرف قبله به صحن عسکرین عليه السلام باز می‌شود.

«احمد خان دُنبلی»، زمانی مبلغی هزینه کرد و صحن و بارگاه دو امام بزرگوار را از «سرداب مقدّس» مجرّاً ساخت. (۱)

علّت اینکه شیعیان «سرداب مقدّس» در سامرا را زیارت می‌کنند این است که، چون مهدی موعود (عج) پس از اینکه غائب شده محلّ و مکان معلومی ندارد تا شیعه بتواند خود آن حضرت را زیارت کند، لذا بهترین مکان برای زیارت و اظهار علاقه به آن حضرت خانه آن بزرگوار است. و شاعر چه زیبا گفته:

أَمْرٌ عَلَى الدِّيَارِ دِيَارِ لَيْلِي أَقْبِلْ ذَا الْجِدَارِ وَ ذَا الْجِدَارِ
و مَا حُبُّ الدِّيَارِ شَغْفَن قَلْبِي وَلَكِنْ حُبٌّ مِّنْ سَكَنِ الدِّيَارِ

یعنی: من در میان خانه‌ها به خانه‌های لیلی مرور می‌کنم. این دیوار و آن دیوار (آنها) را می‌بوسم، دوستی و محبت خانه‌ها دل مرا نبرده، بلکه دوستی آن افرادی که در آن خانه‌ها ساکن بوده‌است، دل مرا برده است. (۲)

در دایره حسن، توئی نقطه پرگار سرداب تو سینا و همه مایل دیدار

سردابیّه

«سردابیّه» طایفه‌ای از غُلّات (۳) دوازده امامیان است که منتظر خروج حضرت مهدی (عج) از سردابی که در ری قرار دارد هستند. و هر بامداد جمعه پس از نماز

۱ - «مفاتیح الجنان»، باب سوّم

۲ - «ستارگان درخشان»، ج ۱۴، قسمت اول، ص ۱۰۵

۳ - «غُلّات» کسانی هستند که درباره رهبران و پیشوایان خود غلو کرده، آنان را از مرتبه بشریت به مقام خدایی رسانند یا آنان را به خدا و خدا را به خلق تشبیه کنند.

صبح، اسبی را لگام کرده به آنجا می‌برند و سه بار می‌گویند: «یا امام بسم الله». (۱)

سرزمینهای دوردست

آنگونه که از احادیث برمی‌آید، یکی از اقامتگاههای حضرت قائم (عج) «سرزمینهای دوردست» است.

لازم به توضیح نیست که سرزمینهای دوردست نام مکان مشخص و اسم خاص نمی‌باشد.

در توقیع شریفی که در سال ۴۱۰ هـ. ق از ناحیه مقدسه آن حضرت به افتخار «شیخ مفید» صادر شده است و با خط شریف حضرت حجّت (عج) شرف تحریر یافته، چنین آمده است:

«اگر چه ما در سرزمین دوردستی سکنی گزیده‌ایم که از جایگاه ستمگران به دور هستیم، زیرا که خداوند مصلحت ما و شیعیان مؤمن ما را در این دیده که تا حکومت دنیا در دست تبهاران است در این نقطه دوردست مسکن نمائیم، ولی از اخبار شما آگاهیم. و هرگز چیزی از اخبار شما بر ما پوشیده نیست». (۲)

سروش ایزد

«سروش ایزد»، نام امام مهدی (عج) در کتاب زمزم زردشت است. (۳)

سعد بن عبدالله قمی

«سعد بن عبد الله قمی» از کسانی است که به محضر حضرت امام حسن عسکری علیه السلام رسیده و سعادت دیدار حضرت بقیة الله (عج) را پیدا کرده و معجزاتی از آن حضرت مشاهده نموده است. (۴)

۱ - «لغت نامه دهخدا»، ج ۸ (چاپ جدید)، ص ۱۱۹۷۶

۲ - «الاحتجاج»، ص ۴۹۷

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۴

۴ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۸۹

سفارت

در قرون اولیّه غیبت به جای کلمه «نیابت» امام زمان (عج)، بیشتر از کلمه «سفارت»، و همینطور از عنوان «سفراء» به جای «نواب» استفاده می شد. و شاید میان «سفارت» و «نیابت» تفاوتی نیز بوده است. (۱)

سَفَرَاء ← سفارت

سَفَط

«سَفَط» در لغت یعنی: جامه دان که به شکل جوال یا مانند کدوی خشک میان تهی باشد، سبد جامه. (۲)

در حدیث طولانی مفضل است که، امام صادق علیه السلام فرمود:

«تَرْكَةُ جَمِيعِ پيغمبران، حَتَّى عَصَايِ آدَمَ عليه السلام و آلتِ نَجَارِي نوحَ عليه السلام و تَرْكَةُ هودَ عليه السلام و صالحَ عليه السلام و مَجْمُوعَةَ ابراهيمَ عليه السلام و صاعِ يوسفَ عليه السلام و مَكِّيَالَ شَعِيبَ عليه السلام و آيِنْدَةَ او و عَصَايِ موسى عليه السلام و تابوتِي كِه در اوست، بَقِيَّةُ آنچه ماند از آلِ موسى عليه السلام و آلِ هارونَ كِه ملائِكَةُ برمي دارند و زرهِ داوودَ عليه السلام و انگشتریِ سليمانَ عليه السلام و تاجِ او و رحلِ عيسى عليه السلام و ميراثِ جَمِيعِ پيغمبران و مرسَلانِ در يَكِ «سَفَط» است.»

«علاوه بر اينها عصا، انگشتر، بُرد، زره، عمامه، اسب، ناقه، استر، الاغ و شتر سواری رسول خدا صلى الله عليه وآله و مصحف اميرالمؤمنين عليه السلام هم در اين «سَفَط» قرار دارد.» (۳)

۱ - «خورشيد مغرب»، ص ۴۴

۲ - «لغت نامه دهخدا»، ج ۸، چاپ جديد، ص ۱۲۰۵۲

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۲۵

سفیانی

از جمله نشانه‌های ظهور امام زمان (عج) خروج «سفیانی» است. (همانگونه که خود آن حضرت بیان فرمودند).

در وصف سفیانی آمده است که او مردی بد صورت و آبله‌رو و چهارشانه و ارزق چشم و اسم او «عثمان بن عنبسه» و از اولاد یزید بن معاویه است. در ظاهر مقدّس مآبی می‌کند و ذکرش اینست: یاربّ، یاربّ، یاربّ.

سفیانی آنقدر پلید است که کنیزش را که از او بچه دار شده زنده به گور می‌کند. (۱) آن ملعون پنج شهر بزرگ «دمشق»، «حمص»، «فلسطین»، «اردن» و «قنسرین» را متصرف می‌شود، پس از آن لشکر بسیار به اطراف می‌فرستد.

سفیانی پلید با دارودسته‌اش بر ضدّ حضرت مهدی (عج) قیام می‌کند. مهدی (عج) به مردم فرمان می‌دهد به جنگ با این دشمن خدا و دشمن خودتان برخیزید. ارتشی که سفیانی برای جنگ با مهدی (عج) آماده کرده است، در سرزمین بیداء، میان مکه و مدینه، در ذی الخلیفه، در زمین فرو می‌رود و نابود می‌گردد، به طوری که فقط دو تن از آن ارتش که از طایفه «جهنیه» هستند موفق می‌شوند، بگریزند. (۲) و آن دو نفر یکی به سوی حضرت صاحب الامر (عج) رفته و ایشان را به هلاکت سفیانی خبر می‌دهد و دیگری روانه شام می‌شود تا خبر شکست سپاهش را به او بدهد.

سفیانی پس از شنیدن خبر به کوفه می‌آید و هنگامی که امام عصر (عج) به کوفه می‌رسد، آن ملعون فرار کرده و به شام برمی‌گردد. پس حضرت لشکری از عقب او می‌فرستد که او را در صخره بیت المقدّس دستگیر کرده و سرنحس او را بریده و

روح پلیدش را وارد جهنم می‌کنند. (۱)

در برخی از روایات آمده که سفیانی زیر درخت بغوطه دمشق به هلاکت می‌رسد. (۲)

در مورد سفیانی هم مانند دجال یک نظر وجود دارد و آن اینکه سفیانی یک طاغوت پلید دارای یک رژیم جهنمی است که با ویژگیهای خاص با انقلاب جهانی مهدی (عج) مخالفت می‌کند و شکست می‌خورد. (۳)

← توقیع

السُّلْطَانُ الْمَأْمُولُ

«السُّلْطَانُ الْمَأْمُولُ» (فرمانفرمای آرزو شده)، لقب حضرت مهدی (عج) است.

← امیر الأمره

سلمان فارسی

در روایات اسلامی آمده که، هنگام خروج حضرت قائم (عج) و پس از رجعت، «سلمان فارسی» در شمار یاران آن امام خواهد بود. (۴)

وی از صحابه خاص رسول خدا ﷺ و نام اصلی اش «روزبه» بود. مقام بسیار شریفی در نزد خاندان نبوت داشت، تا آنجا که پیامبر خدا ﷺ درباره او فرمود:

«سَلْمَانٌ مِنَّا أَهْلُ الْبَيْتِ»

سلمان از ما اهل بیت است.

همچنین حضرت علی عليه السلام درباره وی فرموده است: «علم اولین و آخرین را فرا گرفت. او دریایی است که هر چند از آن استفاده شود کم نمی‌گردد، او از ما اهل بیت است.»

۲ - «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۷۲۳

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۴ - «الارشاد»، ص ۳۹۹

۳ - «بحار الانوار»، ج ۵۳، ص ۱۰

نامه ۶۸ نهج البلاغه، از نامه‌هایی است که حضرت علی علیه السلام پیش از خلافتش خطاب به سلمان فارسی نوشته است.

او در سال ۳۵ هجری در اواخر خلافت عثمان و یا در سال ۳۶ ه. ق از جهان رخت بربست طبق مطالبی که از تاریخ رسیده امیر المؤمنین علی علیه السلام، شخصاً با طی طریق غیر عادی برای غسل، کفن، نماز و دفن او از مدینه به مدائن رفت. عمر او حداقل که همه با آن موافقت دارند ۲۵۰ سال بوده است. (۱)

سَمَّاک ← ثقیف

سَنَاء

«سَنَاء» لقب امام زمان (عج) است. «سَنَاء» در لغت یعنی: روشنائی، فروغ، بلندی و رفعت.

سنگ حضرت موسی علیه السلام

از جمله خصائص امام قائم (عج)، حمل سنگ حضرت موسی علیه السلام است. امام باقر علیه السلام فرمود: «هنگامی که حضرت مهدی (عج) خروج کند و بخواهد از جانب مکه به کوفه برود، منادی آن حضرت ندا کند که: آگاه باشید که کسی طعام و آب حمل نکند. و حضرت قائم (عج)، سنگ حضرت موسی علیه السلام را که از آن دوازده چشمه آب جاری شده بود، حمل می‌کنند.

پس در هر منزلی که فرود می‌آیند، حضرت آن سنگ را نصب می‌فرمایند و آن چشمه‌ها جاری می‌شوند و هر که گرسنه باشد سیر می‌شود و هر که تشنه باشد سیراب می‌شود. پس آن سنگ توشه آنهاست تا هنگامی که وارد نجف، که در پشت کوفه قرار دارد می‌شوند.

پس هنگامی که در پشت کوفه فرود آمدند و مستقر شدند از آن سنگ پیوسته

آب و شیر جاری می شود تا گرسنگان سیر و تشنگان سیراب شوند. (۱)

سوشیانت ← زردشتیان و انتظار

سید

در اخبار و روایات، «سید» لقب امام زمان (عج) شمرده شده است.

سید بن طاووس

«سید بن طاووس» از علمای بزرگوار تشیع و صاب کتب «الملاحم و الفتن» و «جمال الاسبوع» است.

او در زمان غیبت کبری به دیدار حضرت قائم (عج) نائل شده است. «سیدبن طاووس» در سال ۶۶۴ ه. ق درگذشت.

سید حسنی

از جمله علائمی که در آستانه ظهور امام قائم (عج) رخ خواهد داد، خروج «سید حسنی» با یارانش برای یاری آن حضرت است.

«سید حسنی» جوان خوش صورتی است که از طرف دیلم (یکی از بلاد گیلان) و قزوین خروج می کند و با صدای بلند فریاد می زند که به فریاد قائم آل محمد علیهم السلام برسید که از شما یاری طلبد و این سید حسنی ظاهراً از اولاد حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام باشد. مردم او را اطاعت می کنند. خصوصاً مردان شجاع و قوی دل و مسلح و مکمل که بر اسبهای اشهب سوار باشند (گنجهای طالقان). او از مکان خود تا کوفه زمین را از لوٹ وجود ظالمین و کافران پاک می کند. و چون با اصحاب خود وارد کوفه شود، به او خبر دهند که حضرت حجة الله مهدی آل محمد علیهم السلام ظهور نموده و از مدینه به کوفه تشریف آورده است.

پس «سید حسنی»، با اصحاب خود خدمت آن حضرت مشرف می شوند و از آن

حضرت مطالبه دلائل امامت و مواریث انبیاء را می نماید. او می داند که مهدی (عج) بر حق است، ولیکن مقصودش این است که حقیقت امام (عج) را بر مردم و اصحاب خود ظاهر نمایند.

پس آن حضرت دلائل را برای او ظاهر می نماید. وقتی «سید حسنی» یقین به صدق امام پیدا می کند، می گوید: «الله اکبر! دستت را بده تا با تو بیعت کنم»، و با آن حضرت بیعت می کند و به پیروی از او، سپاه او (جززیدیه که چهارصد هزار نفرند) نیز بیعت می کنند. (۱)

← زیدیه

سید شمس الدین

«سید شمس الدین محمد عالم» نایب خاص امام عصر (عج) و نوه پنجم ایشان است. این مطلب را «علی بن فاضل مازندرانی» هنگامی که به «جزیره خضراء» رفت، دریافته بود. (۲)

سید مرتضی

«سید مرتضی بن داعی حسنی» (یا حسینی) مکنی به ابوتراب و ملقب به «صفی الدین» و «علم الهدی» (پرچم هدایت)، از علمای بزرگ شیعه در قرن ۵ و ۶ هجری قمری است. از آثار او می توان «تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام»، در شرح مذاهب مختلف به پارسی و «فصول تامه» (به عربی) نام برد. (۳)

او از جمله افرادی است که مورد توجه حضرت قائم (عج) بوده است. «علی بن فاضل مازندرانی» پس از بازگشت از «جزیره خضراء» نقل کرده که در آنجا فقط نام ۵ تن از علمای شیعه مطرح بود:

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷، علامت ۶ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۱۵

۲ - «جزیره خضراء»، ص ۵۲

۳ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۱۱۹۲

«سید مرتضی» (علم الهدی)، «شیخ طوسی»، «محمد بن یعقوب کلینی»، «ابن بابویه»،
«شیخ ابوالقاسم جعفر بن اسماعیل حلی». (۱)

سیصد و سیزده نفر

در همه جا معروف است و در کتابهای مربوط به امام زمان (عج) نوشته شده که هنگام ظهور آن حضرت، ۳۱۳ نفر یاران مخصوص ایشان به او می پیوندند و همچون کوه در برابر حوادث ایستادگی کرده و همراه امام (عج) هستند. اصل حدیث متواتر است و نباید شکی در صدور حدیث مذکور از جانب معصومین علیهم السلام نمود.

و اما چند نکته:

- ۱- آنان در «ذی طویلی» به امام زمان (عج) می پیوندند. (۲)
- ۲- آنان از اطراف جهان و دورترین نقاط جمع شده و به امام قائم (عج) پیوسته‌اند. در این باره امام باقر علیه السلام فرموده است: «خداوند برای حضرت قائم (عج) - از دورترین شهرها، به تعداد جنگاوران جنگ بدر، ۳۱۳ مرد را جمع می‌کند». (۳)
- ۳- هنگام ظهور، نخستین کسانی که پس از جبرئیل امین با امام قائم (عج) بیعت می‌کنند، همین ۳۱۳ نفرند، چنانکه این مطلب را امام باقر علیه السلام در ضمن حدیثی فرمودند. (۴)
- ۴- این افراد در روایات شبیه به ۳۱۳ نفر مسلمانان شجاع و سلحشوری شده‌اند که در جنگ بدر، نخستین شکست بزرگ را بر کفار و دشمنان اسلام وارد آوردند. به علاوه، اینان پرچمداران روی زمین، و حاکمان خدا بر مردم در سراسر زمین

۱- «جزیره خضراء»، ص ۱۸۱

۲- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۰۴

۳- همان مدرک، ص ۳۱۰

۴- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۲۲۳

می باشد. (۱) و...

طبق فرموده «سید شمس الدین محمد»، ۳۰۰ نفر آنها در حال حاضر در جزیره خضراء به سر می برند و فقط ۱۳ نفر مانده است که تعداد یاران حضرت ولی عصر (عج) کامل شود. (۲)

در کتاب «المحجة...» در ضمن روایتی از امام صادق علیه السلام نام تمام سیصد و سیزده نفر و قبیله و شهر آنان ذکر شده است.

حضرت مهدی عجل الله فرجه

فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ
مَا يَتَّقِبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا

پس هر یک از شما باید

بوسیله آنچه به دوستی ما نزدیک می گردد،

عمل کند

بهار آزاد، ج ۵۲، ص ۱۷۶

شاهباز عشق

امروز خانه دل نور و ضیاء ندارد
 جائی که دوست نبود آنجا صفا ندارد
 شهرست پر ز آشوب کاشانه‌ای لگد کوب
 آن دل که از تغافل شوق لقا ندارد
 رندان به کشور دل هر جا گرفته منزل
 وان میر صدر محفل در خانه جا ندارد
 شهباز پر شکسته افتاده زار و خسته
 از دست ظلم جنگان یک دم رها ندارد
 وان پیشوای مستان مرغ هزار دستان
 یک سو نشسته خاموش شور و نوا ندارد
 یوسف که پیش خُسنش خوبان بها ندارد
 از کید و مکر اخوان قدر و بها ندارد
 پیمانها نهادیم پیمان زدست دادیم
 در حیرتی فتادیم کان منتهی ندارد
 ای شاه ماهرویان وی قبله نکویان
 دریاب عاجزی را کو دست و پا ندارد
 تیر دعای ما را جز لطف تو هدف نیست
 گر لطف مینمایی پیکان خطا ندارد
 شاه فقیر کویت سوزد در آرزویت
 جز دیده‌ای به رویت چشم عطا ندارد. (۱)

ش

شروسی

یکی از علائم قبل از ظهور حضرت ولی عصر (عج)، خروج «شروسی» خواهد بود.

امام حسن علیه السلام فرمود: «شروسی از بلاد ارمنیه به سمت آذربایجان که آن را تبریز می نامند، به قصد پشت شهرری، به طرف کوه سرخ که نزدیک و متصل به کوه سیاه است، (در کنار کوههای طالقان) حرکت می کند. سپس در آنجا بین «شروسی» و «مروزی» جنگ بسیار سختی روی می دهد که کودکان را پیرو بزرگسالان را فرسوده می کند. پس در آن موقع، منتظر خروج او (حضرت مهدی (عج)) باشید.» (۱)

شرید

امام قائم (عج) مکرر به لقب «شرید» در زبان ائمه علیهم السلام به خصوص،

حضرت علی علیه السلام و امام باقر علیه السلام، ذکر شده است.

«شرید» به معنی رانده شده است. یعنی رانده شده از مردمی که آن حضرت را نشناختند و قدر وجود نعمت او را ندانستند و در مقام شکرگزاری و مقام حقش برنیامدند، بلکه پس از اینکه از دست یافتن بر او ناامید شدند، به قتل و قمع ذریه طاهره ایشان پرداختند و به کمک زبان و قلم سعی بر بیرون راندن نام و یاد او از قلوب و اذهان مردم نمودند. (۱)

شریعی

«ابو محمد، حسن شریعی»، نخستین کسی است که بعد از شهادت امام یازدهم، به دروغ و افترا ادعای بابیت و سفارت از جانب امام زمان (عج) کرد. از این رو شیعیان او را لعن کرده و از او دوری جستند و توقیعی از سوی امام (عج) درباره لعن و براءت از او صادر گردید. (۲)

شریعیّه

پیروان «ابو محمد، حسن شریعی» را «شریعیّه» گویند. (۳)

← شریعی

شعیب بن صالح

در روایات اسلامی آمده که، «شعیب بن صالح» یکی از پرچمداران لشکر حضرت مهدی (عج) در هنگام خروج خواهد بود.

وی مردی کوسه، گندم‌گون و متوسط القامتی است که دوستدار بنی تمیم می‌باشد و با چهارهزار نفر که لباسهایشان سفید و پرچمهایشان سیاه است از شهر ری خروج می‌کند. او مقدمه خروج حضرت مهدی (عج) است. با کسی ملاقات

۲ - «آخرین امید»، ص ۱۲۴

۱ - «نجم الثاقب»، ص ۷۸

۳ - «ادیان و مذاهب جهان»، ج ۱، ص ۶۵۲

نمی‌کند مگر اینکه او را خواهد کشت. (۱)

و در جای دیگر آمده که وی از سرقت خروج خواهد کرد. (۲)

شلمغانی

از جمله کسانی که به مخالفت با «حسین بن روح» (سومین نایب خاص قائم (عج)) برخاست و از راه حسد دست به تأسیس مذهب جدیدی زد، «ابوجعفر، محمد بن علی شلمغانی» بود. او را «ابن ابی العزاقیر» و پیروانش را به همین مناسبت «عزاقریه» و نیز «شلمغانیه» می‌خوانده‌اند.

«حسین بن روح» هنگامی که به دستور «حامد بن عباس» به زندان افتاد، «شلمغانی» را به نیابت خود نصب کرد و او واسطه‌ای بین وی و شیعیان شده اما او از حدود سال ۳۰۴ تا ۳۱۱ ه. ق مدعی نیابت خاص و بابیت از برای حضرت حجّت (عج) شد.

«حسین بن روح» صریحاً در خصوص لعن و تبری از او و از کسی که به سخن او راضی شود، مکتوبی نوشت. بدین ترتیب باطنش آشکار شد و شیعیان از او کناره گرفتند و راضی بالله خلیفه عباسی دستور قتل وی را صادر کرد و وی را روز سه‌شنبه ۲۹ ذی القعدة سال ۳۲۲ ه. ق گردن زدند و جسدش را به دار آویختند و در آخر کار سوزانده و خاکستر آن را به آب دجله دادند. (۳)

وی احکام دین خود را در کتاب به نام «الحجاسة السادسة» تدوین کرده بود. (۴)

شماطیل

در کتاب «ذخیره الالباب» گفته شده که، «شماطیل» اسم حضرت مهدی (عج) در

۱ - «الملاحم و الفتن»، باب ۹۵ - ۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۱۳

۳ - «آخرین امید»، ص ۱۰۲ و ۱۴۴

۴ - «لغت نامه دهخدا»، ج ۹، (چاپ جدید)، ص ۱۲۷۳۵

کتاب «ارماتش» است. (۱)

شمایل قائم (عج)

محدثان معتبر از شیعه و سنی، بنابر احادیث بسیار از رسول اکرم ﷺ و امام علی ﷺ و دیگر امامان علیهم السلام، شمایل و اوصاف امام مهدی (عج) را در کتابهای خویش آورده‌اند:

«چهره‌اش گندمگون، ابروانش هلالی و کشیده، چشمانش سیاه و درشت و جذاب، شانه‌اش پهن، دندانهایش براق و گشاده، بینی‌اش کشیده و زیبا، پیشانی‌ش بلند و تابنده، استخوان‌بندی‌اش استوار و صخره‌سان، دستان و انگشتانش درشت، گونه‌هایش کم گوشت و اندکی متمایل به زردی که از بیداری شب عارض شده، خالی مشکین بر گونه راستش پیچیده و محکم، موی سرش بر لاله گوش ریخته و به قولی به دوشش ریخته، اندامش متناسب و زیبا و نگاهش دگرگون‌کننده، خروشش دریاسان فریادش همه گیر و...» (۲)

شمشیر

در روایات اسلامی، مکرر از شمشیر امام قائم (عج) سخن به میان آمده است. و اینکه مثلاً حتی مانع زکات، اعدام می‌شود.

این به آن معنی نیست که حکومت، زوری است بلکه این شمشیر به عنوان قصاص و مقابله به مثل با مخالفان و خائنان و زورگویان و توطئه‌گران است، همانگونه که در قرآن کریم آمده است:

«و آهن (شمشیر و اسلحه عدالت) را فرستادیم که در آن نیروی شدید و منافی برای مردم است». (۳)

۲ - «خورشید مغرب»، ص ۲۸

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۷

۳ - حدید / ۲۵

و یا در جای دیگر می فرماید: «برای شما در قصاص، زندگی است ای اندیشمندان» (۱).

بنابراین، این شمشیر برای امنیت و آسایش و صفای مردم و قصاص و مقابله به مثل است که در تمام دنیا به عنوان یک اصل پذیرفته شده است. (۲)

روزگار حضرت مهدی (عج)، روزگار خوار ساختن زورداران است. دیگر روز موعظه و خواهش تمام می شود. مهدی (عج) آنقدر بکشد که مردم بگویند: «این مرد از آل محمد علیهم السلام نیست. اگر از آل محمد علیهم السلام بود، این اندازه خون نمی ریخت».

اما او از آل محمد علیهم السلام است یعنی آل حق، آل عدالت، آل عصمت و آل انسانیّت.

شمشیر مهدی (عج)، «سیف الله» است، سیف الله المنتقم. شمشیر مهدی (عج)، شمشیر انتقام از همهٔ جهانیان در طول تاریخ است. (۳)

شمشیرهای آسمانی

از خصائص حضرت قائم (عج)، آوردن شمشیرهای آسمانی برای انصار و اصحاب آن حضرت است.

← حبه

شیخ مرتضی انصاری

«شیخ مرتضی بن محمد امیر شوشتری انصاری» از مجتهدان بنام شیعه است. وی در سال ۱۲۹۴ هـ. ق در دزفول متولد شد و در سال ۱۲۸۱ هـ. ق در نجف اشرف درگذشت «شیخ مرتضی» از سال ۱۲۶۶ هـ. ق که «صاحب جواهر» درگذشت، مرجع

۲ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۸۷

۱ - بقره / ۱۷۹

۳ - «خورشید مغرب»، ص ۳۷

مطلق شیعه گردید.

تحقیقات «انصاری» در فقه استدلالی و اصول و قواعد کلیه حقوق شیعه بی سابقه است.

از آثار وی «رسائل» در اصول و «مکاسب» در فقه دقیق‌ترین تحقیقات حقوقی را دربر دارد. (۱)

«شیخ انصاری» از جمله کسانی است که در زمان غیبت کبری به دیدار حضرت قائم (عج) نائل آمد.

شیخ مفید

«محمد بن محمد بن نعمان» معروف به «شیخ مفید» از علمای برجسته شیعه و مورد قبول شیعه و اهل سنت بود و مرجع خاص و عام به شمار می‌رفت. وی بیش از ۲۰۰ کتاب اسلامی نوشت و در همه رشته‌های علوم اسلامی نابغه به شمار می‌آمد. «شیخ مفید» در سن ۸۵ سالگی در سوم رمضان سال ۴۱۳ هـ. ق از دنیا رفت و در حرم کاظمین به خاک سپرده شد.

چندین بار از جانب امام قائم (عج) برای این مرد بزرگوار نوشته‌ای به خط شریف آن حضرت صادر شد حتی هنگامی که از دنیا رفت، بر روی قبرش مطالبی با خط مبارک آن حضرت مشاهده شده بود. (۲)

شیصبانی

از نشانه‌های قیام قائم (عج)، خروج «شیصبانی» است.

امام باقر علیه السلام فرمود: «کجاست برای شما سفیانی تا اینکه پیش از او «شیصبانی» از سرزمین کوفان خروج کند، بجوشد چنانکه آب از چشمه می‌جوشد و جمع شما و سران شما را بکشد. پس از آن، متوقع سفیانی باشد و اینکه حضرت قائم (عج)

خروج کند» (۱)

شیعیان و انتظار

در میان همه آیین‌ها و کسانی که در انتظار موعود (به معنای عام) به سر می‌برند، نام شیعه چون قطعه‌ای فروزان که در آتش عشق به مهدی (عج) می‌سوزد، نمایان است.

در حقیقت همین شیعیان هستند که باید در این امر بزرگ و خطیر پیشگام شده و مقدمات ظهورش را فراهم سازند و امام صادق علیه السلام فرمود: «هریک از شما برای قیام قائم (عج) - هر چند با تهیه کردن یک تیر - باید آماده گردد» (۲)

در روایات اسلامی به این موضوع که شیعیان نقش مهمی در قیام قائم (عج) خواهند داشت، اشاره شده است:

«هنگامی که قائم قیام کند، خداوند شیعیان را از همه شهرها نزد او گرد می‌آورد» (۳)

هنگامی که قائم قیام کند، خداوند هر عیب و نقصی را از شیعیان برطرف می‌کند، و دل‌های آنان را چنان پاره‌های پولاد می‌گرداند. قدرت هر مرد از آنان را، به اندازه قدرت چهل مرد قرار می‌دهد. و آنگاه آنان حاکمان و فرمانروایان زمین و سران بزرگوار جهان خواهند بود» (۴)

این بیانات همه می‌توانند تأکید بر این امر باشد که، شیعه باید همواره حضور اعتقادی و اجتماعی خویش را، و تشکیلات سیاسی و نظامی - یعنی در واقع، «حضور شیعی» خود را در صحنه تاریخ نگاه دارد، تا سرانجام به هنگام ظهور، در

۲ - همان مدرک، ص ۳۶۶

۱ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۵۰

۴ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۱۷

۳ - «تفسیر العیاشی»، ج ۱، ص ۶۶

محلّ جریان اصلی و به حقّ خود قرار گیرد. (۱)

شیلو

یکی از نامهای مصلح جهانی در کتب مقدّس، «شیلو» است. «شیلو» یعنی کسی که دارای حقّ است و صلح و سلامتی می آورد.

در کتاب تورات در سفر پیدایش، شماره ۴۹-۱۰ آمده است:

«عصای قدرت و سلطنت از یهود دور نخواهد شد و نه فرمانفرمایی از میان

پاهای وی، تا «شیلو» بیاید و او را اطاعت امتّها خواهد بود» (۲)

ص ض

صائد بن صید

«صائد بن صید» در برخی از روایات «دجال» نامیده شده است. (۱) وی در زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می زیسته است. پیامبر او را یکی از مصادیق دجال به اصحاب خویش معرفی کرده است و چون بعداً از خروج دجال در آخر الزمان نیز خبر داده، برخی گمان کرده اند «دجال» موعود که قبل از ظهور امام قائم (عج) خروج خواهد کرد، همان «صائد بن صید» است و در نتیجه به زنده ماندن و طول عمر او قائل شدند. اگر دجال نام شخص معینی نباشد و به هر شخص دروغگو، پرتزویر و گمراه کننده اطلاق شود، دیگر نمی توان گفت که «صائد بن صید» همان دجال است. (۲)

صاحب

«صاحب» از القاب معروف حضرت مهدی (عج) است و علمای رجال به این امر

تصریح کرده‌اند که، این نام آن حضرت در صحف ابراهیم علیه السلام است.

صاحب الامر

یکی از لقبهای شایع حضرت قائم (عج)، «صاحب الامر» است.

زمین را می‌شوی وارث در آخر به نص حکم قرآن صاحب الامر!

صاحب الدار

علمای رجال تصریح کرده‌اند که «صاحب الدار» از القاب خاصه حضرت مهدی

(عج) است. آن حضرت در حکایتی خود را «أنا صاحب الدار» معرفی کرده است. (۱)

صاحب الدولة الزهراء

در کتاب هدایه از لقب «صاحب الدولة الزهراء» برای حضرت قائم (عج) یاد شده

است.

صاحب الرجعة

«صاحب الرجعة» لقب امام زمان علیه السلام است.

صاحب الزمان

«صاحب الزمان» از القاب مشهور مهدی موعود (عج) است و مراد از آن فرمانفرما

و حکمران زمان از جانب خداوند است.

← اسماعیل نوبختی

صاحب الزمان

نخستین کتابی که از علمای اهل تسنن درباره حضرت مهدی (عج) نوشته شد،

کتاب «صاحب الزمان» تألیف «ابوالعباس، محمد بن اسحاق بن ابراهیم کوفی» قاضی

صمره (متوفی ۲۷۵ هـ ق) است که شاید تاریخ نگارش آن پیش از تولد امام قائم

(عج) باشد. (۲)

صاحب السیف

«صاحب السیف» لقب قطب عالم امکان امام مهدی (عج) است. امام صادق علیه السلام راجع به امام عصر (عج) فرمود:

«كُنَّا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ حَتَّى يُجِيءَ صَاحِبُ السَّيْفِ، فَإِذَا جَاءَ صَاحِبَ السَّيْفِ جَاءَ بِأَمْرِ غَيْرِ الَّذِي كَانَ»

همه ما قائم به امر خدائیم، یکی پس از دیگری تا زمانی که، صاحب شمشیر بیاید و چون صاحب شمشیر آمد، امر و دستوری غیر از آنچه بوده می آورد. (۱)

صاحب العصر

«صاحب العصر» از القاب حضرت حجّت (عج) و در شهرت و معروفیت مانند لقب صاحب الزمان است.

صاحب الغیبة

«صاحب الغیبة»، لقب امام عصر (عج) است.

صاحب الكرة البيضاء

در کتاب هدایه، «صاحب الكرة البيضاء» از القاب حضرت مهدی (عج) شمرده شده است.

← بقية الانبياء

صاحب الناحیه

اطلاق لقب «صاحب الناحیه» به مهدی موعود (عج) در اخبار فراوان است ولیکن علمای رجال فرموده‌اند که بر امام حسن عسکری علیه السلام بلکه بر امام علی النقی علیه السلام نیز اطلاق می‌شود.

کفعمی در حاشیه «مصباح» خود گفته که، «ناحیه» هر مکانی است که صاحب

الامر (عج) در غیبت صغری در آنجا بود. (۱)

صافیّه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

صالح

«صالح» لقب مهدی موعود (عج) است.

صالحیه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

صبح ازل ← یحیی نوری

صُبْح مُسْفَر

«صُبْح مُسْفَر» از القاب خاصّه حضرت مهدی (عج) است که احتمال دارد آن را

از آیه شریفه

«وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ» (۲)

و سوگند به صبح هنگامی که چهره بگشاید»

استنباط کرده باشند و مناسبت آن به حضرت قائم (عج) چون صبح صادق،

روشن و هویداست. (۳)

صِدْق

«صِدْق» لقب امام غایب (عج) است.

صدقه دادن

یکی از تکالیف مردم نسبت به امام عصر (عج) صدقه دادن برای حفظ وجود

مبارک آن امام عزیز، در هر وقت است. چرا که هیچ نفسی عزیز و گرامی تر از وجود

امام قائم (عج) نمی باشد، حتی نفس خود آدمی. اگر چنین نباشد در ایمان نقصان و

۲ - مدثر / ۳۴

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۷۹

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۸۰

در اعتقاد خلل و سستی است. (۱)

صراط

«صراط» لقب امام زمان (عج) است.

صقیل

«صقیل» از نامهای مادرگرمی امام عصر (عج) است. هر شیء نورانی، صقیلی و جلا داده شده را، «صیقل» می گویند.

علامه مجلسی می فرماید: «نرجس خاتون پس از آنکه به آن وجود نورانی حامله شد، هاله‌ای از نور و ضیاء او را فراگرفت، آنگاه به جهت این نورانیت فوق العاده، او را «صقیل» نام نهادند.» (۲)

صلوات بر قائم (عج)

شخصی خدمت امام حسن عسکری (عج) رسید و از آن حضرت خواست تا کیفیت صلوات فرستادن بر پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و اوصیاء آن حضرت را، بیان کند. امام عسکری عَلَيْهِ السَّلَام برای هریک از چهارده معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَام صلوات جداگانه‌ای قرائت فرمودند.

صلوات بر قائم (عج) اینگونه آغاز می شود:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ وَ لِئِكَ وَ ابْنِ أَوْلِيَائِكَ الَّذِينَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَ أَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ وَ...» (۳)

صَمْنَامُ الْأَكْبَرِ

«صَمْنَامُ الْأَكْبَرِ» (شمشیر تیز بزرگ)، نام امام دوازدهم (عج) در کتاب «کندرال»

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۶، تکلیف ۴

۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۱، ص ۱۵

۳ - «مفاتیح الجنان»، باب سوّم، (بخش صلوات بر حجج طاهره (ع))

است. (۱)

صیحة آسمانی

از علائم حتمیة امام زمان (عج)، «صیحة آسمانی» است. «صیحة آسمانی» یعنی شنیده شدن فریادی از فضا.

امام صادق علیه السلام فرمود: «حضرت قائم (عج) در مکه داخل شود و در جانب خانه کعبه ظاهر گردد و چون آفتاب بلند شود از پیش قرص آفتاب منادی ندا کند (که همه اهل زمین و آسمان بشنوند): ای گروه خلائق آگاه باشید که این مهدی آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم است. او را به نام و کنیه جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم یاد کنید» (۲)

ضحی

«ضحی» لقب حضرت قائم (عج) است. در «تأویل الآیات» شیخ شرف الدین نجفی، در تفسیر آیه مبارکه «وَالشَّمْسِ وَ ضُحیَّهَا» (۳)

به خورشید و گسترش نور آن سوگند»

روایت شده که «شمس» رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و «ضحی» قائم (عج) است. و در بعضی نسخ، خروج آن حضرت است. (۴)

ضیاء

«ضیاء» (نور و روشنایی)، لقب حضرت مهدی (عج) است.

۲ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۸۰

۴ - «نجم الثاقب»، باب ۲، ص ۸۰

۳ - شمس / ۱

ط - ظ

طاعون سفید و سرخ

از جمله علائم قیام قائم (عج) شیوع «طاعون» (کنایه از مرگ) است. ابا بصیر می‌گوید به امام صادق علیه السلام عرضه داشتیم؛ «فدایت شوم خروج قائم (عج) کی خواهد بود؟» حضرت فرمود: «...ای ابا محمد به ناچار باید پیش از این کار دو طاعون روی دهد، طاعون سفید و طاعون سرخ»، عرض کردم: فدایت شوم، طاعون سفید چیست؟ و طاعون سرخ کدام است؟

حضرت در پاسخ فرمودند: «امّا طاعون سفید، مرگ همگانی خواهد بود و امّا طاعون سرخ عبارت از مُردن به وسیله شمشیر است». (۱)

طالب التراث

«طالب التراث» در کتاب «هدایه» از القاب مهدی موعود (عج) شمرده شده

است.

← ثراث رسول خدا ﷺ

طالقان

در احادیث مربوط به امام زمان (عج) نامی از طالقان هم به میان آمده است که عنوان شده، تعدادی - به روایتی ۲۴ نفر - از یاران امام زمان (عج) از این دیار خواهند بود.

امیر مؤمنان علی علیه السلام فرمود:

«آفرین بر طالقان که خداوند در آن گنج‌هایی نهاده که از طلا و نقره نیست بلکه مردان مؤمنی هستند که به طور شایسته خدا را شناخته‌اند و در آخر الزمان یاوران امام قائم (عج) خواهند بود.» (۱)

با اینکه در جغرافیای قدیم اسلام، دو سه طالقان نام برده شده است، به احتمال قوی، مراد از آن، همین طالقان معروف و آبادیهای مربوط به آن است، که در ناحیه مرکزی ایران قرار دارد. (۲)

طاهر ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

طَرید

حضرت قائم (عج) به طور مکرر در اخبار به لقب «طَرید» خوانده شده و معنی آن شبیه به لقب «شرید» است.

← شرید

طلوع خورشید از مغرب

در علائم ظهور امام قائم (عج)، سخن از طلوع خورشید از مغرب رفته است. در برخی احادیث این امر، اینگونه بیان شده است:

خورشید به هنگام ظهر، در آسمان را کد شود (آسمان به سختی تیره گردد، و خورشید ناپدید شود، چنانکه گویی غروب کرده است) و ساعتی چند، تا به هنگام عصر، پیدا نباشد، آنگاه (که به جانب مغرب رسیده باشد)، از مغرب ظاهر گردد. (۱) در برخی از روایات این مطلب نیز آمده است که: «آیت و نشانه‌ای و سیمایی در خورشید پدیدار گردد». و در برخی آثار رسیده است که «مهدی، خود، همان خورشیدی است که از مغرب (محل غروب کردن) خویش طلوع خواهد کرد
(وَهُوَ الشَّمْسُ الطَّالِعَةُ مِنْ مَغْرِبِهَا) (۲)

طول عمر قائم (عج)

این سؤال در طول تاریخ از زمان مرحوم شیخ صدوق به بعد مطرح بوده که، چگونه ممکن است. حضرت مهدی (عج) این قدر یا بیشتر عمر کند؟ این مسأله را اگر از دیدگاه علم و دین بررسی کنیم در می‌یابیم که هیچ مانعی وجود ندارد که خداوند با قدرت خود شرایطی را برای امام قائم (عج) به وجود آورد که هزاران سال یا بیشتر عمر کند.

از نظر علمی، برخی زیست‌شناسان می‌گویند: «انسان باید ۳۰۰ سال عمر کند، این که انسان ۷۰ یا ۸۰ سال عمر می‌کند، بر اثر آن است که عضوی از او فرسوده می‌شود و به عضوهای دیگر سرایت می‌کند».

و از آزمایشاتی که دانشمندان، روی حشرات و سلولها و گیاهان کرده‌اند نشان می‌دهد که گاهی عمر آنها را به صدها و بلکه به هزارها برابر رسانده‌اند.

اما از نظر دین، در روایات مذهبی می‌خوانیم که حضرت ادریس علیه السلام، حضرت الیاس علیه السلام، حضرت خضر علیه السلام و حضرت عیسی علیه السلام هنوز زنده‌اند و در قرآن می‌خوانیم که: نوح در میان قوم ۹۵۰ سال درنگ کرد.

بنابراین چه مانعی دارد که خداوند تمام علل پیری و فرسودگی را به امام زمانش آموخته باشد و با به کار گرفتن آن، عمر را بسیار کند. (۱)

طول عمر یاران قائم (عج)

از جمله خصائص قیام قائم (عج) طول عمر یاران آن حضرت است. در روایات اسلامی وارد شده که هر مرد در ملک و حکومت آن جناب آنقدر عمر می‌کند تا اینکه برای او هزار پسر متولد می‌شود. (۲)

ظلوم

«ظلوم» از جزایری است که یکی از فرزندان حضرت مهدی (عج) بر آن حکومت می‌کند.

← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

حضرت مهدی ^ع

وَيُبَدِّعُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْبَلَاءَ عَنِ

أَهْلِ وَشِيعَتِي

و خدا به سبب من از خاندان و شیعیان بلاء دور میگرداند

بخارنزه - ج ۵۲ ص ۳۰

۱ - «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۸۲ به بعد

۲ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۲۶

عاشورا و قیام قائم (عج)

طبق برخی از روایات، امام قائم (عج) در روز عاشورا قیام می‌فرمایند.^(۱) ارتباط بین روز عاشورا و روز قیام قائم (عج)، یک رابطه ملموس و قابل درک برای هر انسان عاقلی است. چرا که راه و هدف مهدی (عج) همان هدف امام حسین علیه السلام در ابعاد وسیع و گسترده جهانی است. در روز عاشورا شمشیر حکم می‌کرد و در قیام ولی عصر (عج) هم شمشیر پاسخگوی بسیاری از نارسائیه‌ها خواهد بود. عاشورا دغدغه‌ای نهفته در وجود انسانهای مسلمان است و انتظار فرج و قیام مهدی (عج) هم چیزی است که با سرشت آنان عجین شده است. اگر واقعه عاشورا با مقدماتی تلخ و کار شکنیهای یاران یزید به وقوع پیوست،

قیام قائم هم با خروج سفیانی ها و دجالها که موانع اجرای احکام الهی هستند، به منصفه ظهور خواهد رسید. و... عاشورای حسینی نمونه بزرگی برای قیام بزرگتر مهدی موعود (عج) خواهد بود.

عاقبة الدار

«عاقبة الدار»، لقب امام زمان (عج) است.

عالم

در کتاب «ذخیره الالباب»، «عالم» از القاب حضرت مهدی (عج) نامیده شده است.

عباس بن هشام ناشری

«ابوالفضل، عباس بن هاشم ناشری»، از اصحاب امام رضا علیه السلام و متوفی سال ۲۲۰ ه. ق است. وی کتابی به نام «غیبت» دارد. (۱)

عبدالرحمن ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

عبدالله

«عبدالله» از اسامی مبارک امام عصر (عج) است.

← احمد

عبدالله

«عبدالله»، نام شش نفر از «أبدال» است. آنان نخستین افراد از ۳۱۳ نفر یاران مخصوص قائم (عج) هستند که به ایشان می پیوندند. (۲)

← أبدال

عبدالله سوری

«عبدالله سوری»، از کسانی است که در دوران کودکی حضرت حجّت (عج)، او را

درستان بنی عامر دیده است. (۱)

عبداللہ بن محمد

«عبداللہ بن محمد» از شیعیان امامی بود که در سال ۲۵۹ هـ. ق متولد و در سال ۳۲۲ هـ. ق درگذشت. وی مؤسس دولت فاطمیان در مغرب بود که دعوی مهدویت کرد و شهر «مهدیه» را در سال ۳۰۳ هـ. ق بنیاد گذارد. (۲)

عثمان بن سعید

«ابو عمر، عثمان بن سعیداسدی عمروی (عمری)» از یاران و شاگردان مورد وثوق امام هادی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام بود. او را «سَمَان» و «زَیَّات» یعنی «روغن فروش» هم می‌گفتند. این شغل به خاطر بعضی از مصالح و تقیه و اختفاء امر نیابت بود. شیعیان اموالی را که برای امام حسن عسکری علیه السلام می‌آوردند و به او تسلیم می‌کردند، او آنها را در داخل خیک روغن می‌گذاشت و به خدمت آن بزرگوار می‌فرستاد. امام حسن عسکری علیه السلام چون نام طولانی او را شنید، فرمودند: «کنیه (ابن عثمان) و (ابو عمرو) در یک مرد جمع نمیشود» و لذا دستور داد که کنیه او را که «ابو عمرو» باشد برهم بزنند و وی را «عمری» نامیدند. (۳)

پس از درگذشت امام حسن عسکری علیه السلام، «عثمان بن سعید» امام را غسل داد و کفن کرد و حنوط نمود و به خاک سپرد. (۴)

در این زمان که امر غیبت صغری هم آغاز گردید، «عثمان بن سعید» از سوی حضرت مهدی (عج) به عنوان نخستین نایب خاص آن حضرت، منصوب گشت و واسطه میان امام و شیعیان شد. رحلت او را بعد از سال ۲۶۰ هـ. ق ذکر کرده‌اند. هنگامی که وی درگذشت، جسدش را در جانب غربی بغداد در «شارع الميدان»، در

۲- «آخرین امید»، ص ۲۱۲.

۱- «اکمال الدین و...»، ص ۴۴۱

۴- همان مدرک، ص ۳۴۶.

۳- «بحار الانوار»، ج ۵۱، ص ۳۴۴.

که نزدیک دروازه حبله قرار داشت، به خاک سپردند و قبر در خود قبله مسجد است. (۱)

عدل

«عدل» لقب امام زمان (عج) است.

عزّة

«عزّة» از القاب حضرت حجّت (عج) است.

عسکریة

«عسکریة»، نام فرقه‌ای است که امام حسن عسکری علیه السلام را امام قائم می‌دانند و قائلند که او نمرده و برخی گفته‌اند که وفات کرده و بعد از آن زنده شده است. (۲)

عصائب

طبق برخی روایات، «عصائب» یاران حضرت مهدی (عج) در عراق هستند که هنگام ظهور آن حضرت خود را به مکه می‌رسانند و با او بیعت می‌کنند. (۳)
با توجه به معنی «عصائب» که جمع «عصبه» و به معنی «جوانمردان رشید و نیرومند» است، به این نتیجه می‌رسیم که یاران مهدی (عج) باید چنین باشند.

عصای حضرت موسی علیه السلام

از جمله خصائص و ویژگیهای حضرت قائم (عج) در هنگام ظهور این است که «عصای حضرت موسی علیه السلام» همراه آن حضرت می‌باشد.

در «الغیبة» نعمانی روایتی است از حضرت صادق علیه السلام که فرمودند: «عصای حضرت موسی از شاخه درخت آس بود که در بهشت کاشته شده بود و هنگامی که به سمت مدین رفت، جبرئیل آن را برای او آورد و آن عصا و تابوت

۱- «آخرین امید»، ص ۸۰.

۲- «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۲۱۶.

۳- «المجالس السنیه»، ج ۵، ص ۶۹۹.

حضرت آدم علیه السلام در دریاچه طبریّه است و کهنه و متغیر نمی شود تا این که آنها را قائم هنگام خروج، بیرون آورد». (۱)

در روایتی دیگر عنوان شده که آن عصا در غاری در انطاکیه است.

← انطاکیه

عصر

«عصر» لقب مهدی موعود است. این نام در قرآن مجید هم مذکور است، آنجا که می فرماید:

«وَالْعَصْرُ (۲)»

سوگند به عصر».

مفسرین یکی از وجوه تفسیری این آیه را، عصر حضرت بقیّة الله (عج) عنوان کرده اند. (۳)

عقبه افیق شام ← دجال

عقید

«عقید»، خادم امام حسن عسکری علیه السلام بود که مکرّر به دیدار حضرت مهدی (عج) نائل شده و اوصاف مبارکش را بازگو کرده است. و گاهی که امام علیه السلام می خواست فرزند بزرگوارش را به حضور بطلبد به او دستور می داد که داخل خانه شده، آن حضرت را به محضر پدر بزرگوار بیاورد. (۴)

عقیقه

«گوسفندی را که به عنوان حفظ جان نوزاد و طفل از گزند حوادث قربانی

۱- «نجم الثاقب»، باب دوّم ص ۱۲۶.

۲- عصر / ۱

۳- «نور الثقلین»، ج ۵، ص ۶۶۶.

۴- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۶.

می‌کنند، «عقیقه» می‌گویند». (۱)

پس از تولد مهدی موعود (عج)، امام حسن عسکری علیه السلام دو گوسفند برای «ابراهیم بن ادريس» می‌فرستد و می‌نویسد:

«این گوسفندها را ذبح کرده، به عنوان عقیقه مولایت (حضرت قائم «عج») بخور و برادرانت را دعوت کرده اطعام بده»

آن امام بزرگوار همین عمل را به چندین نفر دیگر هم توصیه می‌کنند تا انجام دهند. (۲)

علائم حتمیه

علاماتی که بیانگر ظهور حضرت صاحب الزمان (عج) می‌باشد، دو قسم است: یکی علامات حتمیه و دیگری علامات غیر حتمیه. برخی از علامات حتمیه بدین ترتیب است:

خروج دجال، صیحه و نداء آسمانی، خروج سفیانی، فرورفتن لشکر سفیانی در بیداء، قتل نفس زکیه، خروج سیّد حسنی، ظاهر شدن کف دستی در آسمان، کسوف آفتاب در نیمه ماه رمضان و خسوف ماه در آخر آن، آیات و علامات که در ماه رجب ظاهر می‌شود و اختلاف بنی عباس و انقراض دولت ایشان.

قسمی دیگر از علائم ظهور، علائم غیر حتمیه است. (این علائم بسیار است که بعضی از آنها ظاهر شده و برخی هنوز واقع نشده است).

«حاج شیخ عباس قمی» در کتاب «منتهی الآمال»، باب چهاردهم، فصل هفتم، علاوه بر ذکر علائم حتمیه، به ذکر ۲۱ مورد از علائم غیر حتمیه پرداخته است که چند نمونه آن در ذیل می‌آید:

۱- «وسائل الشیعه»، ج ۱۱، ص ۴۸۹.

۲- «الغیبه»، شیخ طوسی، ص ۱۴۸.

«خراب شدن مسجد کوفه، جاری شدن نهري از شطّ فرات در کوچه های کوفه، ظاهر شدن ستاره دنباله دار در نزدیکی ستاره جدی، خراب شدن مسجد برائثا، مسخ شدن طایفه ای به صورت میمون و خوکهاو...».

علائم غیر حتمیه ← علائم حتمیه

علامه حلی

«جمال الدین، حسن بن یوسف بن مطهر حلی» معروف به «علامه حلی»، از علمای برجسته قرن هشتم هجری است که در سال ۵۷۲۶ ق از دنیا رفت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد. او در تمام علوم اسلامی استاد ماهر بود و تألیفات او را بیش از ۵۰۰ جلد تخمین زده اند. وی «سلطان محمد خدا بنده» پادشاه مغول را شیعه کرد و در این مسیر خدمت بسیار بزرگی به مذهب جعفری نمود.

«علامه حلی» از کسانی است که به دیدار آقا امام زمان (عج) نائل آمده و از وجود این خورشید فروزان بهره ها برده است. (۱)

← سید مرتضی

علقمیه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

علی اعرج کوفی

«ابوالحسن، علی بن عمر اعرج کوفی» از یاران امام کاظم علیه السلام بود. وی کتابی به نام «الغیبة» درباره مهدی صاحب الزمان (عج) نوشته است. (۲)

علی بن بلال

«علی بن بلال»، از شخصیت های بزرگ و مورد اعتماد شیعه است که شهادت داده، امام حسن عسکری علیه السلام، فرزندش مهدی (عج) را به چهل نفر از شیعیان نشان داده

۱- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۲۴۹.

۲- «رجال» نجاشی، ص ۱۹۴.

و خود او یکی از آنها بوده است. (۱)

علی بن حسن طائی

«ابوالحسن، علی بن حسن بن محمد طائی جرمی شاطری» معاصر حضرت موسی بن جعفر علیه السلام بود. وی کتابی به نام «الغیبة» درباره حضرت قائم (عج) نوشته است. (۲)

علی بن فاضل مازندرانی

«شیخ زین الدین، علی بن فاضل» اهل مازندران و از شهرکی به نام «ابریم» بود. (۳) وی یکی از شیوخ صالح باورع و ساکن نجف اشرف بود که در حدود سال ۵۶۹۰ ق طی یک ماجرائی که خودش نقل کرده است وارد «جزیره خضراء» شده و در آنجا با یاران خاص آن حضرت به گفتگو نشسته است.

«علی بن فاضل»، داستان خود را به طور مفصل همراه با مسائلی در کتابی به نام «الفوائد الشمسیة» آورده است.

خلاصه ماجرا از زبان علی بن فاضل مازندرانی:

«وارد شهری از شهرهای غرب (اسپانیا) شدم، مرکبهایی از بلاد امام عصر (عج) وارد آنجا شد، یکی از مسافرین آنها پیرمردی بود که چون مرا دید گفت: نام تو چیست؟ گمان می‌کنم علی باشد.

گفتم: آری،

گفت: نام پدرت چیست؟ گویا فاضل باشد.

گفتم: آری، چه خوب نام من و پدرم را می‌شناسی.

گفت: بدان که نام واصل و وصف و خصوصیات تو را برای من بیان کرده‌اند و من

تا جزیره خضراء با تو هستم.

۱- «ینابیع المودة»، ج ۳، ص ۱۲۳. ۲- «فهرست شیخ طوسی»، ص ۱۱۸.

۳- «نجم الثاقب»، ص ۲۹۶.

بسیار خوشحال شدم. مرا با خود به دریا برد، روز شانزدهم به آب سفیدی رسیدیم، پرسیدم اینجا کجاست؟

گفت: بحر ابیض است و آن، جزیره خضراء است، که این آب سفید اطرافش را گرفته است و به حکمت خداوند چون کشتیها و وسائل نقلیه دیگر دشمنان به اینجا رسند غرق می شوند و به آن حضرت دست نیابند.

سپس وارد جزیره خضراء شدیم و رفتیم در مسجد، شخصی به نام «سید شمس الدین» را دیدم که می گفت: من از نوه های امام عصر (عج) هستم. (نوه پنجم). پس از گفتگوئی به او گفتم: هرگز امام را دیده ای؟

گفت: «نه ولی پدرم نقل کرد که صدای امام را شنیده ام و خودش را ندیده ام و اما جدم، هم خودش را دیده است و هم صدایش را شنیده است».

آنگاه با آن سید از شهر بیرون رفتیم و به پیرمردی رسیدیم، از سید احوال آن پیرمرد را پرسیدم، گفت: «این کوه را می بینی، در وسط آن جای خرمی است و در آن چشمه ای است و کنار چشمه، قبه ای است و این مرد با رفیقش خادم آن قبه است، من هر صبح جمعه می روم آنجا خدمت امام عصر (عج) (البته با توجه به آغاز ماجرا خود امام را نمی بیند و صدایش را نمی شنود) و در قبه دو رکعت نماز می خوانم و کاغذی می یابم که در آن حکم مرافعه ای را که در هفته به من رجوع می کنند در آن نوشته، کاغذ را بر می دارم و هر چه در آن نوشته به آن عمل می کنم».

علی بن فاضل می گوید: از خادمها خواهش کردم مرا به حضور امام (عج) ببرند، گفتند: راهی ندارد، آن رفیقم به من گفت: «دستور آمده که تو را به وطن برگردانم، برای من و تو مخالفت روا نیست» (۱).

۱- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۶۸ به نقل از «اثبات الهداة»، ج ۷، ص

علی بن محمد سینوری

«شیخ ابوالحسن، علی بن محمد سینوری»، چهارمین و آخرین نایب امام عصر (عج) در دوران غیبت صغری بود. او در نیمه شعبان سال ۳۲۹ ه. ق که سال تناثر نجوم بود، در گذشت و در بغداد در خیابان خلنجی جنب «ربع المحول» نزدیک نهر ابو عتاب و نزدیک آرامگاه «شیخ کلینی» به خاک سپرده شد.

او پس از درگذشت «حسین بن روح» که در شعبان سال ۳۲۶ ه. ق واقع شد به نیابت مولای خویش برگزیده شد. و قبل از مرگش، از جانب امام زمان (عج) مأمور گشت تا به کسی وصیت نکند، و کسی را به عنوان «نائب خاص» معرفی ننماید، و آغاز «غیبت کبری» را اعلام دارد.

علی بن مهزیار

«علی بن مهزیار» یکی از زیارت کنندگان جمال عالم آرای یوسف زهرا (س)، حضرت حجّت (عج) است. او می گوید:

«بیست حج به قصد اینکه حضرت صاحب الامر را ببینم انجام دادم اما میسر نشد. شبی در رختخواب خود خوابیده بودم، صدائی شنیدم که کسی گفت: ای فرزند مهزیار! امسال به حج بیا که به خدمت امام زمان خود خواهی رسید...»
و او به آرزویش رسید. (۱)

در کتب حدیث از سه تن به نام «ابن مهزیار» نام برده شده است که هر کدام روایات و حکایات جداگانه ای دارند. علامه نوری در «نجم الثاقب»، باب هفتم، می گوید: «به نظر حقیر اشتباهی در اسم شده و حکایت «علی» را گاهی به او نسبت می دهند و گاهی به «ابراهیم» و گاهی به «محمد» و واقعه های گوناگون نقل می کنند،

۱- شرح داستان را در کتاب «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۳، مطالعه کنید.

و ظاهراً یک واقعه باشد والله العالم» (۱).

عمر بن یزید

«عمر بن یزید» برده فروشی بود که ملیکه (مادر امام زمان (عج)) را به فرستاده امام علی النقی علیه السلام (بشر بن سلیمان) فروخت. (۲)

← بشر بن سلیمان نخاس

عمرو اهوازی

«عمرو اهوازی» از کسانی است که امام قائم (عج) را در دوران حیات امام عسکری علیه السلام زیارت کرده است.

او می گوید: «حضرت عسکری علیه السلام، فرزند بزرگوارش را به من نشان داد و فرمود: «این صاحب شماست». (۳)

عناطیس ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

عوالی ← دشت حجاز

عوف سلمی

یکی از کسانی که قبل از آمدن حضرت قائم (عج) از «تکریت» خروج خواهد کرد و در دمشق به قتل خواهد رسید، «عوف سلمی» است.

این مطلب در حدیثی از امام سجاد علیه السلام بیان شده است. (۴)

عَین

«عَین» لقب امام عصر (عج) است. لفظ «عَین الله» در زیارت آن حضرت هم وجود دارد و اطلاق آن بر همه ائمه علیهم السلام شایع است.

۱ - برای آگاهی بیشتر رک به پاورقی ص ۷۷۹ کتاب مهدی موعود (ترجمه ج ۱۳ بحار الانوار)

۲ - منتهی الامال باب ۱۴، فصل اول.

۳ - الغیبة شیخ طوسی ص ۱۴۰.

۴ - بحار الانوار ج ۵۲، ص ۲۱۳.

صبح مهربخش

بازآ که دل هنوز بیاد تو دلبر است

جان از دریچه نظرم چشم بر در است

بازآ دگر که سایه دیوار انتظار

سوزنده تر ز تابش خورشید محشر است

بازآ که باز مُردم چشمم ز درد هجر

در موج خیز اشک چو کشتی شناور است

بازآ که از فراق تو ای غایب از نظر

دامن ز خون دیده چو دریای گوهر است

ای صبح مهر بخش دل از مشرق امید

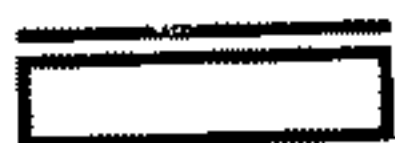
بنمای رخ که طالع از شب سیه تر است

زد نقش مهر روی تو بر دل چنان که اشک

آئینه دار چهره ات ای ماه منظر است

ای رفته از برابر یاران «مشفقت»

رویت بهرچه مینگرم در برابر است. (۱)

غ

غار ت پرده كعبه

يكي از علائم قيام حضرت قائم (عج)، «به غارت بردن پرده خانه كعبه» است.

غائب

«غائب» لقب حضرت مهدي (عج) است.

غاية الطالبين

از القاب امام زمان (عج) مي توان به «غائة الطالبين» اشاره كرد.

غاية القصوى

«غاية القصوى» يعنى مقصود نهايى و از القاب امام دوازدهم شيعيان (عج)، كه در كتاب هدايه ذكر شده است.

غريم

«غريم» از القاب خاصه امام قائم (عج) است و در اخبار اطلاق آن بر حضرت

شایع است. «غریم» هم به معنی طلبکار و هم به معنی بدهکار است. و در اینجا ظاهراً به معنی اوّل است و این لقب مثل «غلام» در تعبیر آن حضرت از روی تقیّه بوده است.

هنگامی که شیعیان می خواستند مالی نزد آن حضرت یا وکلایش بفرستند یا وصیّت کنند یا از ایشان مطالبه کنند به این لقب می خواندند و از آن حضرت غالب ارباب زرع و تجارت و حرفه و صناعت طلبکار بود.

علامه مجلسی فرموده است: «ممکن است غریم به معنی بدهکار باشد و نام بردن از آن حضرت به این اسم از جهت تشبّه آن جناب به شخص مدیون باشد که خود را از مردم به علت قرضهای خود مخفی می کند، یا آنکه چون مردم آن حضرت را طلب می کنند تا علوم و شرایع را از ایشان یاد بگیرند، آن جناب از آنان به جهت تقیّه می گریزد. پس آن حضرت غریم مستتر است.» (۱)

غَضَاء

«غَضَاء» نام ناقه رسول خداست که حضرت صاحب الزّمان (عج) هنگام ظهور و خروج همراه خود خواهند آورد. (۲)

غلام

لقب «غلام» در زبان روایات و اصحاب، مکرّر به حضرت صاحب الامر اطلاق شده است.

غلام احمد ← احمدیه

غَوْث

«غَوْث» از القاب خاصّه حضرت مهدی (عج) است که در زیارت معتبره وارد

۱- «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل اوّل.

۲- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۱۲۵.

شده و معنی آن «فریاد رس» است.

غَوْثُ الْفُقَرَاءِ

«غَوْثُ الْفُقَرَاءِ» لقب حضرت ولی عصر (عج) است.

← بقیة الانبیاء

غیب

در کتاب «ذخیره الالباب»، «غیب» از نامهای حضرت قائم (عج) شمرده شده که در قرآن هم مذکور است. امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه:

«ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ (۱)»

: آن کتاب با عظمتی است که شک در آن راه ندارد و مایه هدایت پرهیزکاران است * (پرهیزکاران) کسانی هستند که به غیب ایمان می آورند.

فرمود: متقین شیعیان علی بن ابی طالب هستند و اما غیب، پس او غایب است و شاهد بر این قول خداوند که می فرماید:

«وَيَقُولُونَ لَوْ لَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ (۲)»

: «و می گویند چرا فرو فرستاده نشد بر او آیتی از پروردگارش. پس بگو نیست

غیب مگر خدای را پس منتظر باشید به درستی که من با شما از منتظرانم»

یعنی برای آمدن آن غیب، از آیات خداوندی است. (۳)

«الغیبة» طوسی

کتاب «الغیبة» تألیف «شیخ الطائفة ابی محمد بن الحسن طوسی» (متوفی ۴۶۰

هجری قمری) است.

۲- یونس / ۲۰

۱- بقره / ۲ و ۳

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۸۲.

«شیخ طوسی» در این کتاب جدیدترین استدلالات، هم از نظر روایتی و هم از لحاظ کلامی را در توجیه غیبت کبرای امام دوازدهم (عج) به کار می‌برد و با استفاده از احادیث و استدلال عقلی ثابت می‌کند که امام دوازدهم حضرت مهدی (عج) است که باید در پرده غیبت به سربرد.

«شیخ طوسی» اطلاعات تاریخی موثقی را در مورد فعالیت‌های مخفی چهار نایب خاص امام دوازدهم به نقل از کتاب مفقود شده‌ای تحت عنوان «اخبار الوكلاء الاربعه» نوشته «احمد بن نوح بصری» ارائه می‌دهد. (۱)

← البرهان علی صحة طول عمر الإمام صاحب الزمان

«الغیبة» نعمانی

کتاب «الغیبة» اثر «محمد بن ابراهیم بن جعفر» معروف به «نعمانی» است. «نعمانی» چون پس از رحلت امام حسن عسکری علیه السلام دید جوامع شیعه را هاله‌ای از حیرت و شگفتی فرا گرفته است، کتاب «الغیبة» را نوشت، وی کوشید تا ضرورت غیبت امام دوازدهم را با نقل احادیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام که غیبت آن بزرگوار را پیش بینی کرده‌اند، اثبات کند. (۲)

← البرهان علی صحة طول عمر الامام صاحب الزمان.

غیبت شائیه

با توجه به شئون و تصرّفات گوناگون امام در جهان، به این نتیجه می‌رسیم که غیبت حجّت خدا، غیبت کلی نیست، بلکه این غیبت و عدم حضور، غیبت جزئی است، یعنی: غیبت و عدم حضور در شأنی از شئون ولایت. و آن شأن، معاشرت با مردم و هدایت مستقیم اجتماع بشری و تشکیل حکومت حق است.

امام عصر (عج) در عصر غیبت، در همین یک شأن از شئون ولایت و مقامات و

۱- «آخرین امید»، ص ۱۷۱.

۲- «آخرین امید»، ص ۱۶۷.

تصرفات خویش غائب است و در دیگر شئون، حاضر، نافذ و فعال است. این یک واقعیت شناختی بزرگ است که از آن در ابواب معرفت به «غیبت شأنیه» تعبیر می‌شود. امام در عصر غیبت، دارای «غیبت شأنیه» و «حضرت (حاضر بودن) شئونیه» است. آن حضرت در یک شأن و امر غائب و در بقیه حاضر است، زیرا که این شئون و حضور، در ارتباط مستقیم با بقاء و امتداد تگون کائنات است. (۱)

غیبت صغری

پس از هجوم مأموران خلیفه عباسی، به خانه امام حسن عسکری علیه السلام و جستجوی فرزند و جانشین آن امام، روشن گشت، خطری که جان امام آینده را تهدید می‌کند، خطری بس سهمگین است. این هجوم و پیگیری، در پیدا کردن مهدی (عج) ایجاب می‌کرد تا برای نگهداری جان باقیمانده سلسله امامت و سلاله نبوت و مصلح بزرگ بشریت، اقدامی بس جدی به عمل آید.

و همین زمان بود که با توجه به احوالاتی، به فرمان الهی، و به قدرت و حکمت خدائی، آن حضرت از نظرها پنهان گردید و امر عظیم «غیبت» پدیدار شد.

این غیبت به دو مرحله تقسیم گشت: مرحله کوتاه مدّت (غیبت صغری) و مرحله دراز مدّت (مرحله کبری).

غیبت صغرای امام زمان (عج) از دو جهت محدود بود: از جهت زمانی و از جهت شعاعی. از نظر زمانی، بیش از هفتاد سال به طول نیانجامید، یعنی از سال ۲۶۰ تا ۳۲۹ هجری قمری. از نظر شعاعی نیز، این غیبت، غیبتی همه جانبه نبود، و شعاع و دامنه آن محدود بود. یعنی در طول این مدّت، اگر چه امام از نظرها پنهان بود، ولیکن این غیبت پنهانی، نسبت به همه کس نبود، بلکه کسانی بودند که به صورتی با امام در تماس بودند. اینان نایبان خاصّ امام بودند، کارهای مردم را

می‌گذرانیدند، نامه‌ها و سؤالات مردم را به نزد امام می‌بردند - یا می‌فرستادند - و پاسخ امام را به مردم می‌رساندند. (۱)

← رشیق، نواب اربعه

غیبت کبری

پس از گذشتن غیبت صغری، دوره غیبت کبری و دراز مدّت آغاز گردید. و این غیبت تا کنون ادامه یافته است.

در این مدّت طولانی است که بزرگترین مرحله آزمایش و امتحان، در دار طبیعت، و سنجش ایمان و عمل خلق وجود دارد، تا معلوم گردد در خلال این روزگاران، در هر نقطه‌ای از جهان، چگونه عمر خویش را سپری می‌کنند، و از هستی و نیروهای خویش چگونه استفاده می‌برند و چه نتیجه‌ای می‌گیرند و افراد در برابر احساس وظیفه چه می‌کنند و علت به وجود آمدن چه اعمال و حوادثی و آثار و افکار و رفتاری می‌شوند... (۲)

فارِ قلیط ← زردشتیان و انتظار فاضل

«فاضل» نام زره رسول اکرم ﷺ است که حضرت قائم (عج) هنگام ظهور همراه خود دارند. (۱)

فایده غیبت طولانی قائم (عج)

امام قائم (عج) به خاطر عدم پذیرش جامعه از نظرها پنهان است، اگر او همچون امامان معصوم علیهم السلام دیگر آشکار بود، مردم همان که با امامان کردند با او می کردند، اما او غایب است تا مردم آمادگی پذیرش او را در طول زمان پیدا کنند.

از جمله فوائد غیبت امام قائم (عج) می توان به این مورد اشاره کرد:

۱- غیبت او به پیروانش امید می بخشد و آنها را دلگرم می کند که دارای چنین

رهبری هستند، با توجه به این که امید، سازنده است.

۲- غیبت آن حضرت پیروانش را قدم به قدم آماده می‌سازد تا آن حضرت را از عزلت بیرون آورند.

۳- گفتگو درباره قیام مهدی (عج) در طول زمان با فرصت کافی موجب پرورش نفوس و آمادگی در اندیشه انقلاب جهانی بودن و هدفداری و ... می‌شود و به این ترتیب زمینه سازی ظهور آن حضرت مهیا می‌گردد.

۴- شناخت موانع یک انقلاب جهانی در تمام ابعاد و براندازی آن موانع، نیاز به طول زمان و کمک فکری بسیار در سطح جهان دارد، این نیز یکی از فوائد غیبت امام قائم (عج) می‌باشد.

۵- طول غیبت و دوری مردم از رهبر مصلح و عادل، موجب فساد در تمام زمینه‌ها شده و همین فساد موجب خستگی و ناراحتی و نارضایتی مردم می‌شود و در دل این فساد، جرقه های انقلاب بروز می‌کند و مردم، تشنه مصلح واقعی و عدالت می‌شوند، چرا که تا همه، رنج ظلم و فساد را نبرند، آماده درک لذت عدالت و اصلاح نخواهند شد.

۶- غیبت امتحانی است که خداوند شیعیان را در معرض آزمایش قرار داده تا معلوم شود چه کسی ثابت قدم و استوار در امامت امام دوازدهم باقی خواهد ماند.

۷- غیبت دلائلی دارد که به امامان اجازه افشای آن داده نشده است و... (۱)

فتح

«فتح» لقب مهدی موعود (عج) است. در روایات آمده که در آیه شریفه

«إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ»^(۲)

:هنگامی که یاری خدا و پیروزی فرارسد،

مراد از فتح، مهدی (عج) است.

در تفسیر علی بن ابراهیم، در تفسیر آیه مبارکه

«نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ»^(۱)

یاری خداوند و پیروزی نزدیک است»

آمده که به فتح حضرت مهدی (عج) اشاره دارد.^(۲)

فتوریسم

«فتوریسم» (fotorism) یعنی اعتقاد به دوره آخر الزمان، و انتظار ظهور منجی، عقیده‌ای که در کیشهای آسمانی یهودیت (جودایسیم)، و زردشتی (زوراستریانیسم)، و مسیحیت (در سه مذهب عمده آن: کاتولیک، پروتستان، و ارتدوکس) و مدعیان نبوت عموماً، و دین مقدس اسلام خصوصاً، به مثابه یک اصل مسلم قبول شده است. و در باره آن در مباحث تئولوژیک مذاهب آسمانی، رشته تئولوژی بیبلیکال، کاملاً شرح و بسط داده شده است.^(۳)

فجر

«فجر» لقبی برای حضرت صاحب الزمان (عج) است.

امام صادق علیه السلام در تفسیر کلام خداوند که می فرماید:

«وَالْفَجْرُ»^(۴)

قسم به فجر»

فرمود: «مراد از فجر، قائم (عج) است».

همچنین آن حضرت در تفسیر سوره مبارکه قدر و آیه آخر این سوره:

«... حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ»

۱- صف / ۱۳. ۲- «نجم الثاقب»، ص ۸۴.

۳- فجر / ۱.

۴- «خورشید مغرب»، ص ۵۲.

... تا هنگام طلوع فجر»

فرمودند:

«تا آنکه قائم ما برخیزد و ظاهر شود»^(۱)

فرائد

«فرائد» نام کتاب «میرزا ابوالفضل گلپایگانی» است. به قول خود وی این کتاب را در استدلال به صحّت دعوی باب و بهاء نوشته و مشتمل بر سه فصل: استدلال به آیات قرآنی و استدلال به احادیث و اخبار و دلیل تقریر است. اساس سایر نوشته‌های بهائیگری در نقل آیات و روایات و شواهد تاریخی و تأویل هر مطلبی به نفع دعوی باب و بهاء، دو کتاب «فرائد» و «ایقان» است.

← ایقان

فرج الاعظم

در کتاب «هدایة»، «فرج الاعظم»، لقب مهدی موعود (عج) عنوان شده است. امام رضا علیه السلام فرمود: «هرگاه عالم شما از میان شما غائب شد پس منتظر «فرج الاعظم» باشید.»^(۲)

فرج المؤمنین

«فرج المؤمنین» لقب امام عصر (عج) است. در اخبار ولادت مهدی موعود آمده که، «حکیمه خاتون» به «نرجس» گفت: خداوند امشب به تو غلامی می‌بخشد که در دنیا و آخرت سیّد (آقا) و او «فرج المؤمنین» است.^(۳)

۱- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۸۳.

۲- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۸۴ و ۱۱۷.

۳- همان مدرک.

فرخنده

«فرخنده» نام حضرت ولی عصر (عج) در کتاب اشعیای پیامبر ﷺ است. (۱)

فردوس الاکبر

در کتاب «ذخیره الالباب» ذکر شده که «فردوس الاکبر» نامی است که در کتاب قبرس رومیان به امام زمان (عج) اطلاق شده است.

فرزندان قائم (عج) ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

الفصول العشرة فی الغیبة

کتاب «الفصول العشرة فی الغیبة» تألیف «محمد بن محمد بن نعمان» معروف به «شیخ مفید» (متوفی ۴۱۳ هجری قمری) است.

وی مرجع تقلید شیعیان امامیه بود، در زمان او بود که تعمق در مباحث کلامی غیبت آغاز شد. او در این کتاب می‌کوشد تا وجود امام غائب را بر اساس دو اصل ضرورت وجود امام در هر دوره از زمان و عصمت آن حضرت، اثبات کند.

← البرهان علی صحة طول عمر امام صاحب الزمان (عج)

فضل بن شاذان

«ابو محمد، فضل بن شاذان ازدی» از اصحاب امام رضا ﷺ بود. وی عمر طولانی و بابرکتی داشته است. «فضل بن شاذان»، ۱۸۰ جلد کتاب در دفاع از حریم تشیع نوشته، که یکی از آنها کتاب «الغیبة» پیرامون امام قائم (عج) است.

وی در سال ۲۶۰ هجری قمری درگذشت. (۲)

فضل بن یحیی

«فضل بن یحیی طیبی» نویسنده قرن هفتم است. وی اهل کوفه و مقیم «واسط» بود و به شغل کتابت اشتغال داشت. و جزء دوازده نفری است که «کشف الغمه» را در

حضور مؤلفش (علی بن عیسی اربلی) فراگرفتند.

او در تاریخ ۱۱ شوال ۶۶۹ هجری قمری، مشروح داستان «علی بن فاضل مازندرانی» که در جزیره خضراء به خدمت امام قائم (عج) مشرف شده است را از زبان خودش (علی بن فاضل) در حله شنیده و آن را در کتابی به نام «الجزیره الخضراء» گردآوری کرده است.

این کتاب مورد توجه علمای شیعه واقع شده و آن را در کتابهای خود درج کرده یا به آن استناد نموده‌اند. تاریخ وفات «فضل» در دست نیست، فقط مشخص است که وی تا سال ۶۹۹ هجری قمری زنده بوده است. (۱)

← علی بن فاضل

فطحیه

«فطحیه» نام فرقه‌ای است که اعتقاد به امامت «عبدالله افطح» دارند و او را مهدی موعود (عج) می‌دانند. (۲)

«عبدالله افطح» پسر امام جعفر صادق علیه السلام بود. چون سر یا دو پای عبدالله پهن بود، از این رو وی را «افطح» و پیروانش را «افطحیه» یا «فطحیه» نامیدند. (۳)

فقیه

«فقیه» لقب امام زمان علیه السلام است.

الفوائد الشمسیه

«الفوائد الشمسیه» نام کتابی مشتمل بر بیش از ۹۰ مسأله که «علی بن فاضل مازندرانی» آنچه را که از محضر جناب «سید شمس الدین» در جزیره خضراء استفاده

۱- «جزیره خضراء»، ص ۵۳ و ۱۹۳.

۲- «مهدی موعود»، ص ۴۳۱.

۳- «ادیان و مذاهب جهان»، ج ۱، ص ۶۰۱.

کرده، در این کتاب جمع آوری نموده است.

← سید شمس الدین، خضراء

فیذموا

«فیذموا» لقب امام قائم (عج) در کتاب «تورات» است.

فیروز

در کتاب «نجم الثاقب» درباره این لقب امام عصر چنین نوشته است: «در کتاب «ذخیره الالباب» گفته که فیروزه اسم آن جناب است در نزد آمان، به لغت «ماچار» و در تذکره گفته که در کتاب فرنگان ماچار الامان است»^(۱).

کوی وصال

آتش عشق تو تا شعله زد اندر دل ما
 داد بر باد فنا یکسره آب و گل ما
 تا که از ما بنهفتی رخ خود را شاها
 چون شب هجر شده تار و سیه محفل ما
 مشکلی نیست محبتان تو را جز غم هجر
 عمر بگذشت و نشد حلّ بجهان مشکل ما
 تا که شد کشتی ما غرقه دریاى فراق
 بر سر کوی وصال تو بود ساحل ما
 بسامیدی که بسبینیم رخ دوست دمی
 ساریبان تند مران بهر خدا محمل ما
 گر بما گوشه چشمی فکند از ره لطف
 بشود خیل سلاطین جهان سائل ما
 حجت بن الحسن ای خسرو خوبان جهان
 دارم امیّد شود لطف خدا شامل ما
 چهره بگشایی و آئی ز پس پرده برون
 نور گیرد ز طفیل رخ تو منزل ما
 روز پاداش که پرسند ز اعمال عباد
 نیست جز مهر رخت چیز دگر حاصل ما
 هدیه ماست حکیمی دو سه شعری که مگر
 بپذیرد ز کرم هدیه ناقابل ما.^(۱)

ق

قائم

«قائم»، از القاب بارز حضرت مهدی (عج) است. «قائم» یعنی «قیام کننده»، نظر به اینکه قیام و نهضت حضرت صاحب العصر (عج) جهانی است و در تمام تاریخ بشر چنین قیام و حکومتی نبوده، آن حضرت با این عنوان خوانده می شود. اینک پیروان آن حضرت با شنیدن این لفظ و یا با تلفظ به این کلمه بر می خیزند و می ایستند، این کار یک نوع عمل مستحبی است و احترام و اظهار پیوند و انتظار آن حضرت است و ضمناً مردم را به یاد نهضت و قیام حضرت مهدی (عج) می اندازد و برای آنها تلقین عملی می شود که باید برخاست، نهضت کرد، امیدوار بود و به زمینه سازی برای ظهور و قیام جهانی رهبری معصوم و قاطع پرداخت.

این کار حتی در زمان امام صادق علیه السلام نیز در میان شیعیان معمول بود. حتی نقل شده در خراسان در حضور حضرت امام رضا علیه السلام کلمه «قائم» ذکر شد، امام رضا علیه السلام

برخاست و دستش را بر سر مبارک نهاد و فرمود:

«اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ سَهِّلْ مَخْرَجَهُ»^(۱)

خداوندا در فرجش شتاب کن، و راه ظهورش را آسان گردان.

همچنین از امام باقر علیه السلام سؤال شد: چرا قائم (عج) را «قائم» خواندند؟

حضرت فرمودند: «زیرا یاد او فراموش می شود و بسیاری از معتقدان به امامت آن حضرت، راه ناصحیح می روند.»^(۲)

«ابو حمزه ثمالی» در ضمن روایتی از امام باقر علیه السلام پرسید: یا بن رسول الله مگر شما ائمه، همه قائم به حق نیستید؟ فرمودند: بلی! عرض کرد: پس چرا فقط امام زمان (عج) قائم نامیده شده است؟

امام باقر علیه السلام پاسخ فرمودند: «چون جدّم امام حسین علیه السلام شهید شد، فرشتگان به درگاه الهی نالیدند و گفتند: پروردگارا! آیا قاتلین بهترین بندگان، و زاده اشرف برگزیدگان را به حال خود وامی گذاری؟»

خداوند به آنها وحی فرستاد که: «ای فرشتگان من آرام گیرید. به عزّت و جلالم سوگند، از آنها انتقام خواهم گرفت هر چند بعد از گذشت زمانها باشد. آنگاه پروردگار عالم امامان اولاد امام حسین علیه السلام را به آنها نشان داد و فرشتگان مسرور گشتند. یکی از آنها ایستاده بود و نماز می گذارد.

خداوند فرمود:

«بِذَلِكَ الْقَائِمُ انْتَقِمُ مِنْهُمْ»

به آن قائم از آنها انتقام می گیرم.»^(۳)

به بشر ناب ترین هدیه سرمد آمد قائم و منتقم آل محمد آمد

۱- «بحارالانوار»، ج ۵۱، ص ۳۰. ۲- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۶۶.

۳- «مهدی موعود»، ابتدای باب دوم، ص ۲۲۸.

به بشر ناب ترین هدیه سرمد آمد قائم و منتقم آل محمد آمد

قائم آل محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

«قائم آل محمد» لقب مهدی موعود (عج) است.

قائم الزمان

«قائم الزمان» لقب امام دوازدهم شیعیان حضرت مهدی (عج) است.

شخصی ازدی در مسجد الحرام خدمت حضرت ولی عصر (عج) رسید و حضرت سنگی را برای او طلا کرد و در حق او دعا نمود و سپس فرمود: مرا می شناسی؟ گفت: نه!

آن حضرت فرمود: «منم مهدی، منم قائم الزمان، منم آنکه زمین را پرکنم از عدل و داد و همانگونه که از جور و ظلم پر شده است» (۱).

قائم المنتظر

«قائم المنتظر»، (قائمی که انتظار او را می کشند) لقب مهدی موعود (عج) است.

قائم (عج) در شعر فارسی

ادبیات فارسی غنی ایران زمین سرشار از مضامین بسیار زیبایی پیرامون ائمه اطهار و پیامبران عَلَيْهِمُ السَّلَامُ گذشته الهی است. ذکر نام خجسته امام زمان (عج) هم در شعر فارسی، سابقه ای بس قدیم دارد.

«اسدی طوسی» شاعر حماسه سرای معروف قرن پنجم هجری، در آغاز گرشاسب نامه ضمن اشاره به حکمت دین و لزوم دینداری، و تأکید بر حقانیت دین اسلام، ذکر فرخنده امام غائب، حضرت مهدی (عج) را این چنین ادا کرده است:

جهان را نه بر بیهده کرده اند تو را نزی پی بازی آورده اند

ره دین بیاب از خرد، چون سزاست که گیتی بدین ایستادست راست

از این پس نباشد پیمبر دگر به آخر زمان «مهدی» آید به در
 یگوید خط و نامه کردگار کند دین پیغمبری آشکار
 بدارد جهان بر یکی دین پاک برآرد زدجّال و خیلش هلاک
 رسد ز آسمان هر پیمبر فراز شوند از پس مهدی اندر نماز

«شیخ فرید الدین عطار نیشابوری» شاعر قرن ۶ و ۷ هجری قمری و متوفی

سال ۶۱۸ هجری قمری چنین میگوید:

صد هزاران اولیاء روی زمین از خدا خواهند مهدی را یقین
 یا الهی مهدیم، از غیب آر تا جهان عدل گردد آشکار
 «مهدی» هادیست تاج اتقیاء بهترین خلق، برج اولیاء
 ای ولای تو معین آمده بر دل و جانها همه روشن شده
 ای تو ختم اولیای این زمان وز همه معنی نهانی جان جان
 ای تو هم پیدا و پنهان آمده بنده «عطّارت» ثناخوان آمده

«خواجه حافظ شیرازی»، شاعر عارف قرن هشتم نام آن بزرگوار را در شعر خویش

ذکر کرده است:

کجاست صوفی دجال فعل ملحد شکل

بگو بسوز که «مهدی» دین پناه رسید

شب وصل است و طی شد نامه هجر

سلام فیه حتّی مَطَّلِعِ الْفَجْرِ

ذلا در عاشقی ثابت قدم باش

که دراین ره نباشد کاربی اجر

برآ ای صبح روشندل خدارا

که بس تاریک می بینم شب هجر

دلم رفت و نـدیدم روی دلدار

فغان از این تطاول، آه از این زجر

و شعری دارد با مطلع:

ای پادشه خوبان داد از غم تنهایی

دل بی تو به جان آمد وقتست که باز آیی

«شیخ محمود شبستری» دیگر شاعر نامدار ایران (در گذشته به سال ۷۲۰ هجری

قمری) گفته است:

مجرد شو، تو هم عیسای عهدی

بسی گفتند از عیسی و مهدی

بکش دجال خود مهدی خویشی

زمهدی، گر چه روزی چند، پیشی

حکیم و عارف بزرگ قرن یازدهم هجری، «ملاً محسن فیض کاشانی» که تعداد

ابیات او را شش تا هفت هزار بیت نوشته اند، این گونه فریاد رس را می خواند:

دردها را جمله درمان الغیاث

ای تو ما را راحت جان الغیاث

بی توأم افتان و خیزان الغیاث

قائم آل پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دستگیر

تازه کن آئین ایمان الغیاث

کار شرع از دست شد بیرون خرام

از جفا و جور و طغیان الغیاث

عالمی گردید مالامال شرّ

مهدی و هادی دوران الغیاث

خون ما خوردند این دجالیان

در میان شاعران معاصر هم دلسوختگان حریم یار، زمزمه هایشان را بعضاً به

چاپ سپرده اند:

ای نهان ساخته از دیده ما صورت خویش

بدر از پرده غیب آی و نما طلعت خویش

نه همین چشم به راه تو مسلمانانند

عالمی را نگران کرده‌ای از غیبت خویش (۱)

قابض

«قابض» لقب مهدی موعود (عج) است. قابض در لغت به معنی: در مشت گیرنده، درآورنده، بیرون کشنده و میراننده است.

قاتل الکفره

«قاتل الکفره» (کشنده کافران)، لقب امام عصر (عج) است.

← امیرالأمیره

قادیانی ← احمدیه

قاسم ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

قاسم بن علاء

«قاسم بن علاء» از اهالی آذربایجان و از زمان امام هادی علیه السلام وکیل این ناحیه بود، ابن طاووس می‌گوید: «او از نائبان با واسطه حضرت قائم بوده و مکتبی به «ابی محمد» است. وی ۱۱۷ سال عمر کرده و ۸۰ سال از سلامتی چشم برخوردار بود، و امام هادی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام را زیارت کرده است.»

امام قائم (عج) با «قاسم بن علاء» در تماس بود و نامه های آن حضرت به وسیله «محمد بن عثمان» و بعد از او به وسیله «حسین بن روح» مرتب به او می‌رسید. (۲)

قاطع

«قاطع» لقب حضرت مهدی (عج) در کتاب «قنطره» است. (۳)

۱- «مهدی موعود»، ص ۱۲۸۳ (شاعر: محمد علی فتی تبریزی)

۲- «آخرین امید»، ص ۱۱۸. ۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۲

قاهر

«قاهر» نوزدهمین خلیفه عباسی است که از سال ۳۲۰ تا ۳۲۲ هجری قمری به مدّت دو سال حکومت کرد.

هنگام مرگ وی، حضرت قائم (عج) ۶۲ سال از مدّت امامتشان می‌گذشت.

قدر

«قدر» نود و هفتمین سوره قرآن کریم است. این سوره ۵ آیه، ۳۰ کلمه، ۱۱۲ حرف دارد.

آنچه از احادیثی که در تفسیر این سوره و تفسیر آیات آغازین سوره «دخان» و جز آن رسیده است، فهمیده میشود که فرشتگان در شب قدر، مقدرات یکساله را به نزد «ولی مطلق زمان» می‌آورند، و بر او عرضه می‌دارند. این واقعیت همواره بوده و خواهد بود.

در روزگار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله محل نزول فرشتگان شب قدر، آستان مصطفی صلی الله علیه و آله بوده است. این امر مورد قبول همگان است. (۱)

قَذْفٌ ← خَسْفٌ

قرآن و قائم (عج)

در قرآن کریم درباره مسائل آینده دوران، حوادث آخرالزمان، و استیلای خوبی و خوبان بر جهان، و حکومت یافتن صالحان گاه به اشاره و گاه به تصریح سخن گفته شده است. اینگونه آیات را مفسران اسلامی، طبق مدارک حدیثی و تفسیری، مربوط به مهدی (عج) و ظهور آخرالزمان دانسته اند. آیات دیگری در همان قرآن کریم هست، که به جنبه حضور ولایتی مهدی (عج) اشاره بلکه در این باره صراحت دارد.

۱- برای آگاهی بیشتر ر.ک. به «خورشید مغرب»، از ص ۱۲۵ تا ۱۴۸.

در شرح و تفسیر آیات، به احادیث نبوی، و سخنان امام علی علیه السلام و دیگر ائمه طاهرین علیهم السلام، و سایر علماء و محدثان و بزرگان اسلام، استناد گشته است. شاید کتاب تفسیری، از تفاسیر عالمان شیعه یافت نشود که در آن، به مناسبت آیات یاد شده، سخنی از مهدی (عج) و مسائل آن امام به میان نیامده باشد.

در کتاب حاضر گاهی به تناسب موضوع، برای تثبیت ادعا و غنی ساختن مطالب، از آیات قرآن استفاده شده است.

برای آگاهی بیشتر در زمینه آیات قرآنی مربوط به موضوع مهدویت می توانید به کتاب

«الْمَحْجَّةُ، فِيمَا نَزَلَ فِي الْقَائِمِ الْحُجَّةُ»

تألیف عالم بزرگ، «سید هاشم بحرانی»، مؤلف تفسیر عظیم، «البرهان» مراجعه کنید، در این کتاب به بررسی ۱۲۰ آیه از قرآن کریم که درباره این موضوع می باشد، پرداخته شده است وی در سال ۱۱۰۷ یا ۱۱۰۸ هجری قمری درگذشت.

در ذیل به چند نمونه از آیات قرآن که در رابطه این موضوع است اشاره می شود:

۱- «أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً» (۱)

هر کجا باشید خداوند شما را حاضر می کند»

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه فرمود: «منظور یاران قائم هستند که ۳۱۳ نفرند، به خدا سوگند منظور از امت معدوده (که در آیه ۸، سوره هود آمده) آنها هستند، به خدا سوگند در یک ساعت همگی جمع می شوند همچون پاره های ابر پائیزی که بر اثر باد جمع و متراکم می گردد.» (۲)

۱- بقره / ۱۴۸

۲- «نور الثقلین»، ج ۱، ص ۱۳۹، «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۴۲.

۲- «قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ»^(۱) گفت

:(افسوس) ای کاش در برابر شما قدرتی داشتم یا تکیه گاه و پشتیبان محکمی در

اختیار من بود (آنگاه می دانستم که با شما پس فطرتان چه کنم)

امام صادق علیه السلام فرمود: منظور از «قوة» همان قائم (عج) است و منظور از «رکن

شدید» (پشتیبان محکم) ۳۱۳ نفر از یارانش هستند.^(۲)

۳- «فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ»^(۳)

:به آنچه مخالفان می گویند استقامت کن.

امام صادق علیه السلام به یکی از یاران خویش فرمود: تفسیر این آیه این است که : ای

محمد در برابر مخالفان ایستادگی کن که من به دست مردی از نسل تو که او را به

خون ستمگران مسلط کنم از آنها انتقام می گیرم»^(۴)

۴- «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»^(۵)

:«ما در زبور (داوود)، از پس تورات نوشته ایم که سرانجام، زمین را بندگان

شایسته ما میراث برند و صاحب شوند»

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «این بندگان شایسته که وارثان زمین شوند، اصحاب

مهدی (عج) در آخر الزمان هستند»^(۶)

۵- «إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُوْحِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»^(۷)

:بدانید که خداوند، زمین را پس از مرگش زنده می کند»

امام صادق علیه السلام این آیه را با ظهور امام قائم (عج) تطبیق نمودند و فرمودند:

۲- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۰۰.

۱- هود / ۸۰.

۴- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۲۸.

۳- طه / ۱۳۰.

۶- «مجمع البيان» ج ۷، ص ۶۶.

۵- انبياء / ۱۰۵.

۷- حدید / ۱۷.

«خداوند زمین را به عدالت قائم (عج) پس از مرگ رهبران ستمگر زنده می‌گرداند»^(۱)

قرقیسا

«قرقیسا» نام شهری در کنار فرات و آوردگاه سفیانی در زمان قیام قائم (عج) است.

امام علی علیه السلام می‌فرماید: «سفیانی بر دشمنانش در شام پیروز می‌شود بعد از آن بین او و دشمنان دیگرش در «قرقیسا» جنگی روی می‌دهد که پرنندگان آسمان و درندگان زمین از باقی مانده های کشته ها سیر می‌شوند.»^(۲)

قسط

«قسط» لقب امام زمان (عج) است. قسط یعنی عدل و داد و از آنجا که حضرت قائم (عج) بر پاکنده عدل و داد در گستره جهان خواهند بود، پس چنین لقبی شایسته آن حضرت است.

← قسط و عدل

قسطنطیه

«قسطنطیه» منطقه‌ای واقع در کشور ترکیه است. طبق روایات اسلامی، آنجا از فتوحات حضرت مهدی موعود (عج) خواهد بود.^(۳)

در این رابطه رسول اکرم (ص) فرمود:

«پیش از آنکه قیامت شود، مردی از اهل بیت من به سلطنت رسد و قسطنطیه و کوههای دیلم^(۴) را فتح کند، اگر یک روز از عمر دنیا باقی باشد خداوند آن روز را

۱- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۶۳ ۲- «عقد الدر»، ص ۸۷

۳- «اعلام الوری»، ص ۴۳۲

۴- کوههای دیلم نواحی قزوین رو به طرف شمال و منطقه گیلان است

چندان دراز گرداند تا آنجا را فتح کند^(۱)»

قسط و عدل

در روایات مربوط به حضرت مهدی (عج) متواتر آمده که خداوند، پس از ظهور آن حضرت دنیا را پر از قسط و عدل می‌کند، آنچنانکه پر از ظلم و جور شده است.^(۲)

واژه «قسط» بیشتر در امور اقتصادی و توزیع اموال بر اساس عدالت اجتماعی بین افراد به کار می‌رود، که در این جهت هیچگونه تبعیضی نباشد که در مقابل جور قرار گرفته است. اما «عدل» یک معنی عامی دارد که شامل عدالت در تمام ابعاد از عقائد و فرهنگ و سیاست و... خواهد شد، که در مقابل ظلم است.

«قسط» و «عدل»، هر دو بسیار مهم هستند، ولی رعایت «قسط» به خصوص در حکومت اسلامی جای خاصی دارد. مثلاً در اسلام باید بیت المال به طور مساوی در بین مستحقین، توزیع گردد. شیوه امام علی علیه السلام همین بوده است، داستان آهن گداخته در رابطه با برادرش عقیل که در خطبه ۲۲۴ نهج البلاغه آمده، شاهد گویائی بر این مطلب است. این همان «قسط» است.^(۳)

قضاوت قائم (عج)

از خصائص حکومت امام قائم (عج) قضاوت کردن او، مانند حضرت داوود علیه السلام است. شیخ مفید می‌گوید: «چون قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند، مانند حضرت داوود علیه السلام، یعنی بر حسب باطن، قضاوت کند، و بی هیچ نیازی به شاهد حکم کند. مهدی (عج) نقشه‌های پنهانی هر گروه را بداند و به آنان آن نقشه‌ها را بگوید. مهدی

۲- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۵۱

۱- «آخرین امید»، ص ۲۴۷

۳- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۱۲۴

(عج)، دوست و دشمن خود را، با نگاه بشناسد. (۱)

چگونگی قضاوت حضرت داوود علیه السلام و ماجرای آن در سوره انبیاء، آیه ۷۸ آمده است. (۲)

قطب

«قطب» از القاب شایعه حضرت ولی عصر (عج) در نزد عرفا و صوفیان است. (۳)
 «در اصطلاح تصوّف، (قطب) کسی است که منظور نظر خدای تعالی است در همه زمانها و طلسم اعظم به او داده شده است، و او در کون و اعیان ظاهر و باطن سارسیت چون سریان جان در کالبد، قسطاس فیض در کف او و افاضه روح حیات بر کون اعلی و اسفل در دست اوست. وی تنها انسان کاملی است که به نظر صوفیان احاطه اش به جمیع آدمیان محقق است و همه مقامات و حالات تصوّف را می دانند. او عقل عالم امکان است و تصرّف وی در عقول برای صوفیان مسلم است.» (۴)

قم

یکی از شئون یک حکومت جهانی، و یا فراهم آوردن مقدمات آن، استفاده از مراکز استراتژیکی و مهم از نظرات مختلف، به خصوص از نظر معنوی است. این مراکز همچون پایگاه و هسته های اصلی هستند که می توان از آنها به عنوان فراهم آوردن اسباب کار، استفاده کرد.

در روایات مربوط به حضرت مهدی (عج) سه مرکز مگه، کوفه، و قم به

۱- «الارشاد»، ص ۳۶۵

۲- ر.ک. به «تفسیر نمونه»، ج ۱۳، ص ۴۶۵

۳- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۹۱

۴- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۲، ص ۲۶۹۰

خصوص اسم برده شده است. در مورد قم و فضیلت این سرزمین مطالب بسیاری گفته شده است.

امام صادق علیه السلام درباره قم فرمود: «مردم قم یاور قائم (عج) و خواهان حق ما هستند.» آنگاه آن حضرت سر مبارک را به سوی آسمان بلند کرد و عرض نمود: «خدایا! این مردم را از هر فتنه‌ای حفظ کن و از هر هلاکتی نجات بده.»^(۱)

همچنین آن حضرت علیه السلام فرمود: «پیش از ظهور مهدی (عج) قم مرکز علم و دانش می‌گردد و از آنجا به تمام شهرها در شرق و غرب، علم و دانش منتشر می‌شود، و حجت خداوند بر همه مردم تمام می‌گردد و کسی نمی‌ماند که از این سرزمین بهره مند نشده باشد.»^(۲)

«قم» چندین نام دارد که از جمله نامهای آن:

«مجمع انصار القائم (عج)» یعنی محلّ تجمّع یاران امام زمان (عج).

«ماوی للفاطمیین» یعنی پناهگاه منسوبین به فاطمه زهرا (س) است.^(۳)

«قم» آشیانه اهل بیت و مرکز نشر اسلام است. اهمیت قم به اموری مانند وجود بارگاه ملکوتی حضرت معصومه (کریمه اهل بیت)، وجود حوزه علمیه مقدسه آن، که توسط آن اسلام به جهان منتشر می‌شود، و وجود مسجد مقدس جمکران (مسجد صاحب الزمان) می‌باشد.^(۴)

← مسجد جمکران

۱- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۳۱۰

۲- «سفینه البحار»، ج ۲، ص ۴۴۶

۳- در این باره ر.ک. به «بحار الانوار»، ج ۶۰، ص ۲۱۰ به بعد

۴- «حضرت مهدی (عج) فروغ...»، ص ۲۹۳ به بعد

قوة

«قوة»، لقب حضرت مهدی (عج) است.

قیامت

در کتاب هدایه، «قیامت» از القاب حضرت حجّة بن الحسن العسکری علیه السلام عنوان شده است.

قیام مسلحانه

امام قائم (عج) همچون پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نخست اعلان دعوت می کند و در آغاز ظهور، پیامش را به جهانیان می رساند، در این میان عده ای دعوتش را می پذیرند ولی عده ای دیگر کار شکنی و توطئه گری کرده و به مخالفت برمی خیزند، امام (عج) در برابر اینها قیام مسلحانه می کند.

امام جواد علیه السلام در ضمن حدیثی می فرماید:

«وقتی که ۳۱۳ نفر یاران خاصّ امام قائم (عج) به خدمتش در مکه رسیدند، حضرت دعوتش را به جهانیان آشکار می سازد (یعنی ظهور می کند) و وقتی که این تعداد به ده هزار نفر رسید، به اذن خداوند متعال قیام مسلحانه می کند (خروج می نماید).»^(۱)

قیّم الزّمان

از القاب امام قائم (عج)، «قیّم الزّمان» است.

ک

کاز

«کاز» به معنی «رجوع کننده» و «باز گرداننده» و لقب مهدی موعود (عج) است. آشکار است که آن حضرت از عالم غیب و استتار بر میگردد و جمعی از مردگان را بر می گرداند. (۱)

کاشف الغطاء

«کاشف الغطاء» (ظاهر کننده پوشش)، لقب حضرت قائم (عج) است.

کافی

«شیخ احمد کافی»، واعظ مشهور و یکی از دلباختگان حضرت صاحب الأمر (عج) بود که در بیشتر مجالس و عظ مطالبی پیرامون امام قائم (عج) بیان می کرد و در آرزوی دیدار دوست نغمه سرائی می نمود.

وی در سال ۱۳۱۵ هـ ش در مشهد مقدس متولد شد و در سال ۱۳۵۷ هـ ش توسط عمّال رژیم شاهنشاهی به طور مرموزی به شهادت رسید و علیرغم وصیت آن مرحوم، مبنی بر دفن او در حرم امام رضا علیه السلام، در خواجه ربیع مشهد به خاک سپرده شد. روحش شاد.

کامل بن ابراهیم مدنی

«کامل بن ابراهیم مدنی»، از کسانی است که به زیارت و ملاقات امام عصر (عج) نائل شد.

گروهی از مفوضه او را به محضر امام حسن عسکری علیه السلام فرستادند تا سؤالاتی از محضر امام علیه السلام بپرسد. وی وارد مجلس امام علیه السلام شد و در کنار دری که پرده‌ای بر آن آویخته بود، نشست. پیش از آنکه سؤالاتش را طرح کند، بادی وزید و پرده کنار رفت. حضرت قائم (عج) که در آنجا بودند، پاسخ پرسشهای او را، ارائه فرمودند. (۱)

کتاب نویسی درباره قائم (عج)

درباره وجود مقدس حضرت مهدی (عج) و ظهور او در آخر الزمان، کتابهای بسیار تألیف کرده‌اند و رساله‌ها و مقاله‌های جامع فراوان نوشته‌اند. نوشتن در این باره، از زمان حیات ائمه گرامی علیهم السلام شروع شد و تا عصر حاضر ادامه یافته است. و کمتر کسی در میان عالمان شیعه و سنی و حتی غیر مسلمانان یافت می‌شود که در این باره کتابی نوشته، یا مقاله‌ای ننگاشته و یا سخنی نگفته باشد.

در اینجا برای جلوگیری از اطالة کلام و ذکر اینکه چه کتبی درباره مهدی موعود (عج) به رشته تحریر در آمده، تنها به معرفی کتاب ارزشمند «در جستجوی قائم (عج)» که فهرست کاملی از ۸۵۲ جلد کتاب در این رابطه در خود جای داده

۱- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۵۰، - «کشف الغمّه»، ج ۲، ص ۴۹۹

است، بسنده می‌کنیم و شما را به این اثر گرانسنگ رهنمون می‌سازیم. (۱)

کرخی

«احمد بن هلال کرخی» از اصحاب امام حسن عسکری علیه السلام بود. او عالمی برجسته و عارفی متقی بوده است و کتاب «یوم و لیله» و کتاب «نوادیر» از تألیفات اوست، برخی از نویسندگان می‌نویسند: وی مسلک تصوّف اتخاذ کرد و ۵۴ بار به سفر حج رفت که بیست بار آن با پای پیاده بود. (۲)

«کرخی» از جمله مدّعیان بابیت بود. وی پس از وفات امام یازدهم شیعیان، «محمد بن عثمان» را به نیابت از سوی امام قائم (عج) پذیرفت. شیعیان او را لعن کردند و از او تبرّی جستند، آنگاه توقیعی به وسیله «ابوالقاسم حسین بن روح» بر لعن و براءت از او صادر گردید. (۳)

کرعه

طبق روایات و احادیث یکی از اقامتگاه‌های امام قائم (عج) مکانی به نام «کرعه» است.

مرحوم مجلسی در «تذکره الائمّة»، از کتب اهل سنت نقل می‌کند که حضرت مهدی علیه السلام در غیبت کبری در قریه‌ای به نام «کرعه» اقامت می‌کند. (۴)
گویا «کرعه» قریه‌ای در یمن است. (۵)

← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

۱- این کتاب تألیف آقای «سید مجید پور طباطبائی» و از انتشارات مسجد مقدّس جمکران قم است.

۲- «رجال کشی»، ص ۴۴۹

۳- «بحار الانوار»، ج ۵۱، ص ۳۶۸

۴- «العبری الحسان»، ج ۲، ص ۱۳۴

۵- «المجالس السنیّة»، ج ۵، ص ۷۰۸

کسوف آفتاب

از جمله علائم حتمیه ظهور حضرت قائم (عج)، کسوف آفتاب در نیمه ماه رمضان و خسوف ماه در آخر همان ماه است. (۱)

کشته شدن شیطان

همانگونه که در قرآن کریم آمده است، شیطان از سجده بر انسان خودداری کرد (۲) و از درگاه خداوند رانده شد (۳). در این هنگام او از خداوند درخواستی کرد: «قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ» (۴)

گفت: پروردگارا! مرا تا روز رستاخیز مهلت ده (و زنده بگذار!).

خداوند در پاسخ او:

«قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ * إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ» (۵) فرمود

:تو از مهلت یافتگانی! (اما نه تا روز رستاخیز، بلکه) تا روز و وقت معینی.

از این تعبیر معلوم می شود درخواست شیطان، اجابت نشده است، و طبق فرموده امامان علیهم السلام منظور از روز وقت معین، وقت ظهور امام قائم (عج) است. بنابراین شیطان در این وقت کشته می شود یا می میرد.

در روایات می خوانیم، شخصی در مورد جمله

«يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»

که در آیه مذکور آمده از امام صادق علیه السلام سؤال کرد، امام علیه السلام فرمود:

«وقتی که قائم (عج) ظهور کند و به مسجد کوفه بیاید، در این مسجد، شیطان به

حضور آن حضرت می آید و زانو به زمین می زند و می گوید:

۱- «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷، علامت ۸

۲- حجر/ ۳۱

۳- حجر/ ۳۴

۴- حجر/ ۳۶

۵- حجر/ ۳۷ و ۳۸

«يَا وَيْلَةَ مَنْ هَذَا الْيَوْمِ

:وای از این روز».

آنگاه امام قائم (عج) موی پیشانی شیطان را می‌گیرد و گردنش را می‌زند و او را به هلاکت می‌رساند، این روز وقت معلوم، (در آیه مذکور) است. (۱)

بنابر این شیطان کشته می‌شود، ولی در اینجا این سؤال پیش می‌آید: پس دیگر مردم آزادی در اراده ندارند و همچون فرشتگان مجبور به اطاعت خدا خواهند بود؟

خیر، آزادی اراده و اختیار از انسانها گرفته نمی‌شود، منظور از کشتن شیطان این است که ریشه‌های فساد و عوامل انحراف و ظلم و جور در عصر درخشان حکومت امام عصر (عج) نابود می‌گردد و به جای آن عقل و ایمان حکومت می‌کند، چنانکه در حدیث دیگری نیز می‌خوانیم:

«در صحف ادریس پیامبر ﷺ آمده: تو ای شیطان! تا زمانی که مقدر کرده‌ام که زمین را در آن زمان از کفر و شرک و گناه پاک سازم، مهلت داده خواهی شد، ولی در این زمان (به جای تو) بندگان خالص و پاکدل و با ایمان روی کار آیند آنها را خلیفه و حاکم زمین می‌کنم و دینشان را استوار می‌سازم، که آنها تنها مرا می‌پرستند و هیچ چیز را شریک من قرار نمی‌دهند، در آن روز است که تو (شیطان) و همه لشکریانت از پیاده و سواره را نابود می‌نمایم» (۲)

توضیح بیشتر اینکه کشته شدن و نابودی شیطان همانند کشته شدن و نابودی انسان نیست، شیطان مانند بشر جسم ندارد که کشته شود، کشته شدن او در مورد بالا، همان قطع نفوذ او و مرگ حکومت و تزویر او می‌باشد. (۳)

۱- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۰۱ - ۲- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۸۴

۳- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۱۳۲

کعبه ← مکه

کف دست

از علائم ظهور امام قائم (عج)، ظاهر شدن کف دستی است که در آسمان طلوع نماید و در روایت دیگر صورت و سینه و کف دستی در نزد چشمه خورشید ظاهر شود. (۱)

کلمة الحق

از نامهای قائم (عج)، «کلمة الحق» است. در کتاب «ذخيرة الالباب» عنوان شده که این نام آن حضرت در «صحیفه» است. (۲)

کلینی

«شیخ ابو جعفر، محمد بن یعقوب کلینی»، از عالمان بزرگ و موثق اسلام، و از خدمتگزاران جلیل القدر دین خدا و مذهب تشیع است. تعبیر «ثقة الاسلام»، لقب معروف اوست.

به این دلیل که این عالم بزرگ، در عصر غیبت صغری می زیسته است، و کتاب عظیم «الکافی» را در این عصر، در خلال بیست سال کوشش و رنج و پژوهش با تنظیم و نقل و ترتیبی بسیار خوب، گرد آورده است، می توان حدس زد، که چه بسا گاه گاه، از سوی امام عصر (عج) در کار این تألیف راهنمایی شده است. (۳)

← سید مرتضی

کمال

«کمال»، لقب امام عصر (عج) است.

۱- «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷، علامت ۷

۲- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۲ ۳- «خورشید مغرب»، ص ۴۷

کُنَاسَه

«کُنَاسَه» نام محلّہ ای در کوفہ است کہ در آن جا «یوسف بن عمر ثقفی» با «زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب علیہ السلام» جنگید. (۱)

طبق روایتی حضرت مهدی (عج) دَجَّال را، در کُنَاسَه کوفہ بہ دار می زند. (۲)

← دَجَّال

کوفہ

در روایات اسلامی عنوان شدہ کہ شہر کوفہ (در کشور عراق) مقرّ حکومت حضرت قائم (عج) خواهد بود. (۳) همانگونه کہ مقرّ حکومت حضرت علی علیہ السلام بود. و امام قائم (عج) پس از ظہور از مکہ بہ مدینہ آمدہ و در آنجا ہمراہ با دہہا ہزار نفر از ہمراہان بہ سوی کوفہ (کہ بہ عبارت دیگر، آن شامل نجف و عراق است)، رہسپار می شوند.

حضرت مهدی (عج) در کوفہ بہ گونه ای راہها و خیابانها و شہرها و مساجد را توسعہ می دہد کہ خانہ های کوفہ بہ رود کربلا متصل می شود و مسجد با شکوہی در پشت کوفہ ساختمی شود کہ ہزار در دارد.

امام صادق علیہ السلام درباره کوفہ فرمود: «کوفہ باغی از باغهای بہشت است، قبر نوح علیہ السلام و حضرت ابراہیم علیہ السلام و ۳۷۰ پیامبر دیگر و ۶۰۰ وصی و قبر سرور اوصیا حضرت امیرالمؤمنین علی علیہ السلام در کوفہ است.» (ہم اکنون نجف اشرف بہ کوفہ متصل شدہ است.) (۴)

پیامبر اکرم صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ اند: «عصای موسی علیہ السلام و انگشتری سلیمان علیہ السلام و محلّ

۱- «لغت نامہ دہخدا»، ج ۱۱، (چاپ جدید)، ص ۱۶۴۰۹

۲- «اثبایۃ الہدایۃ»، ج ۷، ص ۱۴۲ و ۱۷۶

۳- همان مدرک، ص ۹۴

۴- «ارشاد اہل القبلیہ»، ص ۲۰

اصلی جوشیدن آب در طوفان نوح و محلّ تجمّع پیامبران در مسجد کوفه بوده است. (۱)

شهر کوفه و ساکنان آن بسیار مقدّس هستند. امام صادق علیه السلام دربارهٔ مردم کوفه فرمود: «مؤمنین کوفه، حجّت مردم سایر بلاد هستند.»

و همچنین رسول گرامی اسلام منظور از «طور سینین» که در آیهٔ ۲ سورهٔ تین آمده است را شهر کوفه عنوان کرده که خداوند این سرزمین را اختیار و امتیاز بخشیده است. (۲)

و همانگونه که امام علی علیه السلام در خطبهٔ ۴۷ نهج البلاغه فرموده است، هر ستمگری که به شهر کوفه نظر سوئی داشته باشد، خدا او را گرفتار می‌سازد و یا به قتل می‌رساند.

← عصاب

کوکماً

«کوکماً» نام حضرت ولی عصر (عج) در کتاب «نجات» است. (۳)

کوه رضوی

در احادیث اسلامی، «کوه رضوی» یکی از اقامتگاههای حضرت قائم (عج) شمرده شده است.

امام صادق علیه السلام از «کوه رضوی» بحث کرده، در پایان می‌فرماید:

«از هر درخت میوه در آن هست، و چه پناهگاه خوبی است برای شخص

خائف، و چه پناهگاه خوبی، صاحب این امر را در آن دو غیبت است، یکی کوتاه و

۱- «تهذیب» شیخ طوسی، ج ۳، ص ۳۵۲

۲- «ارشاد اهل القبله»، ص ۲۹

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم ص ۹۲

دیگری طولانی» (۱)

در دعای ندبه هم می خوانیم:

«لَيْتَ شِعْرِي أَيْنَ اسْتَقَرَّتْ بِكَ النَّوَى بَلْ أَيْ أَرْضٍ تُقَلِّكَ أَوْ تَرَى أَبْرَضَوِي أَوْ غَيْرَهَا أَمْ
ذِي طُوِي

کاش می دانستم که کجا دلها به ظهور و آرام و قرار خواهد یافت، در کدامین
سرزمین اقامت داری؟ در سرزمین «رضوی» یا غیر آن؟ یا در دیار «ذی طوی»
متمکن گردیده‌ای؟

کجا هست و دور است مأوای تو
کجا سرزمین تو شد در جهان
تو یا غیر این هر دو جا ساکنی

من ای کاش دانستی جای تو
بدانستی بلکه نیز از مکان
برضوی و یا ذی طوی ساکنی

← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

کوههای دیلم ← قسطنطنیه

کوههای چین

در روایات مهدویّت، مکانهایی ذکر شده که حضرت مهدی (عج) آنها را فتح
خواهند کرد و بر دشمنان پیروز خواهند شد.

کوههای چین و گیلان را یکی از این فتوحات اعلام کرده‌اند. (۲)

کوههای گیلان ← کوههای چین، قسطنطنیه
کیسانیه

پیروان «محمد بن حنفیه» را «کیسانیه» می گویند.

← محمد بن حنفیه

۱- «بحارالانوار»، ج ۵۲، ص ۱۵۳ و «الغیبه»، نعمانی، ص ۱۶۳

۲- «اعلام الوری»، ص ۴۳۲ و «بحارالانوار»، ج ۵۲، ص ۳۳۹

کیقباد دوّم

«کیقباد دوّم» که به معنی عادل بر حق می‌باشد، نام حضرت ولی عصر (عج) در نزد «مجوس» و «گبران عجم» است. (۱)

ل

لسان الصدق

در کتاب «ذخیره الالباب» آمده است که «لسان الصدق»، از نامهای امام قائم (عج) در «صحیفه» است. (۱)

لندیطارا

در کتاب «هزار نامه هند» از امام زمان (عج) با عنوان و نام «لندیطارا» یاد شده است. (۲)

لواء اعظم

در کتاب «هدایه»، «لواء اعظم» (پرچم بزرگ)، از القاب مهدی منتظر (عج) شمرده شده است. (۳)

۱- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۳ - ۲- همان مدرک

۳- همان مدرک

کوکبه عدل

گرچه از اهل جهان روی نهان ساخته‌ای

روشن از پرتو خود روی جهان ساخته‌ای

دیدن طلعت تو، روی جهان بین خواهد

که جهانی بسوی خود نگران ساخته‌ای

آنچه پیداست بچشم تو نهانست زما

و آنچه پنهان بود از ما تو عیان ساخته‌ای

تو چو خورشید پدید ی ولی از فرط ظهور

رخ نهان از نظر پیر و جوان ساخته‌ای

هر کجا کوکبه عدل تو پرچم افراشت

عرصه مظلّمه را مهد امان ساخته‌ای

هادی خلقی و مهدی حق و حجت عصر

وز رخ اهل جهان روی نهان ساخته‌ای

بولای تو که فرمان ولایت بائست

بسندۀ درگه خود پادشهان ساخته‌ای

صاحب امری و از حکم تو بیرون نبود

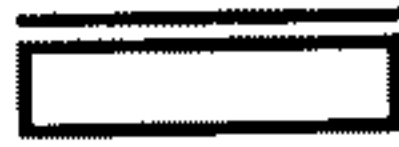
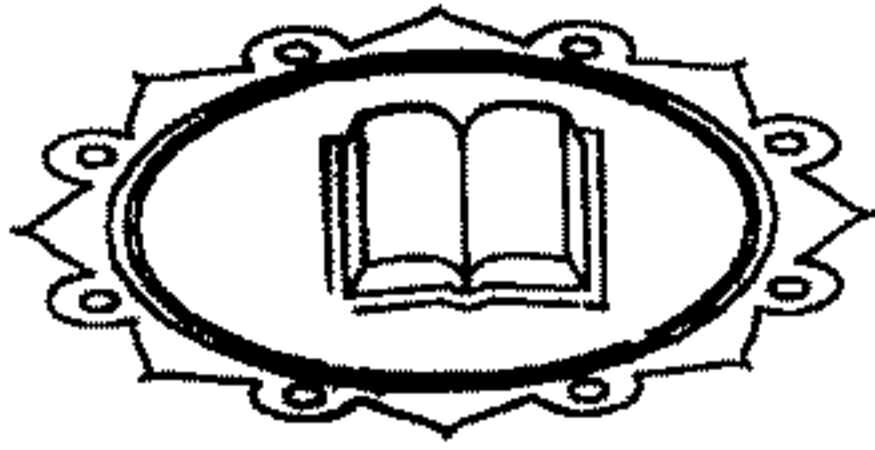
آنچه در دایره کون و مکان ساخته‌ای

تو بخود قائم و قائم بتو عالم که جهان

قائم از عدل کران تا بکران ساخته‌ای

حجت بالغه عقلی و در روی زمین

پیرو حکم خود اعصار زمان ساخته‌ای. (۱)

م

ماء مَعِينُ

«ماء مَعِينُ» یعنی آب ظاهر جاری بر روی زمین، و از القاب مهدی موعود (عج) است.

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه:

«قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ» (۱)

بگو به من خبر دهید که اگر آب‌های سرزمین شما در زمین فرو رود، پس چه کسی می‌تواند برای شما آب روان بیاورد.»

فرمود: «این آیه درباره قائم (عج) نازل شده است. خداوند می‌فرماید: اگر امامتان از شما غایب شد، که نمی‌دانید او در کجاست، پس کیست که برای شما امام ظاهری بیاورد که برای شما اخبار آسمان و زمین و حلال و حرام خداوند

عزوجل را بیان کند.»

آنگاه فرمود: «تأویل این آیه نیامده است، و به ناچار خواهد آمد»^(۱)

ماریه

«ماریه» از زنانی است که در دودمان امامت خدمت می‌کرد و در روز ولادت حضرت ولی عصر (عج) او را دیده که با انگشت سبّابه به سوی آسمان اشاره کرده و می‌گوید:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ...»^(۲)

ماشع

نام امام زمان (عج) در تورات عبریه، «ماشع» است.^(۳)

مالک اشتر

یکی از کسانی که در روایات اسلامی از او به عنوان یار امام قائم (عج) در هنگام خروج نام برده شده است، «مالک اشتر» است.

مالک اشتر مردی شجاع، رئیس قبیله، و از بزرگان شیعه و سخت دوستدار امیرمؤمنان و یاور او بود. مالک پس از رحلت پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ وَ آسَلَّمَ برای نبرد با سپاه رومیان که به مبارزه با اسلام برخاسته بودند وارد سپاه اسلام شد و همراه با آنها در یکی از نواحی شام به نام «یرموک» با دشمن به نبرد پرداخت، در آنجا بود که شایستگی خود را آشکار ساخت.

پس از به خلافت رسیدن حضرت علی عَلِيٌّ، نخستین کسی که با حضرت بیعت کرد، «مالک اشتر» بود. امام علی عَلِيٌّ درباره او می‌فرماید:

«او از شمشیرهای خداست، نه کند می‌شود و نه ضربتش بی اثر می‌ماند»

۱- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۰۸

۲- «کشف الغمّه»، ج ۲، ص ۴۳۱ - ۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۳

و در جای دیگر می‌فرماید: «مالک اشتر برای من همانگونه بود که من برای رسول خدا بودم.»

مالک اشتر از طرف امام علی (ع) به عنوان فرماندار مصر به آن سرزمین روانه شد. اما قبل از اینکه به مصر برسد، در میانه راه به وسیله ماموران معاویه که از رسیدن او به مصر وحشت داشتند، مسموم شد و به شهادت رسید. (۱)

← ابو دجانہ انصاری

مأمور

«مأمور» از القاب امام دوازدهم شیعیان، مهدی موعود (عج) است. (۲)

مأمول

«مأمول» همانند «مؤمل» یعنی آن کسی که آرزو و امید دیدار او را دارند و از القاب حضرت مهدی (عج) است. در زیارت مأثوره آن حضرت است که:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمَأْمُولُ...»

← مؤمل

مؤمل

«مؤمل» از نامهای صاحب الزمان است. «مؤمل» در لغت یعنی کسی که مردم آرزوی دیدن او را دارند و در دعای ندبه اشاره به این مضمون شده است:

«بِنَفْسِي أَنْتَ مِنْ أُمْنِيَّةِ شَائِقٍ يَتَمَنَّى مِنْ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ ذَكَرَ أَفْحًا»

:جانم قربان تو که آرزوی هر زن و مرد مؤمنه هستی که صدایش بزنند و بنالند.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود: «در آن وقت که حجّت (عج) متولد شد، ظالمان گمان کردند که ایشان مرا می‌کشند تا اینکه نسل مرا قطع کنند، پس چگونه قدرت

۱- «دانستنیهای نهج البلاغه»، ص ۱۶۸

۲- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۶

خداوند را دیدند و او را (حضرت مهدی (عج)) را مؤمل نامیدند» (۱).

فدای تو ای حجة بن الحسن <small>علیه السلام</small>	سراپای من جسم و هم جان من
تو مطلوب آن عاشقی کارزو	زمررد و زنش دارد ای نیکخو
که یاد تو بنماید و سر دهد	ز دل ناله‌ها ای ولی احد

← مأمول

مبارکه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری مبارکته

«مبارکته» نام فرقه‌ای از اسماعیلیه خالصه است. آنان می‌گویند: «بعد از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هفت امام را بیشتر قبول نداریم، امیرالمؤمنین که امام و پیغمبر است و حسن علیه السلام و حسین علیه السلام و علی بن الحسین علیه السلام و محمد بن علی علیه السلام و جعفر بن محمد علیه السلام و محمد بن اسماعیل بن جعفر (نوه امام صادق علیه السلام) که امام عالم و امام مهدی (عج) است». آنان معتقدند معنی قائم این است که او به رسالت و شریعت تازه‌ای مبعوث می‌شود که به وسیله آن شریعت محمد صلی الله علیه و آله را نسخ می‌کند. (۲)

← اسماعیلیه خالصه

مُبدئی الآیات

«مُبدئی الآیات»، لقب مهدی موعود (عج) است. «مُبدئی الآیات» یعنی ظاهرکننده آیات خداوندی یا محل بروز و ظهور آیات الهی. (۳)

۱- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۰۷

۲- «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۲۱۵

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۱

مُبَلِّی السَّرَائِر

یکی دیگر از اسماء و القاب امام منتظر (عج)، «مُبَلِّی السَّرَائِر» است. (۱)

مَتَّقِی

«مَتَّقِی» بیست و یکمین خلیفه بنی عباس و برادر «راضی محمد بن المقتدر» است که از سال ۳۲۹ هـ. ق پس از مرگ برادرش به خلافت رسید. وی نخستین خلیفه بنی عباس در دوران غیبت کبری محسوب می شود. «مَتَّقِی» پس از چهار سال حکومت در سال ۳۳۳ هـ. ق درگذشت.

مُتِمَّهِدِی

در اصطلاح لغت «مُتِمَّهِدِی» کسی را گویند که ادعای مهدویت کند. در دوره غیبت صغری و غیبت کبری کسانی بوده اند که با توجه به شرایط خاص خود را مهدی موعود (عج) معرفی کرده و آنها را «مُتِمَّهِدِی» خوانده اند.

مثلث برمودا

«مثلث برمودا» مکانی در غرب اقیانوس اطلس و در شرق فلوریدا و در شمال جزائر آنتیل و در جنوب جزایر برمودا قرار دارد. رأس این مثلث: «برمودا»، «میامی» و «سن خوان» می باشد.

این مثلث به نام رأس آن که «جزایر برمودا» می باشد به نام «مثلث برمودا» شهرت یافته است. این نام را برای نخستین بار، آقای «وینست گادیس» مؤلف کتاب «افق نامرئی» بر این منطقه اطلاق کرده و سپس به همین نام مشهور شده است.

قسمت اعظم مثلث برمودا، بر دریای «سارگاسو» قرار دارد.

در روایات مربوط به حضرت قائم (عج)، در مورد اقامتگاه آن حضرت به نام

«جزیره خضراء» بر می خوریم که برخی از نویسندگان احتمال داده اند، آن جزیره (با

توجه به آب سفید و سایر خصوصیات که در داستان «علی بن فاضل مازندرانی» آمده است) همین مثلث برمودا، که از مرموزترین مکانهای روی زمین است، باشد. (۱)
(والله اعلم)

← علی بن فاضل مازندرانی

مجازی بالأعمال

«مجازی بالأعمال» یعنی کسی که با توجه به اعمال جزای نیک و بد را می دهد و آن لقب امام زمان (عج) است. (۲)

المَحَبَّة ← قرآن و قائم (عج)

محسن

«محسن» لقب حضرت ولی عصر (عج) است. (۳)

محل زندگی قائم (عج) در دوران کودکی

امام قائم (عج) از هنگام تولد تا زمانی که پدر بزرگوارشان امام حسن عسکری علیه السلام به شهادت رسید (از سال ۲۵۵ تا سال ۲۶۰ هـ ق) مخفی بود و تنها خواص از اصحاب او را می دیدند و مسائل خود را از ایشان می پرسیدند آن حضرت هنگام رحلت پدر، پنج سال داشت.

به هر حال در روایات آمده، محلّ زندگی قائم (عج) در دوران کودکی همچون محلّ زندگی حضرت موسی علیه السلام مخفی بود تا از گزند طاغوتیان محفوظ گردد. (۴)

۱- برای آگاهی بیشتر به کتبی که درباره جزیره خضراء و مثلث بومودا است مراجعه کنید.

۲- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۱۱۰

۳- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۱۱۲

۴- «احتجاج»، ج ۲، ص ۲۶۸

محمد

نام اصلی و اسم اولی امام عصر (عج)، «محمد» است. چنانچه در اخبار متواتره خاص و عام است که رسول خدا ﷺ فرمود: «مهدی، همنام من است.» (۱)

← تلفظ نام مقدس حضرت قائم (عج)

محمد بن اسماعیل جعفر علیه السلام ← مبارکته

محمد بن ایوب بن نوح

«محمد بن ایوب بن نوح» از کسانی است که امام قائم (عج) را ملاقات کرده است.

او و «معاویة بن حکیم» و «محمد بن عثمان عمری» می گویند:

«ما چهل نفر از شیعیان در محضر امام حسن عسکری علیه السلام گرد آمده بودیم که فرزند بزرگوارش حضرت مهدی (عج) را بر ما عرضه نمود و فرمود: «این بعد از من امام شما و جانشین من در میانتان است، از او فرمان بپذیرید و در دینتان اختلاف نکنید که هلاک می شوید» سپس فرمود: «شما دیگر او را نخواهید دید.» (۲)

محمد بن جعفر اسدی

«ابوالحسن، محمد بن جعفر بن محمد بن عون اسدی رازی»، از وکلای مورد اعتماد

امام قائم (عج) بوده است.

«صالح بن ابی صالح» می گوید: «در سال ۲۹۰ هجری، عده ای از من خواستند

وجوهات آنها را بگیرم. ولی من نپذیرفتم و به حضرت مهدی (عج) نامه نوشتم و از

او کسب تکلیف نمودم، حضرت در پاسخ من نوشت: «در ری به محمد بن جعفر

اسدی داده شود که او مورد اطمینان ماست.» (۳)

۱- «منتهی الآمال»، باب ۱۴

۲- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۶- «اکمال الدین و...»، ص ۴۳۵

۳- «آخرین امید»، ص ۱۱۵

محمد بن حنفیه

نخستین کسی که در اسلام مهدی موعود (عج) معرفی شد، «محمد بن حنفیه» فرزند امیرالمؤمنین علی علیه السلام بود.

بعد از شهادت حضرت سید الشهداء فرقه‌ای قائل شدند به این که، «محمد بن حنفیه»، حضرت قائم (عج) و وصی علی بن ابیطالب علیه السلام است و اینکه هر کس با ایشان مخالفت کند، کافر و مشرک است، همچنین معتقد بودند که وی مختار را بر عراقین، کوفه و بصره، بعد از کشته شدن امام حسین علیه السلام والی نمود و به او دستور خونخواهی حسین علیه السلام و کشتن قاتل او و جستجوی آنها را در هر کجا که باشند، صادر کرد و او را به خاطر زیرکی اش «گیسان» می نامیدند و هنگامی که خروج کرد و مذهب وی شناخته شد، «مختاریه» نامیده و «کیسانیه» خوانده شد.

عاقبت «محمد بن حنفیه» در محرم سال ۸۱ هجری در مدینه وفات یافت. پس از مرگ او اصحابش سه فرقه شدند و هر کدام ایده‌ای جداگانه داشتند:

۱- فرقه‌ای می گفتند که وی، مهدی موعود (عج) است و او نمرده و به زودی رجعت می کند.

۲- دسته‌ای دیگر قائل به الوهیت او شده و اینکه وی زنده و در کوه رضوی مقیم است.

۳- فرقه‌ای دیگر قائل به مرگ او شد و پسرش «ابو هاشم بن محمد» را مهدی موعود می دانند و با او بیعت کردند که این فرقه از شیعه را «هاشمیه» نامیده‌اند. (۱)

محمد بن شاذان

«ابن طاووس، محمد بن شاذان بن نعیم نعیمی نیشابوری» را جزء نایبان با واسطه

۱- «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۱۹۸- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص

حضرت قائم (عج) دانسته و از کسانی محسوب داشته‌اند که از معجزات حضرت آگاهی پیدا کرده و آن حضرت را زیارت کرده است. (۱)

محمد بن عبدالله ← مغیره

محمد بن عثمان

دومین سفیر و نایب از نوّاب اربعه، «ابو جعفر، محمد بن عثمان بن سعید اسدی عمروی» بود.

وی فرزند نایب اوّل، «عثمان بن سعید» بود. او از جانب امام یازدهم نیز مورد تمجید قرار گرفته بود. پدرش، به هنگام مرگ خود، امر نیابت را به فرمان امام زمان (عج) به فرزند خویش، محمد سپرد، و او واسطه میان امام و شیعیان گردید. مدت نیابت «محمد بن عثمان» و سفارت او، ۵۰ سال به طول انجامید.

وی در آخر جمادی الاوّل سال ۳۰۵ هـ.ق درگذشت. او را در بغداد نزدیک قبر مادرش و «شیخ عبدالقادر» دفن کردند و در آنجا بقعه و صحنی دارد که به «شیخ خلائی» معروف است.

محمد بن قاسم ← جارودیه

محمد بن نصیر نمیری

از جمله مدّعیان بایّت، «محمد بن نصیر نمیری» است. وی در ابتداء از اصحاب امام حسن عسکری علیه السلام بود. زمانی که آن حضرت وفات یافت، مدّعی مقام و منصب «محمد بن عثمان» شد و گفت: «من وکیل و نایب امام زمان (عج) می باشم» و سخنان کفر آمیزی که از او صادر شد، جهالتش بر همگان روشن گردید. خداوند او را رسوا ساخت و «محمد بن عثمان» او را لعن کرده و از او بیزارى جست.

وی ادّعا می کرد که پیغمبر است و امام علی النقی علیه السلام او را فرستاده است، و

عقیده به تناسخ داشت و معتقد به خدایی امام دهم شیعیان علیه السلام بود و نیز ازدواج با محارم را جائز می دانست. و عمل شنیع (لواط) را حلال می شمرد.

محمد بن نصیر با حمایت «محمد بن موسی بن حسن بن فرات» وزیر «المقتدر بالله» خلیفه عباسی، قادر شده بود تا ادعای خود را در میان امامیه نشر دهد و چون دو نفر از ایشان در این امر شرکت داشتند، فرقه ایشان به «نمیریة الفراتیة» معروف شد. اکثر وسیعی از پیروانشان از مدائن بودند و پس از رهبرشان «اسحاق بن محمد احمر»، به «اسحاقیه» معروف شدند. (۱)

محمدیه

«محمدیه»، نام فرقه‌ای است که بعد از حضرت امام علی النقی علیه السلام، پسرش «محمد» را که در حیات آن حضرت وفات یافت، امام می دانند و می گویند او نمرده، بلکه زنده است و قائم و مهدی موعود (عج) اوست.

مزار سید محمد در هشت فرسنگی سامرا، نزدیک قریه بلد است. (۲)

مُخْبِرٌ بِمَا يُغْلَنُ

«مُخْبِرٌ بِمَا يُغْلَنُ»

یعنی آگاه کننده به آنچه آشکار می شود.

و این لقب قائم (عج) است. (۳)

مختاریه ← محمد بن حنفیه

مدبر

«مدبر»، از القاب حضرت مهدی (عج) است. (۴)

۱- «آخرین امید»، ص ۱۲۵

۲- «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۲۱۶

۳- همان مدرک، باب دوم، ص ۱۱۰ - ۴- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۶

مدت حکومت قائم (عج)

شیخ مفید از ابی بصیر و او از امام باقر علیه السلام در حدیثی طولانی در سیر و سلوک حضرت قائم (عج) حدیثی نقل کرده تا آنکه فرمود: «پس درنگ می‌کند بر این سلطنت هفت سال، مقدار هر سالی ده سال از این سالهای شما، آنگاه احیاء می‌کند خداوند آنچه را که می‌خواهد.»

اینکه در روایات آمده: امام عصر (عج) پنج یا هفت سال و یا نه سال و یا بیست سال و یا چهل سال و یا سیصد و نه سال به مقدار خواب اوّل اصحاب کهف در غار، حکومت می‌کند شاید اشاره به مراحل حکومت باشد، به این بیان که تشکّل و پایه ریزی حکومت در پنج و هفت و نه سال اوّل صورت می‌گیرد و پس از گذشت چهل سال به حدّ کمال می‌رسد و بیش از سیصد سال ادامه می‌یابد. (۱)

مدینه طیّبه

در روایات اسلامی آمده است که «مدینه طیّبه» از اقامتگاههای حضرت مهدی (عج) و از مراکزی است که در رابطه با حکومت ایشان نقش به‌سزایی دارد.

هنگامی که از امام حسن عسکری علیه السلام می‌پرسند، اگر حادثه‌ای برای شما روی دهد، کجا از فرزند بزرگوار شما سراغ بگیریم؟ فرمود: «در مدینه» (۲)

امام صادق علیه السلام نیز هنگامی که از غیبت کبری بحث می‌کند، می‌فرماید: «مدینه چه جایگاه خوبی است.» (۳)

حضرت مهدی (عج) با یاران خود از مکه به مدینه آمده و در آنجا جمعیت‌های زیادی به آن حضرت می‌پیوندند و عده‌ای از مخالفان سرکوب می‌شوند.

۱- «حضرت مهدی (عج)، فروغ...»، ص ۸۶

۲- «الغیبة»، شیخ طوسی، ص ۱۳۹ - ۳- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۵۷

مربوع

«مربوع» نام اسب پیامبر خدا است، که حضرت صاحب الأمر (عج) هنگام ظهور همراه خویش خواهند داشت. (۱)

مرگ جاهلی

پیامبر گرامی ﷺ انحراف‌گرایان از خطّ عقیده به امامت را که از شناخت امام راستین عصر خود سر باز می‌زنند، جاهلیّت گرا و به عنوان کسی که به دوران جاهلیّت عقب گرد نماید، تعبیر کرده و می‌فرماید:

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ، مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً» (۲)

کسی که بمیرد و امام زمان خویش را نشناخته باشد، مرگ او مانند مرگ افراد دوران جاهلیّت است.

این حدیث نشانگر صدور یک فرمان قطعی اسلامی از ناحیه پیامبر است، و با صراحت و تأکید توجّه عموم را به دو امر مهم جلب می‌نماید:

۱- پیامبر اسلام با اضافه کردن کلمه «امام» به کلمه «زمان» ضرورت وجود امام جامع الشرائط و قابل شناخت را در هر عصر و زمانی (هر چند تنها یک نفر مسلمان وجود داشته باشد) جهت پیروی از او اعلام فرموده، و چنین امامی جز با امامان معصوم علیهم‌السلام شیعه که آخرین آنها حضرت مهدی، حجة بن الحسن العسکری (عج) است، نمی‌تواند با کسی منطبق گردد.

۲- از اینکه پیامبر گرامی ﷺ با اضافه کردن «میتة» به کلمه «جاهلیة» مرگ فاقد چنین شناختی را مرگ جاهلی توصیف کرده، معلوم می‌شود که این امام همانند پیامبر، رابطه بین خلق و خالق است، که شناختن آن عیناً بسان شناختن پیامبر، موجب گمراهی خواهد بود.

بدین ترتیب و بر اساس نظریه شیعه، رسول اکرم ﷺ با ایراد این حدیث شریف، امامت افراد غیر معصوم و جائز الخطاء در تبلیغ و اجراء احکام اسلام را، نفی و غیر قابل قبول و در آخر جاهلیت گرایي خوانده، و این بیان چیزی است که شیعه در طول قرن‌ها به آن معتقد بوده است. (۱)

احمد که جهان را زتباهی پرداخت دین را به ولایت علی محکم ساخت
فرموده به مرگ جاهلیت مرده است آن کس که امام عصر خود را نشناخت

مروانی

«مروانی» از جمله کسانی است که قبل از قیام قائم (عج)، خروج خواهد کرد. این مطلب در روایتی از امام رضا علیه السلام ذکر شده است. (۲)

مروزی ← شروسی

مُسَبِّحات

«مُسَبِّحات»، عنوان دسته‌ای از سوره‌های قرآن کریم است که با تسبیح و حمد خداوند تبارک و تعالی و با الفاظی چون «سُبْحَانَ»، «سَبِّحْ» و «يُسَبِّحُ» آغاز می‌شود. این سوره‌ها عبارتند از: بنی اسرائیل، حدید، حشر، صف، جمعه، تغابن و اعلیٰ.

امام باقر علیه السلام درباره فضیلت این سوره‌ها فرمود:

«هر کس که همهٔ مسَبِّحات را پیش از آن که بخوابد، تلاوت نماید، نمیرد تا حضرت قائم (عج) را درک کند و چنانچه مُرد در پناه و همسایگی رسول خدا ﷺ خواهد بود.» (۳)

مسجد الحرام

«مسجد الحرام»، مسجدی محیط به کعبه است. در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله حصار و بارو

۱- «مهدی منتظر در نهج البلاغه»، ص ۹

۲- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۱۳۲ ۳- «ثواب الاعمال»، ص ۱۴۸

نداشت. در زمان عمر وسعت یافت و باروی آن را ساختند. پس از زمان عمر چندین بار بنای آن تجدید شد، به خصوص در عهد «سلطان سلیم دوّم» وسعت بیشتری یافت. این مسجد دارای ابواب متعدّد و هفت مناره است و در سالهای اخیر بر وسعت آن بسیار افزوده‌اند. (۱)

در احادیث مربوط به امام زمان (عج) آمده است که آن حضرت «مسجد الحرام» را خراب کرده و به اصل خود برمی‌گرداند. در این مورد امام صادق علیه السلام فرمود: «وقتی که قائم (عج) قیام کند، مسجد الحرام را ویران نماید تا به جای اصلی خود برگردد، دستهای کلید داران (خائن ...) را قطع کرده و در کعبه آویزان می‌نماید و بر آنها می‌نویسد: «اینها دزدان کعبه هستند.» (۲)

مسجد جمکران

مسجد جمکران، در ۶ کیلومتری شهر مقدّس قم به طرف جاّده کاشان واقع شده است. این مکان با عظمت، تحت توجّهات و عنایات خاصّه حضرت بقیّه الله (عج) قرار دارد و خود آن حضرت از شیعیانشان خواسته‌اند که به این مکان شریف روی آورند.

در باره تاریخچه مسجد جمکران، شیخ حسن بن مثله جمکرانی می‌گوید: من شب سه‌شنبه، هفدهم ماه مبارک رمضان سال ۵۳۹۳ ق در خانه خود خوابیده بودم که ناگاه، جماعتی از مردم به در خانه من آمدند و مرا از خواب بیدار کردند و گفتند برخیز و طلب امام مهدی (عج) را اجابت کن که تو را می‌خواند.

آنها مرا به محلی که اکنون مسجد (جمکران) است آوردند. چون نیک نگاه کردم، تختی دیدم که فرش نیکو بر آن تخت گسترده شده و جوانی سی ساله بر آن تخت،

۱- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۱۹۶۹

۲- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۱۸

تکیه بر بالش کرده و پیری هم پیش او نشسته است، آن پیر حضرت خضر علیه السلام بود. پس آن پیر مرا بنشانند.

حضرت مهدی (عج) مرا به نام خودم خواند و فرمود: «برو به حسن مُسلم، که در این زمین کشاورزی می‌کرد بگو که این زمین شریفی است و حق تعالی آن را از زمینهای دیگر برگزیده است و دیگر نباید در آن کشاورزی کنند.»

گفتم: «لازم است که من دلیل و نشانه‌ای داشته باشم و الا مردم حرف مرا قبول نمی‌کنند» آقا فرمودند: «تو برو و آن رسالت را انجام بده، ما خودمان نشانه‌هایی برای آن قرار می‌دهیم و پیش سید ابوالحسن برو و به او بگو حسن مُسلم را احضار کند و سود چند ساله را که از زمین به دست آورده است وصول کند و با آن پول مسجد را بنا کند.»

همچنین آقا دستور نماز مسجد را هم دادند و فرمودند: «و به مردم بگو: بدین مکان رغبت کنند و آن را عزیز دارند و چهار رکعت نماز در آن گذارند. دو رکعت اول به نیت نماز تحیت مسجد است که در هر رکعت آن یک حمد و هفت

«قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

خوانده می‌شود و در حالت رکوع و سجود هم هفت مرتبه ذکر را تکرار کنند. دو رکعت دوم نیز به نیت نماز صاحب الزمان (عج) خوانده می‌شود، بدین صورت که

سوره حمد را شروع می‌کنیم و چون به آیه

«إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

می‌رسیم این آیه شریفه را صد مرتبه تکرار می‌کنیم و بعد از آن بقیه سوره حمد را می‌خوانیم، بعد از پایان حمد سوره

«قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

را فقط یکبار می‌خوانیم و به رکوع می‌رویم و ذکر

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَ بِحَمْدِهِ»

را هفت مرتبه، پشت سر هم تکرار می‌کنیم و ذکر هر کدام از سجده‌ها نیز، هفت مرتبه است. رکعت دوم نیز به همین گونه است. چون نماز به پایان برسد و سلام داده شود یکبار گفته می‌شود:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

و به دنبال آن تسبیحات حضرت زهرا (س) خوانده شود و بعد از آن به سجده رفته و صد بار بگوید:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ».

آنگاه امام مهدی (عج) فرمودند: «هر کس این دو رکعت نماز (نماز صاحب الزمان (عج)) را در این مکان (مسجد مقدس جمکران) بخواند، مانند آن است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد.»

چون من پاره‌ای راه آمدم، دوباره مرا باز خواندند و فرمودند: «بزی در گلهٔ جعفر کاشانی» است، آن را خریدار کن و بدین موضع آور و آن را بکش و بر بیماران انفاق کن، هر بیمار و مریضی که از گوشت آن بخورد، حق تعالی او را شفا دهد.»

من سپس به خانه باز گشتم و تمام شب را در اندیشه بودم تا اینکه نماز صبح خوانده و سپس به سراغ «علی المنذر» رفتم و ماجرای شب گذشته را برای او نقل کردم و با او به همان موضع شب گذشته رفتم. وقتی که رسیدیم، زنجیرهایی را دیدیم که طبق فرمودهٔ امام (عج) حدود بنای مسجد را نشان می‌داد، سپس به قم نزد «سید ابوالحسن رضا» رفتیم و چون به در خانهٔ او رسیدیم، خادمان او گفتند که سید از سحر در انتظار توست و تو از جمکران هستی؟ به او گفتم: بلی، به درون خانه رفتم و سید مرا گرامی داشت و گفت: «ای حسن بن مثله، من در خواب بودم که شخصی به من گفت که حسن بن مثله نام از جمکران پیش تو می‌آید، هر چه گوید

تصدیق کن و بر قول او اعتماد کن که سخن او سخن ماست، و قول او را رد نکن» و از هنگام بیدار شدن از خواب تا این ساعت منتظر تو بودم. آنگاه ماجرای شب گذشته را برای او تعریف کردم.

سید بلافاصله فرمود تا اسبها را زین نهادند و بیرون آوردند و سوار شدیم. چون به نزدیک روستای جمکران رسیدیم گله گوسفند «جعفر کاشانی» نمایان شد، من به میان گله رفتم و آن بز که از پس همه گوسفندان می آمد پیش من دوید، جعفر سوگند یاد کرد که این بز در گله من نبوده و تا کنون آن را ندیده‌ام. آن بز را به مسجد آوردم و ذبح کردم. هر بیماری که از آن گوشت خورد شفا یافت.

«حسن مسلم» را احضار کردیم و منافع زمین را از او گرفتیم و مسجد جمکران را با چوب و دیوار پوشاندیم. سید زنجیرها و میخ‌ها را (که به عنوان نشانه بود) به قم برد و در خانه خود گذاشت. هر بیمار و دردمندی که خود را به آن زنجیر می مالید شفا می یافت. اما پس از فوت «سید ابوالحسن»، آن زنجیرها پنهان گشته و دیگر کسی آنها را ندید. (۱)

مسجد حله ← وادی السلام

مسجد سهله

«مسجد سهله»، مهمترین مسجد پس از مسجد کوفه است که در حدود سه کیلومتری شمال غربی مسجد کوفه (در کشور عراق) قرار دارد. در «مسجد سهله» بقعه‌ای معروف به مقام مهدی (عج) وجود دارد. و زیارت آن حضرت در آن محل شریف مناسب است و از بعضی کتب مزاریه نقل شده که شایسته است حضرت ولی عصر (عج) را در این محل در حالیکه ایستاده باشند با این استغاثه زیارت کنند:

۱- «مسجد مقدس جمکران، تجلیگاه صاحب الزمان (عج)»، ص ۲۸ - ۳۱

«سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ التَّامُّ الشَّامِلُ الْعَامُّ وَ...»

امام صادق علیه السلام فرمود:

«گویا حضرت قائم (عج) را در «مسجد سهله» همراه خانواده خود می بینم» سپس فرمود: «هیچ پیامبری مبعوث نشد، مگر اینکه در این مسجد نماز خواند» یکی از یاران به نام ابوبصیر عرض کرد: «آیا امام قائم (عج) همواره در این مسجد خواهد بود؟»

فرمود: «آری مسجد سهله خانه امام قائم (عج) است.»

عرض کرد: «امامان بعد از قائم (عج) چطور؟»

حضرت پاسخ فرمودند: «آنها نیز تا آخر دنیا در این مکان سکونت خواهند کرد.» از این حدیث استفاده می شود که در دوران رجعت، پس از حضرت قائم (عج) سایر امامان نیز همان مکان را پایگاه مرکزی خود قرار می دهند. (۱)

← مسجد کوفه

مسجد صعصعه

«مسجد صعصعه» (۲) از مساجد شریف کوفه است. جماعتی امام زمان (عج) را در ماه رجب در آن مسجد مبارک مشاهده کرده اند که دو رکعت نماز کرده و این دعا را خوانده است:

(اللَّهُمَّ يَا ذَا الْمِنِّ السَّابِغَةِ وَالْأَلَاءِ الْوَازِعَةِ...)

ظاهر عمل آن است که این دعاء مخصوص این مسجد شریف و از اعمال آن است، نظیر دعاهاى مسجد «سهله» و «زید». ولیکن چون در ماه رجب بوده که آن

۱- برای آگاهی بیشتر از فضیلت و اعمال مسجد سهله رک. به مفاتیح الجنان، باب ۳

۲- «صعصعة بن صوحان»، از اصحاب امیرالمؤمنین حضرت علی علیه السلام بوده است.

حضرت این دعا را خوانده‌اند، احتمال داده شده که شاید این دعا از دعاهای ایام رجب باشد و لهذا در کتب علماء در اعمال ماه رجب نیز ذکر شده است. (۱)

مسجد کوفه

از فضائل «مسجد کوفه» این سزاوار است که به خاطر درک فیوضات آن، باروبنه را بست و آماده سفر شد. آنجا از مکانهایی است که مسافر مخیر در خواندن نماز کامل یا شکسته است. نماز خواندن در مسجد کوفه معادل حج و برابر با هزار نمازی است که در جای دیگر خوانده شود. همچنین گفته‌اند از مسجد الأقصی (در بیت المقدس) با فضیلت تر است.

در روایات اسلامی وارد شده که مسجد کوفه مکان نماز پیغمبران است و روزی محل نماز حضرت مهدی (عج) خواهد شد.

شیوه صالحین از علماء و غیر علماء بر این بوده و هست که تشرّف به دیدار حضرت قائم (عج) را از قدیم الایام در خواست می‌کرده‌اند، به طوری که بعضی از آنان چهل شب جمعه از «مسجد کوفه» به «مسجد سهله» رفته و یا چهل شب چهارشنبه در «مسجد سهله» بیتوته کرده و تضرّع و زاری و عبادت می‌نمودند تا به این فیض عظیم نائل شوند. (۲)

← مسجد سهله

مَسِيحٌ ← خَسْفٌ

مسیح الزمان

«مسیح الزمان»، اسم امام قائم (عج) در کتاب فرنگیان است. (۳)

۱- «مفاتیح الجنان»، انتهای فصل ۶

۲- «مفاتیح الجنان»، باب ۳- «آخرین امید»، ص ۳۹۱

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۳

مسیحیان و انتظار

در آیین مسیحیت، و کتابهای مقدّس این آئین بشارتهای بیشتر و روشنتری درباره موعود آخرالزمان نسبت به آئین های دیگر، رسیده است. و علت آن، یکی نزدیکی زمان است که با ظهور حضرت مسیح علیه السلام زمان در مقیاس کلی به ظهور حضرت مهدی (عج) نزدیکتر شده است. علت دیگر تحریف کمتری است که در این آثار پدید آمده است. و این نیز از جهتی به زمان مربوط می شود، زیرا از دوره نزول و صدور آثار مقدّس یهود، زمان بسیار بیشتری می گذرد، تا دوره نزول و صدور آثار مقدّس مسیحیت این امر باعث شده است، تا دست تحریف و پوشیده داری، در این آثار به اندازه آثار یهود فرصت کار نیابد، اگر چه علمای مسیحی نیز در این باره کوشش بسیار کردند، و در تأیید یا رد، «اناجیل» به این مسائل نیز توجه داشته اند، و «انجیل برنابا» را کمتر تأیید می کردند.

به هر حال، در آثار دینی مسیحیت نیز این بشارتها آمده است. در ذیل به چند کتاب که در آنها بشارتها و اشارتهایی درباره ظهور منجی آخرالزمان درج شده، آمده است:

انجیل متی، انجیل لوقا، انجیل مرقس، و مکاشفات یوحنا. (۱)

مشرق

بارها خواننده ایم و شنیده ایم که حضرت مهدی زمانی ظهور خواهد کرد که دنیا آکنده از ظلم و ستم است. اما این موضوع شامل همه جهان به طور مطلق نیست بلکه در گوشه و کنار جهان بزرگ، به ویژه در آبادیهای اسلامی و شیعی، مردمی (اگر چه در مقایسه با مردم سراسر جهان و نفوس کل بشر بسیار اندکند) معتقد به حق هستند و چشم به راه ظهور مهدی موعودند. و حتی پیش از ظهورش، مقدمات

حکومت اورا فراهم می سازند.

در روایات مربوط به حضرت قائم (عج) نامی از مشرق به میان آمده است. روایت شده که امام علی علیه السلام فرمود: «شروع کار مهدی (عج) از طرف مشرق است.» (۱)

مراد از مشرق که در آن احادیث آمده، مشرق کشورهای اسلامی در مقیاس قرنهای اولیه اسلام است. بنابراین، این تعبیر با سرزمین خراسان و همچنین قسمت‌های شرقی تا نواحی مرکزی ایران منطبق است. مؤید قسمت اول، این است که در پاره‌ای از احادیث به صراحت نام «خراسان» آمده است. در این رابطه امام باقر علیه السلام فرمود:

«...پرچمهایی از جانب «خراسان» روی آور شود و به سرعت طی منازل کند و چند نفر از اصحاب قائم (عج) با آنان همراه خواهد بود.» (۲)

مؤید قسمت دوم، (انطباق بر نواحی مرکزی ایران) نیز تصریحاتی است که در برخی احادیث رسیده است. (۳)

امام صادق علیه السلام فرمود: «نازل می شود پرچمهای سیاهی که از «خراسان الکوفه» خروج کرده‌اند، پس در این هنگام مهدی (عج) در مکه ظاهر می شود و آنان به او پیوسته و با او بیعت می کنند.» (۴)

المصباح الشدید الضیاء

«المصباح الشدید الضیاء»، یعنی چراغی که نور فراوان دارد و لقب

۱- «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۲۵۲ - ۲- همان مدرک، ص ۲۳۷

۳- «خورشید مغرب»، ص ۳۲۰

۴- «البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان»، ص ۱۵۰

صاحب الأمر (عج) است. (۱)

← بقية الانبياء

مصحف امير المؤمنين

از جمله خصایص صاحب العصر (عج) همراه داشتن «مصحف امیرالمؤمنین» است.

قرآنی که امام زمان (عج) می آورد و به مردم تعلیم می دهد با قرآن فعلی این تفاوت را دارد که آن قرآن توسط مولای متقیان امیرالمؤمنین به همان نحو که در مدت ۲۳ سال نازل گردیده، جمع آوری شده است، ولی هیچکدام از لحاظ کلام الهی کم و کاستی ندارد. قرآن فعلی جمع آوری «عثمان بن عفان» است.

امام علی آن مصحف را بر صحابه عرضه نمود، آنان نپذیرفتند، پس آن حضرت آن را مخفی نمود و تا کنون به حال خود باقی است و زمانی به دست حضرت مهدی (عج) ظاهر خواهد شد و مردم مأمور می شوند که آن را بخوانند و حفظ نمایند و به خاطر اختلاف ترتیب که با مصحف فعلی دارد، حفظ آن از تکالیف مشکل مکلفان خواهد بود. (۲)

مُضْطَرَّ

«مُضْطَرَّ»، لقب امام غایب (عج) است. امام صادق در تفسیر آیه شریفه:

«أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ...» (۳)

ای کسی که دعای مضطر را اجابت می کند و گرفتاری را برطرف می سازد، و شما

را خلفای زمین قرار می دهد»

۱- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۹

۲- «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۲، ویژگی ۱۶

۳- نمل / ۶۲

فرمود: «این آیه در حق قائم نازل شده و والله او مضطرّ است.»^(۱)

مَظْهَرُ الْفَضَائِحِ

در کتاب هدایه، «مظهر الفضایح» (جلوه گاه رسوایی ها) از القاب مهدی موعود (عج) عنوان شده است.^(۲)

معاویة بن حکیم ← محمد بن ایوب بن نوح

معتضد

«معتضد، احمد بن موقّق» شانزدهمین خلیفه بنی عباس که از سال ۲۷۹ هـ.ق تا سال ۲۸۹ هـ.ق به مدّت ده سال حکومت کرد.

آغاز خلافت وی زمانی واقع شد که ۱۹ سال از خلافت امام عصر (عج) گذشته بود.

وی در زمان غیبت صغری می زیسته و ۲۹ سال از امامت قائم (عج) گذشته بود که معتضد درگذشت.^(۳)

معتمد

«ابو العباس احمد معتمد» پانزدهمین خلیفه بنی عباس است که از سال ۲۵۶ هـ.ق تا سال ۲۷۹ هـ.ق به مدّت ۲۳ سال حکومت کرد. ۱۹ سال از امامت حضرت مهدی (عج) گذشته بود که معتمد درگذشت.

مُعْمَرین

«مُعْمَرین» (مُعْمَرُون)، جمع «مُعْمَر» است، یعنی: دراززی، انسان دراز عمر، دراز زندگانی، کسی که عمر درازی کرده است. این کلمه در کتابهای تاریخ و سیره و

۱- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۱۱۷

۲- همان مدرک ص ۱۱۱

۳- «فرهنگ معین»، ج ۵ ص ۲۸۸-نجم الثاقب، ص ۵۳

انساب، اصطلاح شده است. و این به دلیل داشتن مصادیق بسیار است.

امام قائم (عج) یکی از مصادیق بارز «مُعَمَّرین» هستند.

مغیره بن سعید ← مغیره

مغیره

«مغیره» اصحاب «مغیره بن سعید» هستند که بعد از وفات امام محمد باقر علیه السلام مذهبی اختراع نمودند و «محمد بن عبدالله بن حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب» را مهدی موعود می دانند.

آنان معتقدند که او زنده است و در کوهی به نام «علمیه» که در راه مکه در حدّ حاجز از طرف چپ که به مکه می رود، مقیم است و در آنجاست تا هنگامی که در مدینه خروج کند و در همان جا کشته شود. (۱)

مُفْرَجُ اعْظَم

در کتاب هدایه، «مُفْرَجُ اعْظَم» به عنوان لقب امام عصر (عج) معرفی شده است.

← فرج الاعظم

مُفْضِلُ (مُفْضِل)

اگر «مُفْضِلُ» تلفظ شود، به معنی (برتری داده شده) و (مردی که برتری و فضیلت او بر دیگران محرز باشد) است. و چنانچه «مُفْضِلُ» بخوانیم آن هم به معنی «بخشش کننده» است. در هر دو صورت، این لقب برازنده مهدی موعود (عج) است.

مُفْضِل

«مُفْضِلُ بن عمر» یکی از شاگردان امام صادق علیه السلام بود. او یکی از یاران حضرت مهدی (عج) پس از رجعت خواهد بود. امام صادق علیه السلام به او فرمود:

«تو و چهل و چهار نفر مرد دیگر با قائم (عج) هستید.»^(۱)

مُفِيق

«مُفِيق» در لغت یعنی بیدار شونده. نام حضرت مهدی موعود (عج) در کتاب زبور «مُفِيق» است.

مُقْتَدِر

«جعفر مقتدر» برادر «علی مکتفی» هجدهمین خلیفه بنی عباس است که از سال ۲۹۵ هـ. ق تا سال ۳۲۰ هـ. ق به مدت ۲۵ سال حکومت کرد. هنگام مرگ «مقتدر»، ۶۰ سال از امامت حضرت قائم (عج) گذشته و آن حضرت ۶۵ ساله بودند.

مُقْتَصِر

«مقتصر»، به معنی «بسنده کننده» و لقب مهدی موعود (عج) است. شاید منظور از این لقب این باشد که حضرت قائم (عج) بر خلاف جمیع انبیاء و اوصیاء گذشته که به خاطر حفظ و بقای دین با منافقین و فاسقین مدارا می کردند، ایشان تنها از انصار و بندگان صالح اقتصار خواهند فرمود و رشته الفت و مجالست با کفار و منافقین در آخر الزمان گسسته خواهد شد.

این احتمال نیز هست که کلمه مذکور، «منتصر» یعنی داد گیرنده بوده و از آیه

شریفه

«وَلَمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ»^(۲)

و کسی که بعد از مظلوم شدن یاری طلبد، ایرادی بر او نیست»،

اخذ شده باشد.^(۳)

۱- «اثبات الهداة»، ج ۷، ص ۱۴۶ - ۲- شوری / ۴۱

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۹

مقداد

طبق روایات اسلامی، «مقداد» یکی از یاران حضرت مهدی (عج) در هنگام ظهور و خروج آن حضرت خواهد بود. او یکی از یاران عالی‌مقام رسول گرامی اسلام ﷺ بود. اگر در باره ارزش و اعتبار او به همین یک حدیث بسنده کنیم، دیگر نیازی به توضیح و تعریف دربار او نداریم.

رسول اکرم ﷺ فرمود: «خداوند به من امر فرموده که چهار نفر را دوست بدارم و خداوند به من خبر داده که آنها را دوست می‌دارد.»

پرسیده شد: نام آنها چیست؟

رسول خدا ﷺ فرمود: «علی علیه السلام و سلمان و ابوذر و مقداد.»^(۱)

مُقَدَّرَة

«مُقَدَّرَة» لقب حضرت مهدی (عج) است. «مُقَدَّرَة» یعنی توانائی. همانطور که از کثرت بروز و ظهور عجایب قدرتهای الهی از آن حضرت به حدی رسیده که گویا عین قدرت شده است.

مقدّس اردبیلی

«احمد بن محمد»، از علماء و متکلمین بزرگ شیعه و معروف به «مقدّس» یا «مقدّس اردبیلی» و «محقق اردبیلی» است. وی از جمله کسانی است که لیاقت مشاهده جمال ملکوتی یوسف زهرا (س) را پیدا کرد. او در سال ۹۹۳ ه. ق در نجف اشرف در گذشت.

«مقدّس اردبیلی» صاحب تألیفات بسیاری است از جمله: «آیات الاحکام یا زیادة البیان، اثبات الواجب، استیناس المعنویة، الخراجیه و حدیقة الشیعه.»^(۲)

۱- «دانستنیهای نهج البلاغه»، ص ۱۷۳

۲- «منتخب الاثر»، ص ۴۱۳- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۲۰۰۷

مُکْتَفَى

«علی مُکْتَفَى»، هفدهمین خلیفه بنی عباس و برادر «معتضد» از سال ۲۸۹ هـ. ق تا سال ۲۹۵ هـ. ق به مدت ۶ سال حکومت کرد.

زمان حکومت او در دوران غیبت صغری، واقع شده بود. ۳۵ سال از امامت قائم (عج) گذشته بود که «مکتفی» در گذشت.

مکّه

بهترین و مهمترین شهر جهان از نظر فضایل معنوی «مکّه» است. در داخل این صدف گوهری درخشنده وجود دارد که میعادگاه همه عاشقان حضرت احدیت است. آن گوهر «کعبه» است. شهر مکّه مرکز اولین جرقه‌های انقلاب جهانی حضرت مهدی (عج) است. در روایات می خوانیم: «حضرت قائم (عج)، در مکّه، کنار کعبه ظهور و خروج می کند.»^(۱)

آن حضرت هنگام ظهور به کعبه تکیه می کند و صدایش را بلند می نماید که:

«هان ای مردم جهان، کسی که می خواهد به آدم علیه السلام و شیث علیه السلام بنگرد به من

بنگرد، کسی که می خواهد به ابراهیم علیه السلام و اسماعیل علیه السلام نگاه کند مرا ببیند، کسی که

می خواهد به موسی علیه السلام و یوشع بنگرد به من بنگرد، کسی که می خواهد به

عیسی علیه السلام و شمعون بنگرد به من بنگرد، کسی که می خواهد به محمد صلی الله علیه و آله و

امیرمؤمنان علی علیه السلام بنگرد به من بنگرد، کسی که می خواهد صلی الله علیه و آله امامان حسن و

حسین علیه السلام را مشاهده کند مرا بنگرد، کسی که می خواهد به امامان علیه السلام از فرزندان

حسین علیه السلام نظر بیندازد مرا نگاه کند و به ندای من پاسخ مثبت دهید، من از آنچه که

آنها خبر داده‌اند و آنچه که خبر نداده‌اند به شما خبر می دهم.»^(۲)

تکیه بر کعبه کن ای قبله امید و بگیر انتقام گل پرپر شده طاهارا

مَلَا حِم و فِتْن

«مَلَا حِم و فِتْن» به معنی جنگهای بزرگ و حوادث با عظمت، و آشوبها است. این اصطلاح درباره اخبار مربوط به حوادث آخرالزمان، و وقایع پیش از ظهور به کار می رود، و کتابهایی به همین عنوان: «المَلَا حِم»^(۱) و «المَلَا حِم و الفِتْن»^(۲) نوشته شده است.

ملیکه

«ملیکه»، به معنی ملکه و شهبانو و نام مادر بزرگوار امام زمان (عج) است. او از طرف پدر، دختر «یشوعا» فرزند امپراتور روم شرقی بود و از طرف مادر، نوه «شمعون بن حمون بن صفا» از حواریون مخصوص حضرت عیسی علیه السلام و وصی او به شمار می رفت.

او نامهای دیگر مانند: نرجس، ریحانه، خمت، صقیل (صیقل)، سوسن، حدیث، حکیمه، و مریم نیز دارد، خواهر امام هادی علیه السلام (حکیمه) او را به عنوان (سیده) یعنی خانم می خواند.

هنگامی که ملیکه به خانه امام حسن عسکری علیه السلام وارد شد. امام هادی علیه السلام به خواهرش حکیمه فرمود: «او را به خانه ببر و دستورات اسلامی را به او بیاموز، او همسر فرزندانم حسن علیه السلام و مادر مهدی آل محمد علیهم السلام خواهد بود، آنگاه به ملیکه رو کرد و فرمود: مژده باد تو را به فرزندی که سراسر جهان را با نور حکمتش پر از عدالت و دادگری کند، پس از آنکه پر از ظلم و جور شده باشد.»

او در سال ۲۶۱ هجری و به روایتی قبل از به شهادت رسیدن امام

۱ - نویسندگانی مانند «سیدعلی مولانا» و «محمدحسین همدانی طاوئی» هر کدام کتابی جداگانه به نام «الملاحم» نوشته اند.

۲ - نویسنده این کتاب «سیدبن طاووس» است.

حسن عسکری علیه السلام از دنیا رفت و قبر شریفش در سامراء پشت قبر منور همسر بزرگوارش قرار گرفته است. برای این خانم بزرگوار، زیارتی نقل شده است. (۱)

مَمَطُورَه

«مَمَطُورَه» نام فرقه‌ای است که معتقد بودند، امام کاظم علیه السلام همان مهدی موعود (عج) است و اخبار مربوط به او از زمان رسول اکرم صلی الله علیه و آله به بعد در همه جا شایع بوده است. (۲)

مَنان

«مَنان» یعنی بسیار نیکویی کننده، و لقب حضرت قائم (عج) است. «مَنان»، از اسماء الحسنی خداوند عز و جل است.

منتصر ← مقتصر

منتظر

«منتظر» از القاب امام زمان (عج) است، به معنی انتظار برده شده که همه خلائق پیوسته منتظر مقدم اویند.

از امام باقر علیه السلام سؤال شد چرا امام عصر (عج) را «منتظر» گویند؟ امام علیه السلام فرمود: «زیرا برای او غیبتی طولانی است که روزهایش بسیار است، افراد مخلص و پاک در انتظارش به سر می‌برند. ولی افراد شکاک و مردّد او را انکار می‌کنند، و منکران نامش را به مسخره می‌گیرند و تعیین کنندگان وقت بسیارند، عجله کنندگان در او به هلاکت می‌رسند، مسلمانان در مورد او نجات می‌یابند.» (۳)

مُنْتَقِم

«مُنْتَقِم»، یعنی انتقام گیرنده و لقب صاحب الزّمان (عج) است. این لقب در

۱- «مفاتیح الجنان»، باب ۳، - «آخرین امید»، ص ۲۷

۲- «آخرین امید»، ص ۵۹

۳- «بحار الانوار»، ج ۵۱، ص ۳۰

احادیث فراوانی آمده است، از جمله در کتاب «اکمال الدین» روایت شده که آن حضرت در سنّ سه سالگی به «احمد بن اسحاق» فرمود:

«أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَالْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ»^(۱)

منصور

«منصور» نام امام قائم (عج) در کتاب «دیدبراهمه» که به اعتقاد آنان از کتب آسمانی است، می باشد.

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه:

«...وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا»^(۲)

و آن کس که مظلوم کشته شد، برای ولیّش سلطه (و حق قصاص قرار دادیم)؛ اما در قتل اسراف نکند چرا که او مورد حمایت است»،

فرمود: «آن مظلوم کشته شده حسین علیه السلام است و خداوند مهدی (عج) را منصور نامیده است.»

شاید تعبیر حضرت مهدی (عج) به امام منصور در زیارت عاشورا، آیه مذکور باشد:

«أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكٍ مَعَ اِمَامٍ مَنْصُورٍ مِنْ اَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ...»^(۳)

منصور بالرغب

در روایات اسلامی آمده است که مهدی موعود (عج)، «مَنْصُورٌ بِالرُّغْبِ» و «مُوَيْدٌ بِالنُّصْرِ» است. یعنی به هنگام ظهور، رعب او در دلهای قدرتمندان می افتد، و نیروهای غیبی و غیر مرئی به کمک او و یاران او می شتابند و این نیروها، در جای خود، کار خود را خواهند کرد. یک نمونه آن بنابر احادیث بسیار، نابود شدن سپاه

۱- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۱۰۵

۲- اسراء/ ۲۳

۳- «نجم الثاقب»، باب دوّم، ص ۹۴

عظیم سفیانی است. (۱)

مُنْعِم

«مُنْعِم» یعنی نعمت دهنده و احسان کننده. «مُنْعِم» لقب امام دوازدهم (عج) است.

مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ شَبِيهَا

لقب «مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ شَبِيهَا

:کسی که خداوند نظیری برایش قرار نمی دهد»

از القاب امام زمان (عج) است. همانطور که از این نام پیدا است احدی شبیه و نظیر آن حضرت نبوده و به رتبه عزت و جلال او نرسیده و نخواهد رسید.

مَوْتُور

«موتور» در لغت یعنی «کسی که یکی از نزدیکانش کشته شده و خون و انتقام او نگرفته باشد». (۲)

در چند خبر شریف، حضرت قائم (عج) به لقب «موتور» ذکر شده است. «موتور» به والد آن است که کسی پدرش کشته شده و خونخواهی او نشده و علامه مجلسی فرموده که مراد به والد یا حضرت عسکری علیه السلام یا امام حسین علیه السلام یا جنس والد که شامل همه ائمه می شود، است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «بدرستی که قائم (عج) موتور خشمناک خروج می کند. در حالیکه پیراهن خونین رسول خدا که در جنگ احد بر تن داشت، بر بدن آن حضرت است». (۳)

۱- «خورشید مغرب»، ص ۲۹۷

۲- «فرهنگ الفبائی الرائد»، ج ۲، ص ۱۶۸۸

۳- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۶

موعود

«موعود»، (وعده داده شده) لقب صاحب الامر (عج) است. این لقب از آیات قرآن هم استنباط شده^(۱) و همچنان در زیارت آن حضرت است که:

«وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ وَ شَاهِدٍ وَ مَشْهُودٍ»

مَهْدَوِي

«دکتر محمد معین» در ذیل کلمه مهدوی نوشته است:

«مَهْدَوِي» صفت نسبی است ۱- منسوب به مهدی (مطلقاً) ۲- منسوب به مهدی صاحب الزمان (عج)، امام دوازدهم شیعیان.^(۲)

مهدویت

پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت اطهار علیهم السلام کراراً بشارت به ظهور مهدی موعود (عج) که از نسل پیغمبر اسلام است، داده‌اند. این مطلب خود یکی از امتیازات اهل بیت عصمت بود که هنگام ذکر مفاخر خود از وجود مهدی آخر الزمان و ظهور دولت عالمگیر او و قیام وی با شمشیر و اصلاح کار جهان و تأمین عدالت عمومی در سراسر دنیا، سخن می‌گفتند. ولی متأسفانه این موضوع گاهی موجب اشتباه، و زمانی بهانه دست بعضی از سادات و حتی مردم عادی شده، از همان قرون اولیه اسلامی دعوی مهدویت نموده و به نام «مهدی» علیه خلفای وقت قیام کردند. مردم عوام هم بدون در نظر گرفتن تمام علائم اوصاف مهدی (عج) و همه شرایط ظهور وی، به طرفداری از آنها برخاسته، باعث گرفتاری خود و سایرین می‌شدند.

اینان افرادی بودند که به واسطه ظلم و بیدادگری که خلفای اموی و عباسی می‌دیدند و در پیشامدهای سوء، منتظر مهدی حقیقی بودند، بعضی جوانان

۱- ذاریات / ۲۲

۲- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۴، ص ۴۴۶۱

سادات را که جزئی شباهتی در نام یا دلیری یا صورت زیبا و آراسته داشتند، مهدی موعود پنداشته، و دور او را گرفته و فرقه‌ای تشکیل می‌دادند.

بعلاوه در قسرون بعد از ائمه و مخصوصاً بعد از رحلت حضرت امام حسن عسکری علیه السلام نیز افراد بسیار به نام مهدی موعود چه از سادات و اولاد پیامبر صلی الله علیه و آله و چه افراد دیگر که دعوی سیادت داشتند یا رسماً سید نبودند، مدّعی مهدویت شده و حتی بعضی جنگها و لشکرکشی‌ها کردند که تاکنون اتباع آنها باقی هستند.

لازم به ذکر نیست که این همه اخبار و آیات که درباره مهدی موعود (عج) آمده، و طول زمان و دیدن زور و ظلم از دشمنان، به خصوص اگر محرّکی در میان باشد هر چه زمانه طولانی و ناکامی از پیروزی بیشتر شود، زمینه برای ادّعای مهدویت بعضی از افراد مالیخولیایی بهتر فراهم می‌شود. (۱)

در این کتاب نام برخی از این افراد (به ترتیب حروف الفباء) ذکر شده است.

← باب، مهدی سودانی، توقیع

مهدی

«مهدی» از مشهورترین اسماء و القاب حضرت ولی عصر (عج) در نزد همه فرق اسلامی است. «مهدی» یعنی «هدایت کننده و هدایت یافته».

شیخ مفید در «ارشاد» از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: «قائم (عج) را به این دلیل «مهدی» نامیدند که مردم را به سوی امری که از آن گم شده‌اند (بر آنها پوشیده است) هدایت می‌کند.» (۲)

۱- «مهدی موعود»، مقدمه ص ۱۴۹

۲- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۰۶

مرا به غیر تو نبود پناه مهدی جان

که من گدایم و هستی تو شاه مهدی جان

در انتظار تو شاه گذشت عمر عزیز

نگشت حاصل من غیر آه مهدی جان

مهدی سودانی

«شیخ محمد احمد بن سید عبدالله» معروف به مهدی سودانی (متمهدی) متولد سال ۱۸۴۴ میلادی است. وی در حدود سال ۱۸۸۰ میلادی، ادعای مهدویت کرد و در سودان علیه مصر و انگلستان قیام نمود و یاران او به زودی در سال ۱۸۸۵ میلادی شهر خارطوم را متصرف شدند و ویران کردند.

خود وی در سال ۱۸۸۵ در «ام درمان» درگذشت، و پیروانش را «لرد کیچنر» فرمانده قوای مصر و انگلیس، در سال ۱۸۸۹ شکست داد. (۱)

مهرآزمای

اسم حضرت صاحب الأمر (عج) در کتاب جاماسب، «مهرآزمای» است. این نام بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هم اطلاق می شود و می دانیم که مهدی موعود (عج) نیز همنام رسول خدا صلی الله علیه و آله است. (۲)

مهمید الآخر

در کتاب «انجیل» حضرت قائم (عج) با نام «مهمید الآخر» خوانده شده است.

میرزاجانی

«حاج میرزا جانی» از نویسندگان بابی و از پیروان قدیم باب بود. وی تاجری از مردم کاشان بود و پنهانی به نهضت بابیه گروید. وقتی که باب را از اصفهان به قلعه

۱- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۲۰۵۵

۲- «ستارگان درخشان»، ج ۱۴، قسمت اول ص ۳۳

چهریق در آذربایجان می‌بردند، مبلغ هزار تومان زر نقد به رئیس مستحفظین باب داد و باب را یک شب در منزل خویش مهمان کرد. کتاب «نقطة الکاف» در تاریخ بابیه از تألیفات اوست.

بعد از سوء قصد بابیه به ناصرالدین شاه در نیاوران، «حاج میرزا جانی» با ۲۷ تن دیگر از بابیه‌ها گرفتار شد و با شکنجه و عقوبت در سال ۱۲۶۸ ه.ق به قتل رسید. (۱)

← باب

میرزا محمد استرآبادی

«میرزا محمد استرآبادی»، مؤلف کتاب «منهج المقال» معروف به «رجال کبیر» متوفی سال ۱۰۲۸، ساکن مکه معظمه و از علمای بزرگ دوران بود. وی گذشته از رجال کبیر، «رجال متوسط» و «رجال صغیر» هم نوشته است.

«رجال کبیر» او را بهترین کتاب رجالی شیعه دانسته‌اند.

«میرزا محمد» از شرف یافتگان به پیشگاه حضرت قائم (عج) است.

← خرابات

میزان الحق

در کتاب «ذخیره الالباب»، عنوان شده که «میزان الحق» نام حضرت مهدی (عج)

در کتاب «آژی» پیغمبر است. (۲)

میکائیل

«میکائیل» یکی از فرشتگان مقرب الهی است که طبق روایات اسلامی، هنگام

ظهور حضرت حجّت (عج) در کنار سپاه ایشان خواهد بود. (۳)

۱- «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۲۰۷۰

۲- «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۹۳ -۳- «المجالس السنّیة»، ج ۵، ص ۷۱۰

یوسف گم گشته

امروز امیر الامراء جز تو کسی نیست

بسرناله دل غیر تو فریادرسی نیست

در کعبه و بستخانه و در دیر و کلیسا

جز نغمه ناقوس تو بانگ جرسی نیست

ای مهدی دین پرده ز رخسار برافکن

ما گمشدگانیم و ره پیش و پسی نیست

دلگرمی ما زمره افسرده دلان را

جز آتش طور تو شهاب قبسی نیست

در بسادیه عشق تو پای فرس عقل

پی گشت و در این بادیه دیگر فرسی نیست

غیر از هوس دیدن رخسار چو ماهت

اندر دل پر حسرت یاران هوسی نیست

تو یوسف گم گشته و اسلام چو یعقوب

بهر پدر پیر تو دیگر نفسی نیست

بهر پدرت پیرهنی یا که پیامی

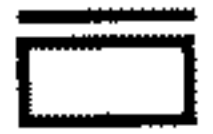
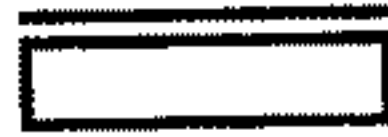
بفرست که جز این ز تو آش ملتسی نیست

قربان تو و درد دلت کز غم اسلام

جز اشک دمادم دگرت دادرسی نیست

گردیده مگس منتظران شهد لبث را

ز آنجمله چو انصاری محزون مگسی نیست. (۱)

ناحیه مقدسه

«ناحیه مقدسه» لقب حضرت قائم (عج) است که در ایام تقیّه گاهی آن حضرت را به این لقب می خواندند.

ناطق

«ناطق» لقب حضرت مهدی (عج) است. در حدیثی آمده که رسول خدا اسامی ائمه علیهم السلام را برای سلمان فارسی ذکر نمود تا اینکه فرمود: «پس حسن بن علی صامت امین عسکری سپس پسر او حجة الله ابن الحسن المهدی الناطق القائم بحق الله».

در زیارت عاشورا می خوانیم:

«وَ أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبِ ثَارِي مَعَ إِمَامٍ هُدًى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ

: (از خدا می خواهم) همانا خونخواهی شما را با امام هدایت کننده ظاهر گویای به

حق از خود شما، روزیم کند».

ناطق بودن آن حضرت بدین جهت است که آباء طاهرینش به جهت ترس از دشمنان بسیاری از علوم و اسرار را بیان نکردند امّا مهدی موعود ناطق و گوینده تمام علوم خواهد بود. (۱)

← پیشرفت علم و قیام قائم (عج)

ناعمة مبارکه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

ناقور

«ناقور» به معنی صور است، مانند شاخ و امثال آن که در آن می دمند. «ناقور» لقب امام قائم (عج) است. امام صادق (عج) در تفسیر آیه شریفه
«فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ» (۲)

و هنگامی که در صور دمیده شود»

فرمود:

«از برای ما امامی مستقر است پس هرگاه خدای عزوجل اظهار امر خود را اراده فرماید، در دلش بیفکند پس ظاهر شود و به امر خدا خروج کند». (۳)

ناووسیه

«ناووسیه»، نام فرقه‌ای است که منکرفوت امام صادق علیه السلام شدند و معتقد بودند آن حضرت همان امام زمان (عج) و مهدی موعود است. (۴)

نُجَبَاء

«نُجَبَاء» جمع نجیب به معنی افراد پاک سرشت و خوش نفس و جوانمرد است. طبق روایتی که از امام علی علیه السلام و امام باقر علیه السلام نقل شده: «اینها یاران مهدی

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۰ ۲ - مدثر / ۸

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۱۹ ۴ - «نجم الثاقب»، باب چهارم، ص ۲۱۵

(عج) از سرزمین مصر هستند». (۱) همچنین در روایتی آمده که نجباء از کوفه هستند. (۲)

نجم

«نجم» لقب حضرت قائم (عج) است، همانگونه که در قرآن هم مذکور است.

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه

«وَ عَلَامَاتٍ وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ» (۳)

و (نیز) علاماتی قرار دارد و (شب هنگام) آنها به وسیله ستارگان هدایت

می شوند»،

فرمود:

«نَحْنُ النَّجْمُ»

:ستاره ما هستیم». (۴)

نجم الثاقب

«نجم الثاقب» در احوال امام زمان (عج)، کتابی است تألیف مرحوم «حاج میرزا

حسین طبرسی نوری» به زبان فارسی و مشتمل بر ۱۲ باب است.

این کتاب همانگونه که در پایان باب اول آن ذکر شده، در ماه ربیع الاول

سال ۱۳۳۲ هـ. ق در اوایل غیبت کبری نوشته شده و از کتب معتبر در باب مهدویت است.

نخستین نشانه عدل قائم (عج)

حضرت قائم (عج) برپاکننده عدل و قسط در روی زمین خواهند بود. نخستین

نشانه عدل آن حضرت این است که سخنگویان حکومت او، در مکه، فریاد می زنند:

۱ - «مجمع البحرین»، ماده عَصَب

۲ - «بحار الانوار»، ج ۵۲، ص ۳۴۷

۳ - نحل / ۱۶

۴ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۴

«هر کس نماز فریضه خویش را، در کنار حجرالاسود و محل طواف، خوانده است، و اکنون می خواهد نماز نافله بخواند، به کناری رود، تا حق کسی پایمال نگردد، و هر کس می خواهد نماز فریضه بخواند، بیاید و بخواند.» (۱)

← قسط و عدل

نداء آسمانی ← صیحه آسمانی

نداء در شب بیست و سوم ماه رمضان

از علامات حتمیه قبل از ظهور امام زمان (عج)، ندایی است که جبرئیل در شب بیست و سوم ماه رمضان سر می دهد به گونه ای که همه ساکنین زمین از شرق تا غرب عالم آن ندا را خواهند شنید. در آن موقع جبرئیل ندا می دهد که:

«الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ وَ شِيعَتِهِ

:حق با علی عليه السلام و شیعیان اوست.»

و شیطان نیز در وسط روز در میان زمین و آسمان ندا کند که همه کس بشنوند که

الْحَقُّ مَعَ عَثْمَانَ وَ شِيعَتِهِ

:حق با عثمان (لعنة الله عليه) و پیروان اوست.» (۲)

نرجس

«نرجس»، (نرگس) معروفترین نام از نامهای مادر امام قائم (عج) است. هنگامی که او (ملیکه) به اسارت مسلمانان درآمد خود را «نرجس» معرفی کرد (۳) تا احدی از اسرار او آگاه نشود، و شاهزاده بودنش آفتابی نگردد.

از نور تو روشن، ملکا دیده «نرجس»

دل می کند از هر چمنی بوی ترا حس

۲ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷

۱ - «الکافی»، ج ۴، ص ۴۲۷

۳ - «روضه الواعظین»، ج ۱، ص ۲۵۵

← ملیکه

نزول حضرت عیسیٰ علیه السلام

در روایات اسلامی وارد شده است که پس از ظهور حضرت قائم (عج)، حضرت عیسیٰ علیه السلام از آسمان فرود می آید، و پشت سر مهدی (عج) نماز می گذارد، و فریاد می زند که: «در بیت المقدس را باز کنید». در را باز می کنند. در این میان، دجال با هفتاد هزار یهودی مسلح پدیدار می شود... و چون عیسیٰ علیه السلام آهنگ کشتن دجال می کند، او می گریزد.

عیسیٰ علیه السلام می گوید: من تو را با یک ضربت می شکم و چنین می شود (او را می گیرد و می کشد).

یهودیان در گوشه و کنار، و در پناه هر سنگ و درخت و جانور و چیز دیگری پنهان می شوند. اما همه چیز، به سخن می آید و بانگ برمی دارد «ای بنده مسلمان خدا، اینجا یک یهودی است بیا و او را بکش». و اینچنین جهان از وجود یهود پاک می گردد. (۱)

نسیم

«نسیم» از خادمان امام حسن عسکری علیه السلام بود. او یک شب بعد از ولادت حضرت مهدی (عج) آن حضرت را زیارت نموده و روایتی نقل کرده است. (۲)

نشانه پیامبران و قائم (عج)

در روایات آمده است که حضرت مهدی (عج) جمیع اوصاف و ویژگیهای پیامبران گذشته خود را خواهد داشت. امام سجاد علیه السلام در ضمن حدیثی چند نشانه را بیان می کند:

«قائم ما دارای نشانه هایی از شش پیامبر است:

- ۱- نشانه‌ای از حضرت نوح علیه السلام (طول عمر)
 - ۲- نشانه‌ای از حضرت ابراهیم علیه السلام (مخفی بودن محلّ ولادتش)
 - ۳- نشانه‌ای از حضرت عیسی علیه السلام (اختلاف رأی مردم درباره‌اش، و اعتزال او از مردم)
 - ۴- نشانه‌ای از حضرت موسی علیه السلام (ترس از دشمن و غیبت، که حضرت موسی علیه السلام از ترس فرعونیان از مصر به مدّین رفت و مدّتی مخفی بود)
 - ۵- نشانه‌ای از حضرت ایوب علیه السلام (گشایش و پیروزی پس از بلیّات و گرفتاری)
 - ۶- نشانه‌ای از رسول خدا صلی الله علیه و آله (قیام به شمشیر)
- و در بعضی از روایات نشانه‌ای از حضرت یوسف علیه السلام نیز ذکر شده و آن زندان است. (شاید منظور، دوری او از دوستانش است که به منزلهٔ زندانی بودن اوست^(۱))

← مکه

نَفْس

«نَفْس»، لقب مهدی موعود (عج) است.

نَفْس زَكِيَّة

یکی از علائم ظهور حضرت صاحب الامر (عج)، قتل «نَفْس زَكِيَّة» است. او پسری از آل محمد صلی الله علیه و آله است که در مابین رکن و مقام به قتل می‌رسد. (۲)

نَفْس زَكِيَّة ← جَارُودِيَّة

نُقَبَاء

«نُقَبَاء» جمع کلمهٔ «نَقِيب» و به معنی مردان آگاه و متعهد است.

طبق برخی از روایات، پس از ظهور امام قائم (عج) جبرئیل و فرشتگان و نجباء

جن و نقباء مردم، با او بیعت می‌کنند. (۱)

نقش نگین انگشتر قائم (عج) ← حجة

نُمَيْرِيَّةُ الْفُرَاتِيَّةِ ← محمد بن نصير نُميري

نَوَابِ اَرْبَعَه

پس از آن که امام زمان (عج) در سال ۲۶۰ هجری، هنگام رحلت پدر بزرگوارشان، از نظرها پنهان شدند (و غیبت صغری به وجود آمد) تا نیمه شعبان سال ۳۲۹ هجری، چهار نفر از علماء و فقهاء ربّانی به ترتیب زیر، از جانب حضرت تعیین و واسطه ایشان و مردم شدند:

۱- عثمان بن سعید ۲- محمد بن عثمان ۳- حسین بن روح ۴- علی بن محمد

سِیْمَرِي و امام (عج) به آخرین نایب دستور داد که دیگر کسی را جانشین خود نکند. از این زمان به بعد دوران غیبت کبری (طولانی) آغاز شد.

این چهار نفر در اخبار مربوط به حضرت قائم (عج) به «نواب اربعه» (نواب چهارگانه) معروفند. برای هر کدام از آنها زیاراتی در «مفاتیح الجنان» ذکر شده است.

فیضند و پناه شیعیانند

نواب تو برگزیدگانند

ای کاش برند اسم ما را

بر تو که سلام می‌رسانند

← توقیع

نور آل محمد ﷺ

در کتاب «ذخیره الالباب»، «نور آل محمد ﷺ» از اسامی مهدی موعود (عج)

شمرده شده است. در یکی از زیارات جامعه در اوصاف آن حضرت آمده است:

«نُورُ الْأَنْوَارِ الَّذِي تُشْرِقُ بِهِ الْأَرْضُ عَمَّا قَلِيلٍ». (۲)

نور الأتقیاء

«نور الأتقیاء» (نور پرهیزکاران) لقب حضرت ولی عصر (عج) است.

← بقية الانبياء

نور الاصفیاء

«نور الأصفیاء»، از القاب امام قائم (عج) است.

← بقية الانبياء

نورالله

دربریخی آیات و روایات اسلامی دیده می شود که «نورالله» از القاب حضرت قائم الزمان (عج) است (۱).

نوریه ← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

نهار

«نهار» لقب مهدی موعود (عج) است. امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه «وَ النَّهَارِ إِذَا جَلَّتْهَا» (۲) و (قسم) به روز هنگامی که زمین را روشن سازد» فرمود: «منظور از نهار، قائم آل محمد صلی الله علیه و آله است که زمین را از عدل و داد پر کند».

و همچنین فرمود: منظور از نهار در آیه شریفه

«وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى» (۳)

و قسم به روز هنگامی که تجلی کند»،

آن قائم از ما اهل بیت است که هرگاه قیام کند بر دولت باطل غلبه کند» (۴)

نهج البلاغه و قائم (عج)

از آنجا که کتاب «نهج البلاغه» حاوی سخنان برگزیده امام امیر المؤمنین علیه السلام و

۱ - «مصلح آخر الزمان»، ص ۹۶

۲ - شمس / ۳

۳ - لیل / ۲

۴ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۱ و ۱۲۲

بیانگر اسلام راستین و برگردان شیوایی از قرآن کریم است، این سؤال مطرح می‌شود که :

موضوع مهدویت در اسلام به طور کلی و انطباق آن با امام دوازدهم شیعه «حجة بن الحسن العسکری علیه السلام» از نظر این کتاب چگونه و تا چه حد از واقعیت برخوردار و قابل قبول است؟

مسألة مهدویت امام دوازدهم (عج) و ظهور آن حضرت در آخر الزمان در کتاب «نهج البلاغه» از دو نظر قابل بررسی و دارای زمینه برای مطالعه و تحقیق است: نخست از دیدگاه ملاحم و پیشگوئیهای امام که قسمتی (امثال روی کارآمدن بنی امیه، حکومت حجاج بن یوسف، سقوط بنی امیه، افتادن زمام امور به دست بنی العباس، قیام زنج در بصره، فتنه مغول و ...) در گذشته به وقوع پیوسته و قسمت دیگر مربوط به آینده جهان است از قبیل ظهور مهدی (عج) و قیام جهانی آن بزرگوار که به خواست خدا در آینده به وقوع خواهد پیوست.

اکنون تنها به ذکر شماره خطبه‌هایی^(۱) که حضرت در آن به مهدویت اشاره فرموده‌اند اکتفاء کرده و تفصیل آنها به کتب دیگر واگذار می‌شود.^(۲)

خطبه ۱۰۰ - وَ خَلَّفَ فِينَا رَايَةَ الْحَقِّ...

خطبه ۱۳۸ - يَعْطِفُ الْهَوَى عَلَى الْهُدَى...

خطبه ۱۵۰ - ... يَا قَوْمِ هَذَا إِثْبَانٌ وَرُودٌ كُلُّ مَوْعُودٍ...

خطبه ۱۸۲ - قَدْ لَيْسَ لِلْحِكْمَةِ جُنَّتَهَا...

خطبه ۱۸۷ - أَلَا يَا بِي وَ أُمِّي هُمْ عِدَّةٌ أَسْمَاءٌ وَ هُمْ فِي السَّمَاءِ مَعْرُوفَةٌ...

۱ - شماره خطبه‌ها بر اساس نهج البلاغه چاپ «صبحی صالح» تنظیم شده است.

۲ - به عنوان نمونه به کتاب «مهدی منتظر در نهج البلاغه» تألیف «مهدی فقیه ایمانی» مراجعه شود.

خطبه ۱۹۵ - اِلْزَمُوا الْأَرْضَ، وَ أَصْبِرُوا عَلَيَّ الْبَلَاءِ...

حکمت ۱۴۷ - اَللّٰهُمَّ بَلِّ لِي لَا تَخْلُوا الْاَرْضَ مِنْ قَائِمٍ لِلّٰهِ بِحُجَّةٍ...

حکمت ۲۵۹ - لَتُعْطِفَنَّ الدُّنْيَا عَلَيْنَا...

حدیث یک - فَاِذَا كَانَ ذَلِكَ ضَرَبَ يَغْسُوْبُ الدِّينَ بِدَنْبِهِ...

نیابت خاصه

«نیابت خاصه»، آن است که امام قائم (عج)، اشخاص خاصی را، نایب خود قرار دهد، و به اسم و رسم معرفی کند، و هر کدام را، به وسیله نایب پیش از او، به مردم بشناساند.

بنابراین کسانی که در دوره غیبت صغری علیه السلام، نیابت داشتند، و با اسم و رسم معرفی شده بودند، «نایب خاص» نامیده می شوند.

نایبان خاص را، «نواب خاص»، و «نواب اربعه» می گویند.

← نواب اربعه، غیبت صغری

نیابت عامه

«نیابت عامه»، آن است که امام، ضابطه‌ای کلی به دست دهد، تا در هر عصر، فرد شاخصی که آن ضابطه، از همه جهت، و در همه ابعاد، بر او صدق می کند، نایب امام شناخته شود، و به نیابت از امام، ولی جامعه در امر دین و دنیا باشد.

بنابراین کسانی که از آغاز غیبت کبری نیابت داشته‌اند و دارند، و بر طبق ضابطه معین شده از سوی خود امامان، به نیابت رسیده‌اند، «نایب عام» نامیده می شوند. دوره «غیبت کبری»، دوره «نیابت عامه» است.

نیة الصابرين

«نیة الصابرين»، لقب مهدی موعود (عج) است.

نیمه شعبان

«نیمه شعبان» سالروز میلاد برترین موجود عالم امکان حضرت بقیة اللہ، مهدی صاحب الزمان (عج) است. آن حضرت در نزدیکیهای اذان صبح چنین روزی از سال ۲۵۵ هجری قمری، دیده مبارک به جهان گشودند.

درباره فضیلت شب نیمه شعبان و روز آن و همچنین اعمال مخصوص این اوقات شریف، مطالبی در کتب ادعیه و منابع معتبر نقل شده است.

«شیخ حرّ عاملی» از بزرگان اصحاب نقل می کند که امام صادق علیه السلام فرمود:

«شبى که حضرت قائم (عج) متولد شد، هیچ نوزادى در آن شب متولد نمى شود، مگر اینکه مؤمن خواهد شد، و اگر در سرزمین کفر متولد گردد، خداوند او را به برکت امام زمان (عج) به سوی ایمان منتقل مى سازد». (۱)

امام باقر علیه السلام درباره فضیلت شب نیمه شعبان فرمود:

«آن شب افضل شبها بعد از «لیلة القدر» است. در آن شب خداوند فضل خود را به بندگان عطا می فرماید و آنان را به کرم خود می بخشد. پس در آن شب در تقرب جستن به سوی خدا سعی و کوشش کنید به درستی که آن شبی است که خداوند به ذات مقدّس خود سوگند یاد کرده که بنده ای را دست خالی برنگرداند به شرط اینکه آن بنده در آن شب گناه نکند. و خداوند شب نیمه شعبان را برای ما قرار داده در مقابل شب قدر که برای رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم قرار داد». (۲)

ضمناً در روایاتی آمده که نیمه شعبان همان شب قدر و تقسیم ارزاق و عمرها است.

برای این شب مبارک چند عمل برشمرده اند:

اول غسل است که باعث تخفیف گناهان می شود، دوّم احیاء این شب به نماز و

دعا و استغفار همانگونه که امام سجاد علیه السلام چنین می کردند، سوّم زیارت امام حسین علیه السلام که برترین اعمال در این شب است و صد هزار پیامبر آن حضرت را در این شب زیارت می کنند. چهارم خواندن دعای کمیل در سجده است. کمیل گوید: «حضرت علی علیه السلام را دیدم که این دعا را در شب نیمه شعبان در سجده خواندند». از نمازهای مستحبی که در این شب وارد شده، دو رکعت است که در هر رکعت بعد از حمد، صد مرتبه سوره توحید خوانده شود. (۱)

خوش آمد نیمه شعبان خوش آمد	همه گویند شه شاهان خوش آمد
به قرآنی که مانده در کناری	بیامد ناطق قرآن خوش آمد
هر آنکه او را شناسد حق داند	به این حق پشتیبان خوش آمد
کند اسلام را هر جا پیاده	به شیعه می دهد جان خوش آمد

و

وادی السّلام

در کتاب «منتهی الآمال»، باب چهاردهم (در تاریخ امام دوازدهم حضرت حجة بن الحسن (عج)) مؤلف کتاب، «حاج شیخ عبّاس قمی» می گوید:

«مخفی نماند که در جمله‌ای از اماکن محلّ مخصوصی است معروف به مقام آن جناب مثل :

وادی السّلام و مسجد سهله و مسجد حلّه و خارج قم (مسجد جمکران) و غیر آن و ظاهر آن است که کسی در آن مواضع به شرف حضور مشرّف یا از آن جناب معجزه‌ای در آنجا ظاهر شده و از این جهت داخل شده در اماکن شریفه متبرّکه و محلّ انس و تردّد ملائکه و قلّت شیاطین در آنجا».

وادی یابس

«وادی یابس» یعنی بیابان بی آب و علف و سرزمینی است که در ما بین مکه و

شام واقع شده است و سفیانی از آنجابر علیه حضرت قائم (عج) خروج خواهد کرد. (۱)

وارث

«وارث» از القاب مشهور حضرت ولی عصر (عج) است. رسول گرامی اسلام ﷺ در خطبه غدیریه فرمود:

«أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمُحِيطُ بِهِ

:به درستی که او (حضرت قائم (عج)) وارث هر علمی است و به آن احاطه دارد».

حضرت مهدی (عج) وارث نشانه‌های انبیاء گذشته است. (۲)

مهدی قدم به عرصه گیتی نهاده است مهدی که وارث نبی و نسل مرتضاست

← نشانه پیامبران و قائم (عج)

واقفیه

«واقفیه» نام فرقه‌ای است که حضرت موسی بن جعفر، امام کاظم علیه السلام را، قائم و

مهدی موعود (عج) می‌دانند.

برخی به وفات آن حضرت معترفند و می‌گویند زنده می‌شود و عالم را مسخر

می‌کند و بعضی می‌گویند در روز، از حبس «سندی» بیرون آمد و کسی او را ندید و

اصحاب هارون بر مردم این امر که او مرده یا نمرده یا غایب شده، مشتبه کردند. (۳)

واقید

«واقید» لقب مهدی منتظر (عج) است. این لقب در کتب آسمانی ذکر شده و به

معنی «غایب شونده در مدت مدید» است.

در کتاب «تاریخ عالم آرا» ذکر شده که اسم آن حضرت در تورات «واقیدما» نوشته

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل ۷، علامت ۳

۳ - «همان مدرک»، باب چهارم، ص ۲۱۵

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۵

شده است. (۱)

وثر

«وثر» لقب مهدی موعود (عج) است. «وثر» به معنی: تنها، طاق، منفرد، فرد در کمال و فضایل که تحقق آن در نوع بشر ممکن باشد واحدی از حجج قبل از حضرت قائم (عج) به آنها سرافراز نشده است. (۲)

وَجْه

«وَجْه» در کتاب «هدایه» از القاب امام غایب (عج) شمرده شده و در زیارت آن جناب است:

«السَّلَامُ عَلَيَّ وَجْهَ اللَّهِ الْمُتَلَقِّ بَيْنَ أَظْهَرِ عِبَادِهِ»

وجيزة في الغيبة

کتاب «مسألة وجيزة في الغيبة» تألیف «علی بن حسین» معروف به «سید مرتضی» (متوفی ۴۳۶ هـ ق) است.

پس از «شیخ مفید» شاگرد برجسته اش معروف به «سید مرتضی»، روش استدلالی استاد خود را در رساله خویش درباره طول عمر امام غایب دنبال کرده این شیوه، در رساله بجا مانده از سید مرتضی که در سال ۱۹۵۵ میلادی در بغداد به نام «مسألة وجيزة في الغيبة» به چاپ رسیده و توسط شخصی به اسم «ساشدینا» به انگلیسی ترجمه گردیده، به روشنی دیده می شود. (۳)

← سید مرتضی

وَشَاء

«حاجز بن یزید» ملقب به «وَشَاء» از وکلای مورد اعتماد امام قائم (عج) بوده و تا

۱ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۴ - ۲ - همان مدرک

۳ - «آخرین امید»، ص ۱۷۰

آخر هم در این سمت باقی ماند و همچون برخی از وکلاء منحرف نگردید. (۱)

وقاتون

آنگونه که از روایات و احادیث برمی آید، عمر مبارک حضرت ولی عصر (عج) طولانی است، و مدتی برای غیبت آن حضرت، و وقتی برای ظهورش تعیین نشده است. بلکه جداً از تعیین وقت معین منع و نهی شده است.

در زبان روایات کسانی که به این مهم اعتنایی نداشته و بی دلیل وقت تعیین می کنند، «وقاتون» گفته می شود.

امام صادق علیه السلام در پاسخ ابا بصیر که پرسیده بود، قائم (عج) کی خروج خواهد کرد، فرمود

«يَا أَبَا مُحَمَّدٍ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نُوقِتُ - وَقَدْ قَالَ مُحَمَّدٌ صلى الله عليه وآله كَذِبٌ وَقَاتُون

:ای ابا محمد! ما خاندانی هستیم که وقتی را معین نمی کنیم زیرا رسول اکرم صلى الله عليه وآله فرموده است وقت تعیین کنندگان دروغ می گویند». (۲)

ولایت فقیه

«ولای فقیه» یعنی مرجع تقلیدی که شایستگی نیابت عامّ امام زمان (عج) را دارد، چنین فردی می تواند به جانشینی از امام قائم (عج) زمام امور را در دست بگیرد. هنگامی که در دوران غیبت کبری شیعیان ارتباط مستقیم با آن حضرت ندارند باید به چه کسی مراجعه کنند و وظائف دینی خود را از چه کسی بپرسند و به آن عمل کنند؟

امام قائم (عج) در پاسخ این سؤال اسحاق بن یعقوب با خط مبارک خودشان مرقوم فرمودند:

«... وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَأَقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ أَخَادِيثِنَا، فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا

حُجَّةُ اللَّهِ...

در حوادث به راویان احادیث ما مراجعه کنید که آنها حجت من بر شما هستند و
من حجت خدا بر شما هستم» (۱)

راهنمای مردم در عصر غیبت، نایب امام است. مسلمین در این عصر نیز
بی سرپرست رها نشده‌اند. و طبق قاعده لطف کلامی - که در امامت به آن استدلال
می‌شود - نایب امام، به جای امام قرار دارد. و احیا و اجرای احکام قرآن، و رهبری
شعار قرآن، و تشکیل دادن جامعه قرآنی، به عهده اوست. و نایب امام در هر عصر،
عالم بزرگ آن عصر است، عالم نمونه امام (عالم ربّانی)، و جامع همه شرایط لازم.
با وجود غیبت امام، باید افراد بر طبق موازین دینی تربیت شوند، و باید جامعه
بر طبق سیاست دینی و اسلامی اداره شود، و این سیاست در جامعه حاکم باشد.
باید احکام قرآن مورد عمل قرار گیرد، و هدایت قرآنی فعلیت یابد، و قرآن کتاب
شناخت و عمل باشد. آری، در عصر غیبت تکلیف باقی است، هم به دلیل عقل و
هم به دلیل نقل، و هم به دلیل اعتبار - چنانکه بزرگان بیان کرده‌اند. (۲)

ولّی الامر

از القاب شایسته امام زمان (عج)، «ولّی الامر» است.

ولّی الله

حضرت قائم (عج) مکرّر در اخبار به لقب «ولّی الله» ذکر شده‌اند. در روایت
است که خداوند در شب معراج به رسول خدا ﷺ فرمود:
«او (حضرت قائم (عج)) به راستی ولّی من است» (۳)

۲ - «خورشید مغرب»، ص ۲۲۴ و ۲۲۷

۱ - «کشف الغمّه»، ج ۳، ص ۱۰۱

۳ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۴

ولّی الناصح

یکی دیگر از القاب حضرت مهدی (عج)، «ولّی الناصح» (سرپرست نصیحت کننده) است.

ولی عصر

«ولّی عصر»، لقب مهدی موعود (عج) و مترادف لقب «صاحب الزمان» است. بگشته مولد مسعود ختم جمله امامان ولی عصر و امام زمان و بر همه مولا

و هوهل

«و هوهل»، نام حضرت صاحب الامر (عج) در کتاب «تورات» است. (۱)

ویشنو ← هندوان و انتظار

انتظار و آمادگی!

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

«لَيَعِدَّنَّ أَحَدُكُمْ لِخُرُوجِ الْقَائِمِ وَلَوْ سَهْمًا ...»

هر یک از شما برای قیام قائم (عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ الْفَرَجَ)

- هر چند با تهیه کردن یک تیر - باید آماده گردد.

[غیبت نعمانی، ص ۱۷۲ - بحار، ج ۵۲، ص ۳۶۶]

هادی

«هادی» (هدایت کننده)، لقب حضرت مهدی علیه السلام است و در اخبار و ادعیه و زیارات، به این لقب مکرر ذکر شده است.

هاشم

«هاشم» نام یکی از پسران حضرت صاحب الامر (عج) است.

← اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری

هاشمیه ← محمد بن حنفیه

هفت تکبیر

در حدیث وفات امام علی علیه السلام و وصیت آن حضرت به امام حسن مجتبی علیه السلام ذکر شده که بعد از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بر جنازه احدی جز

حضرت قائم (عج) جایز نیست که هفت تکبیر گفته شود. (۱)

همسر قائم (عج)

در مورد همسر و یا همسران حضرت بقیه الله علیه السلام فقط یک سر نخ وجود دارد و آن روایتی است که مرحوم «کفعمی»، در مصباح نقل کرده است. بر اساس این روایت:

«همسر مهدی موعود (عج) از نسل «عبدالعزی» (ابولهب) پسر عبدالمطلب می باشد». (۲)

هندوان و انتظار

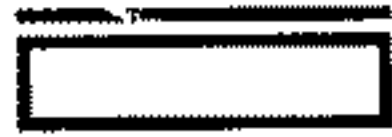
در آیین هندوان و کتابهای آنها نیز، سخن از نجات دهنده و موعود آمده است. از جمله در کتاب «مهاباراتا» و کتاب «پورانه‌ها».

بنابر اعتقاد هندوان، «ویشنو» در حالی که بر اسبی سفید سوار است و شمشیری از شعله آتش بر دست دارد در پایان دوره کنونی جهان به عنوان «کال کی» ظاهر خواهد شد و سرزمین آریا را از دست ستمگران غاصب (که منظور اقوام فاتح مسلمانند) رهایی خواهد بخشید. (۳)

۱ - «منتهی الآمال»، باب ۱۴، فصل دوم، ویژگی ۴۴

۲ - «نجم الثاقب»، ص ۲۲۵

۳ - «خورشید مغرب»، ص ۵۴ - «آخرین امید»، ص ۱۸۴

ی

یا ابا صالح المهدی ادرکنی

«یا ابا صالح المهدی ادرکنی» استغاثه‌ایست که با آن امام غائب (عج) را طلبیده و در بر آوردن حوائج مشروع خویش او را خوانده و عاجزانه می‌خواهیم که ما را درک کند. هر چند که آن حضرت ما را هیچگاه فراموش نکرده و از یاد نمی‌برد.

← ابو صالح

یا امام زمان

لفظ «یا امام زمان» یکی از پرمصرفترین الفاظ استغاثه به صاحب العصر و الزمان (عج) در میان عامه مردم است. همانگونه که لفظ «یا علی علیه السلام» در هر کاری با گوشت و پوست مردم در هم آمیخته، این لفظ هم در همین مقام اعتبار دارد.

← امام زمان (عج)

یا بَنَ الحَسَن

«یا بَنَ الحَسَن» استغاثه‌ای است که امام قائم (عج) را به نام پدرش می‌خوانیم.

«یابن الحسن» اگر چه نهانی ز چشم من

در عالم خیال، هویدا کنم ترا

یا لثاراتِ الحسین

«یا لثاراتِ الحسین»، شعاری است که همیشه در خون شیعه می جوشد:

(بیایید به طلب خون حسین!). این شعار شورآور، از ظهر عاشورا، از درون خاک خونین کربلا برخاست و همین شعار است که شورشیان دوران شورش بزرگ، شورش مهدی (عج) نیز، سر خواهند داد.

امام جعفر صادق علیه السلام می فرماید: «... یاران مهدی، مردانی هستند پولاد دل، و همه وجودشان یقین به خدا، مردانی سختتر از صخره‌ها... این مردان، تنها از خدا می ترسند، و فریاد «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، آنان بلند است. و همواره در آرزوی شهادت و کشته شدن در راه خدایند. شعار آنان: «یا لثاراتِ الحسین علیه السلام است» (۱).

یحیی بن عمر ← جارودیه

یحیی نوری

«میرزا یحیی نوری»، ملقب به «صبح ازل»، فرزند میرزا عباس نوری مازندرانی بود که در سال ۱۲۸۴ هجری قمری متولد و در ۱۱ جمادی الاول سال ۱۳۳۰ هجری قمری درگذشت.

وی مؤسس فرقه «ازلیمان» بود. پس از کشته شدن «سید علی محمد باب»، پیروان او دور «میرزا یحیی» گرد آمدند، «بهاء الله» برادر وی نیز متابعت او را پذیرفت و تا سال ۱۲۷۸ هجری قمری این موافقت برقرار بود، لیکن سرانجام بین دو برادر کار به اختلاف کشید و پس از آنکه حکومت عثمانی میرزا یحیی را به قبرس و میرزا حسینعلی (بهاء الله) را به عکا تبعید کرد، این اختلاف بین دو فرقه بیشتر شد،

پیروان میرزا حسینعلی بر ازلیان فائق شدند.

«میرزا یحیی» الواح و رسائلی دارد که به خط «میرزا رضوان علی» پسر اوست. (۱)

یدالباسطه

«یدالباسطه» از القاب خاص حضرت بقیة الله (عج) شمرده شده است.

«یدالباسطه» یعنی دست قدرت و نعمت خداوندیکه به وسیله او رحمت و رأفت

و لطف خود را بر بندگان می گستراند و روزی را بر آنها فراخ می نماید و بلا را از آنها

دفع می کند. (۲)

یغسوب الدین

«یغسوب الدین» لقب حضرت قائم (عج) است. این لقب در نهج البلاغه از زبان

امیر المؤمنین حضرت علی علیه السلام نقل شده است. (۳)

یغفور

«یغفور» نام الاغ رسول اکرم صلی الله علیه و آله است که هنگام خروج و ظهور

حضرت مهدی علیه السلام همراه ایشان به عنوان شاهی بر ظهورش خواهد بود. (۴)

یعقوب بن منقوش

از جمله کسانی که در زمان حیات امام حسن عسکری علیه السلام امام قائم را مشاهده

نموده، «یعقوب بن منقوش» است. (۵)

یمانی

۱ - «فرهنگ فارسی معین»، ج ۶، ص ۲۳۳۰

۲ - «نجم الثاقب»، باب دوم، ص ۱۲۸

۳ - «نهج البلاغه»، صبحی صالح، حدیث یکم، ص ۵۱۷

۴ - «نجم الثاقب»، ص ۱۲۵

۵ - «اکمال الدین»، ص ۴۳۷ - «کشف الغمه»، ج ۲، ص ۵۲۷

«یمانی» از رهبران برحق است که به حمایت از حضرت مهدی (عج) خروج می‌کند. امام صادق علیه السلام در ضمن روایتی فرمود: «سفیانی و خراسانی و یمانی در یک سال و در یک شهر و در یک روز خروج می‌کنند و هیچ پرچمی مانند یمانی به هدایت نزدیکتر نیست، زیرا یمانی مردم را به حق دعوت می‌کند.»^(۱)

یمین

«یمین»، لقب امام زمان (عج) است.

یوسف زهرا (س)

استفاده از لقب «یوسف زهرا (س)» برای امام قائم (عج) اغلب در مدیحه سرایی و اشعار شاعران اهل بیت به صورت کنایی به کار می‌رود.

همانگونه که می‌دانیم حضرت فاطمه زهرا (س)، همسر حضرت علی علیه السلام و مادر گرامی بقیه ائمه به شمار می‌روند و از طرف دیگر در احادیث و قرآن کریم می‌خوانیم که حضرت یوسف علیه السلام مدّت مدیدی از دید و نظر پدر خویش (حضرت یعقوب علیه السلام) پنهان و غایب بود.

ای یوسف گمگشته زهرا (س) بکجایی
ای قائم برحق مه یکتا بکجایی

یوشع بن نون

«یوشع بن نون»، وصی حضرت موسی علیه السلام بود. در روایات اسلامی نام وی در زمره یاران و فرماندهان حضرت قائم (عج) ضبط شده است.

← ابودجانه انصاری

یهودیان و انتظار

یهودیان که خود را پیروان حضرت موسی علیه السلام می‌دانند نیز، منتظر موعودند. در آثار دینی یهود، و اسفار تورات، و دیگر کتابهای انبیای آنان، همواره به موعود اشاره

شده است.

چون یهودیان، به حضرت مسیح علیه السلام ایمان نیاوردند، و در نتیجه موعود آنان هنوز ظهور نکرده است. اگر در مجموع آنچه در آثار مقدس یهودی نظیر کتابهای دانیال پیامبر، حَجَّی (حکا)ی پیامبر، صَفْنیای پیامبر و اشعیای پیامبر آمده تأمل شود، چهره سه موعود، در آنها ترسیم می شود:

حضرت مسیح علیه السلام، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و حضرت مهدی (عج).

از آنجا که این قوم، نه به حضرت مسیح علیه السلام و نه به حضرت محمد صلی الله علیه و آله، به هیچکدام نگرویدند، باید از دیگر منتظران، منتظرتر باشند، و بیشتر به انتظار و آمادگی برای ظهور فکر کنند و از این همه ظلم و خیانت و انسان‌کشی دست بردارند و از عواقب ظلم و ستم بترسند.

در روایات آمده است که جماعتی از یهودیان گرد «دَجَّال» را می گیرند و با ظهور مهدی (عج) و فرود آمدن عیسی علیه السلام و کشته شدن دَجَّال، آنان نیز قتل عام می شوند و دامنه تاریخ و دامن بشریت از وجود آن جماعت ناپاک، پاک می گردد. (۱)

یهودیه

طبق روایات اسلامی «یهودیه» نام روستایی است که «دَجَّال» ملعون از آنجا خروج خواهد کرد. (۲)

منابع و ماخذ

- ۲۰- بشارۃ الاسلام (سیّد مصطفیٰ کاظمی)
 ۲۱- بلد الامین (شیخ ابراہیم کفعمی)
 ۲۲- بہ عشق مہدی (شائق قمی)
 ۲۳- تأویل الآیات (شیخ شرف الدین نجفی)
 ۲۴- تاریخ موالید الائمہ (ابن الخشاب)
 ۲۵- تحفۃ الزائر (علامہ محمد باقر مجلسی)
 ۲۶- تذکرۃ الائمہ (علامہ محمد باقر مجلسی)
 ۲۷- ترتیب المعجم المفہرس لالفاظ القرآن
 ۲۸- ترجمۃ آثار الباقيہ (اکبر دانا سرشت)
 ۲۹- تفسیر علی بن ابراہیم (قمی)
 ۳۰- تفسیر العیاشی (سلمی سمرقندی)
 ۳۱- تفسیر نمونہ (ناصر مکارم شیرازی)
 ۳۲- تفسیر نور الثقلین (العروسی الحویزی)
 ۳۳- توضیح المقاصد (شیخ حرّ عاملی)
 ۳۴- تہذیب الاحکام (شیخ طوسی)
 ۳۵- ثواب الاعمال (شیخ صدوق)
 ۳۶- جامع الرواۃ (محمد اردبیلی)
 ۳۷- جزیرۃ خضراء (ناجی النجار) □
 ۳۸- جنّات الخلود (خاتون آبادی)
 ۳۹- جهان درآیندہ (محمد موسوی کاشانی)
 ۴۰- فروغ تابان ولایت (محمدی اشہاردی)
 ۴۱- حلیۃ الابرار (ہاشم بحرانی)
- ۱- قرآن کریم
 ۲- نہج البلاغہ
 ۳- آثار الباقيہ (ابوریحان بیرونی)
 ۴- آخرین امید (داوود الہامی)
 ۵- اثبایۃ الہدایۃ، (شیخ حرّ عاملی)
 ۶- الاحتجاج (شیخ طبرسی)
 ۷- الاختصاص (شیخ مفید)
 ۸- ادیان و مذاہب (جہان)
 ۹- ارشاد اہل القبۃ (عباس حسینی کاشانی)
 ۱۰- الارشاد فی معرفۃ حجج اللہ علی العباد
 ۱۱- اصول کافی (محمد یعقوب کلینی)
 ۱۲- اعلام الوریٰ باعلام الہدیٰ (شیخ طبرسی)
 ۱۳- اکمال الدین و اتمام النعمہ (شیخ صدوق)
 ۱۴- الزام الناصب فی اثبات الحجۃ الغائب
 ۱۵- الاوائل (محمد مقدّس اصفہانی)
 ۱۶- او خواہد آمد (علی اکبر مہدی پور)
 ۱۷- بحار الانوار (علامہ محمد باقر مجلسی)
 ۱۸- البرہان فی تفسیر القرآن (ہاشم بحرانی)
 ۱۹- البرہان فی علامات مہدی آخر الزمان

- ۴۲- خاندان نوبختی (عباس اقبال آشتیانی)
- ۴۳- خورشید مغرب (محمود حکیمی)
- ۴۴- دانستنیهای قرآن (مصطفی اسرار)
- ۴۵- دانستنیهای نهج البلاغه (مصطفی اسرار)
- ۴۶- دایرة المعارف فارسی
- ۴۷- در جستجوی قائم (عج)
- ۴۸- دیدار نورالمهدی و تمنای وصال
- ۴۹- ذخیره الالباب (میرزا محمد نیشابوری)
- ۵۰- رجال (شیخ طوسی)
- ۵۱- رجال (محمد کشی)
- ۵۲- رجال (شیخ احمد بن علی نجاشی)
- ۵۳- روضة الواعظین و بصیرة المتعظین
- ۵۴- ریحانة الأدب (محمد علی مدرس تبریزی)
- ۵۵- زندگانی چهارده معصوم (علیه السلام)
- ۵۶- ستارگان درخشان (محمد جواد نجفی)
- ۵۷- سروش انتظار (مجموعه شعر) (رسول زاده)
- ۵۸- سفینه البحار (شیخ عباس قمی)
- ۵۹- شرح اربعین (شیخ بهائی)
- ۶۰- شرح من لا یحضر الفقیه (علامه مجلسی)
- ۶۱- صحیفه المهدی (جواد قیومی اصفهانی)
- ۶۲- طاووس بهشتیان (گل محمدی آرمان)
- ۶۳- العبر و دیوان المبتداء والخبر (ابن خلدون)
- ۶۴- العبقری الحسان (نهاوندی مشهدی)
- ۶۵- عقْدُ الدُّرِّ فی المهدی المنتظر
- ۶۶- علم الحدیث (کاظم مدیرشانه چی)
- ۶۷- الغیبة (شیخ طوسی)
- ۶۸- الغیبة (محمد بن ابراهیم بن جعفر نعمانی)
- ۶۹- فرهنگ الفبائی الرائد (جبران مسعود)
- ۷۰- فرهنگ عاشورا (جواد محدثی)
- ۷۱- فرهنگ فارسی (دکتر محمد معین)
- ۷۲- فلاسفه شیعه (عبدالله نعمه)
- ۷۳- الفهرست (محمد بن اسحاق ابن ندیم)
- ۷۴- الفهرست (شیخ طوسی)
- ۷۵- قاموس الرجال (شیخ محمد تستری)
- ۷۶- قاموس کتاب مقدس
- ۷۷- کشف الغمّه (علی بن عیسی ارملی)
- ۷۸- لسان العرب (ابی منظور افریقی مصری)
- ۷۹- لغت نامه دهخدا (علامه علی اکبر دهخدا)
- ۸۰- المجالس السنیّه (شیخ حرّ عاملی)
- ۸۱- مجمع البحرین (فخرالدین الطریحی)
- ۸۲- مجمع البیان فی تفسیر القرآن (طبرسی)
- ۸۳- مجمع النورین (اسماعیل سبزواری)
- ۸۴- المَحَجَّة فیما نزل فی القائم الحُجَّة (بحرانی)
- ۸۵- المراقبات (میرزا جواد آقاملکی تبریزی)

- ۸۶- مسجد مقدّس جمکران تجلیگاہ صاحب الزّمان
- ۸۷- مصباح (الجنتۃ الواقیّہ والجنة الباقيّہ) (ابراہیم کفعمی)
- ۸۸- مصلح آخر الزّمان (سیّد حسن ابطحی)
- ۸۹- مفاتیح الجنان (شیخ عبّاس قمی)
- ۹۰- مفاتیح النجاة (سبزوارى)
- ۹۱- الملاحم و الفتن (سیّد بن طاووس)
- ۹۲- مناقب آل ابی طالب (ابن شهر آشوب)
- ۹۳- منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر (لطف اللہ گلپایگانی)
- ۹۴- منتخب التواریخ (محمد ہاشم بن محمد علی خراسانی)
- ۹۵- منتهی الآمال (شیخ عبّاس قمی)
- ۹۶- مهدی منتظر در نهج البلاغہ (مهدی فقیہ ایمانی)
- ۹۷- مهدی موعود (ترجمہ ج ۱۳) بحار الانوار (علی دوانی)
- ۹۸- نجم الثاقب (حاج میرزا حسین طبرسی نوری)
- ۹۹- نغمہ های ازیلیل بوستان حضرت مهدی (مرحوم کافی)
- ۱۰۰- وسایل الشیعہ الی تحصیل مسائل الشریعہ (حرّ عاملی)
- ۱۰۱- وفيات الاعیان و ابناء الزّمان (شمس الدین احمد برمکی)
- ۱۰۲- ہدایہ (حسین بن ہمدان الحصینی)
- ۱۰۳- ینابیع المودّة (سلیمان کلان قندوزی حنفی)

پیشگفتار ۳

« ا - ۱ »

- آثار و نتایج قیام قائم (عج) ۵
- ابراهیم - ابراهیم بن صالح انماطی - ابراهیم بن محمد تبریزی ۶
- ابراهیم بن محمد همدانی ۶
- ابراهیم نیشابوری - ابرمخصوص قائم (عج) - ابدال ۷
- أَبَقَع - ابن بابویه - ابن خلدون ۸
- ابن مهزیار ۹
- ابو ابراهیم - ابوالادیان - ابوالحسن - ابوالقاسم ۱۰
- ابوبکر - ابوبکر بغدادی - ابوتراب ۱۱
- ابوجعفر - ابودجانه انصاری ۱۲
- ابودلف کاتب - ابوصالح ۱۳
- ابوعبدالله - ابو عبدالله محمد بن تومرت - ابوغانم - ابومحمد - ابونصر ظریف ۱۴
- ابوهارون - ابوهاشم جعفری - ابوهاشم عبدالله - ابی خلف اشعری - احادیث مهدویت ۱۵
- احتجاج قائم (عج) با پیروان ادیان مختلف ۱۷
- احسان - احمد - احمد امین مصری ۱۸
- احمد بن اسحاق - احمد بن عبدالله هاشمی ۱۹
- احمد کسروی - احمدیه ۲۰
- اختلاف بنی عباس - اخیار ۲۱
- أَزْفَتِ الْأَزْفَةِ - أَزَلَى - أَدُنْ سامعه - استخاره حضرت قائم (عج) ۲۲
- استغاثه به قائم (عج) ۲۳
- اسحاقیه - اسفارتورات - اسماعیل بن جعفر صادق علیه السلام - اسماعیل نوبختی ۲۴
- اسماعیلیه خالصه - اسماء والقباب قائم (عج) ۲۵
- اشراط الساعة - اشعث - اصحاب قائم (عج) ۲۶
- اصحاب کهف - اصل ۲۸
- أَصْهَب - اعاجم - افریس - اقامتگاه قائم (عج) در غیبت کبری ۲۹
- اقدس - اکمال الدین و اتمام النعمة ۳۱
- امام حسن عسکری علیه السلام ۳۲
- امام زمان (عج) - امیر الامرء ۳۳

۳۴	انتظار فرج
۳۵	انطاکیه
۳۶	انگشتی سلیمان <small>علیه السلام</small> - اوتاد
۳۷	اوصاف قائم (عج)
۳۸	اوقات مخصوص قائم (عج) - اوقیدمو - اهداف قیام قائم (عج)
۳۹	اهل سنت و انتظار
۴۰	ایرانیان و قائم (عج)
۴۱	ایزدشناس - ایزد نشان - آیدی - ایستاده
۴۲	ایقان

« ب - پ »

۴۳	باب
۴۴	بابی
۴۵	باسط - بثر معطله - بتریه
۴۶	بحار الانوار - بحر العلوم
۴۷	بُراق - برهان الله - البرهان علی صحة طول عمر الامام صاحب الزمان (عج)
۴۸	بزوفری - بشر بن سلیمان نخاس - بقیة الانبیاء
۴۹	بقیة الله - بکمینابندو
۵۰	بلالی - بلد الامین - بلد مهدی - بنده یزدان - بنی اسرائیل
۵۱	بودای پنجم - بوداییان و انتظار - بهاء الله
۵۲	بهاینی - بهرام - بیان - بیت الحمد
۵۳	بیت المقدس - بیداء - بیضاویّه - بیوح - پرچم ارتش قائم (عج)
۵۴	پرچم رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small> - پرچمهای سیاه
۵۵	پرویز - پسرانسان - پیشرفت علم و قیام قائم (عج)

« ت - ث »

۵۷	تابوت سکینه
۵۸	تالی - تأیید - ثراث رسول خدا <small>صلی الله علیه و آله</small> - تسبیح قائم (عج)
۵۹	تلفظ نام مقدس حضرت قائم (عج)
۶۲	تمام - تمنیحا - تویع
۶۳	تولد قائم (عج)

۶۵	ثائر
۶۶	ثقیف

« ج »

۶۹	جابر - جابلسا
۷۰	جابلقا - جارودیّه
۷۱	جامعه - جبریل
۷۲	جُریر - جزایر مبارکه - جعفر - جعفر بن احمد - جعفر کذاب
۷۳	جَفْر - جُمعه
۷۴	جَنب - جَوَارِ الْكُنُس

« ح »

۷۷	حارث بن حراث
۷۸	حاشر - حامد - حبة - حجاب - حُجّة
۷۹	حُجّة الغایب - حُجّة القائم - حُجّة الله - حجّ کردن و حجّه دادن
۸۰	حِرز قائم (عج) - حروف حی - حساب جاری ۳۱۳ - حسن بطاینی
۸۱	حسن بن محبوب - حسین بن روح
۸۲	حسینعلی نوری - حضرت شونیه - حقّ - حکیمه
۸۳	حلاج
۸۴	حمد

« خ »

۸۵	خاتم الائمه - خاتم الاوصیاء - خازن
۸۶	ختم وصایت - خجسته - خداشناس - خرابات
۸۷	خراسانی - خرقِ عادت
۸۸	خسرو - خَسَف
۸۹	خسوف ماه - خضراء - خضریّه
۹۰	خَلَفِ صالح - خلیفة الاتقیاء - خلیفة الله - خلیل - خَمَط
۹۱	خُنس - خورشید ابر آلود

« د - ذ »

- ۹۳ دابّة الارض - داعی
- ۹۴ دجال
- ۹۶ درخت بغوطه - دریاچه طبریّه - دشت حجاز
- ۹۷ دعاء افتتاح - دعاء امام زمان (عج)
- ۹۸ دعاء توسّل به قائم - دعاء دیدار با قائم (عج)
- ۹۹ دعاء رجبیّه - دعاء زمان غیبت و امتحان شیعه
- ۱۰۰ دعاء عبرات - دعاء عهد - دعاء فرج
- ۱۰۱ دعاء کمیل - دعاء ندبه
- ۱۰۲ دُلْدُل - دوران زندگی قائم (عج)
- ۱۰۳ دولت کریمه - دین نوین
- ۱۰۴ ذِکْر - ذوالفقار
- ۱۰۵ ذی طوی

« ر »

- ۱۰۷ راز مخفی داشتن ولادت قائم (عج)
- ۱۰۸ راضی - راهنما - ربّ الارض - رجعت
- ۱۰۹ رَجُل
- ۱۱۰ رشیق - رفقاء
- ۱۱۱ رقعه نویسی

« ز »

- ۱۱۳ زاهره - زبور
- ۱۱۴ زردشتیان و انتظار - زره رسول خدا ﷺ - زنان در قیام قائم (عج)
- ۱۱۵ زند افریس
- ۱۱۶ زندگی شخصی قائم (عج) - زندیق - زوراء
- ۱۱۷ زیارت امام حسین علیه السلام
- ۱۱۸ زیارت جامعه کبیره - زیدیّه

« س »

- ۱۲۱ ساعة - سامراء
- ۱۲۲ سایه انداختن ابر سفید - سبائیّه
- ۱۲۳ سبیکه - سبیل - سحاب - سدره المنتهی - سرداب مقدس
- ۱۲۴ سردابیّه
- ۱۲۵ سرزمینهای دوردست - سروش ایزد - سعد بن عبدالله قمی
- ۱۲۶ سفارت - سُفراء - سَفَط
- ۱۲۷ سفیانی
- ۱۲۸ السُّلطان المأمول - سلمان فارسی
- ۱۲۹ سماک - سناء - سنگ حضرت موسی علیه السلام
- ۱۳۰ سوشیانت - سیّد - سیّد بن طاووس - سیّد حسنی
- ۱۳۱ سیّد شمس الدّین - سیّد مرتضی
- ۱۳۲ سیصد و سیزده نفر

« ش »

- ۱۳۵ شروسی - شریذ
- ۱۳۶ شریعی - شریعیّه - شعیب بن صالح
- ۱۳۷ شَلْمغانی - شماطیل
- ۱۳۸ شمایل قائم (عج) - شمشیر
- ۱۳۹ شمشیرهای آسمانی - شیخ مرتضی انصاری
- ۱۴۰ شیخ مفید - شیصبانی
- ۱۴۱ شیعیان و انتظار
- ۱۴۲ شیلو

« ص - ض »

- ۱۴۳ صائد بن صید - صاحب
- ۱۴۴ صاحب الامر - صاحب الدّار - صاحب الدولة الزهراء - صاحب الرجعة
- ۱۴۴ صاحب الزّمان - صاحب الزّمان

- صاحب السیف - صاحب العصر - صاحب الغيبة - صاحب الكرة البيضاء ۱۴۵
 صاحب الناحیه ۱۴۵
 صافیہ - صالح - صالحیہ - صبح ازل - صُبح مُسْفَر - صِدْق - صدقه دادن ۱۴۶
 صراط - صقیل - صلوات بر قائم (عج) - صَمْضَامُ الْأَكْبَر ۱۴۷
 صیحة آسمانی - ضحی - ضیاء ۱۴۸

« ط - ظ »

- طاعون سفید و سرخ - طالب التّراث ۱۴۹
 طالقان - طاهر - طرپد - طلوع خورشید از مغرب ۱۵۰
 طول عمر قائم (عج) ۱۵۱
 طول عمر یاران قائم (عج) - ظلوم ۱۵۲

« ع »

- عاشورا و قیام قائم (عج) ۱۵۳
 عاقبة الدّار - عالم - عباس بن هشام ناشری - عبدالرحمن ۱۵۴
 عبدالله - عبدالله - عبدالله سوری ۱۵۴
 عبیدالله بن محمّد - عثمان بن سعید ۱۵۵
 عدل - عزّة - عسکریة - عصائب - عصای حضرت موسی عليه السلام ۱۵۶
 عصر - عقبه افیق شام - عقید - عقیقه ۱۵۷
 علائم حتمیّه ۱۵۸
 علائم غیر حتمیّه - علامه حلّی - علقمیّه - علی اعرج کوفی - علی بن بلال ۱۵۹
 علی بن حسن طائی - علی بن فاضل مازندرانی ۱۶۰
 علی بن محمّد سیّمری - علی بن مهزیار ۱۶۲
 عمر بن یزید - عمرو اهوازی - عناطیس - عوالی - عوف سلمی - عین ۱۶۳

« غ »

- غارت پرده کعبه - غائب - غایة الطالبین - غایة القصوی - غریم ۱۶۵
 غضباء - غلام - غلام أحمد - غوث ۱۶۶
 غوث الفقراء - غیب - «الغیبة» طوسی ۱۶۷
 «الغیبة» نعمانی - غیبت شأنیّه ۱۶۸

- غیبت صغری ۱۶۹
 غیبت کبری ۱۷۰

« ف »

- فارقلیط - فاضل - فایده غیبت طولانی قائم (عج) ۱۷۱
 فتح ۱۷۲
 فتوریسم - فجر ۱۷۳
 فرائد - فرج الاعظم - فرج المؤمنین ۱۷۴
 فرخنده - فردوس الاکبر - فرزندان قائم (عج) ۱۷۵
 الفصول العشرة فی الغیبة - فضل بن شاذان - فضل بن یحیی ۱۷۵
 فطحیه - فقیه - الفوائد الشمسیه ۱۷۶
 فیذموا - فیروز ۱۷۷

« ق »

- قائم ۱۷۹
 قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم - قائم الزمان - قائم المنتظر - قائم (عج) در شعر فارسی ۱۸۰
 قابض - قاتل الکفره - قادیانی - قاسم - قاسم بن علاء - قاطع ۱۸۴
 قاهر - قدر - قذف - قرآن و قائم (عج) ۱۸۵
 قرقیسا - قسط - قسطنطنیه ۱۸۸
 قسط و عدل - قضاوت قائم (عج) ۱۸۹
 قطب - قم ۱۹۰
 قوه - قیامت - قیام مسلحانه - قیم الزمان ۱۹۲

« ک »

- کار - کاشف الغطاء - کافی ۱۹۳
 کامل بن ابراهیم مدنی - کتاب نویسی درباره قائم (عج) ۱۹۴
 کرخی - کرعه ۱۹۵
 کسوف آفتاب - کشته شدن شیطان ۱۹۶
 کعبه - کف دست - کلمة الحق - کلینی - کمال ۱۹۸
 کُناسه - کوفه ۱۹۹

- ۲۰۰ کوکماً - کوه رضوی
 ۲۰۱ کوههای دیلم - کوههای چین - کوههای گیلان - کیسانیه
 ۲۰۲ کیقباد دوم

« ل »

- ۲۰۳ لسان الصدق - لنديطارا - لواء اعظم

« م »

- ۲۰۵ ماء معین
 ۲۰۶ ماریه - ماشیح - مالک اشتر
 ۲۰۷ مأمور - مأمول - مؤمل
 ۲۰۸ مبارکه - مبارکیه - مُبْدِئِی الْآیَات
 ۲۰۹ مُبْلِی السَّرَائِر - متقی - مُتْمَهْدِی - مثلث برمودا
 ۲۱۰ مجازی بالأعمال - المَحَجَّة - محسن - محل زندگی قائم (عج) در دوران کودکی
 ۲۱۱ محمد - محمد بن اسماعیل جعفر علیه السلام - محمد بن ایوب بن نوح - محمد بن جعفر اسدی
 ۲۱۲ محمد بن حنیفه - محمد بن شاذان
 ۲۱۳ محمد بن عبدالله - محمد بن عثمان - محمد بن قاسم - محمد بن نصیر نُمَیْرِی
 ۲۱۴ محمدیه - مُخْبِرٌ بِمَا يُعْلَنُ - مختاریه - مدبر
 ۲۱۵ مدت حکومت قائم (عج) - مدینه طیبه
 ۲۱۶ مربع - مرگ جاهلی
 ۲۱۷ مروانی - مروزی - مُسَبِّحَات - مسجد الحرام
 ۲۱۸ مسجد جمکران
 ۲۲۱ مسجد حله - مسجد سهله
 ۲۲۲ مسجد صعصعه
 ۲۲۳ مسجد کوفه - مَسْخ - مسیح الزمان
 ۲۲۴ مسیحیان و انتظار - مشرق
 ۲۲۵ المصباح الشدید الضیاء
 ۲۲۶ مصحف امیر المؤمنین - مُضْطَرَّ
 ۲۲۷ مظهر الفصایح - معاویه بن حکیم - معتضد - معتمد - مُعَمَّرِین
 ۲۲۸ مغیره بن سعید - مغیره - مُفَرَّجُ اعْظَم - مُفَضَّل (مُفَضَّل) - مُفَضَّل
 ۲۲۹ مُفِیق - مُقْتَدِر - مُقْتَصِر

۲۳۰	مقداد - مُقَدَّرَةٌ - مقدس اردبیلی
۲۳۱	مُكْتَفَى - مَكَّة
۲۳۲	مَلَا حِم و فِتْن - ملیکه
۲۳۳	مَمْطُورَه - مَنَان - منتصر - منتظر - مُنْتَقِم
۲۳۴	منصور - منصورٌ بِالرُّعْب
۲۳۵	مُنْعِم - مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللهُ لَهُ شَيْئًا - مَوْتُور
۲۳۶	موعود - مَهْدَوَى - مهدویت
۲۳۷	مَهْدَى
۲۳۸	مهدی سودانی - مهرآزمای - مهمید الآخر - میرزاجانی
۲۳۹	میرزاحمد استرآبادی - میزان الحق - میکایل

« ن »

۲۴۱	ناحیه مقدسه - ناطق
۲۴۲	ناعمه مبارکه - ناقور - ناووسیّه - نُجَبَاء
۲۴۳	نجم - نجم الثاقب - نخستین نشانه عدل قائم (عج)
۲۴۴	نداء آسمانی - نداء در شب بیست و سوم ماه رمضان - نرجس
۲۴۵	نزول حضرت عیسیٰ <small>علیه السلام</small> - نسیم - نشانه پیامبران و قائم (عج)
۲۴۶	نَفْس - نَفْس زَكِيَّة - نَفْس زَكِيَّة - نُقَبَاء
۲۴۷	نقش نگین انگشتر قائم (عج) - نُمَيْرِيَّة الْفُرَاتِيَّة
۲۴۷	نَوَابِ اَرْبَعَه - نور آل محمد <small>صلی الله علیه و آله</small>
۲۴۸	نور الأتقياء - نور الاصفیاء - نورالله
۲۴۸	نوریّه - نهار - نهج البلاغه و قائم (عج)
۲۵۰	نیابت خاصه - نیابت عامه - نِيَّة الصَّابِرِينَ
۲۵۱	نیمه شعبان

« و »

۲۵۳	وادی السلام - وادی یابس
۲۵۴	وارث - واقفیه - واقید
۲۵۵	وثر - وَجْه - وجیزه فی الغیبه - وَشَاء
۲۵۶	وقاتون - ولایت فقیه
۲۵۷	ولی الامر - ولی الله

۲۵۸ ولی الناصح - ولی عصر - وهول - ویشنو.....

« ه »

۲۵۹ هادی - هاشم - هاشمیّه - هفت تکبیر.....

۲۶۰ همسر قائم (عج) - هندوان و انتظار.....

« ی »

۲۶۱ یا ابا صالح المهدی ادرکنی - یا امام زمان - یابن الحسن.....

۲۶۲ یا لثارات الحسین (ع) - یحیی بن عمر - یحیی نوری.....

۲۶۳ یدالباسطه - یغسوب الدین - یغفور - یعقوب بن منقوش - یمانی.....

۲۶۴ یمین - یوسف زهرا (س) - یوشع بن نون - یهودیان و انتظار.....

۲۶۵ یهودیّه.....

۲۶۶ منابع و مأخذ.....

۲۶۹ فهرست مطالب و اعلام.....

فهرست کتابهای انتشارات ناصر

قم - صفائیه ابتدای کوچه آمار تلفن: ۷۴۳۴۰۰

توجه: تعداد مورد درخواست کتاب را معین فرموده و سپس با شماره تلفن ۷۴۳۴۰۰ قم تماس یا با ما مکاتبه فرمائید، تا وجه آنرا به حساب ۱۴۲۳ بانک ملی شعبه حجتیه قم بنام سلیمانی واریز تا ترتیب ارسال آن فراهم گردد. از همکاری شما متشکریم

- ۱ - **نگاهی بر زندگی چهارده معصوم علیهم السلام**
ترجمه کتاب انوار البیبه حاج شیخ عباس قمی (ره)
ترجمه محمدی اشتیاردی - زرکوب
- ۲ - **رنجها و فریادهای فاطمه علیها السلام**
ترجمه: کتاب بیت الاحزان حاج شیخ عباس قمی (ره) ترجمه
محمدی اشتیاردی - زرکوب، شمیز
- ۳ - **سیمای پرفروغ محمد صلی الله علیه و آله و سلم**
ترجمه کحل البصر حاج شیخ عباس قمی (ره)
ترجمه محمدی اشتیاردی - زرکوب، شمیز
- ۴ - **سوگنامه آل محمد علیهم السلام**
«نثر» مجموعه جانسوز از مصائب چهارده معصوم علیهم السلام
محمدی اشتیاردی - زرکوب
- ۵ - **مدایح و مرثی آل محمد علیهم السلام (نظم)**
دو جلد جمع آوری سید ضیاء الدین تنکابنی - زرکوب، شمیز
- ۶ - **ترجمه جلد اول ارشاد القلوب دیلمی**
دارای ۵۴ مجلس در مواعظ و نصایح از آیات خدا
و احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام
مترجم: سلگی نهاوندی - زرکوب
- ۷ - **ترجمه جلد دوم ارشاد القلوب دیلمی**
در فضائل و مناقب امام علی علیه السلام و پاسخ آن حضرت به
پرسشهای بیگانهان و علمای بزرگ یهود
مترجم: سلگی نهاوندی - زرکوب
- ۸ - **برگزیده حلیة المتقین (علامه مجلسی)**
برگزیده از مرحوم حاج شیخ عباس قمی (ره)
تحقیق و پاورقی از ولی فاطمی
- ۹ - **متن لمعه الدمشقیة شهید اول**
عربی با خط زیبا - قطع جیبی
- ۱۰ - **شرح فارسی بر اصول فقه علامه مظفر**
ترجمه و شرح سید عبدالله اصفری در ۲ جلد - زرکوب
- ۱۱ - **مصیبت بزرگ به خاندان نبوت**
از سید علی اکبر صداقت
- ۱۲ - **داستانهایی از زندگی علی علیه السلام**
از سید علی اکبر صداقت
- ۱۳ - **داستانهایی از زندگی علما بزرگ اسلام**
مرحوم حاج شیخ عباس قمی (ره)
اقتباس از سید مهدی شمس الدین
- ۱۴ - **داستانهایی از زندگی حضرت یوسف علیه السلام**
محمدی اشتیاردی
- ۱۵ - **حجاب بیاتر شخصیت زن**
محمد اشتیاردی
- ۱۶ - **پوشش زن در اسلام**
محسن قرائتی (محمدی اشتیاردی)

❁ ۱۷ - سیمای زنان صدر اسلام
شهید علی اکبر صدائت

❁ ۱۸ - سرگذشت‌های جالب و خواندنی
در ۲ شماره از عادی رهبر
۱ - زهره دختر شایسته ۲ - میرویس گولبخت

❁ ۱۹ - بازگشت به راه
داستانی آموزنده برای نوجوانان) شهید بنت الهدی

❁ آشنائی با معصومین
۱۴ شماره (برای کودکان) - سید مهدی آیت‌اللهی

❁ ۲۰ - ۶۰ حدیث از چهارده معصوم
از لایم - زکوب

❁ ۲۲ - سرودهای اسلامی
انتخاب سرود جمعی از بزرگان

❁ ۲۳ - علی از کعبه تا معراب
محمد تقی صرغی

❁ ۲۴ - خوبی‌ها و بدیها
محمد تقی صرغی

❁ ۲۵ - اصول و فروع دین به زبان ساده
محمد تقی صرغی

❁ ۲۶ - آداب الصلوة حضرت امام خمینی (ره)

❁ ۲۷ - بررسی سیستم‌های اقتصادی
شهید صدر - صبغی

❁ ۲۸ - مشیت حق در روند زندگی
بضمیمه شماره ۱ در فرهنگ اسلامی - صدائت - امیری

❁ ۲۹ - سیری کوتاه از زندگی ائمه
مقاله مطابقتی

❁ ۳۰ - قصه فلسطین معلوم
سید ضیاءالدین کتابی

❁ ۳۱ - بررسی مسائل اسلامی
شهید بهشتی (ره)

❁ ۳۲ - لایحه قصاص
شهید بهشتی (ره)

❁ ۳۳ - پایه‌های ایدئولوژی در اسلام
استاد محمد یزدی

❁ ۳۴ - روانشناسی اسلامی
استاد محمد یزدی

❁ ۳۵ - سازندگی محیط
استاد محمد یزدی

❁ ۳۶ - ۳۱۰ معمای نوشن
معمود اکبری

❁ ۳۷ - فروغ اندیشه‌ها سخنان بزرگان
در آثار شهید مطهری (ره) بافی نصرآبادی

❁ ۳۸ - گواهی بر ولایت امیرالمؤمنین
در آذان و اقامه، آیه‌الله مرعشی - معتمدی اشتیاردی

❁ ۳۹ - چهل حدیث در اهمیت نماز
نوری اشتیاردی

❁ ۴۰ - دنیای ماشینیسم و جهانی خطرناک
سلیمان رامسری

❁ ۴۱ - از پیروزی حسین
سلیمان رامسری (زیر چاپ)

❁ ۴۲ - اهمیت و آموزش نماز برای نوجوانان
سلیمان رامسری

❁ ۴۳ - سوره مبارکه انعام
با کیفیت عالی درشت خط با ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای

❁ ۴۴ - جزء سی‌ام قرآن «عمه جزء»
با کیفیت عالی درشت خط با ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای

❁ ۴۵ - اسرار و عجائب خلقت
میرزا باقر حسینی زفره‌ای

دعاها

❁ ۴۵ - منتخب مفاتیح الجنان

۷۵۲ صفحه جیبی با کیفیت عالی
خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۴۶ - ارتباط دانشکستان با خدا

۱۹۲ صفحه نیم جیبی با خط درشت
و ترجمه فارسی با جلد پلاستیکی

❁ ۴۷ - ارتباط با خدا

۱۷۶ صفحه جیبی با خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۴۸ - دعاها و اعمال ماه رمضان

۱۷۶ صفحه جیبی با خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۴۹ - دعای ندبه همراه دعای امام زمان

۱ - صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۰ - دعای کفیل همراه دعای اللهم ارحمنا...

۱ - صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۱ - دعای توسل همراه دعای فرج و عهد

۱ - صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۲ - زیارت عاشورا همراه زیارت وارث

۱ - صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۳ - دعای عظیم جوشن کبیر

۶۴ صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۴ - دعای ابو حمزه ثمالی

۶۴ صفحه جیبی با کیفیت عالی خط درشت و ترجمه فارسی

❁ ۵۵ - دعاهای عرفه همراه زیارت اماکن

مقدس مکه و مدینه - در ۴۸ صفحه جیبی

❁ ۵۶ - زیارتنامه کریمه اهل بیت

حضرت معصومه

با کیفیت عالی و خط درشت ترجمه فارسی